

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΟΥ ΣΤΗΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΤΟΥ Α.Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ

ΘΕΜΑ : ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΣΤΙΣ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

ΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ : ΓΙΑΝΝΑΚΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ :
ΓΕΩΡΓΙΟΥ - ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΠΑΤΡΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή .....σελ. 7

ΜΕΡΟΣ: Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Πρόσφυγας

Εισαγωγή.....σελ. 9

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση.....σελ. 10

1.2 Επιμέρους στοιχεία του πρόσφυγα

1.2.1 Στοιχεία του προσφυγικού πληθυσμού.....σελ. 12

1.2.2 Ιστορική αναδρομή του προσφυγικού φαινομένου.....σελ. 15

1.2.3 Τα αίτια που καθιστούν κάποιον πρόσφυγα.....σελ. 17

1.3 Προσφυγική Οικογένεια

1.3.1 Τα βασικά χαρακτηριστικά του Προσφυγικού Οικογενειακού

Οργανισμού.....σελ. 20

1.3.2 Μορφές Προσφυγικής Οικογένειας.....σελ. 24

1.3.3 Προσαρμογή της Προσφυγικής Οικογένειας.....σελ. 26

1.3.4 Προβλήματα κατά την Προσαρμογή.....σελ. 29

1.4 Άσυλο Προσφύγων

1.4.1 Ο αιτών άσυλο.....σελ. 42

1.4.2	Τα πρακτικά προβλήματα που παρουσιάζονται στην προσπάθεια κτήσης του ασύλου.....σελ. 43
1.5	Δικαιώματα Προσφύγων
1.5.1	Τα δικαιώματα που είναι κατοχυρωμένα.....σελ. 46
1.5.2	Τα δικαιώματα που αποκλείονται.....σελ. 48
1.6	Το Δικαίωμα στην Εκπαίδευση
1.6.1	Η εκπαίδευση ενηλίκων.....σελ. 49
1.6.2	Μαθησιακές Θεωρίες.....σελ. 50
1.6.3	Εκπαίδευση ενηλίκων σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες - Η περίπτωση των ενηλίκων αλλοδαπών.....σελ. 52
1.6.4	Ο ρόλος του εκπαιδευτή.....σελ. 53
1.6.5	Η κοινωνική ένταξη των προσφύγων και μεταναστών μέσω της εκπαίδευσης ενηλίκων.....σελ. 54
1.6.6	Η σημασία εκμάθησης της γλώσσας.....σελ. 55
1.6.7	Η αναγκαιότητα της συμβουλευτικής στην εκπαίδευση.....σελ. 56
1.6.8	Ο ρόλος του σύμβουλου – κοινωνικού λειτουργού.....σελ. 57
1.6.9	Οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας και η επίδραση αυτών στην εκπαίδευση.....σελ. 60
1.6.10	Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός.....σελ. 61
1.6.11	Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός σήμερα.....σελ. 63
1.6.12	Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός ως γενεσιουργό αίτιο του κοινωνικού αποκλεισμού.....σελ. 64
1.7	Ο πρόσφυγας ως κινητήρια δύναμη στην οικονομία

- 1.7.1 Η συνεισφορά του πρόσφυγα στην οικονομία.....σελ. 66
- 1.7.2 Οι καρποί της επέκτασης.....σελ. 67
- 1.7.3 Ηγετική θέση των ελληνικών επιχειρήσεων.....σελ. 70

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο   Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για Πρόσφυγες στην Αθήνα

- 2.1 Η έννοια της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης.....σελ. 72
- 2.2 Διάκριση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....σελ. 72
- 2.3 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.....σελ. 74
- 2.4 Η φυσιογνωμία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για Πρόσφυγες στην Αθήνα.....σελ. 76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο   Κοινωνική Εργασία με Πρόσφυγες

- 3.1 Κοινωνική εργασία με πρόσφυγες.....σελ. 116
- 3.2 Συμβουλευτική και Υποστηρικτική Εργασία.....σελ. 118
- 3.3 Τεχνικές Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής.....σελ. 122
- 3.4 Επισημάνσεις στη συνεργασία Κοινωνικών Λειτουργών και Μεταφραστών.....σελ. 125
- 3.5 Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για Πρόσφυγες.....σελ. 127
- 3.6 Το σύνδρομο Burn Out στην Κοινωνική Εργασία με Πρόσφυγες.....σελ. 132

ΜΕΡΟΣ: Β

Έρευνα

1. Α	Σημαντικότητα μελέτης.....σελ.	136
2.	Μεθοδολογία Έρευνας	
2.Α	Σκοπός και στόχος Έρευνας.....σελ.	137
2.Β	Δείγμα.....σελ.	137
2.Γ	Εργαλείο Έρευνας.....σελ.	138
2.Δ	Άξονας (ερωτήσεων) συνέντευξης	σελ. 139
2.Ε	Διαδικασία εκτέλεσης έρευνας.....σελ.	140
3.Α	Αποτελέσματα έρευνας.....σελ.	141
3.Β	Συζήτηση.....σελ.	146
3.Γ	Συμπεράσματα έρευνας	σελ. 150
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.		152
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.		153

ΜΕΡΟΣ: Γ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....σελ.	162
--------------------	-----

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

- Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλουμε να πούμε στην καθηγήτριά μας κ. Κωνσταντίνα Γεωργίου – Φωτοπούλου, για τη βοήθειά της και την υποστήριξή της στην ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας μας.
- Ιδιαίτερα ευχαριστούμε τους Κοινωνικούς Λειτουργούς των Μ.Κ.Ο. για πρόσφυγες, που ήταν πρόθυμοι να συμμετάσχουν στη διεξαγωγή της έρευνας, καταθέτοντας την άποψή τους για την υφιστάμενη κατάσταση του ζητήματος των προσφύγων στην Αθήνα, όπως επίσης να μας βοηθήσουν με όποιον τρόπο μπορούσαν.
- Τέλος, αφιερώνουμε της εργασία μας στους γονείς μας, που στάθηκαν δίπλα μας ηθικά και υλικά, απονέμοντας με αυτόν τον τρόπο το μικρότερο δείγμα ευχαριστιών που θα μπορούσαμε να τους αποδώσουμε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η εν λόγω μελέτη έχει σκοπό να προσεγγίσει το πολυδιάστατο προσφυγικό ζήτημα, μέσα από την ελληνική πραγματικότητα.

Συγκεκριμένα, γίνεται προσπάθεια να σκιαγραφεί η φυσιογνωμία του Πρόσφυγα στην Αθήνα, με βάση τα χαρακτηριστικά του, τις συνθήκες διαβίωσης, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, το οικογενειακό του περιβάλλον, όπως επίσης και τα δικαιώματά του.

Οι Οργανώσεις που ασχολούνται με τα θέματα των προσφύγων είναι κυρίως Μη Κυβερνητικές. Για το λόγο αυτό γίνεται προσέγγιση της έννοιας της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, όπως επίσης και του ρόλου της φυσιογνωμίας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για Πρόσφυγες που δραστηριοποιούνται στην Αθήνα.

Μέσα από την μελέτη αυτή, τονίζεται η ιδιαιτερότητα της Κοινωνικής Εργασίας με Πρόσφυγες, καθώς και του ρόλου του Κοινωνικού Λειτουργού που εργάζεται σε Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με Πρόσφυγες.

Στο δεύτερο μέρος, το οποίο αποτελείται από την έρευνα, παρουσιάζεται η τοποθέτηση των Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για Πρόσφυγες και διατυπώνονται τα σχετικά συμπεράσματα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σημερινή εποχή βρίσκονται, μακριά από τις εστίες τους, περισσότεροι από 20 εκατομμύρια άνθρωποι. Όχι από επιλογή αλλά από ανάγκη. Την ανάγκη της επιβίωσης από καταστάσεις που για μας, στον αναπτυγμένο κόσμο, είναι αδιανόητες: πολεμικές συγκρούσεις, εμφύλιες συρράξεις, καθεστωτική βία και ανελευθερία, διακρίσεις και διώξεις. Το κίνητρο των προσφύγων, για να εγκαταλείψουν πατρίδα, περιουσία και συγγενείς, είναι ο φόβος ζωής. Στο σημερινό, σύνθετο, πλέγμα της μετακίνησης ανθρώπων, οι πρόσφυγες δεν αντιμετωπίζονται πάντα ως ιδιαίτερη περίπτωση. Συγχέονται με άλλους μετακινούμενους πληθυσμούς και μαζί συγχέονται και οι αιτίες φυγής. Ως αποτέλεσμα, διοικήσεις και πολίτες στη χώρα υποδοχής δυσκολεύονται να εκτιμήσουν τα διαφορετικά περιστατικά.

Υπάρχουν λόγοι που το εξηγούν. Διαφορετικά είδη μετακινούμενων πληθυσμών χρησιμοποιούν συχνά κοινά δίκτυα και διαδρομές. Επίσης, οι πρόσφυγες, εκτός από κίνδυνο ζωής, αντιμετωπίζουν κυρίως πρόβλημα οικονομικής επιβίωσης. Ένας άνθρωπος που διώκεται, δεν εργάζεται. Κρύβεται. Σε μια επιφανειακή και απλουστευμένη θεώρηση των πραγμάτων, ο λόγος φυγής αποδίδεται συχνότερα στην ανέχεια παρά στη δίωξη. Μια τρίτη αιτία συνιστά η αδυναμία αναζήτησης και διασταύρωσης στοιχείων ταυτότητας πολιτών από χώρες υπό κατάρρευση. Αναπόφευκτα, οι πρόσφυγες φέρουν, σε σημαντικό βαθμό, το βάρος της απόδειξης της ιστορίας τους και συχνά η διαδικασία περιπλέκεται και καθυστερεί. Η απουσία αξιόπιστων δεδομένων είναι αγκάθι για τις χώρες υποδοχής που προσπαθούν να είναι δίκαιες, μαζί και αποτελεσματικές. Σημαντικές επίσης παράμετροι είναι η γνώση και συνεχής παρακολούθηση των διεθνών εξελίξεων. Ιδίως από την πλευρά των αρχών στη χώρα υποδοχής. Όπως εξίσου σημαντική είναι η αποφυγή πολιτικών που θα λειτουργούν ως κίνητρα για την επιδείνωση της λαθρομετανάστευσης.

Για όλους τους παραπάνω λόγους, η αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος, σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, δεν είναι εύκολη και θα πρέπει να συνδυάζει: ευαισθησία, αποτελεσματικότητα και προληπτική δράση. Ο πρόσφυγας είναι η κατάληξη μιας σειράς αποτυχιών: της αναπτυξιακής συνεργασίας, της διπλωματίας και της διαβούλευσης. Όταν δεν υπάρχει έγκαιρη διαμεσολάβηση της παγκόσμιας κοινότητας για την αποφυγή κρίσεων, όταν δεν προάγονται συστηματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα και όταν δεν υποστηρίζεται ουσιαστικά η ανάπτυξη, οι άνθρωποι θα έχουν λόγους για να ξεριζώνονται. Οι περισσότεροι από 20 εκατομμύρια πρόσφυγες, ανά τον κόσμο, δεν αφήνουν περιθώρια εφησυχασμού. Ας κοιτάξουμε κατάματα την πραγματικότητα: στο Ιράκ, το Τσαντ, το Νταρφούρ, και άλλες περιοχές, θερίζουμε τις συνέπειες της διεθνούς αποτυχίας μας.

Η παρουσία των αλλοδαπών στη σύγχρονη Ελλάδα απασχολεί έντονα την κοινωνία και πολλές φορές την οδηγεί σε διχασμό. Οι ίδιοι όμως, οι πολυάριθμοι πρόσφυγες βιώνουν καθημερινά το πρόβλημα της επιβίωσης. Η Ελλάδα πλέον αποτελεί χώρα προορισμού μεταναστών και προσφύγων, είναι όμως παράλληλα μια χώρα χωρίς συγκεκριμένη μεταναστευτική πολιτική και χωρίς οργανωμένους θεσμούς υποδοχής των ανθρώπων αυτών. Μια χώρα που αμφιταλαντεύεται ανάμεσα στον ανθρωπισμό και την ξενοφοβία.

Οι κοινωνικοί λειτουργοί προσπαθούν με όπλο τη γνώση και τη δεοντολογία να υποκαταστήσουν την απουσία του επίσημου κράτους μέσα από οργανώσεις και φορείς. Το ανθρώπινο δυναμικό υπάρχει. Χρειάζεται επίσης και η πολιτική βούληση της πολιτείας, η δημιουργία νέων θεσμών και η κοινωνική συναίνεση. Χωρίς αυτά κινδυνεύει η αξιοπιστία και η αξιοπρέπεια μας. Οι Έλληνες, για λόγους δικαιοσύνης και δικής μας αξιοπρέπειας, έχουμε επιδείξει αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες. Ειδικότερα σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με την πρόσβαση στην εργασία, την εκπαίδευση, την υγεία και την πρόνοια. Εντός και εκτός των συνόρων μας. Η προσπάθειά μας θα πρέπει να

είναι συνειδητή, συνεχής και συστηματική. Οι πρόσφυγες δεν είναι πρόβλημα μόνο προσωπικό. Είναι πρόβλημα που αφορά όλους.

Με βάση τα παραπάνω ερεθίσματα τέθηκε ο σκοπός της εργασίας, ο οποίος είναι η μελέτη του ζητήματος των προσφύγων στην περιοχή Αθηνών και ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών μέσα από τη δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων .

Συγκεκριμένα, οι στόχοι της εργασίας είναι:

1. Ποια είναι η υπάρχουσα κατάσταση στο ζήτημα των προσφύγων στην περιοχή Αθηνών και ποια η προοπτική του.
2. Που εστιάζεται η δραστηριότητα των Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με τους πρόσφυγες και ποια προβλήματα αντιμετωπίζουν.
3. Που εστιάζεται ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στις Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με τους πρόσφυγες και τι χρειάζεται για να γίνει πιο αποδοτικός.
4. Ποια η προοπτική ανάπτυξης του δικτύου υπηρεσιών που ασχολούνται με τομείς που αφορούν πρόσφυγες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

«ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πρόσφυγας, σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, είναι αυτός που αναζητά καταφύγιο σε μια ξένη χώρα, για να ξεφύγει από πόλεμο ή βία, ή από φόβο καταδίωξης, εξαιτίας της φυλετικής, θρησκευτικής, εθνικής ή πολιτικής ομάδας στην οποία ανήκει. Το αν κάποιος θα αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, όμως, εναπόκειται σε συγκεκριμένες κυβερνητικές υπηρεσίες των χωρών υποδοχής. Στην Ελλάδα, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, το ποσοστό αποδοχής αιτήσεων ασύλου είναι πολύ χαμηλό. Αυτό σημαίνει ότι πολλοί αιτούντες άσυλου απελαύνονται, επιστρέφοντας στον κίνδυνο, συχνά μετά από φυλάκιση. Από την άλλη, δεν μπορεί μια χώρα υποδοχής να ανοίξει τα σύνορά της σε όλους... Υπάρχει λύση;

1.1 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Πρόσφυγας είναι «κάθε πρόσωπο, το οποίο, επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο διωγμού λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικής προέλευσης, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της υπηκοότητάς του και δεν μπορεί, ή εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν θέλει να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής».

Ο ορισμός αυτός υιοθετήθηκε διεθνώς στις 28 Ιουλίου 1951 και αποτυπώθηκε στη συνθήκη που έκτοτε έγινε γνωστή ως Σύμβαση της Γενεύης «Περί του καθεστώτος των Προσφύγων». Η σύμβαση τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιουλίου 1967 και από τότε ισχύει αναλλοίωτη. Οι πρόσφυγες δεν είναι πρόσφυγες που, νόμιμα ή μη, φεύγουν εκουσίως από την πατρίδα τους με μόνο λόγο τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου. Οι πρόσφυγες φτάνουν στην Ελλάδα σε κατάσταση απόγνωσης, εγκαταλείποντας συχνά την οικογένειά τους προκειμένου να διαφύγουν τον κίνδυνο και έχοντας βιώσει τραυματικές εμπειρίες, έχοντας δει συγγενείς, φίλους, συνεργάτες να φυλακίζονται, να εξαφανίζονται ή ακόμη και να εκτελούνται. Επιπλέον, αντιμετωπίζουν σοβαρότατα προβλήματα επιβίωσης επειδή στερούνται πόρων, οικογενειακών και κοινωνικών δεσμών, επικοινωνίας, λόγω γλωσσικών και πολιτισμικών διαφορών. (Σύμβαση της Γενεύης «Περί του καθεστώτος των Προσφύγων» 1951)

Πρόσφυγας είναι κάθε πρόσωπο, που διώκεται προσωπικά στη χώρα του για λόγους εθνικούς, θρησκευτικούς, πολιτικούς ή κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει, και εξαιτίας αυτής της δίωξης αναγκάζεται να ζητήσει προστασία, δηλαδή άσυλο, σε μια άλλη χώρα. Το στοιχείο που διαχωρίζει τον πρόσφυγα από έναν μετανάστη λοιπόν, είναι ο εξαναγκασμός στη φυγή. Δεν είναι προσωπική επιλογή των προσφύγων να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, αλλά

οδηγούνται σε αυτήν την απόφαση από "παράγοντες απώθησης" ("push factors"), σε αντίθεση με τους "παράγοντες έλξης" που οδηγούν τους μετανάστες σε δεύτερη χώρα ("pull factors"). (Kunz: 125-146. 1973.)

Οι πρόσφυγες ήταν πάντοτε και εξακολουθούν να είναι συνάνθρωποί μας που αδυνατούν να απολαύσουν στις χώρες καταγωγής τους το «δικαίωμα των δικαιωμάτων», αυτό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας από το οποίο πηγάζουν και στο οποίο καταλήγουν και αποβλέπουν όλα τα υπόλοιπα δικαιώματα των Εθνικών Συνταγμάτων. Οι πρόσφυγες συνυπήρχαν και θα συνυπάρχουν πάντοτε με τη λειτουργία των ανθρώπινων κοινωνιών που χαρακτηρίζονται από τη βία και την έλλειψη ανεκτικότητας και αναγνώρισης της διαφορετικότητας, δηλαδή της ατομικότητας, της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στην οποία έχει δικαίωμα ο καθένας από εμάς από τη γέννησή του. Υπολογίζεται ότι σήμερα στον πλανήτη μας υπάρχουν 12 εκ πρόσφυγες, 1 εκ αιτούντες άσυλο, 6 εκ εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα. (Σιταρόπουλος, 2002).

1.2 ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΑ

1.2.1 Στοιχεία του Προσφυγικού Πληθυσμού

Στις 31 Δεκεμβρίου 2002, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ο συνολικός προσφυγικός πληθυσμός στην Ελλάδα έφτανε περίπου τα 7.000 άτομα. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει τον αριθμό των ατόμων στους οποίους έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα στην Ελλάδα από το 1980. Κατά τα τελευταία έξι έτη, οι αιτήσεις και χορηγήσεις πολιτικού ασύλου από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης είχαν ως εξής :

	A	B	Γ	Δ	E	Z
Έτο ς	Αιτήσεις (πηγή: ΥΔΤ)	Αναγνωρίσει ς Προσφυγικό ύ Καθεστώς (ΠΚ) (πηγή: ΥΔΤ)	Χορηγήσεις Ανθρωπιστικό ύ Καθεστώς (ΑΚ) (πηγή: ΜΡΟ)	Τελικές απορρίψει ς (ΠΚ & ΑΚ) (πηγή: ΥΔΤ)	Ποσοστό Αναγνώρι ης για Προσφυγικ ό Καθεστώς	Συνολικό Ποσοστό Αναγνώρι ης (ΠΚ και ΑΚ)
1997	4,376	130	94	2,122	5.5%	9.5%
1998	2,953	156	287	3,461	3.9%	11.3%
1999	1,528	146	407	1,163	8.5%	32.2%
2000	3,083	222	175	1,573	11.2%	20.1%
2001	5,499	147	148	1,017	11.2%	22.4%
2002	5,664	36	64	9,278	0.3%	1.0%
2003 μέχρι Απρ.	2,912	3	19	1,551	0.1%	1.3%

Το έτος που πέρασε, η Υ.Α. παρακολούθησε με μεγάλη ανησυχία την πτώση στα ποσοστά χορήγησης ασύλου ή επικουρικών μορφών προστασίας (ανθρωπιστικό καθεστώς) σε πρόσφυγες στην Ελλάδα. Ενώ το έτος 2001 το ποσοστό αναγνώρισης προσφυγικού καθεστώτος επί του συνόλου των εξετασθεισών αιτήσεων ασύλου ήταν 11.2%, το 2002 έπεσε κατακόρυφα στο 0.3%. (*Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων*).

Το συνολικό ποσοστό χορήγησης ασύλου και ανθρωπιστικού καθεστώτος στην Ελλάδα το 2001 ήταν 22.4% - σε αντίθεση με τα δεδομένα του 2002 που αγγίζουν μόλις το 1.0%. Η ίδια τάση παρατηρείται κατά το πρώτο τρίμηνο του 2003 (ποσοστό προσφυγικού καθεστώτος 0.1%, συνολικό ποσοστό προσφ. & ανθρωπ. καθεστώτος 1.3%). Η Ελλάδα μάλιστα κατέχει το χαμηλότερο ποσοστό αναγνώρισης που σημειώθηκε το 2002 σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία παρουσιάζεται μέσος όρος 7.4% για το προσφυγικό και 18.4% για το συνολικό ποσοστό προστασίας. Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 5 ετών, οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες προέρχονται κυρίως από το Ιράκ, το Αφγανιστάν, το Ιράν και την Τουρκία. Στους αναγνωρισμένους από τις Ελληνικές Αρχές πρόσφυγες χορηγείται ατελώς, άδεια παραμονής για πέντε χρόνια, ανανεώσιμη για ίση χρονική περίοδο. Σε όσους χορηγείται ανθρωπιστικό καθεστώς δίδεται άδεια παραμονής ισχύος ενός έτους, ανανεώσιμη. (*Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 1992*)

Οι περισσότεροι οικογενειάρχες εργάζονται περιστασιακά και αγωνίζονται σκληρά για να συντηρήσουν τους εαυτούς και τις οικογένειές τους. Με εξαίρεση τους Τούρκους Κούρδους και τους Αφγανούς, οι περισσότεροι πρόσφυγες είναι αστικής προέλευσης και κατοικούν κυρίως στην Αθήνα και στα προάστια της. (*Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, 1992*)

1.2.2 Ιστορική αναδρομή του προσφυγικού φαινομένου

Η προσφυγοποίηση είναι συνηθισμένο φαινόμενο καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας μας. Το επιβεβαιώνουν οι ελληνικοί εξοστρακισμοί, οι ρωμαϊκές προγραφές και οι οποιεσδήποτε μαζικές μετακινήσεις που οφείλονταν σε θρησκευτικά ή πολιτικά αίτια. Χριστιανοί, Ιουδαίοι, προτεστάντες, αριστοκράτες, ριζοσπάστες και άλλες κοινωνικές ομάδες υπέστησαν διώξεις που τους οδήγησαν στην προσφυγιά. (*Ι. Ιακώβου, 1995 :1*)

Συγκεκριμένα στην αρχαία Ελλάδα από τον όγδοο αιώνα π.Χ., είχε θεσμοθετηθεί εθιμικά σε όλες σχεδόν τις ελληνικές πόλεις η έννοια του «ικέτη» που είναι σχεδόν παραπλήσια με τη σύγχρονη έννοια του πρόσφυγα. Ανάλογη έννοια αποδιδόταν σε κάθε εξόριστο ή εξοστρακισμένο Αθηναίο πολίτη (*Δ. Σιδέρης, 1995, σελ. 86*). Αργότερα κατά τους νεότερους χρόνους με την εμφάνιση του χριστιανισμού, των αιρέσεων και των μεταρρυθμίσεων προκλήθηκαν τεράστια ρεύματα θρησκευτικών προσφύγων. Μπαίνοντας στον εικοστό αιώνα παρατηρούμε ότι το πρόβλημα των προσφύγων είχε απασχολήσει αρχικά τη χώρα μας μετά τους βαλκανικούς πολέμους (1912 - 1913), τον Α παγκόσμιο (1914 - 1918) και τον ελληνοτουρκικό πόλεμο (1921 - 1922). Τότε περισσότεροι από ένα εκατομμύριο Έλληνες αναγκάστηκαν να φύγουν από τα εδάφη της τότε Οθωμανικής αυτοκρατορίας και να ζητήσουν άσυλο στο ελληνικό έδαφος (*Δ. Σιδέρης, 1995: 86*).

Συγκεκριμένα μετά την ελληνική ήττα του Μικρασιατικού πολέμου, ένα περίπου εκατομμύριο Έλληνες πρόσφυγες που ζούσαν στη Μ. Ασία διώχθηκαν και βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα. Ένα ακόμη τραγικό αποτέλεσμα των ιστορικών γεγονότων της περιοχής είναι η γενοκτονία 353.000 Μικρασιατών Ποντίων. Πολλοί από αυτούς κατέφυγαν στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκαν

κυρίως στον κεντρικό κορμό της χώρας και στη Μακεδονία (*Π. Νάσκου - Περράκη, 1991: 171*).

Κατά τη διάρκεια του 1950 είχαν καταγραφεί στην Ελλάδα περίπου 20.000 πρόσφυγες. Ο αριθμός αυτός περιλάμβανε μία προπολεμική ομάδα Αρμενίων και Λευκορώσων, Ρουμάνους, Ρώσους ελληνικής καταγωγής, όπως και πρόσφυγες από γειτονικές χώρες. Η προσέλευση προσφύγων στη χώρα μας συνεχίστηκε και τη δεκαετία του 1970. Η καταγωγή τους κατά πλειοψηφία ήταν ανατολικοευρωπαϊκή. Το 1976, περίπου 3.000 Ιρανοί, Χριστιανοί Ασσυριακής καταγωγής ήρθαν στην Ελλάδα μέσω Λιβάνου. Λίγο αργότερα αναχώρησαν για μετεγκατάσταση σε τρίτες χώρες. Το 1979 σε διεθνή συνάντηση στη Γενεύη, η Ελλάδα συμφώνησε να δεχτεί και ν' αναγνωρίσει την ιδιότητα του πρόσφυγα σε 330 «boat people» Βιετναμέζους που έφτασαν για μόνιμη εγκατάσταση στην Αθήνα και τη Ρόδο. (*Φ. & Μ. Βεϊνόγλου, 1997*)

Στα μέσα της δεκαετίας του 1980, ο αριθμός των προσφύγων από μη Ευρωπαϊκές χώρες αυξήθηκε σημαντικά. Προέρχονται κυρίως από την Τουρκία, την Αιθιοπία και διάφορες χώρες της Μέσης Ανατολής. Το 1985 οι περισσότεροι είναι Πολωνοί ενώ το 1986 εμφανίστηκαν οι πρώτες ομάδες Ιρανών. Τον ίδιο χρόνο 7.000 άτομα ζήτησαν άσυλο στην Ελλάδα και η πλειοψηφία αυτών ήταν εκτός Ευρώπης. Το 1987, οι αιτούντες ανήλθαν στους 7.358 και το 1988 στους 8.424. Το 1989, το ποσοστό μειώθηκε αισθητά διότι περιορίστηκε ο αριθμός εισροής προσφύγων από τις τέως σοσιαλιστικές χώρες και την Πολωνία. (*Κ. Τσακίρης, 1999*)

Τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα το 1990 έχουμε ένα μεγάλο κύμα Αλβανών προσφύγων που καταφθάνει στη χώρα μας άμεσα με το ξαφνικό άνοιγμα των συνόρων. Την επόμενη χρονιά, καταγράφεται ότι οι περισσότεροι αιτούντες άσυλο προέρχονται από το Ιράκ, Ιράν και Τουρκία και σε μικρότερη

κλίμακα από την πρώην Γιουγκοσλαβία. Το 1996, ο συνολικός προσφυγικός πληθυσμός στην Ελλάδα έφτανε τα 5.000 άτομα. Προέρχονταν κυρίως από τις χώρες που αναφέρονται παραπάνω. Το 2001, παρατηρείται σημαντική αύξηση των αιτούντων άσυλο - κυρίως μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου - οι οποίοι ανέρχονταν περίπου στους 6.000. Την ίδια περίοδο παρατηρούνται αφίξεις μεγάλων ομάδων Κούρδων μέχρι τις αρχές του Δεκέμβρη , οπότε έφθασε στην Ελλάδα η μεγαλύτερη ομάδα προσφύγων που παρατηρήθηκε στη χώρα (*Ενημ. Δελτίο Υ.Α. του Ο.Η.Ε., 2002, Ε. Πανέρα, 1992: 133-134, U.N.H.C.R., 2002 : 1, Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία, 2001: 21-22*).

1.2.3 Τα αίτια που καθιστούν κάποιον πρόσφυγα

Βασικός παράγοντας αναγκαστικής φυγής, είναι ο φόβος δίωξης που ωθεί τον πρόσφυγα να εγκαταλείψει τη χώρα καταγωγής του και να ζητήσει καταφύγιο αλλού. Αυτό σημαίνει ότι οι αρχές της χώρας του ή άλλα άτομα ή ακόμη και οργανώσεις που δρουν εξ' ονόματος του κράτους έχουν πάρει μέτρα κατά του συγκεκριμένου ατόμου, το οποίο κινδυνεύει να συλληφθεί ή να βασανισθεί.

Η δίωξη που υφίσταται μπορεί να έχει τη μορφή

- 1) απειλής της ζωής, σωματικής ακεραιότητας ή φυσικής ελευθερίας.
- 2) λήψη οικονομικών μέτρων σε βάρος του συγκεκριμένου ατόμου όπως η δημιουργία εμποδίων στην άσκηση του επαγγέλματός του.
- 3) πολλαπλές συλλήψεις για ανάκριση π.χ. λόγω υποψιών για αντικυβερνητική δράση.
- 4) φυλάκιση ή άλλα μέτρα κράτησης.
- 5) εκτόπιση μέσα στην ίδια τη χώρα διαμονής του.
- 6) έκδοση σε χώρα που κινδυνεύει η ζωή του κ.ά. (*Π. Νάσκου – Περράκη Β, 1995*).

Η διάταξη του άρθρου 1 της Σύμβασης της Γενεύης, ορίζει ότι η απειλή κατά της ζωής ή της ελευθερίας του πρόσφυγα βασίζεται στις παρακάτω αιτίες: 1) στη φυλή, 2) στη θρησκεία, 3) στην εθνικότητα, 4) στην κοινωνική τάξη και 5) στις πολιτικές πεποιθήσεις. Οι αιτίες αυτές μπορεί να συντρέχουν μεμονωμένα, μπορεί όμως και να συνυπάρχουν σωρευτικά, π.χ. ένας πολιτικά διωκόμενος μπορεί να ανήκει ταυτόχρονα και σε εθνική μειονότητα (*Π. Νάσκου-Περράκη Α, 1995*).

1. Η πρώτη αιτία αναφέρεται στις φυλετικές διακρίσεις που προκαλούν διώξεις κατά ατόμων ή ομάδων που ανήκουν σε μια ορισμένη φυλή, π.χ. χιλιάδες Βιετναμέζοι κινεζικής καταγωγής αναγκάστηκαν να φύγουν από την χώρα τους φοβούμενοι για τη ζωή τους και να ζητήσουν καταφύγιο σε άλλες γύρω χώρες (*Π. Νάσκου – Περράκη Β, 1995*).

2. Η δίωξη ενός ατόμου για λόγους θρησκείας, δεν είναι ένα καινούργιο φαινόμενο, εμφανίζεται μάλιστα σε διάφορες μορφές, όπως π.χ. απαγόρευση συμμετοχής σε θρησκευτική κοινότητα, απαγόρευση λατρείας, απαγόρευση θρησκευτικής κατήχησης κ.ά. (*Π. Νάσκου – Περράκη Α, 1995*).

3. Βασικό στοιχείο κάθε εθνικότητας είναι η ιθαγένεια η οποία έχει αναγνωριστεί από το διεθνές δίκαιο ως ανθρώπινο δικαίωμα. Υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ της έλλειψης ιθαγένειας και του προσφυγικού προβλήματος και βρίσκεται στην απειλή εκτόπισης και απέλασης την οποία αντιμετωπίζουν πολλά άτομα που δεν αναγνωρίζονται ως πολίτες των χωρών στις οποίες ουσιαστικά ανήκουν. Η απειλή αυτή δεν προέρχεται τόσο από την απλή έλλειψη υπηκοότητας, όσο από τις πολιτικές και τις προκαταλήψεις, οι οποίες συχνά αποτελούν κίνητρο για την απόφαση ενός κράτους να μην αναγνωρίσει την ιθαγένεια μιας συγκεκριμένης ομάδας ατόμων. Μια άλλη

μορφή εθνικισμού, είναι ο «εθνο-εθνικισμός». Πρόκειται για μια επικίνδυνη προσήλωση σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, που συνοδεύεται από έντονα συναισθήματα αντιπάθειας για άλλες κοινωνικές ομάδες μέσα στο ίδιο κράτος. Η σχέση μεταξύ αυτού και των μαζικών εκτοπίσεων είναι υπό πολλές έννοιες συμφυής, επειδή σε συγκρούσεις που υποδαυλίζονται από αυτό το συναίσθημα, οι προσφυγικές μετακινήσεις τείνουν να είναι ο στόχος και ταυτόχρονα το αποτέλεσμα της κοινωνικής και πολιτικής βίας. (*Υπατη Αρμοστεία, 1996*).

4. Όταν μια ορισμένη κοινωνική τάξη ή μια ομάδα με κοινά συνήθως ως προς τα μέλη της χαρακτηριστικά, όπως ίδια καταγωγή, ίδιο τρόπο ζωής, ίδιο κοινωνικό καθεστώς, ίδια γλώσσα, οικονομική δραστηριότητα, ίδια ιδανικά και στόχους, διώκεται, τότε κάθε μέλος της αισθάνεται το φόβο δίωξης (*Π. Νάσκου – Περράκη Β, 1995*).

5. Πολλές φορές διώκεται κανείς για τις πολιτικές του απόψεις όχι μόνο την περίοδο που αναπτύσσει πολιτική δράση στη χώρα του αλλά και όταν έχει διαφύγει ζητώντας άσυλο σε ξένη χώρα. Στην Τουρκία χιλιάδες άτομα συνελήφθησαν και βασανίστηκαν αποκλειστικά και μόνο λόγω των πολιτικών τους φρονημάτων, με αποτέλεσμα πολλοί από αυτούς να αναγκαστούν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους (*Κ. Σουμερλής, 1998 – 2000: 21-22, J. Gammelgaard, 1995: 3*).

6. Μια άλλη σημαντική αιτία που ευθύνεται για τις αναγκαστικές μετακινήσεις είναι οι διεθνείς ή εθνικές ένοπλες συγκρούσεις. Εχθροπραξίες, εμφύλιοι πόλεμοι και άλλα πολεμικά γεγονότα, αναγκάζουν πληθυσμούς να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους και να αναζητήσουν ασφάλεια και προστασία σε άλλες χώρες ανάμεσα στις οποίες βρίσκεται και η Ελλάδα. Οι σημερινές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σημαίνουν αυριανές μετακινήσεις

προσφύγων. Αν και οι περισσότερες από τις μεγάλες εκτοπίσεις πληθυσμών κατά τη δεκαετία του 1990 έλαβαν χώρα μέσα στα πλαίσια ένοπλων συγκρούσεων, τα άμεσα αίτια της φυγής εντοπίζονται σχεδόν πάντοτε στις παραβιάσεις (πραγματικές ή αναμενόμενες) των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όταν οι πρόσφυγες εγκαταλείπουν τα σπίτια, τις κοινότητες ή τις πατρίδες τους, το κάνουν επειδή φοβούνται ότι θα χάσουν την ζωή τους, θα βασανιστούν, θα βιαστούν, θα φυλακιστούν, θα αιχμαλωτισθούν, θα ληστευτούν ή θα πεινάσουν (*Υπατη Αρμοστεία, 1996*).

1.3 ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1.3.1 Τα βασικά χαρακτηριστικά του Προσφυγικού Οικογενειακού Οργανισμού

Τα βασικά χαρακτηριστικά των Προσφυγικών Οικογενειών συνίστανται στα εξής :

- Εκτεταμένη ως προς τη δομή της, δηλαδή συνύπαρξη και συχνά συγκατοίκηση της οικογένειας προέλευσης (γονείς ζεύγους) με την οικογένεια προορισμού (ζευγάρι συζύγων και παιδιά). Σε αρκετές περιπτώσεις μάλιστα συγκατοικούν και αδέρφια των συζύγων δηλαδή όσοι από την εκτεταμένη οικογένεια ήρθαν μαζί στην Ελλάδα.

- Πολυμελής ως προς τον αριθμό των παιδιών, ειδικά στις οικογένειες που προέρχονται από αγροτικές περιοχές. Παρατηρείται όμως και στις αστικές οικογένειες, επειδή αυτό επιβεβαιώνει την επιτυχημένη οικογένεια.
- Με σαφή διαχωρισμό των ρόλων του ζεύγους, καθώς και των παιδιών ανάλογα με το φύλο και τη σειρά γέννησης τους, δηλαδή με την αναμφισβήτητη κυριαρχία του πατέρα και την εξάρτηση και υποταγή της συζύγου και των παιδιών σε αυτόν. (Kunz: 125-146. 1973.)

Όταν η οικογένεια αποκτά την προσφυγική ιδιότητα σε μια ευρωπαϊκή χώρα, υφίσταται δραματικές αλλαγές. Η οικογένεια αποκόπτεται από το ευρύτερο σύνολο της, δηλαδή γονείς, αδέρφια, συγγενικές οικογένειες κ.λπ. Αυτό συνεπάγεται και την απώλεια του παραδοσιακού συστήματος στήριξης των γυναικών στις οικογενειακές ευθύνες. Παρατηρείται επίσης διαφοροποίηση και ανακατανομή των ρόλων των μελών της, όπου τα παιδιά και η γυναίκα, αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο στα οικογενειακά θέματα. Με τις αλλαγές που συντελούνται στην προσφυγική οικογένεια, όχι μόνον στους ρόλους των μελών της αλλά και σε κοινωνικο-οικονομικο-επαγγελματικό επίπεδο, δεν είναι περίεργο που βιώνει μακρά περίοδο κρίσης. Η ιδιαιτερότητα της οφείλεται στις παρακάτω πηγές στρες :

1) Απώλειες: Αφορά τους θανάτους, τις φυλακίσεις ή τις εκτελέσεις μελών της οικογένειας ή την αδυναμία να γνωρίζουν εάν συγγενείς τους ζουν ή έχουν πεθάνει. Υπάρχουν περιπτώσεις που μητέρες αναγκάστηκαν να επιλέξουν ποια παιδιά θα σώσουν στέλνοντας τα σε άλλη χώρα, επειδή τα χρήματα δεν επαρκούσαν για τη διαφυγή όλων. Επιπλέον, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την περιουσία, τις εργασίες και τα σχολεία τους, τις σημαντικές διαπροσωπικές τους σχέσεις και την κοινωνική υποστήριξη που αυτές συνεπάγονται, το πολιτιστικό περιβάλλον και άρα την ίδια τους την ταυτότητα. (Lin: 61-73,1986.)

2) Κοινωνική απομόνωση: Αυτή οφείλεται στην αλλοδαπή υπηκοότητα των προσφυγικών οικογενειών, στην αδυναμία τους να επικοινωνήσουν λόγω έλλειψης γνώσης της γλώσσας στη χώρα υποδοχής, καθώς και, σε μερικές περιπτώσεις, της αδυναμίας τους να συνάψει σχέσεις εξαιτίας συναισθημάτων φόβου, θυμού, απογοήτευσης, ενοχών ή ντροπής. (Lin: 61-73,1986.)

3) Αλλαγή του επιπέδου ζωής: Παρουσιάζεται απώλεια του εδραιωμένου ρόλου και επίπεδο ζωής των οικογενειών προσφύγων, καθώς και συνεχής υποβάθμιση του οικονομικού κα επαγγελματικού τους επιπέδου, με συνέπεια την κοινωνική υποβάθμιση. (Lin : 61-73,1986.)

4) Πολιτισμικό σοκ: Το περιεχόμενο αυτής της έννοιας είναι γνωστό. Αποτελείται από τι πρώτο στάδιο, της ευφορίας, των υψηλών ελπίδων και προσδοκιών για τη νέα χώρα που έχουν εγκατασταθεί, καθώς και το δεύτερο στάδιο, της συνειδητοποίησης των διαφορών τη νέα κουλτούρα, των απωλειών και της δυσκολίας στην προσαρμογή. (Lin : 61-73,1986.)

5) Βεβιασμένη μοντερνοποίηση: Αυτό αφορά κυρίως τους πρόσφυγες από υποανάπτυκτες αγροτικές περιοχές, στις οποίες δεν είχαν επαφή με την προηγμένη τεχνολογία, την πληθώρα καταναλωτικών αγαθών και την ανάγκη χρήσης υπηρεσιών. Υπήρξε περίπτωση γυναίκας από το Κουρδιστάν που δεν ήξερε να χρησιμοποιήσει το τηλέφωνο! (Lin : 61-73,1986.)

6) Status μειονότητας: Ανεξάρτητα από τη φυλή, τη θρησκεία, το εθνικό ή πολιτιστικό τους επίπεδο, οι πρόσφυγες αντιμετωπίζονται από τους γηγενείς ως διαφορετικοί και ξένοι. Εάν προστεθεί η άγνοια των κατοίκων για τη διαφορά του πολιτικού πρόσφυγα από τον αλλοδαπό μετανάστη, η ξενοφοβία και τα σποραδικά έστω, φαινόμενα ρατσισμού, είναι επακόλουθο πρόσφυγας να αισθάνεται περιθωριοποιημένος. (*Lin: 61-73,1986.*)

7) Αβεβαιότητα για το μέλλον: Εδώ εντάσσεται η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια που προκαλείται από τις αλλαγές στο νομικό καθεστώς των προσφύγων, το εργασιακό καθεστώς, καθώς και το χάρτη των δικαιωμάτων τους στις χώρες διέλευσης και εγκατάστασης. (*Lin: 61-73,1986.*)

1.3.2 Μορφές Προσφυγικής Οικογένειας

Η μορφή που θα έχει η προσφυγική οικογένεια εξαρτάται από τα μέλη που θα έρθουν στη χώρα υποδοχής. Έτσι, μπορεί να έχει τις παρακάτω μορφές:

α) Μονογονεϊκή

Στην μονογονεϊκή οικογένεια, ο ένας γονέας καλείται να θρέψει και να στηρίζει όσα παιδιά υπάρχουν. Αναφερόμαστε όμως σε έναν γονέα που δεν είναι μόνος από επιλογή αλλά επειδή το ταίρι του είτε έχασε τη ζωή του, είτε είναι φυλακισμένος, είτε αγνοείται. Τα νέα δεδομένα που προκύπτουν στην ζωή του, τον υποχρεώνουν να είναι λειτουργικός για να στηρίζει ουσιαστικά τα παιδιά του. (*Ione Jacobsen & Peter Vesti, 1990*).

β) Εκτεταμένη (με ηλικιωμένους γονείς ζεύγους, αδέρφια συζύγων κ.λπ.).

Τα μέλη μιας εκτεταμένης οικογένειας αντίθετα, έχουν καταφέρει να περάσουν το διωγμό και το ταξίδι της φυγής χωρίς απώλειες σε ανθρώπινες ζωές και έχοντας ο ένας τη στήριξη του άλλου. Στην προσπάθεια τους όμως για προσαρμογή στη χώρα υποδοχής έχουν να αντιμετωπίσουν τους διαφορετικούς ρυθμούς προσαρμογής, την αλλαγή των ρόλων τους και οικονομικά προβλήματα που δυσχεραίνουν την επιβίωση τους. (*Ione Jacobsen & Peter Vesti, 1990*).

γ) Ζεύγος ηλικιωμένων (χωρίς την υποστήριξη οικογένειας)

Ερχόμενοι σε μια δυτική κοινωνία, ο τρόπος ζωής, οι αξίες, τα αγαθά, η γλώσσα, όλα για αυτούς είναι τόσο διαφορετικά και δύσκολα για να τα κατανοήσουν. Συνήθως προσκολλώνται στον πολιτισμό της χώρας προέλευσης, αντίδραση η οποία λειτουργεί σαν μηχανισμός στήριξης και περιθωριοποίησης, μην επιτυγχάνοντας ποτέ την προσαρμογή. (*lone Jacobsen & Peter Vesti, 1990*).

δ) Ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά

Ορισμένες φορές οι γονείς πρέπει να στείλουν κάποιο ή κάποια από τα παιδιά τους μόνα σε μια άλλη χώρα για προστασία. Άλλοτε μπορεί να χαθούν ή να χωριστούν, στη διαδρομή τα παιδιά να φεύγουν σε καταστάσεις απρόβλεπτες ξαφνικά, χωρίς προσυνηννόηση. Αυτά τα παιδιά, ηλικίας έως 18 ετών, αποτελούν την ομάδα των ασυνόδευτων ανηλίκων. (*lone Jacobsen & Peter Vesti, 1990*).

ε) Με μέλη που έχουν υποστεί βασανισμούς και φυλακίσεις

Τα βασανιστήρια χρησιμοποιούνται ευρύτατα σε πολλές - τριτοκοσμικές κυρίως - χώρες με αποκλειστικό στόχο την καταστροφή της προσωπικότητας του ατόμου. Οι δυτικοευρωπαϊκές και οι σκανδιναβικές χώρες έχουν υπολογίσει ότι ένα ποσοστό μεταξύ 10% και 30% των προσφύγων έχουν υποστεί βασανισμούς.

Οι χρησιμοποιούμενες μέθοδοι είναι είτε σωματικές είτε ψυχολογικές. Οι «επιβιώσαντες βασανισμών» (ο όρος αυτός προτιμάται από ειδικούς και πρόσφυγες), εκτός των σωματικών συνεπειών, παρουσιάζουν συνεχή κόπωση, κατάθλιψη και ευερεθιστότητα. (*lone Jacobsen & Peter Vesti, 1990*).

στ) Με μέλη άρρωστα ή ανάπηρα

Οι οικογένειες με μέλη άρρωστα ή ανάπηρα, επιπλέον των δυσκολιών που η προσφυγική ιδιότητα συνεπάγεται, έχουν επιφορτιστεί με τη φροντίδα μελών που έχουν χρόνιο πρόβλημα υγείας και απαιτείται από αυτούς να είναι σε συνεχή επαφή με το σύστημα υγείας της χώρας υποδοχής. (*Ione Jacobsen & Peter Vesti, 1990*).

1.3.3 Προσαρμογή της Προσφυγικής Οικογένειας

Η προσφυγική οικογένεια εγκατέλειψε την πατρίδα της για να διαφύγει σοβαρούς κινδύνους, μη έχοντας συγκεκριμένο προορισμό στις περισσότερες περιπτώσεις. Η επιλογή της χώρας ασύλου γίνεται πλειστάκις ερήμην τους, για λόγους πολιτικής ή πρακτικότητας. Για να επιβιώσει σε αυτό το νέο πολιτισμικό περιβάλλον που δεν επέλεξε και να είναι λειτουργική, καλείται να προσαρμοστεί σε όλα τα επίπεδα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ	
Ατομικές προσαρμογές	Ομαδικές προσαρμογές
φυσικές βιολογικές πολιτικές οικονομικές πολιτιστικές κοινωνικές	Συμπεριφοράς Αξιών Ταυτότητας Πολιτισμικό στρες Ψυχοκοινωνική προσαρμογή

(*Berry, J.W.: 189-204, Washington DC: U.S. Government Printing Office, 1999*).

Τα στάδια που περνά η οικογένεια μέχρι την τελική προσαρμογή, όπως τα έχουν ορίσει διάφοροι ερευνητές και η Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, είναι:

α) Η περίοδος προγενέστερα της φυγής, που σημαίνει όλα τα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση: πόλεμος, φυλακίσεις, βασανισμοί, εκτελέσεις μελών της οικογένειας κ.λπ.

β) Η περίοδος της φυγής, που μπορεί να διαρκέσει πολλούς μήνες. Για παράδειγμα, ένας Ιρανός πρόσφυγας πρέπει να διασχίσει το Ιράκ και την Τουρκία με τα πόδια, με τη βοήθεια λαθροδηγών και με κίνδυνο να τουφεκιστούν από τις περιπόλους των συνόρων. Άλλοι πάλι αγοράζουν πλαστά διαβατήρια, που κι αυτό συνεπάγεται τον κίνδυνο να συλληφθούν στα αεροδρόμια και να επαναπατριστούν σε μια χώρα όπου διώκονται.

γ) Χώρα πρώτου ασύλου ή παραμονή σε καταυλισμό προσφύγων, όπου οι συνθήκες δεν θεωρούνται ικανοποιητικές από τους ίδιους τους πρόσφυγες και επιθυμούν να μεταβούν σε τρίτη χώρα.

δ) Περίοδος αναμονής απόφασης μετά την αίτηση για πολιτικό άσυλο, που στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης διαρκεί κατά μέσον όρο ένα χρόνο. (*Tyhurst, L.: 561-568, 1951*).

στ) Διαδικασία τελικής μετανάστευσης και εγκατάστασης και φάση προσαρμογής.

Κατά το τελευταίο στάδιο τις προσαρμογής, οι οικογένειες περνούν τις παρακάτω φάσεις :

1) Αρχική περίοδος άφιξης (μερικοί μήνες): Είναι η περίοδος της ευφορίας και της ανακούφισης που γλίτωσαν από τη δίωξη εναντίον τους. Είναι μια περίοδος που βομβαρδίζονται από τα νέα πολιτισμικά δεδομένα. Χρειάζονται άμεση βοήθεια για την κάλυψη των βασικών και άμεσων αναγκών όπως, τροφή, στέγη, συναισθηματική στήριξη, γιατί αισθάνονται χαμένοι και ξένοι, αλλά και χρόνο να συνειδητοποιήσουν τις αλλαγές στη ζωή τους. (*Keller, S.L. 1975*)

2) Πρώτος και δεύτερος χρόνος: Παρουσιάζουν μια εντυπωσιακή κινητοποίηση για να ανακτήσουν ό,τι έχει χαθεί γι' αυτούς, προσπαθούν να μάθουν και ν' αποδεχθούν τους νέους τους ρόλους. Έχουν υψηλές προσδοκίες για τη χώρα υποδοχής, ειδικά όσον αφορά την οικονομική και επαγγελματική τους προσαρμογή. Δεν θέλουν να χάσουν τίποτα εξαιτίας της μετανάστευσης. Παρουσιάζουν αντίσταση στο να δεχθούν εργασίες χαμηλότερου επιπέδου από αυτές που είχαν στην πατρίδα τους. Είναι το διάστημα που χρειάζονται συμβουλευτική υποστήριξη για την εποικοδομητικότερη χρήση του συστήματος και σαφή πληροφόρηση για τις παροχές που μπορούν να έχουν, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. (*Keller, S.L. 1975*)

3) Τρίτος ως και πέμπτος χρόνος: Σε αυτή τη φάση εντοπίζονται αυξημένα προβλήματα των οποίων η εκδήλωση είναι έντονη, όπως καθυστερημένες αντιδράσεις προγενέστερων τραυμάτων, υψηλά επίπεδα άγχους και στρες, καθώς και ψυχοσωματικά προβλήματα. Επειδή οι ρυθμοί και η ικανότητα προσαρμογής του κάθε μέλους της οικογένειας είναι διαφορετική, ενδέχονται ενδοοικογενειακές συγκρούσεις. Ένα παγκόσμιο φαινόμενο που χαρακτηρίζει

την ομάδα των προσφύγων είναι ότι ο κόσμος τους χρωστάει κάτι ("sense of entitlement"). Αφού οι διώκτες τους δεν προσφέρονται ως επίκεντρο θυμού και εκτόνωσης, μεταθέτουν αυτή τη διάθεση στις κυβερνήσεις και τις υπηρεσίες ή τους επαγγελματίες της χώρας υποδοχής. (Keller, S.L. 1975)

4) Δεκαετία ή και περισσότερο: Το μεγαλύτερο μέρος της προσαρμογής έχει (ή πρέπει να έχει) επιτευχθεί. Υπάρχει το ενδεχόμενο κάποια μέλη της οικογένειας :

α) να έχουν παραλύσει προσπαθώντας να υπάρχουν ανάμεσα σε δυο πολιτισμούς και να έχουν παραιτηθεί από κάθε προσπάθεια

β) να έχουν περιθωριοποιηθεί επειδή, μη μπορώντας να ικανοποιήσουν δύο διαφορετικούς πολιτισμούς ταυτόχρονα, αγνοούν τις νόρμες συμπεριφοράς και των δύο

γ) να έχουν προσκολληθεί στον πολιτισμό της χώρας καταγωγής τους για να μειώσουν τα συναισθήματα αποπροσανατολισμού και το πολιτιστικό σοκ που βιώνουν, κατηγορία στην οποία ανήκουν συνήθως οι πιο ηλικιωμένοι ή και

δ) να έχουν προσκολληθεί αποκλειστικά στο νέο πολιτισμό, απορρίπτοντας αυτόν της χώρας τους, όπως οι έφηβοι και οι νέοι.

(Stein: 320-330, 1981)

1.3.4 Προβλήματα κατά την Προσαρμογή

1) Το πρόβλημα της επικοινωνίας

Ένα πολύ σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες είναι

αυτό της επικοινωνίας. Τα «γλωσσικά τείχη» αποτελούν σημαντικό πρόβλημα, αφού προκύπτουν ζητήματα τα οποία έχουν να κάνουν με την εξεύρεση εργασίας, όσο και σαν πρόβλημα στην κοινωνική τους ζωή, μια και οι συναναστροφές τους περιορίζονται στο στενό οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον, όπου υπάρχει ένα πλαίσιο επικοινωνίας. Έτσι είναι πολύ φυσικό να ενισχύεται η απομόνωση και η επιβράδυνση της ομαλής ενσωμάτωσής τους στην ελληνική κοινωνία. Επομένως, η δυνατότητα επικοινωνίας αποτελεί πρωταγωνιστικό παράγοντα στη διαδικασία ένταξης (*Φ. Μαλκίδης, 1998: 441-442*).

«Η γλωσσική ικανότητα της οικογένειας δοκιμάζεται κατά την μετακίνησή της : εάν προϋπάρχει γλωσσική παιδεία και η οικογένεια μιλάει τη γλώσσα του τόπου υποδοχής τότε τα πράγματα είναι ευκολότερα τουλάχιστον στο επίπεδο της λεκτικής επικοινωνίας. Εάν όμως, δεν γνωρίζουν τη γλώσσα του τόπου υποδοχής, τότε η συνεννόηση θα γίνει πολύ δύσκολη και η κοινωνικοποίηση τους όπως είναι εύκολα αντιληπτό, θα δυσκολευτεί κατά πολύ» (*Μ. Χαλίφε - Μπαμπαγιώργη, 1996: 52-53*).

Η γλώσσα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο. Όταν οι άνθρωποι δεν μπορούν να επικοινωνήσουν πολύ εύκολα προκαλούνται παρεξηγήσεις. Η εκμάθηση και η χρήση της νέας γλώσσας θεωρείται βασική προϋπόθεση για την επιτυχή προσαρμογή των προσφύγων. Ωστόσο, στα πλαίσια του επιπολιτισμού δεν αποτελεί μια αποκλειστικά γνωστική διεργασία. Αντίθετα, απαιτεί μια πιο ολιστική προσέγγιση η οποία θα λαμβάνει υπόψη και τους ψυχολογικούς παράγοντες που υπεισέρχονται. «Η εκμάθηση μιας νέας γλώσσας συμβολίζει τον αποχωρισμό από την πατρίδα και μπορεί να έχει καταλυτική επίδραση στην εκδήλωση συναισθημάτων απώλειας της πολιτισμικής ταυτότητας του ατόμου». Επίσης, μπορεί να εγείρει συναισθήματα μελαγχολίας, νοσταλγίας και χαμηλής αυτοεκτίμησης αφού, η συγκεκριμένη διαδικασία μοιάζει με αυτή των πρώτων

παιδικών χρόνων όταν το παιδί μαθαίνει να έχει κάποιο έλεγχο του περιβάλλοντός του. (B. Γιωτσίδη, 2000, : 30).

2) Το πρόβλημα της εργασίας

Η ανάγκη απασχόλησης σε ουσιαστική δραστηριότητα αντιπροσωπεύει την ανάγκη εργασίας και αποτελεί βασική ανθρώπινη προϋπόθεση για την πνευματική και σωματική υγεία. Σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση της Γενεύης, το ελληνικό καθεστώς των προσφύγων που κυρώθηκε με το νόμο 3989 \ 1959 από το ελληνικό κράτος, η χώρα μας είχε αναλάβει την υποχρέωση να επιφυλάσσει σε κάθε πρόσφυγα που διαμένει μόνιμα στο έδαφός της την ευνοϊκότερη με τις ίδιες συνθήκες μεταχείρισης που επιφυλάσσει σε υπηκόους άλλου κράτους ως αναφορά την άσκηση μισθωτής απασχόλησης. Συγκεκριμένα, με το άρθρο αυτό η τήρηση της διαδικασίας της μετάκλησης, δεν εξασφάλιζε στους πρόσφυγες καμία ευνοϊκή, πολύ περισσότερο ίση μεταχείριση προς τους άλλους αλλοδαπούς οι οποίοι καρπώνονταν την προστασία του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι (H. Έμκε - Πουλοπούλου, 1990:59).

Η απασχόληση των προσφύγων, πρόσφατα σημείωσε θετική εξέλιξη με εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας που ορίζει: «προκειμένου για τη χορήγηση άδειας εργασίας σ' αλλοδαπό πολιτικό πρόσφυγα, και σύμφωνα με την αληθή έννοια της σύμβασης που έχει κυρώσει η χώρα μας, δεν είναι απαραίτητο να τηρείται εφεξής η διαδικασία της μετάκλησης». Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός, ότι η Εγκύκλιος αφορά μόνο τους πρόσφυγες των οποίων η ιδιότητα του πρόσφυγα έχει αναγνωριστεί από τις ελληνικές αρχές, και όχι τους πρόσφυγες που η ιδιότητά τους έχει αναγνωριστεί από την Ύπατη Αρμοστεία. Πολλοί πρόσφυγες στην προσπάθειά τους να εξασφαλίζουν τα προς το ζην, απασχολούνται όπως και κάποιοι αλλοδαποί από χώρες του τρίτου κόσμου,

στην παραοικονομία. Πολλές φορές οι πρόσφυγες, γίνονται θύματα της μαύρης αγοράς εργασίας, απασχολούνται στις πιο υποβαθμισμένες εργασίες και με τις χαμηλότερες αμοιβές. Μέχρι τώρα δεν έχει τονιστεί η θετική αξία και συνεισφορά τους όπως και το γεγονός ότι το προσφυγικό εργατικό δυναμικό αποτελεί επένδυση για τη χώρα υποδοχής καθώς υπάρχουν ανάμεσα τους επιστήμονες, άνθρωποι με ανώτερη εκπαίδευση και εξειδικευμένοι εργάτες (*Δ. Παπαδοπούλου - Α. Τζώρτσου, 1997: 196-197*).

Αναφορικά με την εργασιακή τους αποκατάσταση, εργάζονται συχνά σε θέσεις κατώτερου επιπέδου συγκριτικά με την εκπαίδευσή τους και την προηγούμενη εργασιακή τους κατάσταση. Η μη αναγνώριση των πτυχίων στη χώρα υποδοχής, η έλλειψη κατάλληλης εξειδίκευσης για τις ανάγκες των τεχνολογικά προηγμένων κοινωνιών, οι δυσκολίες στη χρήση της γλώσσας, συνυφαίνονται με τα γενικότερα προβλήματα ανεργίας. Επιπρόσθετα, η εργασιακή απασχόληση των γυναικών προσφύγων έχει σημαντικές συνέπειες τόσο για τις ίδιες όσο και για τις οικογενειακές τους σχέσεις. Πολλές από αυτές εργάζονται για πρώτη φορά, με αποτέλεσμα να πρέπει να αναπτύξουν πρωτόγνωρες μέχρι τότε δεξιότητες προκειμένου να ανταπεξέλθουν σε έναν διαφορετικό κόσμο από αυτόν του νοικοκυριού. Επίσης πολλές φορές αναγκάζονται να εργαστούν λόγω της ανεργίας ή της περιστασιακής απασχόλησης των συζύγων τους. Το γεγονός αυτό προκαλεί αλλαγές στους συζυγικούς ρόλους και κατά συνέπεια προκαλεί σύγκρουση μεταξύ των παραδοσιακών πολιτισμικών αξιών και των αξιών του νέου πολιτισμού. (*Β. Γιωτσίδα, 2000: 31*)

3) Προβλήματα στην ανεύρεση κατοικίας

Η στέγαση θεωρείται σημαντικός παράγοντας στο βιοτικό επίπεδο ενός νοικοκυριού τόσο από την άποψη των συνθηκών διαβίωσης, όσο και διότι η

έλλειψη ιδιόκτητης κατοικίας επιβαρύνει σε μεγάλο βαθμό τον οικογενειακό προϋπολογισμό. Οι περισσότεροι πρόσφυγες που προέρχονται από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και του Τρίτου Κόσμου κατοικούν σε φτηνά ξενοδοχεία ή βρίσκουν σπίτια ανταγωνιζόμενοι τους Έλληνες των κατώτερων εισοδηματικών τάξεων τους οποίους προτιμούν οι Έλληνες ιδιοκτήτες. Λόγω των χαμηλών εισοδημάτων τους, αναγκάζονται να κατοικούν στα φθηνότερα και χειρότερα καταλύματα δηλαδή σε παλαιά σπίτια ή σε υπόγεια μικρά διαμερίσματα. Τα υψηλά ενοίκια, σε συνδυασμό με την οικονομική στενότητα συχνά αναγκάζουν πολλές οικογένειες να μοιράζονται ένα διαμέρισμα, ή να ζουν 4 - 5 άτομα σ' ένα δωμάτιο. Επιπλέον, το πρόβλημα οξύνεται με την ρατσιστική αντιμετώπιση των ιδιοκτητών, οι οποίοι προτιμούν να νοικιάζουν τα διαμερίσματά τους σε εύπορους ξένους. Οι υπόλοιποι ζουν σε κοινόβια που θυμίζουν γκέτο χωρίς τις στοιχειώδεις ανέσεις κάτω από ανθυγιεινές συνθήκες. (Κ. Μαυρέας, 1998: 199 \ Η. Έμκε - Πουλοπούλου, 1990: 63). Το κέντρο υποδοχής στο Λαύριο μπορεί να στεγάσει 400 - 500 άτομα και είναι συνήθως υπερπλήρες. Οι συνθήκες διαβίωσης θεωρούνται από ορισμένους ικανοποιητικές, από άλλους όμως περιγράφονται με μελανά χρώματα. Συνήθως, πηγαίνουν άτομα που δικαιούνται πολιτικού ασύλου.

Όταν τους αναγνωριστεί η πολιτική ασυλία από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, υποχρεώνονται να φύγουν - αφού η διαμονή τους εκεί είναι προσωρινή - γεγονός που συνεπάγεται την άμεση αναζήτηση στέγης (Ν. Πετρονιώτη, 1998:105). Η αδυναμία του ελληνικού κράτους να προσφέρει βασικές και σημαντικές παροχές όπως αυτή της στέγασης, ενισχύει το γεγονός ότι πολλοί από τους αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες διαβιούν σε δημόσια πάρκα σε άθλιες συνθήκες και με όλα τα επακόλουθα. (Ο. Αντωνίου, 2000: 125)

4) Οικονομικά προβλήματα

Οι πρόσφυγες, όταν εισέρχονται σε μια νέα χώρα, σε ένα νέο τόπο, χωρίς πόρους χάνουν τον πλήρη έλεγχο της ζωής τους, την αυτοδυναμία, τις ικανότητες και τη σιγουριά που ενδεχομένως να τους διέκριναν προηγουμένως και ξαφνικά φαίνονται παθολογικά εξαρτημένοι και ανίκανοι να πάρουν πρωτοβουλία. Η αναγκαστική φυγή, τους οδηγεί σε κατάσταση οικονομικής εξαθλίωσης, είτε γιατί εγκαταλείπουν βεβιασμένα την περιουσία τους, είτε γιατί ξεπουλούν τα υπάρχοντά τους σε κυκλώματα δουλεμπόρων για να εξασφαλίσουν τα «ναύλα» γι' αυτούς και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας (Δ. Νανούρης, 2003: 20). Επιπλέον, τα παρακάτω στοιχεία: ανεργία, υποαπασχόληση, υψηλή συχνότητα αλλαγής εργασιακού περιβάλλοντος, ασταθής και χαμηλόμισθες θέσεις εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, που αφορούν τον προσφυγικό πληθυσμό στην χώρα υποδοχής, δεν συμβάλλουν μόνο στην εξήγηση των χαμηλών εισοδημάτων αλλά ταυτόχρονα εξηγούν την αστάθεια και ανασφάλεια των εισοδημάτων αυτών (Α. Τριχοπούλου - Ε. Χατζηβαρνάβα, 1989-1990: 280).

5) Ψυχολογικά προβλήματα

«Μελέτες και διεθνείς έρευνες αναφέρονται στις αυξημένες πιθανότητες για εμφάνιση προβλημάτων ψυχικής υγείας στους πρόσφυγες, η εκδήλωση των όποιων εξαρτάται από το βαθμό της πολιτισμικής συνοχής της ομάδας τους στη χώρα υποδοχής, την πολιτισμική διαφοροποίηση στην οποία έχουν εκτεθεί, την έκταση και ένταση του πολιτισμικού σοκ, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους και τις ευκαιρίες και δυνατότητες που προσφέρει η χώρα υποδοχής για την κάλυψη βασικών αναγκών και αξιοπρεπή διαβίωση» (Μ. Δημοπούλου - Λαγωνίκα, 1999: 63).

Η αναγκαστική μετανάστευση των προσφύγων δεν τους επιτρέπει να σχεδιάσουν και να προγραμματίσουν την αναχώρησή τους, καθώς και να

επιλέξουν το μέλλον τους, γεγονός που οδηγεί συχνά σε συναισθήματα αβεβαιότητας, έλλειψης ελέγχου και χάους. Εξαιτίας του απότομου χαρακτήρα του εκπατρισμού τους δεν προλαβαίνουν ν' αποχαιρετήσουν κατάλληλα την πατρίδα τους και τ' αγαπημένα τους πρόσωπα, με αποτέλεσμα να βιώνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα έντονη προσκόλληση σε «όσα έχουν αφήσει πίσω». Τέτοια απότομη φύση των γεγονότων συχνά σημαίνει ότι το άτομο δεν βιώνει το σοκ παρά σε ένα μεταγενέστερο στάδιο. Ιδιαίτερα, έχει αποδειχθεί ότι το ψυχολογικό βάρος του επιπολιτισμού διογκώνεται από τις δυσάρεστες εμπειρίες που είχαν οι πρόσφυγες στην πατρίδα τους. Οι εμπειρίες αυτές εκφράζονται συνήθως με μετά – τραυματικά συμπτώματα, όπως είναι η κατάθλιψη, έντονο άγχος και προβλήματα μνήμης και συγκέντρωσης. Υπάρχουν τέσσερις γενικές κατηγορίες τραυματικών εμπειριών οι οποίες σχετίζονται με την εμπειρία στέρησης, τους τραυματισμούς και τα βασανιστήρια, τη φυλάκιση και τέλος την παρακολούθηση βασανιστηρίων ή φόνων. Οι εμπειρίες αυτές προκαλούν έλλειψη εμπιστοσύνης, συναισθήματα απόγνωσης, απελπισίας και προσωπικής αδυναμίας. Πολλά άτομα προκειμένου να ξεπεράσουν τις τραυματικές αυτές εμπειρίες αναπτύσσουν συμπεριφορές οι οποίες στη χώρα υποδοχής μπορεί να θεωρηθούν αντικοινωνικές ή ψυχοπαθολογικές (B. Γιωτσίδα, 2000: 27).

Επιπλέον, οι πρόσφυγες δεν έχουν ν' αντιμετωπίσουν μόνο τις αντικειμενικές δυσκολίες της προσαρμογής σε ένα νέο περιβάλλον, αλλά και παράλληλα τις απώλειες της οικογένειας, του πολιτισμού, της χώρας, της επαγγελματικής και κοινωνικο – οικονομικής τους κατάστασης και κατά συνέπεια της προσωπικής τους ταυτότητας. Οι απώλειες αυτές που βιώνουν είναι μόνιμες και συχνά προκαλούν συναισθήματα θυμού, έχθρας, πικρίας, ματαιώσης, νοσταλγίας, σύγχυσης και ανασφάλειας. Οι πρόσφυγες που έχουν εγκαταλείψει την χώρα τους σε συνθήκες πόλεμου, βιώνουν συναισθήματα ενοχής. Πρόσκειται για το «σύνδρομο του επιβιώσαντα». Από τη μια πλευρά νιώθουν ανακουφισμένοι που είναι ελεύθεροι και ασφαλείς, από την άλλη όμως

νιώθουν ένοχοι για όσους έχουν αφήσει πίσω τους ενώ αυτοί έχουν σωθεί (B. Γιωτσίδη, 2000: 23).

Η αντιμετώπιση που έχουν από την χώρα υποδοχής ως άτομα ευπαθή και με πολλές ανάγκες μπορεί να θεωρηθεί από τους ίδιους μειωτική και ταπεινωτική. Δηλαδή, μπορεί να θεωρήσουν ότι τους αντιμετωπίζουν σαν να μην είναι αρκετά ώριμοι ν' ανταπεξέλθουν στις διάφορες απαιτήσεις. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε τυχόν αδρανοποίηση και λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης κινδυνεύουν να περιθωριοποιηθούν. «Οι πρόσφυγες έχουν ανάγκη να νιώθουν ότι ελέγχουν τη ζωή τους. Η απραξία και η εξάρτηση προκαλούν απογοήτευση, θυμό, δυσφορία, αποτελώντας ένα καλό υπόβαθρο για κάθε είδους αντικοινωνικής δραστηριότητας». Χαρακτηριστικό είναι ότι πολλές φορές περνούν από την ίδια διαδικασία που βιώνουν τα παιδιά που υιοθετούνται. Δηλαδή, όπως ακριβώς τα υιοθετημένα παιδιά θυμώνουν με τους θετούς τους γονείς, επειδή νιώθουν πιο ασφαλή από πριν έτσι και οι πρόσφυγες αντιμετωπίζουν ως αιτία των προβλημάτων τους την νέα χώρα και όχι την χώρα προέλευσης. Η αναφερόμενη ψυχολογική κατάσταση ως απόρροια εμπλεκόμενων δυσλειτουργικών παραγόντων, επιφυλάσσει σοβαρούς κινδύνους για την ψυχοσωματική υγεία που κάνουν αναγκαία την επιστράτευση ευαίσθητων παραγόντων – για τους οποίους γίνεται αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο – να κινηθούν μεθοδικά και επιστημονικά προκειμένου να τους εξομαλύνουν εξασφαλίζοντας αν όχι σύντομα βαθμό ποιοτικής ζωής τουλάχιστον ένα βαθμό αποδοτικής συμπεριφοράς και στάσης ζωής. (Υπατη Αρμοστεία, 1994: 6)

6) Προβλήματα υγείας

Οι οικογένειες με μέλη άρρωστα ή ανάπηρα, πέρα από τις δυσκολίες που η προσφυγική ιδιότητα συνεπάγεται, επιβαρύνονται με τη φροντίδα μελών που

έχουν πρόβλημα υγείας και μάλιστα στις περιπτώσεις που απαιτείται από αυτούς να είναι σε συνεχή επαφή με το σύστημα υγείας της χώρας υποδοχής. Το υπάρχον γραφειοκρατικό σύστημα υγείας σε συνδυασμό με την έλλειψη γνώσης του πώς λειτουργεί η υποδομή του συστήματος, μπορεί να δημιουργήσει τεράστια πίεση και δυσλειτουργικότητα. Αν για παράδειγμα, ένας πρόσφυγας χρειάζεται φάρμακα, για να τα πάρει δωρεάν από το κρατικό νοσοκομείο όπως δικαιούται, θα πρέπει να εκτιμηθεί ιατρικά και στην Ελλάδα εξαρχής. Αυτό προϋποθέτει μια σειρά ραντεβού με διάφορες ιατρικές ειδικότητες και την τελική αίτηση για τη συνολική γνωμάτευση (*T. Γιαννακού, 2000: 95*). Συνήθως, οι αναπηρίες στον προσφυγικό πληθυσμό περιλαμβάνουν σοβαρές μολύνσεις των αυτιών και των ματιών, εγκαύματα, τραύματα που προκαλούνται από την βία (πόλεμος, βασανιστήρια) και από άλλους σοβαρούς τραυματισμούς (*Υπατη Αρμοστεία, 1994*). Μια άλλη ασθένεια όπως το AIDS βρίσκει πρόσφορο έδαφος εξάπλωσης από τις αναγκαστικές πληθυσμιακές μετακινήσεις. Ο HIV μεταδίδεται με αστραπιαίους ρυθμούς εκεί όπου υπάρχει φτώχεια, αδυναμία, έλλειψη νομιμότητας και κοινωνική αστάθεια. Πλήττει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τους προσφυγικούς καταυλισμούς, έχει εξοντώσει σχεδόν τέσσερα εκατομμύρια παιδιά και έχει ορφανέψει άλλα δεκατρία (*Υπατη Αρμοστεία, 2000,*).

Τα προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες, είναι τα παρακάτω :

- α) Νευροψυχιατρικά
- β) Καρδιαγγειακά
- γ) Αναπνευστικά
- δ) Ορθοπεδικά
- ε) Γαστρεντερολογικά
- στ) Δερματολογικά
- ζ) Γυναικολογικά
- η) Οφθαλμολογικά

- θ) Λοιμώδη \ Μεταδοτικά
- ι) Οδοντιατρικά
- κ) Ουρογεννητικά (*Κ. Σκλάβου, 2001*).

7) Προβλήματα που εδράζονται σε συντηρητικές νοοτροπίες

Οι μετακινούμενοι πληθυσμοί συνήθως διαφέρουν από τους γηγενείς όσον αφορά τη γλώσσα, πολιτιστικά συστήματα, νοοτροπία, αξίες, θρησκεία, κ.τ.λ. Η διαδικασία κοινωνικής προσαρμογής και συμβιβασμού με τα συστήματα του ντόπιου πληθυσμού, είτε της δεσπόζουσας εθνότητας, συνοδεύεται από εντάσεις, ψυχικές συγκρούσεις, αισθήματα καταδίωξης και φόβου απώλειας της πολιτικής τους ταυτότητας. Η διαδικασία του επιπολιτισμού που συντελείται με την επαφή δύο τουλάχιστον αυτόνομων πολιτιστικών συστημάτων και κατά συνέπεια η προσαρμογή δυσχεραίνεται από το φαινόμενο που είναι γνωστό ως «πολιτισμικό σοκ». «Το πολιτισμικό σοκ προκαλείται όταν το άτομο έρχεται αντιμέτωπο με διαφορετικές από τις δικές του ιδέες, αξίες και συμπεριφορές και κατά συνέπεια καλείται να αναθεωρήσει τη στάση του και τη συμπεριφορά του». Οι κύριες συνέπειές του είναι η σύγχυση, η αίσθηση απώλειας της ταυτότητας και το συναίσθημα της αδυναμίας (*Β. Γιωτσίδη, 2000: 28*).

Σύμφωνα με τη θεωρία επιπολιτισμού του J. Berry, υπάρχουν τέσσερις τύποι προσαρμογής:

1. Αφομοίωση : Ο όρος αναφέρεται στην τάση εξομοίωσης των ατομικών και συλλογικών συμπεριφορών του ατόμου ή της ομάδας προς τον ξένο πολιτισμό, συνεπάγεται δηλαδή απόρριψη της εθνικής του ταυτότητας. Τα μέλη της προσφυγικής οικογένειας, κυρίως οι έφηβοι και οι νέοι, προσκολλώνται αποκλειστικά στο νέο πολιτισμό, απορρίπτοντας αυτόν της χώρας τους.

2. Εναρμόνιση : Η ομάδα ή το άτομο διατηρώντας την εθνική του ταυτότητα, γίνεται αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας και συνεργάζεται με την ευρύτερη κοινότητα. Ο τύπος αυτός προσαρμογής εύλογα θεωρείται ως η πιο επιτυχής μορφή επιπολιτισμού, διότι το άτομο φτάνει σε κατάσταση κοινωνικό - ψυχολογικής ισορροπίας.

3. Διαχωρισμός : Όταν δεν υπάρχουν θετικές σχέσεις με την κοινότητα και η στάση αυτή συνοδεύεται από έμμονη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας που φέρει το άτομο ή η ομάδα, η τακτική που προκύπτει αναφέρεται ως «διαχωρισμός» από την ευρύτερη ομάδα. Συνήθως οι ηλικιωμένοι πρόσφυγες, προσκολλώνται στον πολιτισμό της χώρας καταγωγής τους προκειμένου να ελαττώσουν το πολιτισμικό σοκ καθώς και τα συναισθήματα αποπροσανατολισμού που βιώνουν.

4. Περιθωριοποίηση : Σ' αυτή την περίπτωση το άτομο χάνει την πολιτιστική και ψυχολογική επαφή του τόσο με τη δική του παραδοσιακή ομάδα όσο και με την ευρύτερη κοινότητα. Το άτομο ή η ομάδα περιθωριοποιείται επειδή, μη μπορώντας να ικανοποιήσει δύο διαφορετικούς πολιτισμούς ταυτόχρονα, αγνοεί τις νόρμες συμπεριφοράς και των δύο (*Δ. Γεωργιάς – Α. Παπαστυλιανού, 1993: 21 \ Τ. Γιαννακού, 2000: 92*).

Η μη κατανόηση των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων και διαφορών από τους ιθαγενείς αυξάνει το άγχος και το στρες, η δε παρουσία πιθανού ρατσισμού και εθνοκεντρισμού πολλαπλασιάζει αυτά τα αισθήματα. Οι αντιδράσεις ενάντια σε μετακινούμενους πληθυσμούς και σε μειονότητες παίρνουν συνήθως τα επόμενα τρία χαρακτηριστικά: ρατσιστικές διακρίσεις, εθνοκεντρισμό ή ξενοφοβία. «Ο ρατσισμός είναι μια κοινωνική πράξη. Μ' αυτή την πράξη εξορίζεται μια ποσότητα άλλων ανθρώπων που έχουν διαφορετική καταγωγή,

πολιτισμό, εμφάνιση, από μια άλλη κοινωνική ομάδα επειδή τους θεωρούν ότι είναι κατώτεροι» (*J. Rollhauser, 1992: 101*).

Μια μορφή ρατσισμού είναι ο *εθνικισμός*. Χαρακτηριστικό του είναι ότι το στίγμα του «εθνικιστή» αποδίδεται πάντα στον άλλο. Αυτό είναι απόρροια του γεγονότος ότι κάθε κοινωνική ομάδα, αλλά και κάθε άτομο, έχει την τάση να εξιδανικεύει τον εαυτό του και να «δαιμονοποιεί» τον «άλλο», τον «ξένο», τον «διαφορετικό» (*A. Ζωγράφου, 1997: 199 – 200*). Σύμφωνα με μια άλλη παράμετρο, κάθε κοινωνική ομάδα έχει την τάση να απορρίπτει ή να αντιμετωπίζει με δυσπιστία κάθε τι το ξένο και διαφορετικό. Αυτή η δυσπιστία συναντάται συνήθως σε άτομα με έλλειψη αυτοπεποίθησης και αδύνατο «εγώ». Τα άτομα αυτά προβάλλουν τις αρνητικές τους ιδιότητες σε μια μειονότητα ανθρώπων με σκοπό τη σταθεροποίηση του αδύναμού τους «εγώ». Πρόκειται για ρατσισμό ο οποίος εκμεταλλεύεται τις προκαταλήψεις και την άγνοια των μαζών με σκοπό να στρέψει μια κοινωνική ομάδα ενάντια σε μια ξένη (*A. Ζωγράφου, 1997: 199 – 200*).

Συνήθως, στις πληθυσμιακές μετακινήσεις η διαφοροποίηση, η σύγκριση καθώς και η αξιολόγηση για τους διαφορετικούς διαμορφώνονται από τα στοιχεία της εθνικής ταυτότητας. Η παρουσία των διαφορετικών προσλαμβάνεται ως διάρρηξη της πολιτισμικής συνέχειας και αλλοίωση της ομοιογένειας. Οι «διαφορετικοί» είναι αυτοί οι οποίοι απειλούν την κοινωνική τάξη, τις θέσεις απασχόλησης και τελικά την πολιτισμική, θρησκευτική και γενεαλογική καθαρότητα του έθνους. Η αντίληψη αυτή οδηγεί σε «πολιτισμική περιχαράκωση» και σε «πολιτισμικό ρατσισμό». Αυτή η μορφή ρατσισμού δεν πρεσβεύει την ανωτερότητα της μιας κουλτούρας έναντι των άλλων παρά μόνο υπερτονίζει στοιχεία και διαμορφώνει ένα πλαίσιο πρόσληψης της διαφορετικότητας ως απειλής (*M. Μαλαπέτσα, 2002: 6- 7*).

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, η πατροπαράδοτη έννοια της φιλοξενίας κλυδωνίζεται καθώς η αίσθηση της ομοιογένειας, του ομόγλωσσου και του ομόθρησκου διαταράσσεται μέσω της καθημερινής επαφής με ετερογενείς, αλλόγλωσσες και αλλόθρησκες ομάδες. Κατά την αντιμετώπιση των ομάδων αυτών διαφαίνονται στερεοτυπικές κρίσεις και ρατσιστικές τάσεις (Α. Αποστολίδου, 2000: 6). Μολονότι έρευνα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έδειξε ότι οι Έλληνες είναι, συγκριτικά με τους υπόλοιπους ευρωπαίους, ο πιο ξενόφιλος λαός, αυτό βέβαια δεν υποδηλώνει ότι η Ελλάδα έχει αντιπαρέλθει οριστικά το «σκόπελο» του ρατσισμού (Μ. Μεντής, 1997: 38). Μια άλλη μορφή αντίδρασης ενάντια στους μετακινούμενους πληθυσμούς είναι ο εθνοκεντρισμός. Θεωρείται ως κοινωνικός αποκλεισμός χωρίς οι άλλοι να θεωρούνται σαν κατώτεροι. Εθνοκεντρισμός και ρατσισμός είναι «κοντά μαζί». Γρήγορα η διαφορετική καταγωγή γίνεται επιχείρημα για αποκλεισμό και καταδυνάστευση. Δεν αποδίδει την κατωτερότητα άλλων φυλών σε έμφυτες τάσεις, αλλά την αποδίδει στην πολιτιστική τους κουλτούρα, παραδόσεις, θρησκεία κ.τ.λ. Εξιδανικεύει τον δικό του πολιτισμό, τον θεωρεί ανώτερο και αποδίδει αρνητικούς χαρακτηρισμούς σε όσους δεν συμπεριφέρονται σύμφωνα με τα εθνοκεντρικά του κριτήρια. Συνήθως, θεωρούνται μειονεκτικοί, παθολογικοί ή παρεκτροπικοί. «Ο εθνοκεντρισμός είναι ένα είδος ηγεμονίας της πολιτιστικής κουλτούρας της άρχουσας φυλής». Όταν η δεσπόζουσα ομάδα της άρχουσας φυλής πιέζει μειονότητες να υιοθετήσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα τότε εκείνες το νιώθουν ως απειλή και αντιστέκονται (Ι. Τρισελιώτης, 1996: 37).

Ο πρόσφυγας κουβαλάει μαζί του τη θρησκεία, τις παραδόσεις, την παιδεία του, την οικογένειά του, τα παιδιά του και ζητά αναγνώριση. Η ποικιλία στην κοινωνική, πολιτιστική, ιδεολογική, θρησκευτική «πορεία» είναι πολυσύνθετη και επικίνδυνη κυρίως αν δεν συγχρονιστεί με τις ανάλογες πορείες του λαού που φιλοξενεί. Μέσα από τη «δέσμη» των σοβαρών

προβλημάτων που αναπηδούν, διακρίνεται η ξενοφοβία που φτάνει μέχρι τον στιγματισμό, την κοινωνική περιθωριοποίηση ή και «αυτό το έγκλημα» (*Ι. Τρισελιώτης, 1996: 38*).

Γενικά, το φαινόμενο του ρατσισμού, εξαναγκάζει ορισμένους ανθρώπους σε μια διακριτή κατηγορία και σε υποτελή διαβίωση. Ως δικαιολογία για τις διακρίσεις χρησιμοποιείται η διαφορετικότητα της ομάδας, στην οποία «προσάπτεται» συνήθως μια υποτιθέμενη κατωτερότητα ή και επικινδυνότητα. Η υποτελής αυτή διαβίωση με το ευρύ της φάσμα έχει πάντα ως πυρήνα τον αποκλεισμό από δημόσια και κοινωνικά αγαθά ή την ανισότιμη συμμετοχή σε αυτά (*Γ. Τσιάκαλος, 2000: 77*).

1.4 ΑΣΥΛΟ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

1.4.1 Ο αιτών άσυλο

Ο αιτών άσυλο είναι ένα άτομο που αναζητά προστασία ως πρόσφυγας ακόμα και αν δεν έχει επισήμως αναγνωριστεί ως τέτοιος. Συνήθως ο όρος αναφέρεται σε κάποιον ο οποίος αναμένει ακόμα από μια κυβέρνηση να αποφανθεί αν ο ίδιος είναι πρόσφυγας. Το δικαίωμα του ατόμου να αιτείται άσυλο θεμελιώθηκε πριν μισό αιώνα με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και συμπληρώθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967.

1.4.2 Τα πρακτικά προβλήματα που παρουσιάζονται στην προσπάθεια κτήσης του ασύλου

Τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάζονται στην προσπάθεια των Προσφύγων να εξασφαλίσουν τις συνθήκες εκείνες, οι οποίες θα υπαγορεύουν την εύρυθμη δραστηριοποίηση του στο κοινωνικό σύνολο συνίστανται στα εξής :

1. Οι πρόσφυγες συχνά δεν έχουν πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Ο πρόσφυγας γνωρίζει ότι φοβάται να επιστρέψει στη χώρα του δεν είναι όμως πάντα βέβαιο ότι γνωρίζει ότι για να προστατευθεί από επαναπροώθηση και να λάβει διεθνή προστασία θα πρέπει να υποβάλει αίτηση ασύλου. Στο γεγονός συμβάλλει ότι δεν υπάρχει υποχρέωση ενημέρωσης από τις αστυνομικές αρχές και ότι δεν υπάρχει δυνατότητα επικοινωνίας στην ίδια γλώσσα (καθώς τόσο η υποχρέωση σε ενημέρωση όσο και το δικαίωμα σε μετάφραση προκύπτει μετά την υποβολή της αίτησης ασύλου). Παράλληλα, σπανίως λαμβάνει χώρα η διαδικασία παραπομπής της αίτησης στις αρμόδιες αρχές. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που αλλοδαποί που κρατούνται για παράνομη είσοδο σε τμήμα συνοριακής φύλαξης για παράνομη είσοδο στη χώρα και αιτούνται άσυλο, συνήθως οι αιτήσεις δεν παραπέμπονται στις αρμόδιες αρχές και το τμήμα συνοριακής φύλαξης αρνείται να αναλάβει την ευθύνη να παραλάβει τις αιτήσεις. Προκειμένου να έχει ένας πρόσφυγας πρόσβαση στη διαδικασία χρειάζεται η παρέμβαση Μη Κυβερνητικού Οργανισμού ή Δικηγόρου και συνήθως και η ενημέρωση για τη σχετική παρέμβαση του αρμόδιου τμήματος του Υπουργείου. Προβλήματα δημιουργεί κάποιες φορές η άρνηση των αρχών να αναλάβουν την ευθύνη να παραλάβουν την αίτηση σε συνδυασμό με την υποχρέωση η αίτηση να κατατεθεί αυτοπροσώπως. Στην περίπτωση που στο προαναφερθέν παράδειγμα παρεμβαίνει δικηγόρος το πιθανότερο είναι το τμήμα συνοριακής φύλαξης θα του ζητήσει οι αιτήσεις να κατατεθούν στο

αρμόδιο Τμήμα Ασφαλείας. Καθώς όμως ο πρόσφυγας κρατείται στο τμήμα συνοριακής φύλαξης και πρέπει ο ίδιος να καταθέσει την αίτηση αυτοπροσώπως στην Ασφάλεια δημιουργείται αδιέξοδο. (*Φανή Γαλατσοπούλου, 2004*).

2. Σοβαρά προβλήματα προκύπτουν κατά τη συνέντευξη του αιτούντα. Το προσωπικό δεν είναι εκπαιδευμένο, οπότε δεν γνωρίζει και τι χρειάζεται να ρωτήσει, ούτε αντιλαμβάνεται τη βαρύτητα ισχυρισμών του αιτούντα προκειμένου να γνωρίζει για ποια θέματα χρειάζεται να ζητήσει διευκρινήσεις. Χρηματοδότηση για διερμηνείς στα αρμόδια τμήματα δεν υπάρχει με αποτέλεσμα συνήθως να χρησιμοποιούνται είτε άλλοι κρατούμενοι που γνωρίζουν κάποια ελληνικά ή αγγλικά είτε εθελοντές των ΜΚΟ, όποτε μπορεί να υπάρχουν, είτε εθελοντές της αστυνομίας (συνήθως γνωστοί της αστυνομίας που είχαν καταθέσει παλαιότερα αίτηση ασύλου και στο μεταξύ έχουν μάθει κάποια ελληνικά). Όπου υπάρχει τεράστιος φόρτος εργασίας, η διαδικασία μέχρι κάποιος να λάβει την πολυπόθητη ροζ κάρτα του αιτούντα άσυλο (και όχι του αναγνωρισμένου πρόσφυγα), οπότε και να δικαιούται δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από τα νοσοκομεία και άδεια εργασίας μπορεί να διαρκέσει έως και ένα χρόνο. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι για να αποφεύγονται παράτυπες απελάσεις σε αυτό το διάστημα, το υπηρεσιακό σημείωμα που δίδεται στον πρόσφυγα, για να μπορεί να κυκλοφορήσει (το οποίο δεν αποτελεί άδεια παραμονής) φέρει πλέον και φωτογραφία του πρόσφυγα. Καθυστερήσεις δημιουργούνται, όταν ζητείται από τους πρόσφυγες να καταθέσουν και πιστοποιητικό υγείας που απαιτεί μία σειρά από εξετάσεις (χωρίς να υπάρχει σχετική πρόβλεψη από το προεδρικό διάταγμα). (*Φανή Γαλατσοπούλου, 2004*).

3. Η απόφαση του Γενικού Γραμματέα σχεδόν πάντα (αν όχι πλέον πάντα) είναι απορριπτική. Πέραν τούτου, οι απορριπτικές αποφάσεις δεν αιτιολογούν επαρκώς την απόρριψη της κάθε αίτησης εξατομικευμένα. Σε μία φόρμα

αίτησης συμπληρώνονται μόνο τα στοιχεία του πρόσφυγα, η ημερομηνία της απόφασης και ο αριθμός πρωτοκόλλου. Τέλος, το σημαντικότερο από τα παραπάνω προβλήματα είναι ότι η απορριπτική απόφασή αργεί πάρα πολύ για να εκδοθεί. Στις περισσότερες περιπτώσεις εκδίδεται ένα έως και δύο χρόνια μετά την κατάθεση της αίτησης. (Φανή Γαλατσοπούλου, 2004).

4. Πολλά προβλήματα προκύπτουν κατά την άσκηση της προσφυγής. Η απορριπτική απόφαση του Γενικού Γραμματέα φέρει ημερομηνία έκδοσης. Οι αποφάσεις αυτές μπορεί να σταλούν στην εκάστοτε Υποδιεύθυνση Αλλοδαπών μήνες μετά την έκδοσή τους. Η προθεσμία όμως των 30 ημερών για την άσκηση της προσφυγής ισχύει από την ημερομηνία επίδοσης στον πρόσφυγα. Ο πρόσφυγας λοιπόν κυκλοφορεί με ένα έγγραφο που υπαγορεύει ότι έχει 30 ημέρες για να ασκήσει προσφυγή (και στο διάστημα αυτό δεν είναι δυνατόν να απελαθεί), η ημερομηνία όμως που φέρει το έγγραφο είναι αυτή της έκδοσης της απόφασης, οπότε η προθεσμία έχει περάσει. (Φανή Γαλατσοπούλου, 2004).

5. Κάθε φορά που ο πρόσφυγας αλλάζει διεύθυνση υποχρεώνεται να ενημερώνει τις κατά τόπους αστυνομικές αρχές. Παρατηρήθηκε ότι σε βάρος προσφύγων που ενημέρωναν για αλλαγή διεύθυνσης εκδίδονταν απελάσεις, γιατί το Υπουργείο δεν ενημέρωνε το φάκελο του πρόσφυγα για την αλλαγή διεύθυνσης, η απορριπτική απόφαση αποστελλόταν στην παλαιά διεύθυνση, ο πρόσφυγας δεν λάμβανε την απόφαση οπότε και δεν ασκούσε προσφυγή εμπρόθεσμα και κατ' επέκταση εκδιδόταν σε βάρος του διαταγή απέλασης. Το θέμα είναι καθαρά γραφειοκρατικό, επηρεάζει όμως ζωές ανθρώπων. (Φανή Γαλατσοπούλου, 2004).

6. Μεγάλη καθυστέρηση παρατηρείται και κατά την έκδοση της απόφασης του Υπουργού για την έκδοση της οποίας μάλιστα ορίζεται προθεσμία 90 ημερών. Συνήθως εκδίδεται έπειτα από αρκετούς έως πολλούς μήνες. (Φανή Γαλατσοπούλου, 2004).

7. Τέλος, το μεγαλύτερο πρόβλημα που υπάρχει είναι ότι δεν γίνονται ούτε σε δεύτερο βαθμό δεκτές οι αιτήσεις ασύλου. Μία απόφαση που εκδίδεται το 2004 μπορεί να αφορά αίτηση του 2001. Το ποσοστό αναγνώρισης είναι μικρότερο του 0,1% και δεν έχει καμία σχέση με το ποσοστό αναγνώρισης στα λοιπά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά καταργείται ο θεσμός του ασύλου και ταλαιπωρούνται για χρόνια ολόκληρα, άνθρωποι για τους οποίους όσο αναμένουν άδικα να αναγνωριστεί η αίτηση ασύλου, δεν υπάρχουν οι απαραίτητες υποδομές υποδοχής και υποστήριξης. (Φανή Γαλατσοπούλου, 2004).

Όλα τα παραπάνω προβλήματα είναι γνωστά και στις οργανώσεις που ασχολούνται και στους αρμόδιους φορείς. Με το άρθρο αυτό θέλω να γίνει αντιληπτή η ταλαιπωρία ανθρώπων που ταλαιπωρήθηκαν πολλά χρόνια στη χώρα τους για τις απόψεις τους, τη θρησκεία ή την εθνικότητά τους, κατάφεραν να ξεφύγουν, και ταλαιπωρήθηκαν εκ νέου για να καταφέρουν τελικά να φτάσουν σε μία πολιτισμένη χώρα και να ζητήσουν προστασία. (Φανή Γαλατσοπούλου, 2004).

1.5 ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

1.5.1 Τα δικαιώματα που είναι κατοχυρωμένα

Σήμερα υπάρχουν στην Ελλάδα δυο κατηγορίες προσφύγων και είναι: αυτοί που έχουν αναγνωρισθεί από τις ελληνικές αρχές και ονομάζονται υπό συνθήκη πρόσφυγες και εκείνοι που είναι υπό την προστασία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες και θεωρούνται πρόσφυγες υπό εντολή. Το 1959 η Ελλάδα προσχώρησε στην Σύμβαση του 1951 για τους

πρόσφυγες με επιφυλάξεις. Ακολούθησε ,το 1968, η προσχώρηση στο Πρωτόκολλο του 1967. Το 1978 η Ελλάδα απέσυρε τις επιφυλάξεις της εκτός από εκείνες που αφορούσαν το άρθρο 17 (μισθωτή απασχόληση) και το άρθρο 26 (ελευθερία μετακίνησης). Η Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διατηρεί ακόμη την επιφύλαξη σχετικά με την μισθωτή απασχόληση. Στους αναγνωρισμένους από τις Ελληνικές αρχές πρόσφυγες εκδίδονται άδειες παραμονής, αλλά και υπό όρους άδειες εργασίας. (*United Nations, "Convention and Protocol relating to the status of refugees", 1983.*)

Το 1991, η Ελλάδα επικύρωσε την Σύμβαση του Δουβλίνου που αφορά την ευθύνη κρατών σχετικά με την εξέταση των αιτήσεων για άσυλο. Το 1992, έγινε και η Ελλάδα συμβαλλόμενο μέρος της Συμφωνίας Σένγκεν αλλά δεν έχει ακόμη επικυρώσει την Σύμβαση εφαρμογής αυτής της Συμφωνίας. Η Συνθήκη του Δουβλίνου και η Συμφωνία Σένγκεν δεν έχουν ακόμη τεθεί σε ισχύ.

Το νομικό καθεστώς των προσφύγων στην Ελλάδα ρυθμίζεται από τον νέο νόμο για τους αλλοδαπούς (Νο 1975/1991) και οι λεπτομέρειες σχετικά με τις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα, από προεδρικό διάταγμα σχετικά με τα κοινωνικο-οικονομικά δικαιώματα των προσφύγων. (*UNHCR, "Refugees" 1992.*)

Οι πρόσφυγες υπό την προστασία της Υπάτης Αρμοστείας εξυπηρετούνται αποκλειστικά από δύο Κοινωνικές-Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις: το Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας και το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, που έχουν σαν στόχο την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και την προστασία των βασικών ανθρωπίνων/κοινωνικών/νομικών δικαιωμάτων των προσφύγων, και πιο συγκεκριμένα: του δικαιώματος στη ζωή, του δικαιώματος ασύλου και κατοχής εγγράφων που πιστοποιούν την ταυτότητα τους, του δικαιώματος στην υγεία, εργασία, εκπαίδευση και στέγαση. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία, οι πρόσφυγες έχουν δικαίωμα στην

ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και νοσηλεία καθώς και στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων. Έχουν επίσης τυπικά - ακόμη και οι άνευ άδειας εργασίας - το δικαίωμα στην ασφάλιση. (*Δ. Βεζυράκης, 1992.*)

1.5.2 Τα δικαιώματα που αποκλείονται

Παρ' όλα αυτά όμως, η αντιφατικότητα των νόμων δημιουργεί κενά και όλο και συχνότερα, πρόσφυγες που δεν κατέχουν άδεια παραμονής αποκλείονται από τις παραπάνω παροχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν, πρόσφυγες ασφαλισμένοι στο ΙΚΑ που δεν έχουν δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές για τις οποίες ασφαρίζονται. Την ίδια στιγμή οι πρόσφυγες στην προσπάθεια τους να συντηρήσουν τις οικογένειες και τους εαυτούς τους, γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης στην μαύρη αγορά εργασίας, ξεσηκώνοντας συνάμα θύελλα αντιδράσεων, διότι δήθεν απειλούν την εγχώρια εργατική δύναμη.

Επομένως είναι δύσκολο να διασφαλισθεί η αξιοπρεπής διαβίωση όταν οι πρόσφυγες ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και δεν τους παρέχεται το δικαίωμα να εργασθούν έστω προσωρινά ή σε εποχιακές εργασίες. Ακόμη κι αυτοί που δικαιούνται άδειας εργασίας πρέπει να καταβάλλουν ετησίως το ποσό των 40.000 δρχ. για να εκδοθεί η άδεια.

Επιπλέον οι πρόσφυγες δεν έχουν άδεια παραμονής, δεν μπορούν να συνάψουν γάμο, μα ούτε και ν' αποβιώσουν, αν δεν έχουν οι ίδιοι να καλύψουν τα έξοδα κηδείας και ταφής, τα οποία ευτυχώς σε ορισμένες περιπτώσεις καλύπτονται από τις υπηρεσίες στις οποίες έγινε μνεία νωρίτερα. Τέλος υπάρχουν οικογένειες προσφύγων, τα μέλη των οποίων ζουν διεσπαρμένα στις ηπείρους και ηλικιωμένοι που πεθαίνουν στην Ελλάδα, χωρίς να μπορέσουν να δουν τα παιδιά τους, δεδομένου ότι η συνένωση οικογενειών επιτυγχάνεται τώρα πια με εξαιρετική δυσκολία και οι χώρες μετανάστευσης η μία μετά την άλλη κλείνουν τις πόρτες τους. (*Ιωάννα Μπαμπασίκα, 1993.*)

1.6 ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση των αλλοδαπών αποτελεί ένα από τα σημαντικά ζητήματα που δημιούργησαν τα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα της τελευταίας δεκαετίας προς τη χώρα μας.

1.6.1 Η εκπαίδευση ενηλίκων

Η απόδοση ενός ορισμού για την εκπαίδευση ενηλίκων παρουσιάζει δυσκολίες, όπως τονίζουν πολλοί συγγραφείς (*Rogers, 1999, Familusi, 1998, Welton, 1996*). Ο όρος εκπαίδευση ενηλίκων δεν έχει την ίδια σημασία για κάθε άτομο, καθώς αποκτά νόημα μέσα από τα προσωπικά κίνητρα και τις επιδιώξεις του καθενός. (*Welton, 1996*).

Η Unesco περιλαμβάνει στον ορισμό που δίνει για την εκπαίδευση ενηλίκων κάθε διεργασία, τυπικής ή άτυπης εκπαίδευσης, η οποία έχει σκοπό να βοηθήσει τα ενήλικα άτομα να εμπλουτίσουν τις γνώσεις και τα επαγγελματικά τους προσόντα ή να τα στρέψει προς ένα διαφορετικό προσανατολισμό που θα επιφέρει αλλαγές στη στάση και τη συμπεριφορά τους, για την προσωπική τους ανάπτυξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνία. (*Rogers, 1999*).

Ο Οργανισμός για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) προτείνει έναν ορισμό, βάσει του οποίου, η εκπαίδευση ενηλίκων είναι μια μαθησιακή δραστηριότητα ή ένα πρόγραμμα που αποσκοπεί στην ικανοποίηση οποιασδήποτε ανάγκης ή ενδιαφέροντος ενός ενήλικα που δεν ασχολείται πλέον με την εκπαίδευση, ώστε να του παρέχει μη επαγγελματικές, επαγγελματικές, γενικές, τυπικές, μη τυπικές σπουδές ή εκπαίδευση συλλογικού, κοινωνικού σκοπού. (*Rogers, 1999:55, Familusi, 1989*).

Επιπλέον βασικό στοιχείο της εκπαίδευσης ενηλίκων είναι η ιδιαιτερότητα των συνθηκών, κάτω από τις οποίες οι ενήλικες μαθαίνουν και η διαφοροποίηση στην αντιμετώπιση τους. (Κόκκος, 1999). Η άποψη του Freire, ότι η εκπαίδευση προς τους ενήλικες είναι και θέμα κεντρικής πολιτικής, είναι επίσης αποδεκτή από πολλούς θεωρητικούς. Για αυτό το λόγο κάνει διάκριση ανάμεσα στην εκπαίδευση ενηλίκων και στην εκπαίδευση για ενήλικες. Η πρώτη είναι μια στενή και συγκεκριμένη διεργασία, ενώ η δεύτερη είναι μια εκπαιδευτική διεργασία που μπορούν να εμπλακούν οι ενήλικες, δίνοντας μια ευρύτητα στον όρο. (Jarvis, 2003).

Η εκπαίδευση ενηλίκων, επιπλέον, ορίζεται ως μία διαδικασία αλλαγής με στόχο να βοηθήσει τα άτομα στην εκπλήρωση ενός σκοπού και να τα καταστήσει ανεξάρτητα μέσα στα όρια κάποιου τομέα μελέτης ή άσκησης. (Rogers, 1999).

1.6.2 Μαθησιακές Θεωρίες

Ως βασικές και επικρατούσες μαθησιακές θεωρίες της εκπαίδευσης ενηλίκων αναφέρονται οι εξής : ο συμπεριφορισμός, η γενετική ψυχολογία, ο κοινωνικός εποικοδομισμός, η συναισθηματική νοημοσύνη και η θεωρία του γλωσσολόγου N. Chomsky. (Κόκκος, Λιοναράκης, 1998). Εξίσου σημαντικές είναι και οι θεωρίες των Freire και Jarvis. (Rogers, 2003).

Στις συμπεριφοριστικές θεωρίες η μάθηση συνίσταται στη σύνδεση ερεθισμάτων και ανταμοιβών μέσω εξαρτημένων αντανακλαστικών. Σύμφωνα με τον B.F.Skinner ένας οργανισμός αναπτύσσει και υιοθετεί συμπεριφορές αντιμετώπισης που επιβραβεύονται από το περιβάλλον ή απορρίπτει άλλες που αποδοκιμάζονται. (Κολιάδης, 1996). Ανάλογα τα παραπάνω λειτουργούν και

στην εκπαίδευση ενηλίκων και αποτελούν σημαντικά εργαλεία για τον εκπαιδευτή. Ο Thorndike ανέλυσε τον τρόπο επίτευξης της μάθησης μέσω της θεωρίας της δοκιμής και πλάνης, καθώς ένας εκπαιδευόμενος επαναλαμβάνει μια συμπεριφορά, αν αυτή παράγει ένα επιθυμητό αποτέλεσμα. (Jarvis, 2003).

Οι κοινωνικογνωστικές θεωρίες ανέδειξαν τη μάθηση μέσω προτύπων και τον εσωτερικό διάλογο για την αντιμετώπιση ενός προβλήματος. Ο Bandura υποστήριξε ότι η αλλαγή στη συμπεριφορά ενός ατόμου πραγματοποιείται μέσω της παρατήρησης και μίμησης της συμπεριφοράς άλλων, της συμβολικής σκέψης και της αυτοκαθοδήγησης. Σύμφωνα με τον Jarvis, η μάθηση μέσω προτύπων συμβάλλει στη μαθησιακή διαδικασία στην εκπαίδευση ενηλίκων όχι μόνο στη μετάδοση των επιθυμητών γνώσεων, αλλά και στην αλλαγή στάσεων, ιδεών, αρχών και αξιών από τους εκπαιδευόμενους. (Κολιάδης, 1997α).

Ο Jarvis (2003) επίσης εξαιρεί το ρόλο των γνωστικών θεωριών στην εκπαίδευση ενηλίκων. Αποδίδει δε μεγάλη σημασία στη γλώσσα, ως βασικό μέσο μετάδοσης γνώσεων και στην ανακαλυπτική μάθηση, η οποία προάγει ένα μαθητοκεντρικό μοντέλο μαθαίνοντας στον εκπαιδευόμενο πώς να επιλύει αυτόνομα τα προβλήματα του (Κολιάδης, 1997β). Επιπροσθέτως δίνει έμφαση στη σχέση εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου και προσδιορίζει τρία είδη μάθησης με δραστηριότητες που αφορούν τις εργασίες, τις προσωπικές σχέσεις και το περιβάλλον (Jarvis, 2003).

Επιπροσθέτως, η θεωρία του Freire αφορά την εκπαίδευση κυρίως των ενηλίκων και λιγότερο των παιδιών. Γι' αυτό και ο εκπαιδευτής στη διδασκαλία παρουσιάζεται ως εμψυχωτής και λιγότερο ως φορέας «σωστών» γνώσεων, ενώ ο εκπαιδευόμενος είναι αποδέκτης πολιτισμικών γνώσεων και εμπειριών. (Rogers, 1999). Ταυτόχρονα ο Freire τονίζει το ρόλο του κοινωνικοπολιτισμικού παράγοντα στη μάθηση και υποστηρίζει ότι η γνώση

οδηγεί το άτομο στην απελευθέρωση από την πλασματική πραγματικότητα. (Jarvis, 2003).

1.6.3 Εκπαίδευση ενηλίκων σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες - Η περίπτωση των ενηλίκων αλλοδαπών

Η εκπαίδευση ενηλίκων στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες εντοπίζεται στην ύπαρξη κοινωνικής αλληλεγγύης στη δομή των προγραμμάτων, στο ρόλο της διοικητικής οργάνωσης στη διαδικασία της μάθησης και στις επιδιώξεις της εκάστοτε κοινωνίας. (Familusi, 1998). Εξάλλου η εκπαίδευση ενηλίκων θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι στη ζωή μιας κοινότητας και μπορεί να επιτευχθεί χωρίς να παρακάμπτονται οι αξίες της. (Lovett, 1996).

Στο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψιν παράγοντες όπως το αίσθημα απόρριψης, το μειωμένο κίνητρο, η μικρή υποστήριξη από το περιβάλλον και η αρνητική εικόνα για την εκπαίδευση. (Αναγνωστάκης, Καραλής, Καρδαμίτση, Κόκκος, Κομνηνού, Μόσχος, Πολυζώης, Σταυρακοπούλου, Τσιμποκλή, 1999). Είναι πιθανό στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα οι δυνάμεις που ωθούν τα άτομα στην απόκτηση επαγγελματικών προσόντων να εξουδετερώνονται από τα παραπάνω και τελικά να τ' αποτρέπουν από την εκπαίδευση. Προκειμένου λοιπόν να δοθούν κίνητρα στους ενήλικες απαιτείται η ανταπόκριση της εκπαίδευσης στις μεταβολές που συντελούνται στη ζωή τους, η δημιουργία ευκαιριών, η άρση των εμποδίων προς τη μάθηση και τέλος η κατανόηση των στόχων και των προσδοκιών των εκπαιδευομένων. (Cross, 1981).

1.6.4 Ο ρόλος του εκπαιδευτή

Ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων στην εκπαίδευση κοινωνικά ευπαθών ομάδων, και συγκεκριμένα των αλλοδαπών, αναφέρεται ως παράγοντας ενίσχυσης ή αποτροπής της συμμετοχής τους. Η σχέση εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενων πρέπει να βασίζεται στον αλληλοσεβασμό, στην αμοιβαία αποδοχή και να διέπεται από τις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων. (Κόκκος, Λιοναράκης, 1998). Σε όσες περιπτώσεις παρουσιάστηκε έλλειψη κατάλληλων εκπαιδευτών προκάλεσε αρκετές δυσλειτουργίες στην υλοποίηση προγραμμάτων για ευπαθείς ομάδες (Βεργίδης, 1999).

Επομένως η εκπαίδευση και επιμόρφωση στις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα του συγκεκριμένου πληθυσμού αναδεικνύεται ως βασική ανάγκη. Εξάλλου ένα από τα κριτήρια επιλογής ενός εκπαιδευτή, πρέπει να είναι η γνώση για τον πληθυσμό - στόχο, η εμπειρία με αυτόν, καθώς και η εκπαίδευση του στα χαρακτηριστικά της ομάδας και σε εξειδικευμένες μεθόδους διδασκαλίας. (Βεργίδης, Καραλής, 1999). Ο εκπαιδευτής ενηλίκων πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν του τα πολιτιστικά μοντέλα, τις διαφορές ανάμεσα στη μητρική και στην επικρατούσα στη χώρα υποδοχής κουλτούρα και τέλος τις επιθυμίες και τα κίνητρα των εκπαιδευομένων αλλοδαπών (Lee, Sheared, 2002). Επιβεβλημένη είναι και η απόκτηση αυτοελέγχου και αυτογνωσίας στα άτομα που έρχονται σε επαφή με αλλοδαπούς, στα πλαίσια μιας εκπαιδευτικής ή θεραπευτικής διαδικασίας, προκειμένου να ανταπεξέλθουν (Cardemil, Battle, 2003). Η ανάγκη αυτή, απόκτησης αυτοελέγχου και αυτογνωσίας κρίνεται επιβεβλημένη, διότι οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι έχουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που συνοψίζονται στην τάση για αυτοκαθορισμό, στις αλλαγές που βιώνουν καθημερινά στη ζωή τους, στις εμπειρίες και γνώσεις που φέρουν ως προσωπικότητες, στις προσδοκίες τους, στα καθήκοντα και στις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν και στον ατομικό τρόπο μάθησης (Κόκκος, 1999).

Η ουσιαστική επικοινωνία εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων διαδραματίζει μεγάλο ρόλο στην εκπαίδευση των δευτέρων. Εμπόδια δημιουργούνται όταν οι επικοινωνούντες έχουν διαφορετικό πλαίσιο αναφοράς, αντιλήψεων ή αξιών. Προκειμένου να αρθούν οι δυσκολίες, τονίζεται η ανάγκη απομάκρυνσης των εμπλεκομένων από το σύστημα αντιλήψεων που διαθέτουν. Οι εκπαιδευτικές τεχνικές μπορεί να αποδειχθούν εξαιρετικά βοηθητικές και να βελτιώσουν τη σχέση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων (*Κόκκος, 1999*).

1.6.5 Η κοινωνική ένταξη των προσφύγων και μεταναστών μέσω της εκπαίδευσης ενηλίκων

Κοινωνική ένταξη (*Social Integration*) καλείται «η διαδικασία ενσωμάτωσης μέσω της οποίας μια κοινωνία ή ένα σύστημα επιτρέπει στα μέλη του να είναι κάτοχοι θέσεων και φορείς ρόλων, αλλά και να αποδέχονται τις θέσεις και τους ρόλους που τους αποδίδονται στα πλαίσια της κοινωνικής οργάνωσης» (*Βασιλείου, Σταματάκης, 1992: 215*).

Δηλαδή η κοινωνική ένταξη ορίζεται από την πλευρά του ατόμου και από την πλευρά της κοινωνίας και «μπορεί να σημαίνει αποδοχή ή απόρριψη μιας ένταξης που έχει ήδη γίνει ή επιδίωξη μιας ένταξης διαφορετικής από εκείνη που υπάρχει ήδη» (*Τσαούσης, 1993: 162*).

Η κοινωνική ένταξη αναλύεται στη διαπολιτιστική ψυχολογία βάσει του Οικολογικού - Πολιτιστικού πλαισίου. Η θεωρία επιδιώκει το συγκερασμό της βιολογικής κληρονομιάς, της οικολογίας, του πολιτισμού, των εμπειριών και της ανθρώπινης συμπεριφοράς (*Berry 1996*). Ακολούθως οι ανθρώπινες συμπεριφορές επηρεάζονται από το φυσικό - οικολογικό και τον πολιτιστικό παράγοντα, οι οποίοι αλληλεπιδρούν και τελικά διαμορφώνουν τις ατομικές πράξεις (*Segall, Dasen, 1996*). Στα παραπάνω συμπεριλαμβάνονται ο

επιπολιτισμός και η κοινωνικοποίηση. Ο επιπολιτισμός ως έννοια έχει μια ευρύτερη σημασία και λειτουργία. Αφορά την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, πέραν αυτών που διδασκόμαστε μέσω της κοινωνικοποίησης (Segall, Poortinga, 1996).

1.6.6 Η σημασία εκμάθησης της γλώσσας

«Ο δρόμος προς την εκμάθηση μιας γλώσσας περνάει από την κατανόηση του νοήματος προς την παραγωγή νοήματος και στη συνέχεια στην παραγωγή σωστών προτάσεων» (Φραγκουδάκη, 2003). Επομένως το να μάθει κάποιος μια γλώσσα, συνίσταται στο γεγονός του να μάθει τη σωστή χρήση της.

Η διδασκαλία της γλώσσας απαιτεί υπομονή, προσαρμογή, ευελιξία και εφευρετικότητα από την πλευρά του εκπαιδευτή. Οι ενήλικοι αλλοδαποί έχουν μια επιπρόσθετη κοινωνική δυσκολία στη μάθηση, κυρίως όσον αφορά στη γλώσσα, γιατί συχνά ζουν απομονωμένοι από το γηγενή πληθυσμό και δεν χρησιμοποιούν την ομιλούσα γλώσσα στην καθημερινότητα τους (Παπάς, 1998). Ο Lev Semyonovitch Vygotsky προσέδωσε με τη θεωρία του Κοινωνικού Δομισμού μια νέα διάσταση στη σχέση γλώσσας και σκέψης, υποστηρίζοντας ότι καθώς αποκτούμε τη δεξιότητα να χρησιμοποιούμε τη γλώσσα, διαμορφώνουμε ένα εργαλείο, το οποίο μας βοηθά στη σκέψη. Ο Vygotsky απέδωσε μεγάλη βαρύτητα στον παράγοντα περιβάλλον, καθώς οι γνωστικές διαδικασίες μορφοποιούνται σε αλληλεπίδραση με αυτό και στη συνέχεια οι νέες πληροφορίες εσωτερικεύονται ως γνώση (Hayes, 1998).

1.6.7 Η αναγκαιότητα της συμβουλευτικής στην εκπαίδευση

Οι λειτουργοί συμβουλευτικής στην εκπαιδευτική κοινότητα καλούνται να εστιάσουν σε τομείς που αφορούν την προετοιμασία των εκπαιδευόμενων ν' αποδεχτούν τον πολιτισμικά ποικίλο κόσμο (*Μπρούζος & Ράπτη 2001*). Οι σύγχρονες κοινωνίες αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις για την αποδοχή και την αξιοποίηση της πολιτισμικής διαφορετικότητας. Τα προβλήματα που εγείρονται από το ρατσισμό δυστυχώς εξακολουθούν να υπάρχουν παρά τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις για την υποδοχή και ένταξη των πολιτισμικά διαφορετικών ατόμων. Έτσι διαμορφώνονται κατάλληλα εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε συμβούλους, εκπαιδευτικούς και μαθητές, οι οποίοι έχουν την ανάγκη να καταρτιστούν, ώστε να προαχθεί η κατανόηση και η αποδοχή της πολιτισμικής διαφορετικότητας (*Κάτσικας & Πολίτου 1999*).

Οι λειτουργοί συμβουλευτικής οφείλουν να κατανοούν τις επιπτώσεις των αλλαγών στη δομή της οικογένειας και να βρουν κατάλληλους τρόπους να ενισχύουν την ανάπτυξη των παιδιών και με λεπτούς χειρισμούς να παρέχουν την μέγιστη δυνατή καθοδήγηση (*Gerler 1991, Χατζηχρήστου 1999*). Η ενδεχόμενη απουσία οικογενειακής στήριξης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη σε κάθε εγχείρημα συμβουλευτικής αρωγής των εκπαιδευόμενων. Είναι λοιπόν απαραίτητο οι λειτουργοί συμβουλευτικής να δομούν ένα θετικό εκπαιδευτικό περιβάλλον με προγράμματα υποστήριξης. συμβουλευτική καλείται να θεραπεύσει τις ανισότητες που προκύπτουν από το μορφωτικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών (*Μπρούζος 1998*). Ευνόητη είναι η δυσμενής κατάσταση πολλών προσφύγων, οι οποίοι, ενδεχομένως, ενθαρρύνουν την εργασία των υπολοίπων μελών στις οικογένειές τους. Η μαθησιακή ανεπάρκεια των ατόμων αυτών συγκριτικά με τα γηγενή είναι εμφανής. Κατ' αυτό τον τρόπο καταδεικνύεται η λεπτή ισορροπία που επιβάλλεται να εξασφαλιστεί, ώστε τα άτομα αυτά ούτε να θεωρούνται

μειονεκτούντα ούτε να τυγχάνουν μεταχείρισης ως τέτοια (*Bleuer & Walz 1983*).

1.6.8 Ο ρόλος του σύμβουλου – κοινωνικού λειτουργού

Σε πρώτη φάση η παρέμβαση στον τομέα της εκπαίδευσης του σύμβουλου – κοινωνικού λειτουργού παίρνει τη μορφή κατανόησης και διαγνωστικής εκτίμησης του προβλήματος που παρουσιάζει ο πρόσφυγας, μέσα από συντονισμένη προσπάθεια για συλλογή πληροφοριών σχετικών με αυτόν, με το πρόβλημα, το περιβάλλον και τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση. Η εκτίμηση του προβλήματος γίνεται μέσα από μια πολυδιάστατη προσέγγιση όπου ο σύμβουλος επιχειρεί να εντοπίσει όλα εκείνα τα συστήματα που επηρεάζουν σημαντικά τον πρόσφυγα και του προκαλούν δυσκολίες. Αξίζει να σημειωθεί, ότι αυτή η διερεύνηση από τον κοινωνικό λειτουργό μπορεί να εμφανίζεται σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής – συμβουλευτικής διαδικασίας, αφού άλλωστε αποτελεί βασική προϋπόθεση για τον καθορισμό των στόχων στα πλαίσια πάντα του προσυναπτόμενου συμβολαίου. Αναφορικά με την κατανόηση η οποία συνοδεύει τη συμβουλευτική διαδικασία από την αρχή μέχρι το τέλος, ο κοινωνικός λειτουργός κατανοεί την προσωπική αλήθεια του εξυπηρετούμενου πρόσφυγα και την πραγματικότητα έτσι όπως ο δεύτερος την αντιλαμβάνεται, στοχεύοντας στην από κοινού απόκτηση βαθιάς γνώσης σε όλες τις εκφάνσεις της, με τον πρόσφυγα πάντα στο επίκεντρο. (*Κανδυλάκη Α., 2001*)

Πρωταρχικά ο σύμβουλος – κοινωνικός λειτουργός, μεριμνά για τη διαμόρφωση μιας καλής σχέσης η οποία θα έχει και εκπαιδευτικό χαρακτήρα και επιπλέον θα αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διαδικασία της συμβουλευτικής παρέμβασης. Ένα σημαντικό πρώτο βήμα για τη διαμόρφωση μιας τέτοιας σχέσης επιτυγχάνεται με το να ξεκαθαρίσει από την αρχή το

πλαίσιο συνεργασίας, με το να εξετάζονται οι προσδοκίες του εξυπηρετούμενου και με το να συνάπτεται μια συμφωνία ή ένα συμβόλαιο συνεργασίας. Σε ένα δεύτερο βήμα από το πρώτο στάδιο της συνεργασίας τους που στοχεύει στη δημιουργία μιας σχέσης εμπιστοσύνης με τον πρόσφυγα και για να το επιτύχει, αποδέχεται άνευ όρων τον τελευταίο, ο οποίος είναι ιδιαίτερα οξύθυμος και απαιτητικός, φέρνοντας μαζί του ένα πλήθος άσχημων εμπειριών από το παρελθόν. Επιπλέον, πέρα από αυτές τις προσωπικές δυσκολίες, ο κοινωνικός λειτουργός αποδέχεται και σέβεται το σύστημα αξιών και πεποιθήσεων του πρόσφυγα που ενδεχομένως να διαφοροποιείται κατά πολύ από το δικό του. Σε δεύτερη φάση, προσφέροντας ένα ασφαλές περιβάλλον και δείχνοντας ενσυναίσθηση και κατανόηση, ενθαρρύνει τον πρόσφυγα να εκφράσει τα πολύπλοκα συναισθήματα άγχους, αγανάκτησης, πικρίας, πόνου, θυμού, φόβου και ανασφάλειας καθώς και τις πεποιθήσεις και απόψεις του για την κατάσταση που βιώνει. Σε ένα τέτοιο κλίμα όπου τα προβλήματα αρχίζουν να γίνονται πιο ξεκάθαρα και μπαίνουν σε μια σειρά ο κοινωνικός λειτουργός στοχεύει στην καλλιέργεια της αυτογνωσίας και εμπιστοσύνης του εξυπηρετούμενου, τα οποία αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την ευελιξία του, τη βελτίωση των τρόπων που χειρίζεται την προσωπική του κατάσταση και συναλλάσσεται με το περιβάλλον του και είναι οι βασικοί άξονες πάνω στους οποίους εδράζεται το εκπαιδευτικό έργο του συμβούλου – κοινωνικού λειτουργού. (Κανδυλάκη Α. 2001).

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού που εφαρμόζει τη συμβουλευτική έχει πρωταρχικά κι έναν επικοινωνιακό χαρακτήρα που βασίζεται κυρίως στη γλώσσα, την επικοινωνία και κατανόηση. Πρόκειται για ένα είδος συνομιλίας που χρωματίζει τα περισσότερα σημεία της σχέσης με τον εξυπηρετούμενο πρόσφυγα και γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να διαχέεται εκείνο το νόημα που έχει σημασία και χαρακτήρα ενδυνάμωσης για τον πρόσφυγα, χωρίς να αναλώνεται σε εκτεταμένες συζητήσεις οι οποίες μπορεί να μην είναι

διευκολυντικές όταν μάλιστα προσπαθούν να διεισδύσουν στο εσωτερικό του αμυντικό σύστημα το οποίο γίνεται ακόμα πιο άκαμπτο και δυσλειτουργικό με την επαφή του με το «ξένο» περιβάλλον του. Ένας τέτοιος ρόλος αξίζει να αναφερθεί ότι προϋποθέτει έναν εξειδικευμένο συγκερασμό ειδικών γνώσεων, δεξιοτήτων, εμπειριών με την καλή χρήση της γλώσσας του πρόσφυγα. Ο σύμβουλος – κοινωνικός λειτουργός εργάζεται με πρόσφυγες σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο ή μέσα στα πλαίσια της κοινότητας και των επιτροπών. Επιστρατεύει δεξιότητες επικοινωνίας, ενεργητικής ακρόασης, ενσυναίσθησης, αποδοχής, κατανόησης, αυτοελέγχου συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας σχέσης η οποία αμβλύνει τα αρνητικά συναισθήματα που φέρνει μαζί του ο πρόσφυγας, ένα μέρος των οποίων οφείλεται σε στερεότυπες αντιλήψεις, προκαταλήψεις και ρατσισμό που εκφράζονται όχι μόνο από τον απλό πολίτη της κυρίαρχης κουλτούρας αλλά και από το διάφορο προσωπικό των υπηρεσιών που ασχολούνται με πρόσφυγες. Επομένως, η παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού δεν περιορίζεται μόνο στο άτομο - ομάδα - κοινότητα του πρόσφυγα αλλά επεκτείνεται και στο σύστημα του ημεδαπού. (Κανδυλάκη Α. 2001).

Συμπερασματικά, ο κοινωνικός λειτουργός μέσα από τη συμβουλευτική που εφαρμόζει με βασικό εργαλείο τη συνέντευξη, σκοπεύει να βοηθήσει τους πρόσφυγες με λογικές πληροφορίες και επιχειρήματα να τακτοποιήσουν τα διάφορα κομμάτια της προβληματικής τους κατάστασης, να διασαφηνίσει το πρόβλημα και τις αντιθέσεις του σε σχέση με την πραγματικότητα, να συζητήσει τη σκοπιμότητα διαφόρων τρόπων ενέργειας και δράσης και να τους απελευθερώσει από την ανησυχία, το φόβο, την άγνοια ώστε να είναι σε θέση μέσα στα πλαίσια της πραγματικότητας να αναλάβουν τις ευθύνες των επιλογών τους. (Κανδυλάκη Α. 2001).

1.6.9 Οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας και η επίδραση αυτών στην εκπαίδευση

Οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας επιφέρουν αλλαγές στην εκπαίδευση. Μολονότι πολλοί άνθρωποι δέχονται τα πλεονεκτήματα από αυτές τις προόδους, υπάρχουν κάποιοι που νιώθουν άγχος και απογοήτευση από την επακόλουθη αλλαγή της τεχνολογικής ανάπτυξης, όπως και από την αποξένωση, η οποία απορρέει από τις απρόσωπες πτυχές της. Απότοκο αυτής της κατάστασης είναι η διαφαινόμενη ανάγκη της στήριξης της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των εκπαιδευομένων στα πλαίσια των ταχέων τεχνολογικών μεταβολών. Οι σύμβουλοι καλό είναι να κατέχουν οι ίδιοι ζητήματα που αφορούν την πληροφορική, ώστε να αποβάλλουν άγχη αναφορικά με τη χρήση της τεχνολογίας και να ενισχύουν τα προγράμματα συμβουλευτικής με συστήματα πληροφορικής (*Bleuer & Walz 1983*).

Οι λειτουργοί συμβουλευτικής αντιμετωπίζουν μεγάλες προκλήσεις καθώς δουλεύουν με γονείς και εκπαιδευτικούς στο σύγχρονο κόσμο των αέναων μεταβολών (*Hoyt & Shylo 1987*). Ο εκπαιδευτικός και επαγγελματικός προσανατολισμός καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής λόγω των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στις μέρες μας. Οι εκπαιδευόμενοι έχουν την απαίτηση να ενημερώνονται τους για θέματα εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προσανατολισμού και να εφαρμόζονται μέθοδοι που θα επεκτείνουν τις επαγγελματικές φιλοδοξίες τους και θα τους βοηθούν να ξεπεράσουν τα στερεότυπα των φύλων (*Μπρούζος 1998*).

Χρήζουν συμπάραστασης σε έναν κόσμο ποικίλων συγκρούσεων. Είναι ανάγκη να αποκτούν και να εφαρμόζουν δεξιότητες για τη δόμηση

διαπροσωπικών σχέσεων. Οι σύμβουλοι επιβάλλεται να αναζητούν τρόπους να προκαλούν και να υποστηρίζουν τους εκπαιδευόμενους στη διανθρώπινη επικοινωνία. Μπορούν να εδραιώνουν θετικές σχέσεις μεταξύ των παιδιών και ανάμεσα στα παιδιά και τους ενηλίκους μέσω προγραμμάτων συναισθηματικής αγωγής και καινοτόμων προσεγγίσεων στη συμβουλευτική. Κατ' αυτό τον τρόπο οι σύμβουλοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και διατήρηση υγιούς κοινωνικού κλίματος για τα παιδιά, καθώς οι σχέσεις των παιδιών με τους εκπαιδευτικούς, τους συνομηλίκους και την οικογένεια επηρεάζουν τη μάθηση και την επίδοση. Επιπλέον, οι σύμβουλοι, που επικεντρώνουν τις προσπάθειές τους στις διαπροσωπικές δεξιότητες, συνδράμουν στη διαμόρφωση σχέσεων συνεργασίας και στη διάπλαση ανάλογης αντίληψης και συμπεριφοράς. Έτσι οι εκπαιδευόμενοι γαλουχούνται με παγκόσμια συνείδηση πρόθυμοι και έτοιμοι για σύναψη διαπολιτισμικών και διεθνικών σχέσεων (*Castells, 1997*).

1.6.10 Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός

Η έννοια «εκπαιδευτικός αποκλεισμός» ορίζει τόσο αυτούς που αποκλείονται από την πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα, όσο και εκείνους που αποκλείονται από κάποιο επίπεδο ή κατεύθυνση του εκπαιδευτικού συστήματος. Και στις δύο περιπτώσεις ο αποκλεισμός μπορεί να είναι είτε επίσημος (θεσμοθετημένος) είτε άτυπος μέσα από κοινωνικές και σχολικές πρακτικές (μη θεσμικές διαδικασίες) (*Μπαλάσκας, 1997*).

Στην πρώτη περίπτωση εντάσσονται, για παράδειγμα, όσοι δεν έχουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά που χρειάζονται για την εγγραφή στο σχολείο. Παιδιά παράνομων προσφύγων (που όμως ζουν ή θα ζήσουν σε μια δεδομένη κοινωνία) και μειονοτήτων εντάσσονται κυρίως εδώ. Από την άλλη, υπάρχει και ο άτυπος αποκλεισμός, δηλ. σχολικό σύστημα που δεν μπορεί να ανταποκριθεί

στις ιδιαιτερότητες του τρόπου ζωής συγκεκριμένων ομάδων πληθυσμού (πχ. πλανόδιοι εργάτες ή μικροπωλητές, κ.τ.λ). Σχολεία (εκπαιδευτικοί) που με διάφορες γραφειοκρατικές δικαιολογίες είτε δεν γράφουν καθόλου «ανεπιθύμητα» παιδιά, συνήθως μειονοτήτων, είτε δημιουργούν εκείνο το κλίμα και/ή τις συνθήκες που τα παιδιά αυτά σε σύντομο χρονικό διάστημα αναγκάζονται να αποχωρήσουν από το σχολείο. Γονείς που «επαναστατούν» ζητώντας την αποπομπή των ανεπιθύμητων» (Βεργίδης, 1996), με τη βοήθεια ενίοτε τοπικών φορέων. Γονείς που δεν στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο για ποικίλους λόγους, κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτισμικούς, κ.τ.λ. (Σωτήρχου, 1995).

Ο αποκλεισμός στην πρόσβαση του εκπαιδευτικού συστήματος, θεσμοθετημένος ή άτυπος, αφενός μεν αποσιωπάται ή παραμερίζεται πολλές φορές στο βαθμό που αφορά την πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα και όχι αποκλειστικά και μόνο τις λειτουργίες μέσα στο σύστημα και αφετέρου είναι ο πλέον σκληρός και απόλυτος. Με τα επίσημα στοιχεία του ελληνικού κράτους, ένα 3% των παιδιών που θα έπρεπε να εγγράφονται στο εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν παρουσιάζεται ποτέ στο σχολείο. Ο αριθμός αυτός πρέπει να θεωρείται υποτιμημένος στο μέτρο που οι επίσημες στατιστικές δεν λαμβάνουν, εκ των πραγμάτων, υπόψη τους παράνομους πρόσφυγες (ΥΠΕΠΘ, 1995).

Σε ό,τι αφορά τον αποκλεισμό μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα και αυτός χωρίζεται σε θεσμοθετημένο και άτυπο.

α) Ο θεσμοθετημένος, όπως έχει δείξει η εμπειρία, μπορεί να είναι ολικός ή μερικός. Ο πρώτος οδηγεί εκτός συστήματος. Ο δεύτερος αποκλείει την πρόσβαση σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις του εκπαιδευτικού συστήματος.

β) Ο άτυπος έχει να κάνει αφενός μεν με την έλλειψη εκπαιδευτικού δικτύου ή ακόμα ευρύτερων κοινωνικών υπηρεσιών που θα διευκόλυναν την πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα και αφετέρου με τη σχολική πρακτική, δηλαδή μια

καθημερινή διαδικασία φθοράς και διάβρωσης της σχέσης σχολείου – μαθητή (Παναγιωτοπούλου, 1993).

1.6.11 Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός σήμερα

Από τη δεκαετία του '80 και μετά τα δεδομένα τόσο διεθνώς όσο και στην Ελλάδα, αλλάζουν ραγδαία, πιθανώς λόγω και της ανόδου σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων στην εξουσία των περισσότερων δυτικό - ευρωπαϊκών κρατών. Το κέντρο βάρους από την έρευνα, τις ιδεολογικές αντιπαραθέσεις και την κοινωνική κριτική μετατοπίζεται στη χάραξη και εφαρμογή επίσημης εκπαιδευτικής πολιτικής με στόχο την εξάλειψη του εκπαιδευτικού αποκλεισμού. Τα κράτη πλέον, όχι μόνο δεν προσπαθούν να αποκλείσουν μαθητές από το εκπαιδευτικό σύστημα αλλά αντίθετα δαπανούν πολλά χρήματα για την ανάπτυξη μηχανισμών διατήρησης του μαθητικού πληθυσμού σε αυτό, για όσο το δυνατόν περισσότερο χρονικό διάστημα (συμπεριλαμβανομένης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης). Οι μαθητές που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο ανάγονται σε μεγάλο κοινωνικό (και οικονομικό) πρόβλημα. Συνεπώς, ο θεσμοθετημένος εκπαιδευτικός αποκλεισμός, καταργείται ή περιορίζεται δραστικά. Ο άτυπος εκπαιδευτικός αποκλεισμός, ως εξωθεσμικός, δηλαδή ανεξέλεγκτος, συνεχίζει να υπάρχει. Όμως, ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός μετατρέπεται έκτοτε σε ένα κοινωνικό (κρατικό και υπερ – κρατικό) εχθρό. (Thiesse A.M., *op.76, 1999.*)

Ο (εκπαιδευτικός) αποκλεισμός αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα αιχμής αφού οδηγεί, είτε, πρόωρα στην κορεσμένη αγορά εργασίας αυξάνοντας τη δυσπραγία της είτε στο περιθώριο, δημιουργώντας τεράστια προβλήματα κοινωνικής τάξης και ασφάλειας, οικονομικής πολιτικής ακόμα και δημόσιας υγείας. Δεν είναι τυχαίο ότι στη δεκαετία του '90 η κυρίαρχη έννοια στο χώρο της εκπαίδευσης είναι η «δια βίου εκπαίδευση», αφού όχι μόνο όλοι πρέπει να

εκπαιδεύονται για να μπορούν να εργάζονται και να καταναλώνουν αλλά και για να μπορούν να παρακολουθούν τις ραγδαίες και ριζικές αλλαγές που η τεχνολογία επιφέρει. Η έννοια «εκπαιδευτικός αποκλεισμός» αλλάζει φύση και μορφή. Δεν αποτελεί πλέον φαρέτρα της κοινωνικής αμφισβήτησης, αλλά αντικείμενο – στόχο του κυρίαρχου πολιτικού συστήματος. Έτσι, περιορίζεται θεσμικά, δεν εξαλείφεται όμως πρακτικά, αν δεν αυξάνεται κιόλας, λόγω και της πολιτισμικής έκρηξης των σχολικών τάξεων. Το κύριο ζήτημα είναι ότι τροποποιείται ριζικά η θεώρηση της. Δεν υπάρχουν πλέον εμφανείς, επίσημοι, θεσμοθετημένοι μηχανισμοί εκπαιδευτικού αποκλεισμού, οι οποίοι θα γίνονταν εύκολα ορατοί, συνεπώς και στόχοι κριτικής. Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός λειτουργεί πια κατά βάση άτυπα, κι ως άτυπος γίνεται ανεξέλεγκτος και επικίνδυνος. Εμφανίζονται τα αποτελέσματά του ως μη πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα ή ως μαθητική διαρροή. (*Chemillier-Gendreau M., αρ.76, 1999.*)

1.6.12 Ο εκπαιδευτικός αποκλεισμός ως γενεσιουργό αίτιο του κοινωνικού αποκλεισμού

Το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού στη μετανεωτερική εποχή περιγράφει περισσότερο τη νοσηρή αλληλεπίδραση και τη μη λειτουργική επικοινωνία μεταξύ κοινωνικών ομάδων, υποσυστημάτων και ατόμων, τα οποία κατά τη διαπραγμάτευσή τους με την κυρίαρχη ιδεολογία δεν διαθέτουν τους υλικούς και συμβολικούς πόρους για να εξασφαλίσουν την αρμόζουσα θέση στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Οι ρίζες του αποκλεισμού βρίσκονται στο πλημμελές εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο με τις διοικητικές και διδακτικές αστοχίες ή αγκυλώσεις του αναπαράγει τις ανισότητες και οδηγεί σε υψηλή μελλοντική διακινδύνευση για περιθωριοποίηση (*Rosenfeld & Tardieu, 2000.*)

Ο αποκλεισμός, επομένως, μπορεί να νοηθεί ως αλληλεπίδραση ατόμων ή ομάδων, κατά την οποία οι κοινωνικά ευρωστότεροι συνειδητά ή λόγω αδιαφορίας και παραπλανητικών ή λανθασμένων πολιτικών διοχετεύουν τους κοινωνικούς πόρους συστηματικά σε ένα τμήμα της κοινωνίας και περιθωριοποιούν τους υπόλοιπους (Παπάνης & Ρόντος, 2005). Ουσιαστικά οι αποκλειόμενοι κάθε φορά πληθυσμοί αποτελούν συμβολισμό, που κατοπτρίζει την αγίλλειο πτέρνα και τις αδυναμίες μιας κυρίαρχης ιδεολογίας, η οποία κατά την ακμή ή την φθίση της αρέσκεται σε αφορισμούς και εξοβελισμούς ατόμων, αναδεικνύοντας έτσι την ρώμη ή την επερχόμενη πτώση της (Παπάνης, 2004).

Η χρηματοδότηση των μέτρων για την άρση του εκπαιδευτικού αποκλεισμού στις περισσότερες χώρες είναι ανεπαρκής, και όπου υπάρχει, δεν συνοδεύεται από έρευνες αξιολόγησης, ώστε να καταγραφεί η αποτελεσματικότητα των επιδοτήσεων. Τις περισσότερες φορές η πρόχειρη διοικητική οργάνωση των σχολείων δημιουργεί τόσους θύλακες εκπαιδευτικού αποκλεισμού, όσους και η ακαταλληλότητα των διδακτικών προγραμμάτων. Έτσι γίνεται ολοένα και πιο έκδηλη η αδυναμία των εκπαιδευτικών πολιτικών να εναρμονιστούν με τις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις για ποιοτική εκπαίδευση πολώνει περαιτέρω το αρνητικό κλίμα και την έλλειψη ικανοποίησης των πολιτών παρέχοντας επιχειρήματα στις φωνές για ιδιωτικοποίηση σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού συστήματος, που θέτουν εν αμφιβόλω το κύρος του Κράτους Πρόνοιας (Πασιάς & Φλουρής, 2005: 377).

Οι κοινωνικές ομάδες που δεν θα προσαρμοστούν, θα αποτελέσουν τους «απάτριδες πρόσφυγες της γνώσεως». Η ευελιξία και μόνο αυτή αποτρέπει πλέον τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό αποκλεισμό, η ποιότητα των κοινωνικών δικτύων του ατόμου διασφαλίζουν την ανέλιξη ή τον κοινωνικό καταποντισμό. Η εκπαίδευση στο Δυτικό Πολιτισμό αποτελεί το μόνο ασφαλές μέσο για την

αέναη διαπραγμάτευση του επιμερισμού των πόρων, των αγαθών και της ατομικής προόδου. Αποτελεί πλέον κοινή παραδοχή ότι η ανταγωνιστική κοινωνική πραγματικότητα και η αδυσώπητη αγορά εργασίας επιβάλλουν πλέον να οριστεί ως κοινωνική ευφυΐα η ικανότητα του ατόμου να αξιοποιεί τις μαθησιακές εμπειρίες του, να μετουσιώνει τη γνώση που απέκτησε στο σχολείο σε προσαρμοστικότητα σε νέα δεδομένα, να ελίσσεται ώστε να αποφεύγει τους σκοπέλους που οδηγούν σε αποκλεισμό και να ψυχογραφεί τον παλμό της ελεύθερης οικονομίας στηριζόμενο στις αρχές που αφομοίωσε μέσω της παιδευτικής διαδικασίας (*Carnoy & Kastells, 2001: 403-404*).

1.7. Ο ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ ΩΣ ΚΙΝΗΤΗΡΙΑ ΔΥΝΑΜΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.7.1 Η συνεισφορά του πρόσφυγα στην οικονομία

Η συνολική συνεισφορά των προσφύγων στο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, μέσω της ενίσχυσης της ζήτησης, εκτιμάται στο 0,3% ετησίως την τελευταία δεκαετία, σύμφωνα με ανάλυση της Διεύθυνσης Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας.

Οι πρόσφυγες, αντιστοιχώντας στο 13% του εργατικού δυναμικού και στο 6% του διαθέσιμου εισοδήματος, στήριξαν την καταναλωτική δαπάνη και βελτίωσαν την αποδοτικότητα του κεφαλαίου, αυξάνοντας την προσφορά εργασίας και ενθαρρύνοντας τις επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Η επίδραση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στην οικονομία αναμένεται να παραμείνει σημαντική, συνεισφέροντας άνω του 15% του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης. Η συνεισφορά θα βασισθεί κυρίως στον περαιτέρω εκσυγχρονισμό των παραγωγικών και εξαγωγικών δομών της χώρας μας, την πληρέστερη ενσωμάτωση των προσφύγων και την ηγετική οικονομική θέση των ελληνικών

επιχειρήσεων στην περιοχή. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Α, Μάρτιος 2008)*

1.7.2 Οι καρποί της επέκτασης

Επισημαίνεται ότι η ελληνική οικονομία απολαμβάνει σταδιακά τους καρπούς από την οικονομική διασύνδεσή της με τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, η οποία εκτιμάται ότι συνεισέφερε 0,6% στο μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης την τελευταία δεκαετία (δηλαδή το 15% του μέσου ετήσιου ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ κατά την ίδια περίοδο).

Η διασύνδεση εκδηλώθηκε μέσα από έναν αριθμό διαφορετικών διαύλων:

1) Η μεγάλη αυτή αγορά των 115 εκατ. κατοίκων ενίσχυσε τη ζήτηση για ελληνικές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

2) Η πρόσβαση στις άφθονες πηγές πρωτογενών και ενδιάμεσων αγαθών και η συμπληρωματικότητα των βιομηχανικών δομών της χώρας μας με αυτές της Ν.Α. Ευρώπης βοήθησαν την ελληνική μεταποίηση να παράγει και να εξάγει προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.

3) Οι εισροές 1 εκατ. μεταναστών από τις χώρες της Ν.Α. Ευρώπης βελτίωσαν την ελαστικότητα της εγχώριας αγοράς εργασίας και συνεπώς το δυνητικό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, και υποστήριξαν -μέσω της προοδευτικής ενσωμάτωσής τους στην ελληνική οικονομία- την εγχώρια ζήτηση και το ρυθμό ανάπτυξης. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Β, Μάρτιος 2008)*

Επιπλέον, στην ανάλυση αναφέρεται ότι οι εμπορικές σχέσεις της ελληνικής οικονομίας με τη Ν.Α. Ευρώπη αναπτύχθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς την τελευταία δεκαετία, με αποτέλεσμα το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών προς τη Ν.Α. Ευρώπη να ανέρχεται στο 22% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, σε σύγκριση με 7,5% το 1997. Παράλληλα, η διάρθρωση των ελληνικών εξαγωγών προς τη Ν.Α. Ευρώπη βελτιώθηκε σημαντικά, με το μερίδιο των εξαγωγών σχετικά υψηλότερης προστιθέμενης αξίας να διευρύνεται κατά 13% μεταξύ 1996 και 2006, ανερχόμενο σε 38% επί των συνολικών εξαγωγών προς την περιοχή. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Β, Μάρτιος 2008)*

Ταυτόχρονα με την αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς τη ΝΑ Ευρώπη, σημαντική ήταν και η διεύρυνση του μεριδίου των εισαγωγών από τη συγκεκριμένη περιοχή το οποίο τριπλασιάστηκε την τελευταία δεκαετία από το 2% στο 6% περίπου του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Ωστόσο, στην περίπτωση των εισαγωγών από τη ΝΑ Ευρώπη παρατηρείται μεταβολή της διάρθρωσής τους, με αύξηση του μεριδίου των πρώτων υλών καθώς και των ενδιάμεσων ή χαμηλής προστιθέμενης αξίας αγαθών (όπως ανεπεξέργαστα τρόφιμα, μεταλλικά και μη μεταλλικά ορυκτά, υφάσματα κ.τ.λ) στο σύνολο των εισαγωγών. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Β, Μάρτιος 2008)*

Η πρόσβαση στο απόθεμα άφθονων και σχετικά φθηνών πρώτων υλών και ενδιάμεσων αγαθών από τη Ν.Α. Ευρώπη βοήθησε τον ελληνικό μεταποιητικό τομέα να παράγει προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας,

ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των συγκεκριμένων κατηγοριών εξαγωγών (όπως χημικά, φαρμακευτικά και μεταποιημένα προϊόντα μεταλλουργίας υψηλής προστιθέμενης αξίας) στις αγορές της Ε.Ε. Ως εκ τούτου, το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών υψηλότερης προστιθέμενης αξίας στις αγορές της Ε.Ε των «15» σχεδόν διπλασιάστηκε την τελευταία δεκαετία (από 0,06% σε 0,14% των συνολικών εισαγωγών της Ε.Ε των «15»), αντισταθμίζοντας μερικώς τη σημαντική απώλεια μεριδίων αγοράς σε παραδοσιακούς κλάδους όπως η κλωστοϋφαντουργία, τα ενδύματα και τα τρόφιμα που είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του συνολικού μεριδίου των ελληνικών εξαγωγών από το 0,6% στο 0,2% του συνόλου των εισαγωγών στην ΕΕ των «15». *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Β, Μάρτιος 2008)*

Η συνολική επίδραση των εμπορικών σχέσεων με την περιοχή αυτή στην τελική ζήτηση για ελληνικές εξαγωγές εκτιμάται ότι ήταν θετική και συνεισέφερε την τελευταία δεκαετία περίπου 0,3% στον ετήσιο ρυθμό αύξησης του ελληνικού ΑΕΠ. Η ζήτηση για ελληνικές εξαγωγές από τη Ν.Α. Ευρώπη αναμένεται να παραμείνει ισχυρή, καθώς το κατά κεφαλήν εισόδημα αυξάνει με γοργούς ρυθμούς, ενώ οι περισσότερες χώρες της περιοχής επιτυγχάνουν σημαντικές προόδους στο πεδίο της ευρωπαϊκής τους ολοκλήρωσης. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Β, Μάρτιος 2008)*

1.7.3 Ηγετική θέση των ελληνικών επιχειρήσεων

Η Ελλάδα διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στις οικονομίες της Ν.Α. Ευρώπης, κατέχοντας μια εκ των κορυφαίων θέσεων μεταξύ των ξένων επενδυτών στην περιοχή. Εκτιμάται ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν επενδύσει άνω των 12 δισ. ευρώ στη Ν.Α. Ευρώπη, με τον αριθμό των ελληνικών συμφερόντων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή να υπερβαίνει τις 3.500, αναφέρεται στην ανάλυση. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Γ, Μάρτιος 2008)*

Σημειώνεται επίσης ότι τα κίνητρα των ελληνικών επενδύσεων μεταβλήθηκαν διαχρονικά και από μικρής -ως επί το πλείστον- κλίμακας επενδύσεις τη δεκαετία του 1990, λόγω κορεσμού, εντεινόμενου ανταγωνισμού και ακριβότερου εργατικού δυναμικού στην ελληνική αγορά, έχουμε φθάσει σε μεγάλης κλίμακας διασυνοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, αλλά και της βιομηχανίας. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Γ, Μάρτιος 2008)*

Αυτές οι επιχειρηματικές κινήσεις στοχεύουν τόσο στην πρόσβαση στην ταχέως αναπτυσσόμενη εσωτερική αγορά και στους διαθέσιμους πόρους της Ν.Α. Ευρώπης όσο και στη χρησιμοποίησή της ως εφαλτήριο για δρομολόγηση νέων εξωστρεφών στρατηγικών προς ακόμα ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Γ, Μάρτιος 2008)*

Σύμφωνα με τη μελέτη, τα κέρδη από τις ελληνικές άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) στην περιοχή αυξάνονται τα τελευταία χρόνια και εκτιμάται ότι υπερέβησαν το 1,3 δισ. ευρώ το 2007, αν και η επίδραση τους στο ρυθμό

οικονομικής ανάπτυξης ήταν έως σήμερα αμελητέα, καθώς σε μεγάλο βαθμό επανεπενδύονταν στις αρχικές επενδύσεις.

Χρησιμοποιώντας ως σενάριο αναφοράς την αποδοτικότητα των ωριμότερων ΑΞΕ της Αυστρίας στην περιοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης καθώς και στα Βαλκάνια από τις αρχές του 1990 (καθώς πραγματοποιήθηκαν τουλάχιστον μια πενταετία νωρίτερα από τις αντίστοιχες ελληνικές επενδύσεις), οι αναλυτές της Εθνικής εκτιμούν -υπό το πλέον συντηρητικό σενάριο- ότι η κερδοφορία από τις ελληνικές ΑΞΕ στην περιοχή θα υπερβεί τα 2 δισ. ευρώ το 2009. Λαμβάνοντας υπόψη και τις χρονικές υστερήσεις στον επαναπατρισμό των κερδών, η συνεισφορά από τις ελληνικές ΑΞΕ στο μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να υπερβεί το 0,2% τα επόμενα χρόνια. *(Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας Γ, Μάρτιος 2008)*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΙ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

2.1 Η έννοια της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης

Κάθε ανεξάρτητη, μη κομματική, μη κερδοσκοπική, Εθελοντική οργάνωση που ανήκει στο χώρο της Κοινωνίας Πολιτών ή της κοινωνικής οικονομίας, αναπτύσσει δράση με γνώμονα την επιδίωξη συναίνεσης υπέρ του Δημοσίου Συμφέροντος παρέχοντας υπηρεσίες πληροφόρησης, διεκδίκησης, κοινωνικής υποστήριξης και γνώσης με σαφώς κοινωφελή χαρακτήρα. (Βασιλόπουλος, 2005)

Σύμφωνα με τον Αμίτση (2001) Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) είναι μη κερδοσκοπικά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν ως αντικείμενο κυρίως την παροχή επείγουσας ανθρωπιστικής επισιτιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας προς τους πληθυσμούς αναπτυσσόμενων χωρών, προκειμένου να συντελέσουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αυτών των χωρών.

2.2 Διάκριση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Οι ΜΚΟ περιλαμβάνουν τις μη-κρατικές, εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες αναλαμβάνουν δράσεις σε τρεις τομείς (Stromquist 2002): α. την παροχή υπηρεσιών σε κοινωνικές ομάδες/άτομα, ιδίως τις πιο αδύναμες με στόχο την ανακούφιση και υποβοήθησή τους β. την ανάπτυξη προγραμμάτων που ενισχύουν την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων ή ομάδων να προσδιορίζουν και να προωθούν τις ανάγκες τους με

τις δικές τους δυνάμεις και γ. τη διαμεσολάβηση για την βιώσιμη ανάπτυξη, σε συνεργασία με το κράτος ή και άλλους φορείς.

Η προώθηση των στόχων αυτών συνδέθηκε με την ίδρυση ποικιλίας ΜΚΟ οι οποίες ασχολούνται με διαφορετικά θέματα (πχ, υγεία, παιδεία, πολιτισμός, περιβάλλον, ισότητα ευκαιριών, ανθρώπινα δικαιώματα, απασχόληση κ.α.), σε διαφορετικά επίπεδα (τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό, παγκόσμιο) και με διαφορετικούς τρόπους οργάνωσης, μεγέθους και προσανατολισμού.

Λόγω της μεγάλης ποικιλίας των χαρακτηριστικών τους είναι δύσκολη η ταξινόμησή τους σε κοινά αποδεκτές κατηγορίες. Οι σχετικές προσπάθειες κατηγοριοποίησης δεν έχουν καταλήξει σε συναίνεση γύρω από το θέμα αυτό (*Vakil, 1997*). Παρά τις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις, από τη σχετική βιβλιογραφία φαίνεται ότι ορισμένα θέματα βρίσκονται σε προτεραιότητα για τη διερεύνηση των ΜΚΟ. Και αυτό γιατί η μελέτη τους συνδέεται με πολλές διαστάσεις της λειτουργίας τους και έχουν άμεσες επιπτώσεις στην πρακτική επίδραση των ΜΚΟ στην κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα.

Με βάση τους τομείς δραστηριοποίησης εντοπίζουμε την εξής κατηγοριοποίηση:

- Ανθρώπινα Δικαιώματα
- Πολιτική Προστασία
- Ανάπτυξη-Ανθρωπιστική Βοήθεια στο εξωτερικό
- Κοινωνική Αλληλεγγύη (πρόσφυγες-μετανάστες-φτωχοί)
- Περιβάλλον
- Πολιτισμός – Αθλητισμός
- Νέοι-Παιδιά

- Υγεία- Πρόνοια
- Άτομα με Ειδικές Ανάγκες

2.3 Ο ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

Ο εθελοντισμός και η δραστηριοποίηση των ΜΚΟ αποτελεί την πιο άμεση έκφραση της Κοινωνίας των Πολιτών. Όπως άλλωστε είναι γνωστό, οι κοινωνικές δραστηριότητες αναπτύσσονται γύρω από τρεις διακριτούς πόλους (Δούκα 2007):

- Αυτόν της οικονομίας ή «ελεύθερης αγοράς», της παραγωγής και της εμπορευματοποίησης των αγαθών.
- Αυτόν της πολιτικής, πόλος ο οποίος ενέχει την διεκδίκηση ή άσκηση εξουσίας για την συντήρηση ή αλλαγή της τρέχουσας κοινωνικής πραγματικότητας και
- Τον πόλο της επονομαζόμενης Κοινωνίας των Πολιτών, ο οποίος είναι αφιερωμένος στη εξεύρεση λύσεων για τη βελτίωση της κοινωνίας, χωρίς την αναζήτηση κέρδους και χωρίς τη διεκδίκηση της όποιας πολιτικής εξουσίας.

Συμφωνά με το Βασιλόπουλο (2005), οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σε πολλές χώρες, έχουν μπει πια στην ενεργό οικονομία και στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Αρκεί να πούμε πως στη Γερμανία, υπάρχουν 400.000 άτομα τα οποία δουλεύουν σε ΜΚΟ, οι οποίες συνεργαζόμενες με το κράτος, παρέχουν υπηρεσίες από το χώρο της υγείας μέχρι το χώρο των ατόμων με ειδικές ανάγκες και οι υπηρεσίες αυτές, αποδεικνύεται πια ότι στοιχίζουν πολύ λιγότερο στο κράτος. Δηλαδή, το κόστος των υπηρεσιών είναι λιγότερο, η ποιότητά τους είναι υψηλότερη και η σχέση ανάμεσα στο κράτος, την κοινωνία και τους δικαιούχους των δράσεων, είναι μία σχέση πολύ σημαντική για την

οικοδόμηση του κοινωνικού κράτους. Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και στη Γαλλία, στην οποία η συνεργασία ανάμεσα στο κράτος και σε οργανώσεις του κοινωνικού χώρου δημιούργησε 300.000 νέες θέσεις εργασίας.

Η ίδια ακριβώς τάση που παρατηρείται και στην υπόλοιπη Ευρώπη έχει κάνει εδώ και μερικά χρόνια την εμφάνισή της και στη χώρα μας, τονίζοντας και φέρνοντας στο προσκήνιο τον τρίτο πόλο κοινωνικής δραστηριοποίησης. Οι ΜΚΟ καλούνται πλέον να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση προβλημάτων και την κάλυψη αναγκών, συμπληρώνοντας τα κοινωνικά κράτη και σε κάποιες περιπτώσεις, υποκαθιστώντας τα. Οι ΜΚΟ μεταμορφώνονται σε αποτελεσματικούς και ουσιαστικούς φορείς προσφοράς υπηρεσιών, καθώς παρουσιάζοντας μια αξιόλογη δυναμική, μπορούν να κάνουν πράγματα για τα οποία υπάρχει αβεβαιότητα αναφορικά με το αποτέλεσμα, αλλά και να λειτουργήσουν με περισσότερη ευελιξία και ελευθερία από ότι οι φορείς της ιδιωτικής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και του δημοσίου τομέα (*Ίδρυμα Ανδρέα Παπανδρέου, 2005*).

Οι ΜΚΟ, είτε λειτουργώντας ως ομάδες που παρέχουν υπηρεσίες, είτε λειτουργώντας ως ομάδες πίεσης (Hailey 2000), μπορούν και είναι σε θέση να καλύψουν τα όποια κενά δεν είναι εφικτό να καλυφθούν από τους κυβερνητικούς φορείς. Για παράδειγμα, οι αναπτυξιακές ΜΚΟ καλούνται σήμερα να φροντίσουν ακόμη και τα θύματα συρράξεων που μαίνονται παγκοσμίως και στο υπό διαμόρφωση νέο παγκόσμιο πολιτικό σκηνικό, αναδεικνύονται ισότιμες με τα κράτη, τους διεθνείς οργανισμούς και τις πολυεθνικές εταιρίες, αφού πολλές φορές διαχειρίζονται προϋπολογισμούς μεγαλύτερους από τους αντίστοιχους πολλών κρατών.

2.4 Η φυσιογνωμία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για Πρόσφυγες στην Αθήνα

1) PR.A.K.S.I.S - Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας

ΣΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 ΑΘΗΝΑ, Τηλ: 210 5 205 200 , Fax: 210 5 205 201 , Email:
t.antypas@praksis.gr; info@praksis.gr

Περιγραφή

Η PRAKSIS (Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας) είναι μία νέα ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ), που έχει σαν κύριο στόχο τη δημιουργία, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης. Οι ωφελούμενοι συνάνθρωποί μας από τη δράση της PRAKSIS είναι άποροι, ανασφάλιστοι, άστεγοι, παιδιά των φαναριών, οικονομικοί μετανάστες, αιτούντες άσυλο/πρόσφυγες και κάθε κοινωνικά αποκλεισμένη πληθυσμιακή ομάδα όπως ουσιοεξαρτώμενοι, αθίγγανοι, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας (trafficking), αποφυλακισμένοι, αλλά και συνάνθρωποί μας με ελλιπή πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, ψυχοκοινωνικής και νομικής υποστήριξης.

Τα προγράμματα της PRAKSIS, δε θεωρούνται «ξεκίνημα από το μηδέν», καθώς είναι «η επόμενη μέρα» των «εντός συνόρων» προγραμμάτων που μέχρι τον Οκτώβριο του 2004 λειτουργούσαν οι Γιατροί Χωρίς Σύννορα Ελλάδας. Προγράμματα που με βάση τα δύο πολυιατρεία στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη προσφέρουν εδώ και 10 χρόνια άμεση και δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ψυχολογική και νομική υποστήριξη σε νεο-αφιχθέντες αιτούντες άσυλο, πρόσφυγες και μετανάστες, παλιννοστούντες,

παιδιά των φαναριών, αποφυλακισμένους καθώς και σε άλλες κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες.

Ο καταστατικός χάρτης

- Η δωρεάν παροχή κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών στους τομείς της θεραπείας, της πρόληψης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής υποδομής, κ.λπ. Ειδικότερα συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, κοινωνικής και ψυχολογικής υποστήριξης, νομικής συμβουλευτικής, κλινικών και εργαστηριακών εξετάσεων, χειρουργικών επεμβάσεων, εμβολιασμών, επισιτιστικών προγραμμάτων, άλλων ενεργειών πρόληψης, τεχνικής υγειονομικής υποστήριξης καθώς και η προμήθεια φαρμακευτικού και εν γένει ιατρικού και τεχνικού υλικού, σε οποιαδήποτε περιοχή της Ελλάδας και του κόσμου παρουσιάζεται ανάγκη.
- Η προώθηση της αλληλεγγύης και του εθελοντισμού και η ενεργός συμβολή στην ανάπτυξη, δημιουργία, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων καταπολέμησης του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού ευπαθών πληθυσμιακών μονάδων και ομάδων οπουδήποτε.
- Η συνεργασία με φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Περιφερειών καθώς και η δημιουργία Δικτύου, forum, κ.λπ. για την εξυπηρέτηση των αναγκών και την επίτευξη του σκοπού του Σωματείου.
- Η δημιουργία πυρήνων εθελοντικής δράσης με στόχο την εκπαίδευση εθελοντών σε θέματα καταπολέμησης κοινωνικών, οικονομικών και πάσης φύσεως αποκλεισμών.

- Η συνεργασία με άλλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις σε οποιοδήποτε επίπεδο με στόχο την ανάπτυξη σχετικού με τα παραπάνω διαλόγου με την Ελληνική Κοινωνία καθώς και με επίσημους κρατικούς φορείς.
- Η δημιουργία συστημάτων συλλογής και αξιοποίησης κοινωνικών και ιατρικών δεδομένων με στόχο την προώθηση της έρευνας για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, και τον κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό γενικότερα.
- Η μαρτυρία (στην οποία εντάσσεται κατά περίπτωση και η καταγγελία) σε Ελληνικούς και διεθνείς πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς οργανισμούς καθώς και ενώπιον πάσης Αρχής, στην Ελληνική και παγκόσμια κοινή γνώμη, της κατάστασης των κοινωνικών ομάδων σε κίνδυνο και της διαφθοράς ή εν γένει αδικίας που διαπιστώνονται από το Σωματείο κατά την δράση του.
- Όλες ανεξαιρέτως οι ανωτέρω δραστηριότητες απευθύνονται σε άτομα ή ομάδες πληθυσμών που παρουσιάζουν αντίστοιχες ανάγκες ανεξάρτητα από χρώμα, φυλή, θρησκεία, ηλικία, εθνικότητα, ιδεολογία ή πολιτικές πεποιθήσεις.

(πηγή : *PR.A.K.S.I.S - Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας, www.praksis.gr, 2007*)

**2) PROLEPSIS - ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ,
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ
"ΠΡΟΛΗΨΗ"**

ΑΘΗΝΑΣ 2α, 146 71 ΚΑΣΤΡΙ, Τηλ: 210 6255700 , Fax: 210 6255058 , Email:
info@prolepis.gr

Περιγραφή

Το Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντολογικής και Εργασιακής Ιατρικής Prolepis είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός που δραστηριοποιείται στον χώρο της ιατρικής έρευνας, της προαγωγής υγείας, της περιβαλλοντολογικής και εργασιακής ιατρικής από το 1991.

Το ανθρώπινο δυναμικό περιλαμβάνει επιστήμονες από τους χώρους της υγείας, της δημόσιας υγείας, της στατιστικής, των οικονομικών και της κοινωνιολογίας. Παράλληλα, έχουν αναπτύξει δίκτυα συνεργασίας με αντίστοιχους οργανισμούς τόσο στην Ελλάδα όσο και σε χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και στις ΗΠΑ.

Η ενθάρρυνση της ατομικής δημιουργικότητας, η καινοτομία και η προσέγγιση κάθε προβλήματος από πολλές και διαφορετικές οπτικές αποτελούν τον πυρήνα της φιλοσοφίας του οργανισμού. Με βασική πεποίθηση ότι η υγεία είναι θεμελιώδες, αδιαπραγμάτευτο αγαθό και ταυτόχρονα αναφαίρετο δικαίωμα κάθε ανθρώπου, φιλοδοξούν να παίξουν ηγετικό ρόλο στον χώρο της Δημόσιας Υγείας:

- προσφέροντας εξειδικευμένες υπηρεσίες στους τομείς της κλινικής ιατρικής έρευνας, της διαχείρισης και στατιστικής ανάλυσης ιατρικών δεδομένων, της οργάνωσης εφαρμοσμένων προγραμμάτων πρόληψης και αγωγής υγείας

- παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες για την πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων στον χώρο εργασίας και την εκτίμηση περιβαλλοντικών κινδύνων
- προάγοντας τη μεθοδολογία της έρευνας στον χώρο της θεραπευτικής και της προληπτικής ιατρικής
- προωθώντας την εκπαίδευση σε θέματα δημόσιας υγείας και ιατρικής έρευνας ενθαρρύνοντας διεπιστημονικές και διακρατικές συνεργασίες και δημιουργώντας δίκτυα επαφών και συνεργασίας.

Ιστορικό

Το Ινστιτούτο Προληπτικής Περιβαλλοντολογικής και Εργασιακής Ιατρικής, Prolepsis από το 1991, έτος ιδρύσεως του, συμμετέχει ενεργά στους τομείς της έρευνας, εκπαίδευσης και παροχής υπηρεσιών στη Δημόσια Υγεία. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Το εβδομαδιαίο εκπαιδευτικό σεμινάριο σε θέματα επιδημιολογίας και μεθοδολογίας της έρευνας (1991) που οργανώθηκε σε συνεργασία με το Αμερικάνικο Κολέγιο Επιδημιολογίας .
- Το τριήμερο συνέδριο ευαισθητοποίησης των Μ.Μ.Ε. σε θέματα πρόληψης καρκίνου που οργανώθηκε το 1995 με χρηματοδότηση της Ε.Ε. και συμμετείχαν, πλην γνωστών δημοσιογράφων ελληνικού και ξένου τύπου και επωνύμων γιατρών σε θέματα πρόληψης και προαγωγής υγείας, φορείς της πολιτείας και της εκκλησίας.
- Εκπαιδευτικά σεμινάρια για την ευαισθητοποίηση των κλινικών γιατρών σε θέματα πρόληψης καρκίνου και πρόγραμμα εκπαίδευσης αγροτικών γιατρών για τα επαγγελματικά προβλήματα στη γεωργία και αλιεία (1994) που οδήγησε και σε αντίστοιχη έκδοση ένα χρόνο αργότερα..

- Τα εφαρμοσμένα προγράμματα έγκαιρης διάγνωσης καρκίνου μαστού και μήτρας στην Ορμούλια Χαλκιδικής που οργανώθηκαν ήδη από το 1991 και εξελίχθηκαν σε πρότυπα ευρωπαϊκά προγράμματα διασφάλισης ποιότητας στον τομέα της έγκαιρης διάγνωσης του καρκίνου και συνεχίζονται έως σήμερα καλύπτοντας περισσότερες από 15.000 γυναίκες.
- Ποικίλα προγράμματα πρόληψης κατάχρησης ουσιών όπως κάπνισμα, ναρκωτικά, αλκοόλ (1994 και 1995) στοχεύοντας τόσο στο ευρύ κοινό όσο και σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες (εργαζόμενοι, μαθητές).
- Προγράμματα πρόληψης του AIDS και του καρκίνου του δέρματος που οργανώθηκαν το 1994 και το 1993, 1996 αντίστοιχα και κάλυψαν τεράστιο αριθμό νησιών και άλλων τουριστικών περιοχών της χώρας μας.
- Πρόγραμμα διασφάλισης ποιότητας υπηρεσιών υγιεινής και ασφάλειας και επιδημιολογικές μελέτες στον χώρο της βιομηχανίας (π. χ. Αλουμίνιο της Ελλάδος, 1995-1997, Λάρκο 1990,1991).
- Στατιστική επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων που προέρχονται τόσο από κλινικές όσο και από περιγραφικές επιδημιολογικές έρευνες. Η δραστηριότητα αυτή επεκτείνεται και στον χώρο της φαρμακοβιομηχανίας (π. χ. Novartis).
- Μελέτη για τους κινδύνους του εργασιακού χώρου που απειλούν τις έγκυες και θηλάζουσες γυναίκες (1995) η οποία οδήγησε σε έκδοση αντίστοιχης οδηγίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Μελέτη με τίτλο "Υπηρεσίες Υγείας, Επαγγελματικοί Τίτλοι Συγκριτική Μελέτη" (1995-1998) που αφορούσε τα ιατρικά επαγγέλματα και ειδικότερα την παρουσίαση στοιχείων αναφορικά με την επαγγελματική

εκπαίδευση, τους τίτλους και τη διαφάνεια στον χώρο των υπηρεσιών υγείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

- Επιπλέον, από το 2003 η Prolepsis είναι εγγεγραμμένη στο μητρώο Ελληνικών μη κυβερνητικών οργανώσεων και ενεργοποιείται στον τομέα των ανθρωπιστικών δράσεων. Στο πλαίσιο αυτό συνεισφέρει ενεργά στο έργο της φιλανθρωπικής οργάνωσης "Κιβωτός" οργανώνοντας προγράμματα κλινικής και προληπτικής ιατρικής από εθελοντές γιατρούς.

Ανθρωπιστική Δραστηριότητα

Το Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντολογικής και Εργασιακής Ιατρικής μέσα από τις δραστηριότητές του στον χώρο της Δημόσιας Υγείας έχει αναπτύξει ευρεία ανθρωπιστική δράση με βασικούς στόχους:

- την ενίσχυση της πρωτοβάθμιας υγείας των πληθυσμών των αναπτυσσόμενων χωρών με την υποστήριξη προγραμμάτων πρόληψης και δημόσιας υγείας σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Τέτοια προγράμματα αφορούν στην υποστήριξη υπαρχουσών δομών, κυρίως με την παροχή επιστημονικής υποστήριξης και επιμορφωτικών ανταλλαγών ιατρικού προσωπικού
- την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με δράσεις που στοχεύουν στην προαγωγή υγείας των «ευάλωτων» ομάδων του πληθυσμού κυρίως παιδιών, γυναικών, ατόμων με ειδικές ανάγκες, προσφύγων, μεταναστών, μειονοτήτων και κρατουμένων

Το Ινστιτούτο Prolepsis παρέχει υλική και ηθική συμπαράσταση σε σωφρονιστικά ιδρύματα και μέλη του πραγματοποιούν διαλέξεις για θέματα υγείας σε σωφρονιζόμενους (Σωφρονιστικό Κατάστημα Κορυδαλλού-

Γυναικείες Φυλακές). Η Prolepsis υποστηρίζει επίσης την προσπάθεια της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης "Κιβωτός" παρέχοντας ιατρικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες μέσω του δικτύου εθελοντών της και με συνεισφορές σε ιατρικό εξοπλισμό και φαρμακευτικά είδη.

Μέλη του Ινστιτούτου επισκέπτονται την Αλβανία και παρέχουν δωρεάν χειρουργικές υπηρεσίες και υπηρεσίες αναισθησιολογίας σε δύσκολες ιατρικές περιπτώσεις παρέχοντας ταυτόχρονα εκπαίδευση σε Αλβανούς επιστήμονες.

Η Prolepsis είναι εγγεγραμμένη στο Εθνικό Μητρώο Φορέων Ιδιωτικού Τομέα Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα που παρέχουν υπηρεσίες Κοινωνικής Φροντίδας, του Υπουργείου Υγείας, με αριθμό μητρώου: 0456. Είναι επίσης εγγεγραμμένη στο Μητρώο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας του Υπουργείου Εξωτερικών, με αριθμό μητρώου: 294, και ανήκει στην Ομοσπονδία Εθελοντικών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων Ελλάδος με αριθμό μητρώου: Φ.09.

(πηγή : *PROLEPSIS Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντικής και Εργασιακής Ιατρικής*
www.prolepsis.gr, 2007)

3) ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ MOSAIC

Δροσοπούλου 41 & Τήνου Τ.Κ. 112 57, Αθήνα, Τηλ: 210 8256944 , Fax: 210 8257163 , Email: mkmosaic@otenet.gr

Περιγραφή

Το Διαπολιτισμικό Μεταβατικό Κέντρο Mosaic είναι ένα από τα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ και στόχο έχει την υποστήριξη μεταναστών, προσφύγων και παλινοστούντων. Αναγνωρίζοντας τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτοί οι άνθρωποι, προβλήματα που προστίθενται στα υπόλοιπα που πολλοί πιθανόν να αντιμετωπίζουν, υποστηρίζουν ψυχολογικά [ατομικά και ομαδικά] άτομα και οικογένειες σε όποιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν, υποστηρίζουν εξαρτημένα από ουσίες άτομα στην προσπάθειά τους για απεξάρτηση.

Ενισχυτικά στα παραπάνω:

- παρέχεται εκπαίδευση στην ελληνική γλώσσα αλλά και εκπαίδευση σε τεχνικές αναζήτησης εργασίας.
- παρέχεται πληροφόρηση και ενίσχυση σε θέματα που αφορούν στην καλύτερη δικτύωσή τους με υπηρεσίες και φορείς που ασχολούνται με μετανάστες, πρόσφυγες και παλινοστούντες.
- Παράλληλα, λειτουργεί στο ΚΕΘΕΑ - Mosaic πολυπολιτισμικό στέκι από την Κυριακή έως την Πέμπτη [13:00 - 21:00] κάθε εβδομάδα, όπου μετανάστες, πρόσφυγες και παλινοστούντες μπορούν να έρθουν για να γνωρίσουν το πρόγραμμα, να συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές, αθλητικές

και άλλες δραστηριότητες(ομάδες υποστήριξης εφήβων, θεατρική ομάδα, ομάδα δημοσιογραφίας, ομάδες ποδοσφαίρου, πινγκ πονγκ).

Στόχος όλων των παρεμβάσεων είναι η κοινωνική ενσωμάτωση των ανθρώπων που, ξεκινώντας από διάφορες πατρίδες, έχουν κάνει την Ελλάδα μια ακόμη πατρίδα τους, μεταφέροντας ο καθένας τον πλούτο της διαφορετικότητάς του στις γειτονιές

(πηγή : Διαπολιτισμικό Μεταβατικό Κέντρο Mosaic, www.olimazi.eu ,2007)

4) ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ (ΕΣΠ, GCR)
ΣΟΛΩΜΟΥ 25, ΤΚ 106 82, ΕΞΑΡΧΕΙΑ, ΑΘΗΝΑ, Τηλ: 210-3814710 , Fax:
210-3814710 , Email: pyxidaesp@gmail.com

Περιγραφή

Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) είναι Σωματείο μη Κυβερνητικό, αναγνωρισμένο ως ειδικώς Φιλανθρωπικό (ΦΕΚ 50 Β/31.1.92), το οποίο ιδρύθηκε το 1989 με σκοπό την συμβολή στην επίλυση των προβλημάτων των ατόμων που έχουν αναγνωρισθεί ως πολιτικοί πρόσφυγες στην Ελλάδα, των διαμενόντων για ανθρωπιστικούς λόγους καθώς και των αιτούντων άσυλο που δικαιούνται να αναγνωρισθούν ως πρόσφυγες.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, μεταξύ άλλων, το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα για την παροχή νομικής , οικονομικής και ψυχοκοινωνικής στήριξης των ατόμων αυτών.

Σε αυτό το πλαίσιο, λειτουργεί στο ΕΣΠ και το Διαπολιτισμικό Κέντρο Προώθησης της Ένταξης «ΠΥΞΙΔΑ», όπου παρέχονται μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας των παιδιών που φοιτούν σε ελληνικά σχολεία, καθώς και μαθήματα ελληνικών, αγγλικών, ηλεκτρονικών υπολογιστών και πολιτιστικές δραστηριότητες για παιδιά και ενήλικες διαφορετικής εθνικής προέλευσης.

Μέσα από αυτές τις δραστηριότητες επιδιώκεται η ομαλή κοινωνική ένταξη των προσφυγικών οικογενειών και των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία και η αρμονική συνύπαρξη των διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων.

Είναι

- ο μόνος ελληνικός μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός φορέας που ασχολείται αποκλειστικά με άτομα που ζητούν άσυλο στην Ελλάδα και θεωρούνται πρόσφυγες,
- ενταγμένο στα μητρώα του Υπουργείου Εξωτερικών και του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας ως Σωματείο Αναγνωρισμένο ως Ειδικώς Φιλανθρωπικό,
- μία από τις τέσσερις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην Ελλάδα που συμμετέχουν στην Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) σύμφωνα με το Νόμο για την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου 2667/98. Επίσης, καθήκοντα αντιπροέδρου έχει αναλάβει ένα μέλος του Δ.Σ του ΕΣΠ.
- επιχειρησιακός εταίρος της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), και
- μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για Πρόσφυγες και Εξόριστους (ECRE), όπου και μέσω της Προέδρου του, κυρίας Ηρώς Νικολακοπούλου-Στεφάνου διατηρεί την αντιπροεδρία.

Έχει

- Ειδική Συμβουλευτική Ιδιότητα στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο του ΟΗΕ (ECOSOC), και έχει
- βραβευτεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κύριο Κάρολο Παπούλια ως «νησίδα ποιότητας» για την πολύχρονη κοινωνική προσφορά του

Το ΕΣΠ από την ίδρυσή του το 1989 μέχρι τις 31.12.2005 έχει ανταποκριθεί σε 40.000 περίπου περιπτώσεις. Το ΕΣΠ είναι η μόνη ελληνική Μη Κυβερνητική Οργάνωση που ασχολείται αποκλειστικά με πρόσφυγες που ζουν στην Ελλάδα. Αποκλειστικός υπεύθυνος φορέας για την εξέταση του αιτήματος ασύλου και τη χορήγησή του είναι το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Το ΕΣΠ παρ' όλα αυτά προσφέρει τη νομική κυρίως συνδρομή του σε όλα τα άτομα που επιθυμούν πρόσβαση στη διαδικασία αιτήσεως ασύλου, παρακολουθεί στενά τις ευάλωτες –κυρίως– περιπτώσεις, παρεμβαίνει νομικά όπου κρίνεται απαραίτητο, αλλά και συνεργάζεται με τις κρατικές Αρχές για την καλύτερη εξυπηρέτηση της ομάδας των προσφύγων.

(πηγή : Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr , 2007)

5) ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Λυκαβηττού 9, 10672 Αθήνα, Τηλ: 2103646807, 3643792, 3625815 , Fax:
2103612273 , Email: mrct@mrct.org

Περιγραφή

Η ιδέα ίδρυσης και λειτουργίας κέντρων αποκατάστασης θυμάτων βασανιστηρίων ξεκίνησε από πρωτοβουλία μιας ομάδας γιατρών της Διεθνούς Αμνηστίας (ΔΑ) της Δανίας. Με επικεφαλής τη γιατρό Inge Genefke ιδρύθηκε το 1984 το πρώτο κέντρο στη Κοπεγχάγη.

Το 1988 έγινε πρόταση στις Ιατρικές Ομάδες της ΔΑ στην Αθήνα να δημιουργήσουν ένα ανάλογο κέντρο, αφού η Ελλάδα δεχόταν και εξακολουθεί βέβαια να δέχεται μεγάλο αριθμό προσφύγων από γειτονικές χώρες στις οποίες ασκείται οργανωμένη πολιτική βία. Η Μαρία Πίνιου-Καλλή, συντονίστρια τότε των ιατρικών ομάδων της ΔΑ, ανέλαβε τη πρωτοβουλία για την ίδρυση του κέντρου.

Δημιουργήθηκε ένας αρχικός πυρήνας ατόμων που διαμόρφωσε το καταστατικό. Τυπικά το Ιατρικό Κέντρο Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων (Ι.Κ.Α.Θ.Β.), άρχισε να λειτουργεί το 1989 με τη κατάθεση του καταστατικού του. Σαν ιδρυτικά μέλη υπέγραψαν 41 άτομα που αποτελούν και τη Γενική Συνέλευσή του.

Το Ι.Κ.Α.Θ.Β. μετά την έναρξη λειτουργίας του, άρχισε να δέχεται έναν αυξανόμενο αριθμό ατόμων που δημιούργησε την ανάγκη για αύξηση προσωπικού. Το 1990 προσελήφθηκε γραμματέας, το 1992 οργανώθηκε η κοινωνική υπηρεσία και προσελήφθηκαν ψυχολόγος και ψυχίατρος, ενώ το

1993 δημιουργήθηκε το Βαλκανικό Δίκτυο.

Όπως απορρέει από τους στόχους του, η κύρια λειτουργία του Ι.Κ.Α.Θ.Β. είναι η ιατρική, ψυχολογική, κοινωνική και νομική βοήθεια στα θύματα βασανιστηρίων. Πιο συγκεκριμένα η εξειδικευμένη βοήθεια που παρέχει το Ι.Κ.Α.Θ.Β. περιλαμβάνει:

- Εκτίμηση και τεκμηρίωση βασανιστηρίων.
- Διάγνωση και θεραπεία σωματικών επιπλοκών των βασανιστηρίων.
- Κοινωνική εργασία με εκτίμηση αναγκών, υποστήριξη και συμβουλευτική.
- Ψυχολογική και ψυχιατρική εκτίμηση.
- Ψυχοθεραπεία.
- Νομική υποστήριξη και συμβουλευτική.

Το Ι.Κ.Α.Θ.Β. αποτελεί μέρος του Διεθνούς Συμβουλίου Κέντρων Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων (IRCT). Το IRCT έχει έδρα τη Κοπεγχάγη και η λειτουργία του είναι να συντονίζει τα αντίστοιχα κέντρα που υπάρχουν στο κόσμο. Για τις λειτουργικές του ανάγκες το Ι.Κ.Α.Θ.Β. χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Γενική Διεύθυνση 1Α).

(πηγή : Ι.Κ.Α.Θ.Β., www.mrct.org , 2007)

**6) ARSIS, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΝΕΩΝ (ΑΘΗΝΑ)
ARSIS, SOCIAL ORGANIZATION FOR THE SUPPORT TO THE
YOUTH (ATHENS)**

Δ/νση: Δεριγνύ 26 & 3ης Σεπτεμβρίου, Αθήνα 26 (Address: Derigni & 3rd
Septembriou street, 104 34 Athens) Τηλ: 210 8259880

Fax: 210 8259880

E-Mail: info@arsis.gr

Περιγραφή

Η ΑΡΣΙΣ είναι μη κυβερνητική οργάνωση εξειδικευμένη στην κοινωνική υποστήριξη των νέων και στην προάσπιση των νεανικών δικαιωμάτων. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1992 και λειτουργεί με κέντρα στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, τη Λάρισα και την Καρδίτσα.

Η ΑΡΣΙΣ ξεκίνησε ως πρωτοβουλία κοινωνικά ευαισθητοποιημένων επιστημόνων και γρήγορα αγκαλιάστηκε από ένα μεγάλο αριθμό πολιτών που θέλησαν και θέλουν να συμμετέχουν ενεργά στην άρση του αποκλεισμού και την βελτίωση της θέσης των νέων ανθρώπων.

Το όραμα της ΑΡΣΙΣ είναι μια κοινωνία που δίνει θέση και ευκαιρίες σε όλους τους νέους/-ες και σέβεται τα δικαιώματά τους όπως αυτά θεσπίζονται στο Ελληνικό και διεθνές δίκαιο και κατ' εξοχήν στη Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Αποστολή της ΑΡΣΙΣ είναι η ανάληψη δράσης με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των νέων, με έμφαση στις ηλικίες 15 έως 21 χρονών.

Σ' αυτό το πλαίσιο η ΑΡΣΙΣ αναπτύσσει πρότυπες μεθόδους και εργαλεία υποστήριξης των νέων, δημιουργεί και συμμετέχει σε δίκτυα εθελοντισμού και κοινωνικής αλληλεγγύης, συνεργάζεται με ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς

στην Ελλάδα και το εξωτερικό και προωθεί θεσμικές προτάσεις που αφορούν τη βελτίωση της κοινωνικής πολιτικής για τους νέους.

Η ΑΡΣΙΣ προτείνει την προώθηση της κοινωνικής συνεργασίας και την ανάδειξη της προσωπικής αξίας των νέων και αντιπαρατίθεται στις πολιτικές που βασίζονται στην καταστολή και παράγουν φτώχεια, ανισότητα και κοινωνικό αποκλεισμό.

Η οργάνωση συσπειρώνει και κινητοποιεί στελεχιακό και εθελοντικό ανθρώπινο δυναμικό και λειτουργεί με τις αρχές της συλλογικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης, της δημοκρατίας και του αμοιβαίου σεβασμού.

Φιλοσοφία-σκοποί

Η φιλοσοφία της ΑΡΣΙΣ βασίζεται:

- στην ιδεολογία της κοινωνικής αλληλεγγύης και της οργανωμένης συμπαράστασης προς τα πιο αδύνατα νεαρά μέλη της κοινωνίας,
- στο σεβασμό του δικαιώματος των νέων στη διαφορά και στην επιλογή, στο βαθμό που δεν βλάπτει τους άλλους,
- στην αντίθεση με κάθε είδους διακρίσεις και προκαταλήψεις,
- στην προσέγγιση των νέων μέσα από την οπτική των αναγκών και όχι των συμπτωμάτων (παραβατικότητα, ρήξη, αποτυχία, κλπ),
- στο σχεδιασμό ενεργειών, με βάση την κατανόηση των ανθρωπίνων συστημάτων που επηρεάζουν τα άτομα,
- στην σφαιρική (πολύ-επίπεδη) παρέμβαση για την ενδυνάμωση των νέων προκειμένου να γίνουν ικανότεροι στη λήψη υπεύθυνων αποφάσεων και

την αντιμετώπιση δυσκολιών στη ζωή τους,

- στην αναγνώριση της επιρροής που ασκεί στα άτομα το βίωμα της συμμετοχής, της συσχέτισης, της ανάληψης ευθυνών και της μεταβίβασης αξιών,
- στην αξία της ανθρώπινης δικτύωσης, που μέσα από το μοίρασμα κοινών στόχων και αντιλήψεων, μπορεί να οδηγήσει στην προώθηση κοινωνικών πρακτικών και την διεκδίκηση αλλαγών,
- στη διαπίστωση της αναγκαιότητας της συνεργασίας των φορέων, ώστε μέσα από την ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων και από την προώθηση κοινών σχεδίων, να προκαλούν αλλαγές στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής.

Σκοπός της ΑΡΣΙΣ

Είναι η ανάπτυξη νέων πρακτικών και προτάσεων για την υποστήριξη των νέων που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, η κινητοποίηση των πολιτών και η προσαρμογή των θεσμών στην κατεύθυνση της πρόληψης της νεανικής περιθωριοποίησης και της κατοχύρωσης των νεανικών δικαιωμάτων.

(πηγή : Άρσις, Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, www.arsis.gr, 2007)

7) ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (MDMGREECE) DOCTORS OF THE WORLD (MDM) Δ/νση: Σαπφούς 12, 105 53 Αθήνα (Address: 12, Sapphous street, 105 53, Athens)

Τηλ / Tel: 210 3213150 / 210 8043678

Fax: 2103213850

E-Mail: info@mdmgreece.gr

Περιγραφή

Οι Γιατροί του Κόσμου/Medecins du Monde, είναι μία διεθνής, ιατρική, ανθρωπιστική Μη Κυβερνητική Οργάνωση η οποία παρέχει επείγουσα ιατρική βοήθεια στα θύματα φυσικών καταστροφών, πολέμων και συγκρούσεων. Οι ΓτΚ απασχολούν ιατρικό, παραϊατρικό καθώς και διοικητικό και τεχνικό προσωπικό με σκοπό να αναλάβει ανθρωπιστική δράση.

Κινητήρια αρχή της οργάνωσης είναι ότι κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει δικαίωμα στην ανθρωπιστική βοήθεια, ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία, ιδεολογία ή πολιτική πεποίθηση.

Κατά συνέπεια, οι ΓτΚ δρουν με βάση τις αρχές της ουδετερότητας και της αμεροληψίας. Το γεγονός ότι διατηρούν την ουδετερότητά τους, δεν τους εμποδίζει από το να μιλούν ανοιχτά για την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων όταν οι ίδιοι γίνονται αυτόπτες μάρτυρες στο πεδίο. Όπου αυτό είναι δυνατόν, οι ΓτΚ θα εφιστήσουν τους κινδύνους από ανάλογες καταπατήσεις, είτε μέσω της σιωπηλής διπλωματίας, είτε με τη βοήθεια των ΜΜΕ.

Οι ΓτΚ είναι μια ανεξάρτητη μη κυβερνητική οργάνωση, που βασίζει την επιχειρησιακή της δράση στην ευέλικτη, μικρής κλίμακας και στοχευμένη ανθρωπιστική βοήθεια προς τους πληθυσμούς που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Η Αποστολή της οργάνωσης

Ιατρική φροντίδα

Η πρώτη αποστολή των Γιατρών του Κόσμου είναι να θεραπεύσουν. Οι εθελοντές της οργάνωσης δεσμεύονται να προσφέρουν βοήθεια σε όλους τους ευάλωτους πληθυσμούς στον κόσμο αλλά και στην Ελλάδα: θύματα φυσικών καταστροφών, λιμών, ασθενειών (επιδημικών ή ενδημικών, κυρίως το AIDS), θύματα εμπόλεμων συγκρούσεων, πολιτικής βίας, πρόσφυγες, εκπατρισμένους, μειονότητες, παιδιά του δρόμου, τοξικοεξαρτημένους καθώς και σε όλους τους ανθρώπους που στερούνται πρόσβασης στην ιατρική φροντίδα.

Μαρτυρία

Υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει θεραπεία χωρίς δικαιοσύνη. Όπως και αποτελεσματική βοήθεια σε βάθος χρόνου χωρίς κοινωνική νομοθεσία. Με στόχο να είναι αποτελεσματική, η δράση των Γιατρών του Κόσμου επεκτείνεται και πέρα από τον τομέα της υγείας: με βάση την ιατρική τους εμπειρία και σε πλήρη ανεξαρτησία, μιλούν ανοιχτά κατά της παρεμπόδισης πρόσβασης στην υγεία, εναντίον της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας.

Οι Γιατροί του Κόσμου, κρατούν ανοιχτό το διάλογο με την πολιτική και τους πολιτικούς με στόχο να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης των πληθυσμών. Αγωνίζονται ενάντια σε κάθε αδικία. Σταθεροί υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αντιτίθενται στο ρατσισμό, την ξενοφοβία, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων.

Μακροπρόθεσμος στόχος των Γιατρών του Κόσμου είναι να κάνουν την υγεία βασικό ανθρώπινο δικαίωμα.

Η δράση

Οι Γιατροί του Κόσμου, μέσα από την εμπειρία τους και σε πλήρη ανεξαρτησία:

Αποκαλύπτουν τους κινδύνους που εγκυμονούν οι κρίσεις για την υγεία και την αξιοπρέπεια των πληθυσμών ώστε να αποτρέπονται.

Κινητοποιούν τους συνεργάτες τους για δράσεις αλληλεγγύης και εκτός του πεδίου της υγείας.

Καταγγέλουν την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και συγκεκριμένα, αντιτίθενται σε ό,τι παρεμποδίζει την πρόσβαση στην υγεία.

Αναπτύσσουν νέους τρόπους προσέγγισης καθώς και νέες πρακτικές στον τομέα της δημόσιας υγείας που βασίζονται στο σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Δεσμεύονται σε πλήρη διαφάνεια απέναντι στους δωρητές και τους χορηγούς τους.

Ενισχύουν το αποτέλεσμα της μαρτυρίας τους όταν είναι αυτόπτες μάρτυρες καταπατήσεων των ανθρώπινων δικαιωμάτων, και κυρίως, του δικαιώματος στην πρόσβαση στην υγεία.

Οι Γιατροί του Κόσμου ανταποκρινόμενοι στην αποστολή τους, επεκτείνουν διεθνώς το δίκτυο της οργάνωσης με στόχο να συμβάλλουν στην παγκοσμιοποίηση των αρχών της ανθρωπιστικής ιατρικής. Ταυτόχρονα, ενσωματώνουν μία πολυπολιτισμική κουλτούρα στον τρόπο που δρουν έτσι ώστε να έχουν καλύτερη αντίληψη της ανθρωπιστικής πραγματικότητας..

Οι ΓτΚ αυξάνουν και επεκτείνουν τις δυνατότητές τους για παροχή φροντίδας στους πιο ευάλωτους πληθυσμούς σε κρίσεις αλλά και όταν αυτοί αποκλείονται κοινωνικά, με το είναι κοντά τους παρέχοντας απευθείας βοήθεια τηρώντας την αρχή της εγγύτητας.

Πού παρεμβαίνει

Όταν μια επείγουσα κρίση ξεσπά στον πλανήτη, οι καταστάσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι Γιατροί του Κόσμου απαιτούν την ανάληψη άμεσης και έγκαιρης δράσης με σκοπό να παράσχουν αποτελεσματική ιατρική, ανθρωπιστική βοήθεια σε πληθυσμούς που έχουν πληγεί από:

- Ένοπλες συγκρούσεις/ πολέμους
- Επιδημίες
- Φυσικές καταστροφές
- Λιμούς

Τα προγράμματα

Οι Γιατροί του Κόσμου λειτουργούν προγράμματα τόσο στην Ελλάδα, στο πλευρό των προσφύγων, μεταναστών και άπορων πολιτών που δεν έχουν πρόσβαση στο σύστημα υγείας, όσο και σε αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου. Συγκεκριμένα τα προγράμματα των ΓτΚ χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

- **Κρίσεις:** ανταποκρινόμενοι σε κρίσεις οι οποίες έχουν σοβαρές συνέπειες στην υγεία των πληθυσμών. Διακρίνουμε τέσσερις τύπους κρίσεων: κρίσεις στον τομέα της υγείας (AIDS, επιδημίες), πολιτικές κρίσεις οι οποίες επιφέρουν βία (Αφγανιστάν, Ιράκ, Παλαιστίνη κλπ.), οικονομικές κρίσεις που παρεμποδίζουν την πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη (πρόσβαση στα φάρμακα του AIDS) καθώς και περιβαλλοντικές κρίσεις (μετανάστες λόγω ακραίων περιβαλλοντικών συνθηκών κλπ.)
- **Επείγοντα:** ανταποκρινόμενοι σε ανθρωπιστικά επείγουσες καταστάσεις, φυσικές καταστροφές και πολέμους/συγκρούσεις παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια η οποία απαντά στις ανάγκες εκείνες που είναι ζωτικές για την επιβίωση των πληθυσμών σε κίνδυνο.
- **Προγράμματα ανοικοδόμησης και ανασυγκρότησης:** βοηθώντας τους ντόπιους πληθυσμούς να αναδομήσουν και να αποκαταστήσουν το σύστημα υγείας της χώρας τους μετά από κάποια επείγουσα κρίση με την ανοικοδόμηση Κέντρων Υγείας και νοσοκομείων, την παροχή φαρμακευτικού υλικού και ιατρικού εξοπλισμού, την εκπαίδευση του ντόπιου υγειονομικού προσωπικού.
- **Μακροπρόθεσμα, αναπτυξιακά προγράμματα:** τα προγράμματα αυτά έχουν στόχο να παράσχουν λύσεις μόνιμες και με διάρκεια σε βάθος χρόνου, αντιμετωπίζοντας τις μακροπρόθεσμες συνέπειες της φτώχειας και του αποκλεισμού από την ιατρική περίθαλψη. Τα προγράμματα αυτά συμπεριλαμβάνουν την υποστήριξη των τοπικών συστημάτων υγείας, την εκπαίδευση του ντόπιου υγειονομικού προσωπικού σε θέματα υγείας και υγιεινής.

Ιστορικό

Η οργάνωση «Medecins du Monde» ιδρύθηκε το 1980 στη Γαλλία που το 1968 αποφάσισε να παρέμβει οργανωμένα στο δράμα του λιμού της Μπιάφρα.

Πιστοί στον όρκο του Ιπποκράτη και οπαδοί της ιδέας της ανθρωπιστικής δράσης, ήταν οι πρώτοι γιατροί που προσέφεραν τις υπηρεσίες τους επιτόπου, δημοσιοποιώντας συγχρόνως και τη μαρτυρία ? καταγγελία τους για την καταπάτηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και της βαρβαρότητας της οποίας υπήρξαν μάρτυρες.

Σ' αυτές τις αρχές στηρίχτηκε η ίδρυση της οργάνωσης «Medecins du Monde» που από το 1989 και μετά, άρχισε να αναπτύσσει τμήματα και σε άλλες χώρες (Ισπανία, Ελλάδα, Βέλγιο, Ιταλία, Ελβετία, Κύπρο, Αργεντινή, ΗΠΑ, Καναδά, Πορτογαλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Σουηδία, Ολλανδία) δημιουργώντας ένα διεθνές δίκτυο άμεσης παρέμβασης στις ανθρωπιστικές κρίσεις του πλανήτη.

Οι Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας

Οι Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας δημιουργήθηκαν το 1990 και αποτελούν μέρος του Διεθνούς Δικτύου των ΓτΚ το οποίο αποτελείται από 16 συνολικά τμήματα (Γερμανία, Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Κύπρος, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία, Ελβετία, ΗΠΑ, Καναδάς, Ιαπωνία και Αργεντινή). Ταυτόχρονα ωστόσο παραμένουν μία γνήσια ελληνική οργάνωση που ακολουθεί το δικό της μονοπάτι βασιζόμενη στις ιδιαιτερότητες της Ελλάδας, διατηρώντας την οικονομική και διοικητική της ανεξαρτησία.

Περισσότεροι από 600 εθελοντές έχουν βρεθεί σε πάνω από 50 χώρες του πλανήτη προσφέροντας ιατρική, ανθρωπιστική βοήθεια. Στη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων, έχουν πραγματοποιηθεί αποστολές ιατρικής και ανθρωπιστικής βοήθειας, στο Ιράκ, το Λίβανο, το Αφγανιστάν, τη Σρι Λάνκα, την Ινδονησία, τη Σερβία, το Σουδάν, την Παλαιστίνη κ.α.

Στο πεδίο των αποστολών, οι ΓτΚ συνεργάζονται με άλλες διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις με στόχο την αποτελεσματικότερη παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους πληθυσμούς που την έχουν ανάγκη.

Πόροι

Οι Έλληνες Γιατροί του Κόσμου είναι αυστηρά μη κερδοσκοπική οργάνωση, στηριζόμενη στην εθελοντική προσφορά και στη δική σας υποστήριξη.

Πηγές χρηματοδότησης αποτελούν:

- Συνδρομές και δωρεές μελών και δωρητών της οργάνωσης. Αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της οργάνωσης. Μέλη και υποστηρικτές της οργάνωσης, απλοί άνθρωποι που στηρίζουν το έργο μας καθημερινά.
- Ανώνυμοι πολίτες που σε κάθε έκκλησή μας συμβάλλουν στην υλοποίηση των αποστολών μας. Είναι άνθρωποι καθημερινοί που συνειδητά βοηθούν το συνάνθρωπο.
- Χορηγίες εταιριών και ιδρυμάτων. Αναζητούμε χορηγούς μεταξύ εταιριών και ιδρυμάτων, που θα μας βοηθήσουν στην υλοποίηση των προγραμμάτων μας στην Ελλάδα.

- Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Κρατικών και Διεθνών Οργανισμών. Από εκεί κυρίως προέρχονται οι πόροι μας για τις αποστολές στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Κληροδοτήματα. Η εξασφάλισή τους θα βοηθήσει ώστε να καλύπτονται τα ετήσια λειτουργικά έξοδα της οργάνωσης.

(πηγή : Γιατροί του Κόσμου, www.mdmgreece.gr , 2007)

8) ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

AMNESTY INTERNATIONAL

Δ/νση: Σίνα 30, 106 72 Αθήνα (Address: 30, Sina street, 106 72, Athens)

Τηλ / Tel: 210 3600628

Fax: 210 3638016

e-mail: info@amnesty.org.gr

Περιγραφή

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα ανθρώπων που αγωνίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα όπως αναγνωρίζονται διεθνώς.

Η Διεθνής Αμνηστία συμβάλλει καθημερινά στην προστασία ανθρώπων και κοινοτήτων σε ολόκληρο τον κόσμο των οποίων τα ανθρώπινα δικαιώματα δέχονται επίθεση. Είναι ένα παγκόσμιο κίνημα ανθρώπων αφοσιωμένων στην προστασία και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η Διεθνής Αμνηστία αναλαμβάνει δράση για τον τερματισμό των σοβαρών παραβιάσεων του δικαιώματος στη σωματική και ψυχική ακεραιότητα, της ελευθερίας της έκφρασης και της συνείδησης και της ελευθερίας από διακρίσεις.

Αναλαμβάνουν δράση, για παράδειγμα, για την άμεση και χωρίς όρους απελευθέρωση των κρατουμένων συνείδησης, για την εξασφάλιση έντιμων δικών για τους πολιτικούς κρατουμένους, για την προστασία των προσφύγων, για την κατάργηση της θανατικής ποινής, για τον τερματισμό των πολιτικών δολοφονιών, των «εξαφανίσεων» και των βασανιστηρίων και για να προσαχθούν ενώπιον της δικαιοσύνης όσοι ευθύνονται για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Διεθνής Αμνηστία αναλαμβάνει δράση για να σταματήσει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν διαπραχθεί, μέσω της πίεσης της κοινής γνώμης, αλλά και για να προλάβει τις παραβιάσεις πριν διαπραχθούν (π.χ. μέσω αποτελεσματικών διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα). Επίσης προωθεί το σεβασμό όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα από την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση του κοινού.

Πως εργάζεται

1. Η Διεθνής Αμνηστία ερευνά και καταγράφει τα γεγονότα

Η δουλειά της Διεθνούς Αμνηστίας βασίζεται στη λεπτομερή έρευνα συγκεκριμένων περιπτώσεων και μαζικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ξεκινά συλλέγοντας αξιόπιστες πληροφορίες και παρουσιάζοντας τις χωρίς μεροληψία.

Η οργάνωση ερευνά παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καταστάσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η ερευνητική δουλειά της Διεθνούς Αμνηστίας διεξάγεται από επαγγελματίες ερευνητές ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εστιάζονται σε

συγκεκριμένες χώρες. Έδρα τους είναι το κέντρο της Διεθνούς Αμνηστίας, η Διεθνής Γραμματεία στο Λονδίνο (Αγγλία) και σε περιφερειακά γραφεία της Διεθνούς Γραμματείας σε ολόκληρο τον κόσμο.

Τα Προγράμματα Ηπείρων (Regional Programmes) της Διεθνούς Γραμματείας, ένα για κάθε ήπειρο του πλανήτη, μελετούν τις καταγγελίες που συγκεντρώνονται από όλα τα μέρη του κόσμου και διατηρεί αρχείο των καταγγελιών. Οι πληροφορίες αυτές αποτελούν τη βάση για τη δραστηριότητα που θα ακολουθήσει γύρω από τα άτομα που έχουν πέσει θύματα παραβίασης των δικαιωμάτων τους.

Πηγές πληροφόρησης

Η Διεθνής Αμνηστία συγκεντρώνει τις πληροφορίες της από πολλές πηγές. Όταν οι ερευνητές λάβουν μία αναφορά για κάποια παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η πρώτη τους ενέργεια είναι να ελέγξουν την αξιοπιστία της αναφοράς αυτής. Η Διεθνής Αμνηστία δε δραστηριοποιείται βασιζόμενη σε διαδόσεις, φήμες ούτε προκατειλημμένες ή μεροληπτικές δηγήσεις.

Προτού αναληφθεί οποιαδήποτε δράση σχετικά με μία πληροφορία γίνεται σχολαστικός έλεγχος αυτής και διασταυρώνεται από πολλές διαφορετικές πηγές, εξακριβώνοντας ταυτόχρονα και την αξιοπιστία των πηγών αυτών. Οι πηγές πληροφόρησης της Διεθνούς Αμνηστίας συμπεριλαμβάνουν: τους κρατούμενους και τις οικογένειές τους, ανθρώπους που βρέθηκαν κοντά σε εκείνους που «εξαφανίστηκαν», δικηγόρους, δημοσιογράφους, πρόσφυγες, διπλωμάτες, θρησκευτικές ομάδες και ανθρωπιστικές οργανώσεις ή άλλες οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι ερευνητές παρατηρούν τα γεγονότα και διατηρούν συνεχείς επαφές στις χώρες για τις οποίες είναι υπεύθυνοι. Ερευνούν εξονυχιστικά εφημερίδες,

περιοδικά, κυβερνητικά φυλλάδια, τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές. Συλλέγουν πληροφορίες μέσω τηλεφωνημάτων, επιστολών, φαξ, e-mail και προσωπικών επισκέψεων.

Η Διεθνής Αμνηστία στέλνει περίπου 130 ερευνητικές αποστολές σε περίπου 70 χώρες κάθε χρόνο, προκειμένου να εκτιμήσει άμεσα τι συμβαίνει επί τόπου. Η οργάνωση έχει επιλέξει αυτό να γίνεται πάντοτε κατόπιν αδείας των αρχών. Τα μέλη των αποστολών, που είναι εκπρόσωποι της Διεθνούς Αμνηστίας, διεξάγουν συνεντεύξεις με κρατούμενους, τους συγγενείς τους και δικηγόρους, μάρτυρες παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τοπικούς ακτιβιστές για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επιπλέον παρατηρούν δίκες και συναντώνται με κυβερνητικούς αξιωματούχους.

Προτού δημοσιοποιηθεί η οποιαδήποτε δήλωση, το κείμενό της ελέγχεται σχολαστικά και εγκρίνεται από διαφορετικούς αρμόδιους τομείς της Διεθνούς Γραμματείας, ώστε να εξασφαλιστεί ότι η δήλωση αυτή είναι ακριβής, ότι εμπίπτει στην "αποστολή" της οργάνωσης (δηλ. στα ζητήματα για τα οποία λαμβάνει θέση) και ότι είναι πολιτικά αμερόληπτη.

Αξιοπιστία της έρευνας: το θεμέλιο της αποτελεσματικότητας της Διεθνούς Αμνηστίας

Τα ευρήματα της Διεθνούς Αμνηστίας πρέπει να είναι πληρούν τα υψηλότερα πρότυπα και κριτήρια ακρίβειας - δεν βασίζονται σε φήμες, σε ανεξακρίβωτες πληροφορίες, σε αναφορές ατόμων ή φορέων που είναι προκατειλημμένοι ή εκφράζουν δικά τους συμφέροντα ή επιδιώξεις. Όταν η οργάνωση αναφέρεται σε καταγγελίες και όχι σε αδιαμφισβήτητα γεγονότα, το διευκρινίζει σαφώς και συνήθως ζητά διερεύνηση των καταγγελιών. Αν η Διεθνής Αμνηστία κάνει κάποιο λάθος - πράγμα που σπάνια έχει συμβεί - εκδίδει αμέσως διορθωτική ανακοίνωση.

Μεμονωμένες κυβερνήσεις συχνά επιτίθενται στην αξιοπιστία της έρευνας της Διεθνούς Αμνηστίας - ιδίως όταν τα ευρήματα φωτίζουν πράξεις τους που θα ήθελαν να παραμείνουν κρυφές.

Ωστόσο η έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας αναγνωρίζεται διεθνώς ως ακριβής, αμερόληπτη και αξιόπιστη. Για αυτό τις εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας τις συμβουλευόνται συχνά κυβερνήσεις, διακυβερνητικοί οργανισμοί, δημοσιογράφοι, ακαδημαϊκοί, άλλες οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και ομάδες πίεσης.

2. Η Διεθνής Αμνηστία αποκαλύπτει τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας συχνά είναι πρωτοποριακές. Αποκαλύπτουν παραβιάσεις που έως τότε ήταν κρυμμένες ή ξεχασμένες. Οι πρώτες εκθέσεις της οργάνωσης τη δεκαετία του 1960 σχετικά με τη χρήση βασανιστηρίων από κυβερνήσεις έφεραν στο φως εκτεταμένες σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που πολλοί πίστευαν ότι δεν θα μπορούσαν να διαπράττονται στην εποχή μας. Η Διεθνής Αμνηστία επίσης έχει εκδώσει:

- Τις πρώτες περιεκτικές παγκόσμιες εκθέσεις για τις πολιτικές δολοφονίες και «εξαφανίσεις» (1983 και 1994)
- Την πρώτη σύγχρονη μελέτη της χρήσης της θανατικής ποινής παγκοσμίως (1989)
- Σημαντικές μελέτες των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που υφίστανται οι γυναίκες (1995) και οι πρόσφυγες (1997)
- Μια πρόσφατη σειρά εκθέσεων σχετικά με την επίμονη και διαδεδομένη χρήση των βασανιστηρίων σε ολόκληρο τον κόσμο (2000 - 2001).

3. Η Διεθνής Αμνηστία κινητοποιεί ανθρώπους σε δράση

Η Διεθνής Αμνηστία είναι οργάνωση δράσης που βασίζεται στη δύναμη της πίεσης που ασκεί η κοινή γνώμη ώστε να επιτευχθούν αλλαγές.

Κινητοποιείται η πίεση της κοινής γνώμης για να σταματήσουν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να ενισχυθεί η υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τα μέλη και οι υποστηρικτές της Διεθνούς Αμνηστίας παίζουν το σημαντικότερο ρόλο προκειμένου να επιτευχθεί αυτό. Είτε αναλαμβάνουν δράση μόνοι τους, είτε με τους φίλους τους και τους γείτονές τους.

Οι υποστηρικτές της Διεθνούς Αμνηστίας αυξάνουν την πίεση κινητοποιώντας ανθρώπους στα σχολεία τους, στις γειτονιές τους, στους χώρους εργασίας τους. Οι εθελοντές ακτιβιστές της Διεθνούς Αμνηστίας ζητούν από άλλους να υπογράψουν έτοιμες εκκλήσεις, οργανώνουν υπαίθριες εκδηλώσεις και δρώμενα, δίνουν συνεντεύξεις και οργανώνουν δημόσιες ομιλίες και παρουσιάσεις.

Τα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας συνεργάζονται με μέλη άλλων οργανώσεων ή ομάδων με παρόμοιο αντικείμενο και διοργανώνουν από κοινού εκδηλώσεις.

Όλοι μπορούν να συμμετάσχουν - με όποιο τρόπο μπορεί ο καθένας.

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ανεξάρτητη και αμερόληπτη. Οι εκθέσεις της φωτίζουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οπουδήποτε και αν διαπράττονται.

Ενώ τα μέλη της Διεθνούς Αμνηστίας κινητοποιούν ανθρώπους και δημιουργούν ευρεία πίεση της κοινής γνώμης, άλλα μέλη της Διεθνούς

Αμνηστίας επιφορτισμένα με συγκεκριμένους ρόλους καθώς επίσης και το προσωπικό της οργάνωσης δημιουργούν επιπρόσθετη πίεση προς εκείνους που παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα μέσα από πιο εξειδικευμένες δραστηριότητες.

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ξεκινά όταν ένας άνθρωπος αποφασίζει να μιλήσει εναντίον της παραβίασής τους δημοσίως. Οι παραβιάσεις σταματούν όταν πολλοί άνθρωποι ενώνουν τη φωνή τους. Η Διεθνής Αμνηστία δίνει σε όλους αυτή τη δυνατότητα.

4. Η Διεθνής Αμνηστία ασκεί πίεση για τον τερματισμό των παραβιάσεων

Η πίεση για να σταματήσουν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να προέρχεται από πολλές διαφορετικές πλευρές, από πολλά διαφορετικά άτομα και οργανώσεις.

Ως μέλος του παγκόσμιου κινήματος για τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Διεθνής Αμνηστία παίζει κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία αυτής της πίεσης για αλλαγές.

Η αποτελεσματική δράση βασίζεται στις ανάγκες συγκεκριμένων καταστάσεων. Όμως στη διάρκεια των ετών, η προσπάθεια της Διεθνούς Αμνηστίας να δημιουργήσει αποτελεσματική άσκηση πίεσης για να σταματήσουν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθοδηγείται από τις παρακάτω αρχές:

- Πίεση είναι ένα αίτημα με κατάλληλο αποδέκτη. Η Διεθνής Αμνηστία απευθύνει εκκλήσεις σε εκείνους που ευθύνονται για τις παραβιάσεις, όπως π.χ. ο Υπουργός Δικαιοσύνης μιας χώρας. Επίσης η οργάνωση απευθύνει έκκληση σε εκείνους που έχουν επιρροή σε όσους διαπράττουν

τις παραβιάσεις - π.χ. κυβερνήσεις γειτονικών ή φιλικών κρατών, ή εταιρίες και διακυβερνητικοί οργανισμοί. Τέλος, ενημερώνουμε για τις παραβιάσεις και ανθρώπους των οποίων οι απόψεις ενδιαφέρουν εκείνους που τις διαπράττουν, π.χ. τους τουρίστες ή τους εμπορικούς συνεργάτες.

- Πίεση είναι ένα επίμονο αίτημα. Είναι για παράδειγμα μια έκκληση κάθε εβδομάδα σε εκείνον που μπορεί να σταματήσει την παραβίαση.
- Πίεση είναι ένα αυξανόμενο αίτημα. Είναι για παράδειγμα μια έκκληση προς έναν Υπουργό Δικαιοσύνης όχι από ένα άτομο, αλλά από δέκα, έπειτα από εκατό και έπειτα από χίλιους.
- Πίεση είναι ένα σαφές και στοχευμένο αίτημα. Υποστηρίζεται από ισχυρές, ακριβείς αποδείξεις ότι η παραβίαση διαπράχθηκε και ζητά να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα από τις αρχές για να σταματήσει η παραβίαση.
- Πίεση είναι ένα δημόσιο αίτημα. Τα γεγονότα δημοσιοποιούνται και όλοι μπορούν να τα γνωρίζουν. Η άσκηση πίεσης από την κοινή γνώμη δείχνει σε εκείνους που διαπράττουν παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ότι οι πράξεις τους παρακολουθούνται και είναι κατακριτέες.
- Πίεση είναι ένα αμερόληπτο αίτημα. Η ανεξάρτητη έρευνα της Διεθνούς Αμνηστίας, οι εκθέσεις και οι εκστρατείες της βασίζονται σε κάθε άνθρωπο που ενισχύει οικονομικά με μια δωρεά τη δουλειά της Διεθνούς Αμνηστίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Διεθνής Αμνηστία δε δέχεται χρήματα από κυβερνήσεις και δεν υποστηρίζει κανένα πολιτικό ή οικονομικό σύστημα και καμία θρησκεία.

(πηγή : Διεθνής Αμνηστία www.amnesty.org.gr , 2007)

9) ΚΑΡΙΤΑΣ

CARITAS

Δ/ση: Καποδιστρίου 52, 104 32 Αθήνα, (Address: 52, Kapodistriou street, 104 32, Athens)

Tel: 210 5247879 / 210 524 6637

Fax: 210 5247990 / 210 524 6646

E-Mail: caritasref@hol.gr

Περιγραφή

Η Κάριτας είναι διεθνής οργάνωση της Καθολικής Εκκλησίας και δραστηριοποιείται σε 196 χώρες του κόσμου. Η Κάριτας Ελλάς είναι αναγνωρισμένο σωματείο. Είναι μέλος της Διεθνούς Κάριτας (Caritas Internationalis) και Κάριτας Ευρώπης (Caritas Europa).

Η ΚΑΡΙΤΑΣ είναι αναγνωρισμένο Φιλανθρωπικό Σωματείο της Καθολικής Εκκλησίας, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και Μη Κυβερνητική Οργάνωση. Λειτουργεί στην Ελλάδα με έδρα την Αθήνα και με πλήρη τίτλο «ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ» από το 1981 και τελεί υπό την αιγίδα της Ιεράς Συνόδου της Καθολικής Ιεραρχίας της Ελλάδος.

Η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ αποτελεί μέλος της ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΥΡΩΠΗ (CARITAS EUROPA) που εδρεύει στις Βρυξέλλες και καλύπτει όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη. Εθνικές ΚΑΡΙΤΑΣ λειτουργούν σε 155 κράτη σ' όλο τον κόσμο υπό την εποπτεία της ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΡΙΤΑΣ (CARITAS INTERNATIONALIS) που εδρεύει στην Ρώμη.

Η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ εκπροσωπεί τις επί μέρους Κάριτας των Καθολικών Εκκλησιαστικών Επαρχιών της Ελλάδος σε Εθνικό και Διεθνές επίπεδο, συντονίζει και προάγει τη φιλανθρωπική δράση τους και τις ενισχύει

οικονομικά, εφ' όσον έχει την οικονομική δυνατότητα.

Οι τοπικές αυτές Κάριτας είναι οι εξής:

Στην Αττική

- ΚΑΡΙΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΑΡΜΕΝΙΩΝ

Οι τρεις αυτές Κάριτας δημιούργησαν μια συντονιστική Επιτροπή για τη λειτουργία του Προσφυγικού Έργου, με την επωνυμία ΚΑΡΙΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ – ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΕΡΓΟ.

Στην υπόλοιπη Ελλάδα

- ΚΑΡΙΤΑΣ ΝΑΞΟΥ-ΤΗΝΟΥ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΧΙΟΥ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΣΥΡΟΥ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
- ΚΑΡΙΤΑΣ ΡΟΔΟΥ

Οι δραστηριότητες της ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ μέσω των Τοπικών Κάριτας, βασίζονται στην σημαντική και ακούραστη προσφορά εργασίας των εθελοντών.

Η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ επικοινωνεί κι έρχεται σε επαφή με αντίστοιχες μη-κυβερνητικές οργανώσεις ελληνικές και ξένες, συμμετέχοντας σε εκδηλώσεις και σε συνέδρια της Κάριτας Ευρώπης και άλλων ξένων κοινωνικών φορέων.

Η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ σε συνεργασία με την ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΡΙΤΑΣ (CARITAS INTERNATIONALIS) συμπαραστάθηκε στους σεισμοπαθείς των περιοχών Καλαμάτας, Γρεβενών, Αιγίου, και τελευταία του Λεκανοπεδίου Αττικής, αποστέλλοντας τους, μετά από υπόδειξη των κατά τόπους Νομαρχών, τροχόσπιτα, επαγγελματικά ψυγεία, καταψύκτες, σόμπες, εμφιαλωμένο νερό και τρόφιμα.

Μετά την καταστροφή στη Νότιο-Ανατολική Ασία από το «τσουνάμι» τον Δεκέμβριο του 2004, αλλά και με την καταστροφή στο Πακιστάν από τους σεισμούς του Οκτωβρίου του 2005, η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ ανέλαβε την πρωτοβουλία, με τη σύμφωνη γνώμη της Ιεράς Συνόδου της Καθολικής Ιεραρχίας της Ελλάδος, και πραγματοποίησε πανελλαδικό έρανο υπέρ των πληγέντων με ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ συμμετέχει μαζί με άλλες ευρωπαϊκές Κάριτας και διεθνείς οργανώσεις, σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως "Η Ευρώπη στον αγώνα εναντίον του AIDS", "Άστεγοι σε σιδηροδρομικούς σταθμούς" κλπ. Τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών δημοσιεύονται σε επίσημη έκδοση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τον Οκτώβριο 2000, διοργανώθηκε Ημερίδα στην Αθήνα με την συμμετοχή πολλών ευρωπαϊκών οργανώσεων και με θέμα "Κοινωνικός Αποκλεισμός και Πρόσφυγες".

Η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ συμμετείχε στην 1η και 2η Πανελλήνια Έκθεση Εθελοντισμού και Ανθρωπιστικών Οργανώσεων (2001-2002) στο Ζάππειο, υπό την αιγίδα της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ)-HELLENIC AID του Υπ. Εξωτερικών, της Ομοσπονδίας Εθελοντικών Μη

Κυβερνητικών Οργανώσεων Ελλάδος και του Ινστιτούτου Φιλανθρωπίας.

Τον Ιούνιο 2004, η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ, στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος AGIS για το Trafficking, διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα την «Παράνομη Διακίνηση Ατόμων», με τη συμμετοχή ΜΚΟ οργανώσεων ελληνικών και ευρωπαϊκών.

Από τον Ιανουάριο 2005 η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ συμμετέχει στη δεύτερη φάση του ίδιου προγράμματος με τίτλο: «Παράνομη Διακίνηση Ατόμων – Ευαισθητοποίηση για Πρόληψη», με στόχο την ενημέρωση του κοινού για τη νέα μορφή σκλαβιάς.

Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού, η ΚΑΡΙΤΑΣ ΕΛΛΑΣ, το Μάιο 2005, διοργάνωσε και πάλι Ημερίδα με θέμα «Παράνομη Διακίνηση Ατόμων – Ευαισθητοποίηση για Πρόληψη», στην οποία έλαβαν μέρος πολλές ΜΚΟ.

(πηγή : Καρίτας, www.caritas.gr, 2007)

10) ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

HELLENIC RED CROSS

Δ/ση: Λυκαβηττού 1, 106 72 Αθήνα (Address: 1, Lykavitou street, 106 72, Athens)

Τηλ / Tel: 210 3605631 / 210 3604678 / 210 3637554

Fax: 210 3613564 / 210 3629842

E-Mail: swd@redcross.gr

Πολυδύναμο Κέντρο Ε.Ε.Σ.: Τιμαίου 5, Ακαδημία Πλάτωνος, 104 41 Αθήνα, τηλ. 210 5126300

Multi-functional Centre Hellenic Red Cross: 5, Timeou street, Akadimia
Platonos, 104 41 Athens, Tel. 210 5126300
Ανοικτή γραμμή βοήθειας Ε.Ε.Σ.: 210 5140440
Hellenic Red Cross Hotline: 210 5140440

Περιγραφή

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ιδρύθηκε στις 10 Ιουνίου 1877, με πρωτοβουλία της βασίλισσας Όλγας. Από τη στιγμή της ίδρυσής του αναγνωρίστηκε από τη Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού και σήμερα αποτελεί μέρος της «οικογένειας» του Διεθνούς Κινήματος Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου. Στη μακρά πορεία του παραμένει σταθερά αφοσιωμένος στις διεθνείς ανθρωπιστικές αρχές και στην αλληλέγγυα εθελοντική προσφορά βοήθειας προς τον συνάνθρωπο.

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι ο μεγαλύτερος μη κυβερνητικός οργανισμός στην Ελλάδα με σύνθετο έργο που βασίζεται στην εθελοντική δράση και την άμεση ανταπόκριση των πολιτών. Κινητοποιείται στοχεύοντας πάντα στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου σε περιόδους πολέμου και ειρήνης, στηρίζοντας τραυματίες, ασθενείς, πρόσφυγες, ηλικιωμένους, ανθρώπους με οικονομικές δυσκολίες και άτομα από κάθε εύάλωτη ομάδα του πληθυσμού. Η δράση του έχει συνδεθεί με την επαγρύπνηση, την αλληλεγγύη και τη φιλαλληλία και είναι συνώνυμη της αφιλοκερδούς προσφοράς και της ανιδιοτέλειας.

Οι βασικοί σκοποί και στόχοι του Ε.Ε.Σ. είναι:

- **Σε καιρό πολέμου:** η συνδρομή και επικουρία στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας, η νοσηλευτική περίθαλψη τραυματιών και ασθενών, καθώς και η προστασία των αιχμαλώτων, του άμαχου πληθυσμού και των θυμάτων πολέμου.

- **Σε καιρό ειρήνης:** η αρωγή και συμπαράσταση στα θύματα θεομηνιών και επιδημιών, καθώς και η αυτόνομη ή σε συνεργασία με το Κράτος και κοινωνικούς φορείς, ανθρωπιστική δραστηριότητα.

Από το 1877 έως σήμερα, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός συνεχίζει άκοπα να επιτελεί το ανθρωπιστικό του έργο φροντίζοντας τις πιο αδύναμες πληθυσμιακές ομάδες της χώρας. Σε συνεργασία με άλλους θεσμικούς φορείς, κρατικούς και μη, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι στο πλευρό κάθε ανθρώπου, οικογένειας ή ομάδας που αντιμετωπίζει δυσκολίες χωρίς να θέτει φυλετικά, εθνικά ή οικονομικής κατάστασης όρια στη δράση του. Παράλληλα, όταν και όποτε υπάρχει ανάγκη στο εξωτερικό, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ενεργοποιείται σε συνεργασία με τους Εθνικούς Συλλόγους άλλων χωρών για την αποστολή διεθνούς βοήθειας.

Ιστορική Αναδρομή

Η ιστορική πορεία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, είναι συνώνυμη της σύγχρονης ελληνικής ιστορίας. Βρίσκεται διαρκώς δίπλα σε όσους αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε όλες τις φορτισμένες, συναισθηματικά, εθνικά και πολιτικά, στιγμές της ελληνικής κοινωνίας.

Από την πρώτη στιγμή της ύπαρξής του ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι παρών για να προσφέρει αρωγή και συμπαράσταση με συνέπεια και ανιδιοτέλεια. Η δράση του υποστηρίζεται από τη συλλογική κινητοποίηση των πολιτών, γεγονός που αναδεικνύει την πολύπλευρη και πολυσήμαντη δράση των εθελοντών του ως αδιάψευστο μάρτυρα της αλληλέγγυας προσφοράς που είναι έμφυτη στην ελληνική κοινωνία.

Ο Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας

Ο Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα αναγκών της σύγχρονης κοινωνίας, προωθεί προγράμματα για την αντιμετώπιση σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων. Από το 1965 βρίσκεται σταθερά κοντά σε όσους πάσχουν και αγκαλιάζει ολόπλευρα όλες τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού. Μελετά τις σημερινές κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις και προβαίνει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων για την πλήρη και άμεση αντιμετώπιση τους. Οι Εθελοντές Πρόνοιας αριθμούν 2.000 στην Αθήνα και 1.500 στην επαρχία.

Έχοντας πλήρη συνείδηση των σύγχρονων προβλημάτων, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός αναπτύσσει το σύνθετο έργο της Κοινωνικής Πρόνοιας τοποθετώντας πάντα τον άνθρωπο ως ολότητα στο επίκεντρο της δράσης του. Με την κοινωνική του δράση, απευθύνεται σε όλους τους πολίτες που έχουν ανάγκη από φροντίδα όπως η Τρίτη ηλικία, τα παιδιά, οι ασθενείς, τα άτομα με αναπηρία, οι άνεργοι, οι μειονοτικές ομάδες πληθυσμού, φυλακισμένοι και αποφυλακισμένοι, άστεγοι κ.λ.π., πάντα με ευαισθησία και υπευθυνότητα.

Επαγγελματίες Κοινωνικοί Λειτουργοί με τη βοήθεια ειδικά εκπαιδευμένων εθελοντών προσφέρουν κοινωνική εργασία παρέχοντας, συμβουλευτική βοήθεια και υποστήριξη καθώς και κάλυψη πρώτων αναγκών σε μεμονωμένα άτομα αλλά και οικογένειες που αντιμετωπίζουν οικονομικά ή κοινωνικά προβλήματα. Ο Τομέας δραστηριοποιείται επίσης στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε συνανθρώπους μας που δοκιμάζονται από φυσικές και άλλες καταστροφές.

Παράλληλα, ο Τομέας Κοινωνικής Πρόνοιας προσπαθώντας να επεκτείνει τις παροχές και υπηρεσίες του, αξιοποιεί εθνικούς πόρους και πηγές χρηματοδότησης που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση και υποβάλει προτάσεις για ένταξη σε επιδοτούμενα προγράμματα.

Επιμέρους Δράσεις για Πρόσφυγες

- Προγράμματα ψυχοκοινωνικής στήριξης και συμβουλευτικής για μακροχρόνια άνεργους, μονογονεϊκές οικογένειες, άτομα με αναπηρίες. Αστέγους, μετανάστες, πρόσφυγες κ.λ.π.
- Προγράμματα ενίσχυσης της ικανότητας για πρόσβαση στην απασχόληση ατόμων που πλήττονται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό.
- Παρέμβαση σε καταστάσεις μαζικών αφίξεων αιτούντων άσυλο.
- Προγράμματα για την κοινωνική ένταξη αιτούντων άσυλο και προσφύγων μέσω πολλαπλών δράσεων (διαπολιτισμικά εκπαιδευτικά προγράμματα, προώθηση στην απασχόληση, διαμεσολάβηση με κρατικές ή άλλες υπηρεσίες κλπ).
- Οργάνωση και λειτουργία Κέντρων Υποδοχής και Προσωρινής Φιλοξενίας.

(πηγή : Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, www.redcross.gr, 2007)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

3.1. Κοινωνική εργασία με πρόσφυγες

Η Κοινωνική Εργασία αποτελεί ένα σύστημα παροχής υπηρεσιών, που παρεμβάλλεται στη σημαντική σχέση ατόμου – περιβάλλοντος, με σκοπό να βοηθήσει στην ενίσχυση ή στην αποκατάσταση της ισορροπίας της, εφόσον αυτή έχει διαταραχθεί. Με την παρέμβαση θα αξιοποιηθούν τα κοινά σημεία επαφής του ατόμου – περιβάλλοντος και θα γίνει προσπάθεια να ελεγχθούν τα εμπόδια, είτε αυτά οφείλονται στο άτομο είτε στο περιβάλλον και να ενισχυθούν οι ικανότητες των μερών ώστε να γίνει η αμοιβαία προσαρμογή, που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη λειτουργική τους ικανότητα. Στον ορισμό που έδωσαν τα Ηνωμένα Έθνη (1960) για την Κοινωνική Εργασία αναφέρεται ότι «...η Κοινωνική Εργασία ως δράση κατατείνει να βοηθήσει στην καλύτερη και αμοιβαία προσαρμογή του ανθρώπου και του περιβάλλοντος». (Κατσορίδου – Παπαδοπούλου, 1993: 20)

Η Κοινωνική Εργασία με πολιτικούς πρόσφυγες και άτομα που ζητούν πολιτική προστασία εφαρμόζεται εντός του κοινωνικού πλαισίου και προσεγγίζει τα άτομα σε σχέση με την αλληλεξάρτηση τους με το περιβάλλον. «Επικεντρώνεται», δηλαδή, «στα φαινόμενα και στα προβλήματα που επιδρούν στην ομαλή διαδικασία προσαρμογής των προσφύγων στην κοινωνία υποδοχής, με απώτερο στόχο την πλήρη και οριστική ενσωμάτωση των προσφύγων, προς όφελος των ιδίων και της κοινωνίας που δέχεται να τους προστατεύσει και να τους δεχτεί στους κόλπους της». (Balgopal, 2000: 37)

Με αυτή την έννοια η Κοινωνική Εργασία επιτελείται σε όλα τα στάδια της επανατοποθέτησης προσφύγων. Ο Βεζυράκης (1992) παραθέτει μια ταξινόμηση της παροχής κοινωνικών υπηρεσιών που αποσκοπούν στην κάλυψη βασικών αναγκών και την αντιμετώπιση ατομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Διαχωρίζει το σύνολο των υπηρεσιών σε δύο φάσεις, αυτή της υποδοχής και αυτή της αποκατάστασης – ένταξης.

Κατά την πρώτη φάση (επείγουσα), της υποδοχής, πρέπει να δοθούν οι πρώτες βοήθειες κοινωνικής φροντίδας:

- Ψυχολογική και συναισθηματική στήριξη
- Στέγαση
- Σίτιση και ένδυση
- Ιατρική φροντίδα, στις περιπτώσεις που είναι αναγκαία
- Προετοιμασία για την επόμενη φάση

Κατά τη δεύτερη φάση, της αποκατάστασης – ένταξης, παρέχονται οι εξής κοινωνικές υπηρεσίες:

- Προετοιμασία για αποδοχή διεργασίας λύσεων
- Εκπαίδευση
- εκπαίδευση γλώσσας
- πολιτισμικός προσανατολισμός
- επαγγελματική εκπαίδευση
- νομική ενημέρωση στο οικογενειακό και εργατικό δίκαιο και σχετικά με τα δικαιώματα των πολιτών

- Επαγγελματική αποκατάσταση
- Κοινωνική ένταξη

(Βεζυράκης, 1992: 139 – 140)

Η εμπλοκή του/της κοινωνικού λειτουργού σε όλα τα στάδια της διαδικασίας επανατοποθέτησης των προσφύγων καταδεικνύουν το πόσο σημαντικό είναι το έργο του/της κοινωνικού λειτουργού με αυτή την ιδιαίτερη πληθυσμιακή ομάδα. Για το λόγο αυτό «απαιτείται από τον/την κοινωνικό λειτουργό να είναι πλήρως καταρτισμένος/η ώστε να παρέχει πλήρεις και σαφείς πληροφορίες, να γνωρίζει τις ιδιαίτερες ψυχολογικές δυναμικές του πληθυσμού των προσφύγων και τις ιδιαίτερες πολιτισμικές παραδόσεις και συνήθειες των προσφυγικών ομάδων με τις οποίες συνεργάζεται» (Balgopal, 2000: 37).

3.2. Συμβουλευτική και Υποστηρικτική Εργασία

Οι πρόσφυγες κατά τη διαδικασία επανατοποθέτησής τους σε μία νέα χώρα έρχονται αντιμέτωποι με πολλαπλές προκλήσεις. Η κρίση που αντιμετωπίζουν περιλαμβάνει πολλά προβλήματα που αφορούν το παρελθόν (απώλειες, τραυματικές εμπειρίες κ.α.) και το παρόν (γλωσσική ανεπάρκεια, πολιτισμικές διαφορές, εργασιακά προβλήματα). «Η θεώρηση της επανατοποθέτησης των προσφύγων ως κρίση, η οποία μπορεί να αντιμετωπιστεί όπως κάθε κρίση, δίνει στον επαγγελματία κοινωνικό λειτουργό ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορεί να σχεδιάσει το πώς θα είναι χρήσιμος» (Hulewat, 1996: 129).

Τα πολλαπλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και οι ψυχολογικές συνέπειες επώδυνων εμπειριών, συχνά οδηγούν στην ψυχολογική αποδυνάμωσή τους και στην ανάγκη να βοηθηθούν υποστηρικτικά. Οι άνθρωποι που βρίσκονται σε τέτοιες κρίσεις, συχνά ξεχνούν ή παραμελούν μηχανισμούς αντιμετώπισης δυσκολιών και προβλημάτων που πρωτύτερα λειτουργούσαν. Ο κοινωνικός λειτουργός χρειάζεται να βοηθήσει τον πρόσφυγα να εντοπίσει τις πηγές δύναμης μέσα του και στο περιβάλλον του και να τις αξιοποιήσει ανάλογα (*Παπαθανασοπούλου, 2001: 4*).

Η υποστηρικτική παρέμβαση αποσκοπεί στο να αποκαταστήσει, να διατηρήσει ή να επαυξήσει την προσαρμοστικότητα του ατόμου και να το ενδυναμώσει σε τομείς που το εγώ του δε λειτουργεί αποτελεσματικά. Παράλληλα με την παρέμβαση αυτή, συχνά χρειάζεται και παρέμβαση στο περιβάλλον, έτσι ώστε να αξιοποιηθούν οι πηγές βοήθειας του πρόσφυγα (*Παπαθανασοπούλου 2001:4*). « Η συμβουλευτική παρέμβαση επικεντρώνεται στις συνειδητές διαδικασίες, στην τρέχουσα συμπεριφορά και ανάγκες στο εδώ και τώρα. Περιλαμβάνει υποστήριξη, διερεύνηση των δυνατοτήτων και κινητοποίηση για την αξιοποίησή τους, διερεύνηση των μηχανισμών αντιμετώπισης και ενίσχυσή τους, ικανότητες για επίλυση προβλημάτων και παρεμβάσεις στο περιβάλλον. Η σχέση κοινωνικού λειτουργού και πελάτη επικεντρώνεται στην πραγματικότητα και ο κοινωνικός λειτουργός αποτελεί ένα συνεργάτη, ένα βοηθό, παρά ένα θεραπευτή με τον οποίο σχηματίζει κανείς σχέση μεταβίβασης» (*Παπαθανασοπούλου, 2001: 4*).

Σημαντική για την ανάπτυξη σχέσης μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και πρόσφυγα είναι η πρώτη συνάντηση. Σε αυτό το σημείο επιβάλλεται ο επαγγελματίας να παρουσιάσει τον εαυτό του/ της ως ήρεμο, σίγουρο άτομο, που έχει γνώσεις και νοιάζεται. Οι περισσότεροι πρόσφυγες έχουν πολλά ερωτήματα, αλλά πολλές φορές δεν μπορούν να κατανοήσουν τις απαντήσεις. Η

παροχή πολλών πληροφοριών μπορεί να κατακλύσει το άτομο. Είναι προτιμότερο να δίνονται στους πρόσφυγες όσες πληροφορίες είναι δυνατόν γραπτές, για να επανεξεταστούν στις επόμενες συναντήσεις και στην πρώτη συνάντηση να συζητηθούν πρακτικά θέματα. Παρόλο που αρκετοί στόχοι χρειάζεται να επιτευχθούν στην πρώτη συνέντευξη, το πρωταρχικό καθήκον είναι η εδραίωση της σχέσης. Στη γνωριμία με τον πελάτη, η συζήτηση αρχικά επικεντρώνεται στις συνθήκες που οδήγησαν στον ξεριζωμό, στον τρόπο που πάρθηκε η απόφαση της φυγής και ποιες ήταν οι απώλειες αυτής της απόφασης. Η συζήτηση θα πρέπει να περιέχει τις προσδοκίες των πελατών από τη ζωή τους στη νέα πατρίδα. Όλα αυτά τα καθήκοντα θα πρέπει να διεκπεραιωθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η μελλοντική επαφή (Hulewat, 1996: 132).

Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει, επίσης, να γνωρίζουν τους μηχανισμούς άμυνας των προσφύγων για να είναι σε θέση να κατανοούν τη συμπεριφορά τους και να προστατεύουν την επαγγελματική σχέση μεταξύ τους. Ο διαχωρισμός είναι ένα προσαρμοστικό εργαλείο που χρησιμοποιείται συχνά από τους πρόσφυγες για την αποφυγή ανυπόφορων συναισθημάτων. Ο διαχωρισμός χρησιμοποιείται κατά την νηπιακή ηλικία. Το νήπιο δεν έχει διαμορφώσει ακόμα την ικανότητα ενοποίησης καλών και κακών όψεων των εμπειριών του στην ίδια εμπειρία και χρησιμοποιεί αυτόν τον μηχανισμό για να χειριστεί την απογοήτευσή του. Τα συναισθήματα θυμού κρατούνται διαχωρισμένα από την καλή μητέρα, όταν το νήπιο καταφέρνει να μένει συνδεδεμένο με την μητρική μορφή (Hulewat, 1996: 130: Παπαθανασοπούλου, 2001: 1). Στη μετέπειτα ζωή, ο διαχωρισμός συναντάται σε ενήλικες που μπορούν να εμπλακούν μόνο σε σχέσεις τις οποίες θεωρούν ιδανικές. Μόλις προκύψει κάποια απογοήτευση, το υποκείμενο αγάπης μετατρέπεται σε υποκείμενο μίσους. Δεν υπάρχει ενδιάμεση κατάσταση καθώς οι ενήλικες αυτοί δεν έμαθαν ποτέ να αντιμετωπίζουν την αμφιθυμία τους. (Hulewat, 1996:130).

Είναι σημαντικό για τον κοινωνικό λειτουργό να γνωρίζει ότι μπορεί να γίνει αντιληπτός από τους πρόσφυγες ως μία αυταρχική μορφή που δεν μπορούν να εμπιστευτούν. «Από ψυχολογική άποψη, ο επαγγελματίας μπορεί να θεωρηθεί παντοδύναμος και ότι έχει τη δύναμη να κάνει τη διαδικασία επανατοποθέτησης μια απλή ή μια σκληρή εμπειρία. Οι πελάτες μπορεί να νιώθουν ότι το πώς θα συμπεριφερθούν στον κοινωνικό λειτουργό θα καθορίσει το πόσο απλή ή σκληρή θα είναι η εμπειρία τους αυτή» (Hulewat, 1996:132). Η γνώση ότι οι πελάτες βρίσκονται στα πρώτα στάδια της επανατοποθέτησης προειδοποιεί τον κοινωνικό λειτουργό για την πιθανότητα να χρησιμοποιήσουν το διαχωρισμό ως μηχανισμό άμυνας και ότι είναι πολύ αυστηρά προσανατολισμένοι.(Hulewat, 1996:132).

Για να είναι η δημιουργία σχέσης μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και πρόσφυγα εφικτή, θα πρέπει ο κοινωνικός λειτουργός να προσεγγίζει τους πελάτες δίχως προκαταλήψεις και στερεοτυπικές αντιλήψεις. Η Ιωαννίδου-Johnson (1998) μελετώντας τη δυναμική σχέση των προκαταλήψεων και της ψυχολογικής ωριμότητας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «τα άτομα με άκαμπτη και έντονη προκατάληψη τείνουν να λειτουργούν σε χαμηλότερα επίπεδα ψυχολογικής ωριμότητας»(: 96). Για το λόγο αυτό οι κοινωνικοί λειτουργοί και ιδιαίτερα όσοι εργάζονται με πρόσφυγες, «θα πρέπει να βρίσκονται ψηλά στην κλίμακα ψυχολογικής ωριμότητας και έτσι να είναι λιγότερο άκαμπτοι, με λιγότερους φόβους για καθετί που τους είναι άγνωστο και με λιγότερο άγχος» (Ιωαννίδου-Johnson, 1998:100).

3.3. Τεχνικές Διαπολιτισμικής Συμβουλευτικής

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται με πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου θα πρέπει να ανακαλύψει και να «καλλιεργήσει» τις ικανότητες που συνδέονται με κάθε τρόπο με αυτή την ιδιαίτερη επαγγελματική σχέση. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

1. Αυτοέλεγχος για στερεότυπες σκέψεις και κρίσεις. Ερωτήματα του τύπου «ποια ιδέα έχω στο βάθος για αυτή την εθνότητα;», «τι γνωρίζω πραγματικά γι' αυτούς;», «θα μπορούσα να έχω φίλους από αυτή την εθνότητα κι αν όχι γιατί;», «τι μηνύματα έχω από το κοινωνικό σύνολο για αυτούς;», «πόσο με έχουν επηρεάσει;». Τέτοιου τύπου ερωτήματα αυτοελέγχου βοηθούν τον κοινωνικό λειτουργό στην αυτοσυνειδησία του και στην αναγνώριση στερεοτυπικών ιδεών που πιθανόν να επηρεάσουν την ικανότητά του στην επαγγελματική σχέση (*Βουλγαρίδου, 2001: 101*).

2. Ετοιμότητα και ευελιξία για το καινούριο. Η συμβουλευτική σε πρόσφυγες και οικογένειες προσφύγων προσφέρει στον κοινωνικό λειτουργό την μοναδική ευκαιρία να γνωρίσει μέσα στο χώρο εργασίας τους διαφορετικούς πολιτισμούς και ανθρώπους που έχουν άλλες συνήθειες. Αυτό είναι το πιο ευχάριστο κομμάτι αυτής της δύσκολης πορείας. Ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να είναι «έτοιμος και διαθέσιμος» για το διαφορετικό, να το προσαρμόσει στην επαγγελματική σχέση και να προσαρμόσει τη σχέση σε αυτό (*Βουλγαρίδου, 2001: 101*).

3. Καλλιέργεια της επικοινωνιακής του ικανότητας. Η επικοινωνιακή καλλιέργεια και ευαισθητοποίηση είναι προαπαιτούμενο σε κάθε θεραπευτική επικοινωνία. Σε σχέση με τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο είναι

εξαιρετικά σημαντική (Βουλγαρίδου, 2001: 102). Εξαιτίας της δεδομένης λεκτικής επικοινωνιακής δυσκολίας ο επαγγελματίας χρειάζεται να χρησιμοποιεί τη γλώσσα απλουστευμένα και καθαρά, θυμίζοντας στον εαυτό του ότι αυτή δεν είναι η μητρική γλώσσα του πελάτη του. Επιπλέον χρειάζεται να δημιουργήσει μια γέφυρα επικοινωνίας με τον πελάτη, εκδηλώνοντας ενδιαφέρον και σεβασμό για τις πολιτισμικές ομοιότητες και διαφορές. Η μη λεκτική επικοινωνία είναι διαφορετική από πολιτισμό σε πολιτισμό. Για παράδειγμα, οι Αιθίοπες γνέφουν ναι με τον τρόπο που οι Έλληνες γνέφουν όχι. Ο επαγγελματίας χρειάζεται να γίνει ευαίσθητος δέκτης και να διερευνά τις ιδιαίτερες λεπτομέρειες μαζί με τον πελάτη (Παπαθανασοπούλου, 2001: 5).

4. Ελαστικός θεραπευτικός ρόλος. Ο κοινωνικός λειτουργός είναι ένα πρόσωπο που «εισβάλλει» μέσα στη ζωή των προσφύγων και των προσφυγικών οικογενειών και εργάζεται για την προώθηση αλλαγών στις ζωές τους, χωρίς να γίνεται συχνά συνειδητό ότι και μόνο η ύπαρξή του αποτελεί μια δύσκολη αλλαγή, που σηματοδοτεί σε ένα βαθμό και τη διαδικασία προσαρμογής του στο νέο κοινωνικό περιβάλλον. Πολλοί από τους πρόσφυγες, μέχρι τη στιγμή που μπαίνουν στο γραφείο του κοινωνικού λειτουργού είχαν μάθει να χρησιμοποιούν άλλες πηγές βοήθειας, οι οποίες είναι παρούσες συναισθηματικά στη σχέση του με τον κοινωνικό λειτουργό και, ίσως, αποτελούν σημείο σύγκρουσης μαζί του. Ο κοινωνικός λειτουργός πρέπει όχι μόνο να μάθει ποιες είναι αυτές οι πηγές βοήθειας αλλά και αν είναι δυνατό να τις χρησιμοποιήσει στην πορεία συνεργασίας με τον πελάτη. Αυτός ο χειρισμός αντανακλά τον σεβασμό του κοινωνικού λειτουργού στη διαφορετικότητα του ατόμου, στο δικό του σύστημα αξιών και στο δικό του κώδικα επικοινωνίας (Βουλγαρίδου, 2001: 102).

5. Χρήση πρωτότυπων «πολιτισμικών εργαλείων». Στην πορεία της σχέσης με τον πρόσφυγα ή την προσφυγική οικογένεια, πολύ συχνά ανακύπτουν

προβλήματα επικοινωνίας στην προσπάθεια μεταβίβασης κάποιου μηνύματος από τον κοινωνικό λειτουργό. Ένας τρόπος διευκόλυνσης αυτής της επικοινωνίας και της μεταβίβασης της πληροφορίας είναι χρησιμοποίηση πρωτότυπων συνδετικών εργαλείων. Τέτοια μπορεί να είναι διάφορες δοξασίες και εθνικές παραδόσεις, παραμύθια, παροιμίες που συνδέονται με την παράδοση του συγκεκριμένου λαού από τον οποίο προέρχεται ο πρόσφυγας ή η οικογένεια. Χρησιμοποιώντας ένα γνωστό νοηματικό σχήμα, όπως είναι ένας τοπικός μύθος και συνδέοντας το με στοιχεία της νέας για τον πρόσφυγα πραγματικότητας, διευκολύνεται σημαντικά η μεταβίβαση της πληροφορίας αλλά και ο πρόσφυγας αισθάνεται τον κοινωνικό λειτουργό περισσότερο οικείο και συνεπώς, περισσότερο αξιόπιστο στις κρίσεις του γι' αυτόν. Εκτός από τη διευκόλυνση της επικοινωνίας, η αναζήτηση τέτοιων πολιτισμικών στοιχείων καλλιεργεί διαπολιτισμικά και τον κοινωνικό λειτουργό βοηθώντας έτσι στη γενικότερη αποτελεσματικότητά του (*Βουλγαρίδου, 2001: 103*).

6. Ενασχόληση με διαπολιτισμικού τύπου ενδιαφέροντα. Αναμφίβολα, ο καλύτερος τρόπος να προσεγγίσει κανείς τη διαφορετικότητα των άλλων πολιτισμών, είναι η τέχνη και η ιστορία του πολιτισμού. Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται με πρόσφυγες θα πρέπει να εντάξει στα ενδιαφέροντα του τέτοιου είδους ενασχολήσεις όταν του δίνεται η ευκαιρία να το κάνει. Επίσης, η μελέτη λογοτεχνικών έργων αντιπροσωπευτικών της σκέψης και της πολιτισμικής ιστορίας άλλων λαών προσφέρει νέους ορίζοντες, αλλά και εμπλουτίζει την εμπειρία. Η παρακολούθηση τέτοιων διαπολιτισμικών – καλλιτεχνικών γεγονότων είναι ένας ακόμη τρόπος διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης και καταπολέμησης στερεοτυπικών ιδεών και προκαταλήψεων (*Βουλγαρίδου, 2001: 103 - 104*).

3.4. Επισημάνσεις στη συνεργασία Κοινωνικών Λειτουργών και Μεταφραστών

Μια ειδική παράμετρος στην κοινωνική εργασία με πρόσφυγες αποτελεί η αναγκαία και πολύτιμη συνεργασία κοινωνικών λειτουργών και μεταφραστών. Οι πρόσφυγες, ειδικά στα πρώτα στάδια της επανατοποθέτησης, δε γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Επίσης, είναι αδύνατο για τους κοινωνικούς λειτουργούς να γνωρίζουν τόσες πολλές και διαφορετικές γλώσσες. Υπάρχουν, για παράδειγμα, περιπτώσεις που πρόσφυγες με την ίδια εθνικότητα ανήκουν σε διαφορετικές φυλές και μιλούν διαφορετικές διαλέκτους. Το επικοινωνιακό αυτό πρόβλημα καθιστά αδύνατη την κοινωνική εργασία με πρόσφυγες, δίχως την απαραίτητη και σημαντική συμβολή του μεταφραστικού προσωπικού (*Adkins, 1991: 217*).

Στις οργανώσεις βοήθειας προσφύγων, τις περισσότερες φορές, εργάζονται ως μεταφραστές πρόσφυγες που έχουν αναγνωριστεί από το κράτος υποδοχής, βρίσκονται σε προχωρημένα στάδια της επανατοποθέτησης και έχουν αποκτήσει γλωσσική επάρκεια. «Η γλωσσική επάρκεια δεν αποτελεί τον μοναδικό παράγοντα για έναν αποδοτικό μεταφραστή, εκτός αν υπάρχει ταυτόχρονη επαρκής εκπαίδευση, συμφωνία μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και μεταφραστή για τον τρόπο μετάφρασης και μια εδραιωμένη σχέση συμπάθειας μεταξύ τους που να προωθεί την αποτελεσματική συνεργασία» (*Adkins, 1991:217*).

Το γεγονός ότι ο μεταφραστής είναι και ο ίδιος πρόσφυγας μπορεί να επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό την αποδοτικότητά του. Πολλές φορές ενυπάρχουν ανεπίλυτες εσωτερικές συγκρούσεις, οι οποίες μπορεί να αναδυθούν μέσα από τη μετάφραση καταστάσεων ή γεγονότων παρόμοιων με αυτά που έχει βιώσει ο ίδιος ο μεταφραστής. Σε μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Καναδικό Υπουργείο Παροχών και Υπηρεσιών (*Canadian Ministry of Supply and Services*) στο Τορόντο παρατηρήθηκαν

υψηλά ποσοστά ταύτισης μεταξύ των μεταφραστών και των προσφύγων που εξυπηρετούν. Αυτή η ταύτιση μπορεί να αποτελέσει αρνητικό παράγοντα αποδοτικότητας των μεταφραστών. Ιδιαίτερα όταν ο μεταφραστής δεν κατανοεί ή αμφισβητεί τις μεθόδους του κοινωνικού λειτουργού και θεωρεί ότι φέρεται άδικο στους πρόσφυγες και μεροληπτικά. Ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να εξηγήσει στο μεταφραστή τις μεθόδους και τους σκοπούς της κοινωνικής εργασίας. Μαζί θα πρέπει να εδραιώσουν μία σχέση αλληλοκατανόησης και αμοιβαίας συνεργασίας (*Adkins, 1991: 218-219*).

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται με πρόσφυγες σε συνεργασία με μεταφραστές θα πρέπει να δίνει προσοχή σε κάποιες λεπτομέρειες. Είναι πολύ σημαντικό να απευθύνεται στον ίδιο τον πρόσφυγα και όχι να είναι στραμμένος προς τον μεταφραστή. «Το κέντρο αυτής της τριαδικής επικοινωνίας θα πρέπει να είναι πάντα ο πρόσφυγας» (*Adkins, 1991: 221*). Επίσης, θα πρέπει να αναγνωρίζει ότι η κοινή εθνική και πολιτισμική ταυτότητα μεταφραστή και πρόσφυγα, καθιστούν τον μεταφραστή ένα πρόσωπο οικείο. Ειδικά για τους πρόσφυγες που προέρχονται από μη αστικές περιοχές και έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με ανθρωπιστικές οργανώσεις, η διάκριση μεταξύ των ρόλων κοινωνικού λειτουργού και μεταφραστή μπορεί να μην είναι εύκολη. «Συμβολικά, η εργασία του μεταφραστή θα μπορούσε να περιγραφεί ως «προέκταση» της κοινωνικής εργασίας και για το λόγο αυτό ο μεταφραστής θα πρέπει να τηρεί ορισμένες από τις αρχές της κοινωνικής εργασίας, με σημαντικότερη αυτή του απορρήτου» (*Adkins, 1991: 221*).

Στην πράξη έχει αποδειχτεί ότι οι μεταφραστές αποτελούν για τους κοινωνικούς λειτουργούς την πιο άμεση πηγή πληροφοριών σχετικά με τον πολιτισμό και την πολιτική κατάσταση της χώρας καταγωγής των προσφύγων. Με τον τρόπο αυτό οι κοινωνικοί λειτουργοί προσεγγίζουν το κοινωνικό και ψυχολογικό προφίλ διαφόρων κοινωνικών ομάδων, ενώ, παράλληλα, μεταβιβάζεται στο μεταφραστικό προσωπικό η αίσθηση του σεβασμού των

κοινωνικών λειτουργών προς την πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα και προωθείται η ανάπτυξη μίας σχέσης αμοιβαίας αποδοχής (*Adkins, 1991: 223*).

3.5. Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για Πρόσφυγες

Βασικός σκοπός της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι να διευκολύνει την ανεξαρτητοποίηση και την ένταξη του αιτούντος άσυλο/πρόσφυγα και όσων βρίσκονται υπό ανθρωπιστικό καθεστώς στη χώρα μας. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, οι κοινωνικοί λειτουργοί παρέχουν τις εξής υπηρεσίες:

- συμβουλευτική στους πρόσφυγες με στόχο την αποκατάσταση (με την κινητοποίηση προσαρμοστικών μηχανισμών, τη διερεύνηση δυνάμεων, τη σταδιακή επίλυση των προβλημάτων),
- πληροφόρηση σχετικά με τις διαδικασίες στην Ελλάδα και πολιτισμικός προσανατολισμός για την αντιμετώπιση του πολιτισμικού σοκ,
- παρέμβαση στην κοινότητα σε φορείς και υπηρεσίες προς όφελος του πρόσφυγα (π.χ., θέματα υγείας, συνοδεία σε νοσοκομεία, συνοδεία στην Πρόνοια για τη διαδικασία εξασφάλισης επιδόματος, βοήθεια στη διαδικασία εγγραφής παιδιών σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, σχολεία, κατασκηνώσεις κ.λπ.),
- ψυχολογική υποστήριξη και παρέμβαση σε καταστάσεις κρίσης,
- υλική αρωγή (επιδόματα, τρόφιμα, σχολικά είδη από δωρεές, παραπομπή για σίτιση), σύμφωνα με την εκτίμηση των αναγκών εκάστης περίπτωσης,
- ενημέρωση του ελληνικού κοινού για το θέμα των προσφύγων, τα προβλήματά τους και την ανάγκη υποστήριξής τους, και παραπομπή (π.χ.,

για εκμάθηση ελληνικών, εκπαίδευση, θέματα υγείας, επαγγελματική κατάρτιση κ.ά.) ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης.

(I.K.A.Θ.B., www.mrct.org, 2007)

Οι δραστηριότητες της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι:

A) Συμβουλευτική και παροχή βοήθειας, στήριξη προσφύγων και αιτούντων άσυλο που δεν έχουν κατορθώσει να λύσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Παράλληλα, μέσω ατομικών συνεδριών συμβουλευτικής στήριξης, πραγματοποιούνται παρεμβάσεις για τη διευθέτηση των αιτημάτων των εξυπηρετούμενων σχετικά με την ένταξη τους. Συγκεκριμένα, οι παρεμβάσεις για θέματα οικονομικής φύσεως, για θέματα υγείας, για ψυχολογικά ζητήματα, για νομικά ζητήματα ένταξης και για κοινωνικά θέματα (*Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες*, www.gcr.gr, 2007).

B) Υποδοχή Νεοαφιχθέντων Αιτούντων Άσυλο. Η Υποδοχή συντονίζει τις παραπομπές νεοαφιχθέντων που χρειάζονται στέγαση σε Κέντρα Υποδοχής, ξενώνες και ξενοδοχεία. Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί εξυπηρετούν και οργανώνουν την στέγασή τους. Παράλληλα, πραγματοποιούνται παρεμβάσεις για διευθέτηση θεμάτων υγείας (ιατρικές εξετάσεις, θεραπείες, νοσηλείες, εξασφάλιση τεχνητών μελών και παραϊατρικού υλικού), συνεδρίες συμβουλευτικής στήριξης και ενημερωτικές παρεμβάσεις για θέματα ένταξης (εκπαιδευτικά, ιατρικά, εργασιακά) (*Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες*, www.gcr.gr, 2007).

Το Τμήμα Υποδοχής, κατά την επαφή του με τον πληθυσμό των νεοαφιχθέντων αιτούντων άσυλο, κλίνεται να καλύψει τις ανάγκες και ιδιαίτερα των ευάλωτων περιπτώσεων, όπως ασυνόδευτων ανηλίκων, ατόμων με

διαφόρων ειδών αναπηρίες, γυναικών χωρίς υποστηρικτικό κοινωνικό περιβάλλον, ατόμων με πολύ σοβαρά προβλήματα υγείας, μονογονεϊκών οικογενειών, πολυμελών οικογενειών, γυναικών σε κατάσταση εγκυμοσύνης, περιπτώσεων θυμάτων βασανιστηρίων, περιπτώσεων οικογενειών με νεογέννητο τέκνο, περιπτώσεων ατόμων με ψυχικά προβλήματα κ.α. (*Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr, 2007*).

Γ) Οργάνωση και υλοποίηση εκπαιδευτικών, πολιτιστικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων.

Δ) Παροχή Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών, για γυναίκες πρόσφυγες.

Ε) Οργάνωση και συμμετοχή εκπαιδευτικών σεμιναρίων

ΣΤ) Πληροφόρηση των αιτούντων άσυλο σχετικά με τις διαδικασίες αναζήτησης εργασίας και δικτύωσης με εργοδότες, ενώ ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην αξιοποίηση της προηγούμενης επαγγελματικής εμπειρίας και των προσόντων τους. Καθοριστική είναι, επίσης, η καλλιέργεια και η ανάπτυξη των κοινωνικών τους δεξιοτήτων, χρήσιμων τόσο στην περίπτωση που λάβουν άσυλο και παραμείνουν στην Ελλάδα όσο και στην περίπτωση του επαναπατρισμού τους. Οι κοινωνικοί λειτουργοί προβαίνουν επίσης σε ενέργειες ευαισθητοποίησης της κοινότητας των εργοδοτών και δικτύωσης δομών συμβουλευτικής, στήριξης, απασχόλησης και διεύρυνσης της δικτύωσης. (*Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr, 2007*).

Συγκεκριμένα παρέχεται:

- συμβουλευτική στους εξυπηρετούμενους για τη συμπεριφορά στον εργασιακό χώρο, για τεχνικές αναζήτησης εργασίας και ενημέρωσή τους σχετικά με θέματα που αφορούν την αγορά εργασίας και την αξιοποίηση των κοινωνικών και των επαγγελματικών τους δεξιοτήτων,

- διατήρηση επικοινωνίας με τον εργοδότη για τη διασφάλιση επιτυχούς συνεργασίας με τον εξυπηρετούμενο και δυνατότητα περαιτέρω παραπομπών εξυπηρετούμενων για απασχόληση,
- διατήρηση επικοινωνίας με τους εξυπηρετούμενους για την αντιμετώπιση πιθανών δυσκολιών τους στην προσπάθεια αναζήτησης εργασίας και κατά τη διάρκεια απασχόλησής τους,
- βοήθεια σε πρακτικά ζητήματα για ένταξη στην αγορά εργασίας όπως: έκδοση ΑΦΜ, άδειας εργασίας, βιβλιαρίου υγείας, σύνταξη σύντομου βιογραφικού κ.λπ.,
- συνεργασία με προγράμματα του ΟΑΕΔ και αντίστοιχα προγράμματα κατάρτισης. Επαφή με εργοδότες από αγγελίες που έχουν δημοσιεύσει στην εφημερίδα ζητώντας προσωπικό, με σκοπό την παραπομπή των εξυπηρετούμενων που πληρούν τις απαιτούμενες κατά περίπτωση προϋποθέσεις, και παραπομπή για θέματα υγείας, εκπαίδευσης, πρόνοιας, αξιοποίηση και διεύρυνση υποστηρικτικού δικτύου για διευθέτηση αντίστοιχων ζητημάτων.

(Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr, 2007)

Παράλληλα, εκτός των άλλων παροχών, η Κοινωνική Υπηρεσία συνεργάζεται με φορείς, υπηρεσίες και νοσοκομεία για την κάλυψη αναγκών υγείας (διευθέτηση ραντεβού για κλινικό έλεγχο, συνοδεία κ.λπ.), καθώς και για την κάλυψη προνοιακών και συνταξιοδοτικών θεμάτων.

Ο Κοινωνικός Λειτουργός στις ΜΚΟ για πρόσφυγες:

- Λαμβάνει το κοινωνικό ιστορικό και βρίσκεται σε συνεχή επαφή με το άτομο ανάλογα με την περίπτωση
- Εντοπίζει τα αδύνατα σημεία του ατόμου και βοηθά το άτομο να εξάγει τα δυνατά του σημεία μέσα από ένα μηχανισμό που κινητοποιεί το άτομο και το ωθεί στην αυτενέργεια
- Δίνει έμφαση και αξιολογεί τις ανάγκες της ομάδας στόχου του και χειρίζεται τα θέματα που την απασχολούν με σύνεση και επαγγελματικότητα
- Τηρεί τους κανόνες της δεοντολογίας που επιτάσσει η Επιστήμη της Κοινωνικής Εργασίας με πίστη στις αρχές του επαγγέλματός του.
- Φροντίζει να είναι συνεχώς ενήμερη για τις πηγές της Κοινότητας και τους Φορείς όπου μπορεί να παραπέμψει τους ασθενείς. Στηρίζει τη δουλειά του στην δικτύωση και αναπτύσσει συνεργασίες όχι μόνο με συναδέλφους, αλλά και με το ευρύτερο επαγγελματικό δίκτυο.
- Καταρτίζεται και εμπλουτίζει τις γνώσεις του πάνω σε θέματα που άπτονται των προβλημάτων των μεταναστών και προσφύγων, όπως θέματα νομικής φύσεως, ασφαλιστικά, εργασιακά είτε με δική του επαφή με φορείς είτε παρακολουθώντας επιμορφωτικές ημερίδες.
- Παίζει υποστηρικτικό ρόλο τόσο για τον ίδιο τον ασθενή , όσο και για το υποστηρικτικό του περιβάλλον, το οποίο εμπλέκει στη θεραπευτική διαδικασία.
- Παραπέμπει και διασυνδέει τους ασθενείς με το ΕΣΥ και τις υπηρεσίες του με σκοπό την προώθηση της κοινωνικής ένταξης του ατόμου.
- Τηρεί αρχείο των περιπτώσεων της Κοινωνικής Υπηρεσίας

- Συνεργάζεται με τη Διεπιστημονική Ομάδα του Πολυιατρείου για προώθηση των θεμάτων που αφορούν τους μετανάστες και πρόσφυγες ασθενείς.
- Συμμετέχει στην προσπάθεια για ανεύρεση πόρων σε είδος προς κάλυψη των αναγκών των εξυπηρετούμενων.

(*PR.A.K.S.I.S - Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας, www.praksis.gr, 2007*)

3.6. Το σύνδρομο Burn Out στην Κοινωνική Εργασία με Πρόσφυγες

Ο *Maslach* (1982) ορίζει το burn out ως «το σύνδρομο της συναισθηματικής εξουθένωσης, αποπροσωποποίησης και μείωσης των προσωπικών επιτευγμάτων που συμβαίνει στα άτομα που ασχολούνται με τα «ανθρώπινα επαγγέλματα» όλων των ειδών. Είναι η απόκριση σε μία χρόνια επαγγελματική εξουθένωση από τη διαρκή εργασία με άλλα άτομα και ειδικότερα με άτομα με πρόβλημα» (*Compton & Galaway, 1989:2*).

Ο κοινωνικός λειτουργός που εργάζεται με πρόσφυγες, είναι εύκολο να «προσβληθεί» από το σύνδρομο burn out. Το έργο του αν και εξαιρετικά ενδιαφέρον και ταυτόχρονα ουσιαστικό, είναι περίπλοκο, συναισθηματικά φορτισμένο, εξουθενωτικό όταν δεν έχει την αναμενόμενη έκβαση και απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή από τον κοινωνικό λειτουργό για να μη γίνει ψυχοφθόρο και να αποφευχθεί η επαγγελματική εξουθένωση. Τα αποτελέσματα του συνδρόμου burn out έχουν αντίκτυπο στον ίδιο τον κοινωνικό λειτουργό, αλλά και στους πελάτες, που είναι άμεσοι αποδέκτες των υπηρεσιών του.

Το σύνδρομο burn out έχει τις εξής αρνητικές συνέπειες:

- Συναισθηματική εξουθένωση και αδυναμία χρήσης και επένδυσης συναισθηματικής ενέργειας σε άλλα άτομα
- Αποπροσωποποίηση και αντιμετώπιση άλλων ατόμων με αδιάφορο, αποστασιοποιημένο και δίχως ευαισθησία τρόπο
- Μειωμένη αίσθηση προσωπικών ικανοτήτων και επιτευγμάτων και μια αίσθηση ανεπάρκειας. (*Compton & Galaway, 1989:2*)

Το σύνδρομο burn out αφορά τον ίδιο τον κοινωνικό λειτουργό, την απόδοσή του, τη διάθεση για εργασία και τις σχέσεις του με τους πελάτες. Η εξουθένωση του κοινωνικού λειτουργού μπορεί να είναι φυσική ή/και συναισθηματική: κατάθλιψη, γενική αδιαθεσία, συναισθήματα απόγνωσης και έλλειψης ελπίδας για το μέλλον, πονοκέφαλοι, έλκη, υπέρταση, χρόνια κόπωση. Οι συνέπειες του συνδρόμου επεκτείνονται και στην προσωπική ζωή του κοινωνικού λειτουργού και συχνά παρατηρούνται αδικαιολόγητες απουσίες από τον εργασιακό χώρο ή και παραιτήσεις (*Compton & Galaway, 1989:1-2*).

Ελάχιστες είναι οι μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί γύρω από το σύνδρομο του Burn Out σε συνάρτηση με την κοινωνική εργασία με πρόσφυγες. Η *Barbette Rothschild (2002)* πραγματοποίησε μία μελέτη περιπτώσεων κοινωνικών λειτουργών στα πρώτα στάδια εργασία τους σε ανθρωπιστικές οργανώσεις για πρόσφυγες.

Αναφέρεται στην έννοια «τραύμα επαγγελματιών», τι οποίο προκαλείται από τη μεταβίβαση των τραυματικών εμπειριών των προσφύγων στους κοινωνικούς λειτουργούς. Τα πρώτα συμπτώματα τραυματικού άγχους αφορούν

μια συνεχή αίσθηση κόπωσης, χλόμιασμα, τρέμουλο χεριών, κρύο σώμα, εφίδρωση κ.α. (Rothschild, 2002: 207).

Το τραύμα των επαγγελματιών εξαρτάται από τρεις παράγοντες:

- Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η μεταβίβαση των πληροφοριών, ο τρόπος που ακούνε, νιώθουν, βλέπουν και ανταποκρίνονται στο τραύμα που περιγράφουν οι πελάτες, μπορεί να οδηγήσει στη δική τους τραυματοποίηση.
- Ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούν με τους πελάτες είναι ένας άλλος σημαντικός παράγοντας για το πόσο ευάλωτοι είναι οι επαγγελματίες προς μια δεύτερη τραυματοποίηση.
- Προσωπικά ζητήματα στις ζωές τους και αναμνήσεις που μπορεί να αναδυθούν από την τραυματική ιστορία ενός πελάτη.

(Rothschild, 2002: 207-208).

Οι μελέτες περιπτώσεων των νέων επαγγελματιών κοινωνικής εργασίας υπέδειξαν αρκετά κοινά σημεία μεταξύ εκείνων που υπέστησαν τραυματοποίηση. Υπήρχε μια κοινή στρατηγική σύνδεσης με τους πελάτες. Η αντίληψη των νεαρών κοινωνικών λειτουργών ήταν ότι για να είναι σε θέση να βοηθήσουν τους πελάτες θα πρέπει να βιώσουν τον πόνο τους. Η επικοινωνιακή εμπάθεια ήταν εμφανής. «Τα πρόσωπά τους καθρέφτιζαν τις εκφράσεις των προσφύγων. Μέρος αυτής της συμπεριφοράς ήταν συνειδητό (ήθελαν να μεταφέρουν ότι κατανοούν και συγκινούνται), αλλά ένα άλλο μέρος είχε μία δεύτερη φύση, τόσο αυτόματη όσο κι η αναπνοή» (Rothschild, 2002: 208). Η εμπάθεια εκδηλωνόταν και στη στάση των σωμάτων τους, καθώς έτειναν να σκύβουν προς τους πελάτες.

Αν και, όπως είναι σύνηθες, οι άπειροι αυτοί επαγγελματίες ξεκίνησαν πολύ δυναμικά, σε μικρό χρονικό διάστημα ένιωθαν εξουθενωμένοι και καταβεβλημένοι στο ξεκίνημα της ημέρας. Μέσα από συνεντεύξεις τους διαφάνηκε η κοινή τάση να αναπαριστούν τα τραύματα των πελατών τους στο μυαλό τους. Η απεμπλοκή από αυτές τις απεικονίσεις ήταν πολύ δύσκολη, καθώς φαντάζονταν τους εαυτούς τους στη θέση των πελατών (*Rothschild, 2002: 208-209*).

Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να ελέγχουν τα επίπεδα εμπάθειας, γιατί η υπερβολή οδηγεί σε απώλεια της αντικειμενικότητας. Θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους ότι « δε βοηθά τους πελάτες να βλέπουν τον κοινωνικό λειτουργό τόσο αποδυναμωμένο από το τραύμα τους, όσο είναι και οι ίδιοι» (*Rothschild, 2002:209*). κάποιες τεχνικές που προτείνονται για τον έλεγχο της υπερβολικής εμπάθειας και την αποφυγή τραυματοποίησης αφορούν τη διαρκή υπενθύμιση των στόχων, τη διατήρηση της φυσικής απόστασης (είναι προτιμότερο να κάθονται απέναντι από τις δυο άκρες του γραφείου) και η χρήση τεχνικών αναπνοής (μία βαθιά αναπνοή μπορεί να διακόψει τη διάχυση του συναισθήματος του πελάτη) (*Rothschild, 2002:211*).

ΜΕΡΟΣ Β

1. Α. ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Έχοντας σκιαγραφήσει παραπάνω μια υπαρκτή και σφαιρική κατάσταση, όσον αφορά τις συνθήκες, τις δυσκολίες, τις διαδικασίες που εφαρμόζονται καθώς και τους χειρισμούς που αναπτύσσονται για το ζήτημα των προσφύγων στην Ελλάδα, διαφαίνεται καθαρά ότι μια μελέτη που αφορά τις απόψεις των ίδιων των Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για Πρόσφυγες, θα μπορούσε να φανεί ιδιαίτερα σημαντική, καθώς στοχεύει στη διερεύνηση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, γνωρίζοντας ορθότερα τα πρακτικά ζητήματα που αντιμετωπίζονται, εντοπίζοντας πιθανές δυσκολίες στην κάλυψη των αναγκών των προσφύγων, όπως επίσης και στην εκτίμηση της προσφοράς των Οργανώσεων αυτών για τη βελτίωση του τρόπου ζωής των προσφύγων στη χώρα μας.

Παράλληλα, η παρούσα εργασία θα μπορούσε να αποτελέσει πολύ καλή πηγή πληροφόρησης σχετικά με τις πιθανές ελλείψεις σε διάφορους τομείς που απασχολούν τους πρόσφυγες, το δίκτυο των Οργανώσεων, καθώς και για την αναγκαιότητα παρέμβασης ή δημιουργίας νέων δομών με σκοπό να συμπληρώσουν τις ήδη υπάρχουσες. Επιπλέον, βασικό κρίνεται να τονιστεί η σημαντικότητα της Κοινωνικής Εργασίας, της προσφοράς της και της εξέλιξής της στο μέλλον, όσον αφορά τον τομέα των προσφύγων.

2. Μεθοδολογία Έρευνας

2.A ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας:

Η διερεύνηση των απόψεων των Κοινωνικών Λειτουργών που εργάζονται σε Μ.Κ.Ο. για πρόσφυγες, σχετικά με τους παρακάτω στόχους:

Στόχοι της έρευνας:

- Η προοπτική του προσφυγικού ζητήματος στην Αθήνα
- Η δράση, προσφορά και τα προβλήματα, που αντιμετωπίζουν οι Μ.Κ.Ο.
- Ο ρόλος των Κοινωνικών Λειτουργών στις Μ.Κ.Ο. και τις επιλογές που χρησιμοποιούν για την αντιμετώπιση των δυσκολιών και προβλημάτων τους
- Η προοπτική ανάπτυξης του δικτύου υπηρεσιών, που ασχολούνται με τομείς που αφορούν πρόσφυγες.

2.B. ΔΕΙΓΜΑ

Στο Δήμο Αθηναίων δραστηριοποιούνται 10 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που ασχολούνται με πρόσφυγες. Με δεδομένο ότι το δείγμα μιας οποιασδήποτε έρευνας σχετίζεται με τους στόχους της και επειδή ένας από τους βασικούς στόχους της μελέτης αυτής αφορά στο ρόλο των Κοινωνικών Λειτουργών στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για πρόσφυγες, το δείγμα της

έρευνας αποτελούν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί, οι οποίοι εργάζονται σε Μ.Κ.Ο. για πρόσφυγες.

Η επιλογή έγινε επειδή οι Κοινωνικοί Λειτουργοί αποτελούν άμεση και έγκυρη πηγή πληροφόρησης σχετικά με τις επικρατούσες συνθήκες για το θέμα των προσφύγων και κυρίως για το ρόλο του κοινωνικού λειτουργού και το αντικείμενο εργασίας του σε μια τέτοια Οργάνωση.

Το δείγμα περιορίστηκε σε 7 Κοινωνικούς Λειτουργούς, καθώς οι υπόλοιπες Μ.Κ.Ο. είτε δε διαθέτουν οργανωμένη Κοινωνική Υπηρεσία, είτε η κοινωνική υπηρεσία τους απαρτίζεται από επαγγελματίες άλλων ειδικοτήτων.

2.Γ. ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ως μέθοδος για τον καλύτερο τρόπο συλλογής πληροφοριών σχετικών με τους σκοπούς της παρούσας μελέτης επιλέχθηκε αυτή της συνέντευξης, καθώς ο μικρός αριθμός του δείγματος (7 άτομα) επιτρέπει την προσωπική μας παρουσία κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, ενώ και το ποσοστό ανταπόκρισης των συνεντευξιαζόμενων μπορεί να είναι ικανοποιητικό.

Όσον αφορά το περιεχόμενο της συνέντευξης, αποτελείται από ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, οι οποίες να μεν παρέχουν ένα πλαίσιο αναφοράς για τις απαντήσεις των ερωτώμενων, ωστόσο βάζουν ελάχιστους περιορισμούς στις απαντήσεις και στην έκφραση τους (Kerlinger, 1970 στο Cohen, Manion, 1997).

Έτσι, λοιπόν, οι ανοιχτές ερωτήσεις όχι μόνο είναι ευέλικτες, αλλά ταυτόχρονα προσφέρουν την ευκαιρία για επιπλέον ερωτήσεις και εμβάθυνση, ώστε η προσέγγιση του θέματος να γίνει πιο ολοκληρωμένα και σε βάθος. Τέλος, μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα μη αναμενόμενες απαντήσεις, οι οποίες

μπορεί να υποδείξουν σχέσεις ή υποθέσεις που δεν έχουν εξεταστεί ως τώρα (Cohen, Manion, 1997).

2.Α. ΑΞΟΝΑΣ (ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ) ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Ήδη έχει αναφερθεί ότι εργαλείο της παρούσας έρευνας αποτέλεσε η μέθοδος της Συνέντευξης. Οι συνεντεύξεις, λοιπόν, με όλους τους ερωτηθέντες Κοινωνικούς Λειτουργούς κινήθηκαν με βάση συγκεκριμένο άξονα ερωτήσεων, ο οποίος στηρίχτηκε ουσιαστικά στους τέσσερις βασικούς στόχους της παρούσας έρευνας, όπως αναφέρονται προηγουμένως.

Οι παραπάνω άξονες αποτέλεσαν τη βάση και το σκελετό πάνω στον οποίο κινήθηκαν όλες οι συνεντεύξεις. Ωστόσο, η ίδια η μέθοδος της συνέντευξης ως εργαλείο έρευνας παρέχει μια αρκετά μεγάλη ευελιξία στη διεξαγωγή των ερωτήσεων, ενώ επιπλέον είναι δυνατή η εμβάθυνση και ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος, σύμφωνα πάντα με την κατεύθυνση που δίνει ο συνεντευκτής στη διεξαγωγή της συζήτησης (Cohen Manion, 1997).

2.Ε. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ύστερα από το σχεδιασμό των αξόνων πάνω στους οποίους επρόκειτο να κινηθούν οι ερωτήσεις κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων με τους Κοινωνικούς Λειτουργούς, κρίθηκε σκόπιμη η πραγματοποίηση μιας συνάντησης με τους ίδιους ώστε να ενημερωθούν για την ερευνητική μελέτη που επιχειρούμε να πραγματοποιήσουμε, προσβλέποντας στη μελλοντική μας συνεργασία.

Στη συνέχεια, και προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβασή μας στους Κοινωνικούς Λειτουργούς, κρίναμε απαραίτητη την αποστολή στους ίδιους μιας ενημερωτικής ηλεκτρονικής επιστολής, όπου παρουσιάζαμε τους σκοπούς της έρευνάς μας και την πρόθεση διεξαγωγής μιας συνέντευξης μαζί τους. Κατόπιν, τηλεφωνικής συνεννόησης ορίστηκε η συνάντησή μας και ήρθαμε σε επαφή μαζί τους.

Τέλος, έχοντας συλλέξει και καταγράψει τις πληροφορίες με βάση τους στόχους που είχαμε θέσει, προχωρήσαμε στη διεξαγωγή των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης.

3.Α. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Μέσα από την παρούσα μελέτη και κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων με τους Κοινωνικούς Λειτουργούς, καταφέραμε να σκιαγραφήσουμε το προφίλ των προσφύγων που ζουν στην Αθήνα. Αναλυτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι οι πρόσφυγες είναι νέοι, ηλικίας 17 – 40 ετών, το 75 % είναι άνδρες και η καταγωγή τους είναι κυρίως από Αφγανιστάν, Ιράν, Σουδάν, Ιράκ και Σενεγάλη. Είναι άτομα που κατάφεραν να ανταπεξέλθουν και να επιβιώσουν στις κακουχίες και τις δυσκολίες μέχρι να καταφέρουν να έρθουν στην Ελλάδα. Οι περισσότεροι είναι θύματα βασανιστηρίων, οι οποίοι αντιμετωπίζουν πολλά οικογενειακά και ψυχολογικά προβλήματα.

Συγκεκριμένα, στο ερώτημα: *ποια είναι η υπάρχουσα κατάσταση στο ζήτημα των προσφύγων στην περιοχή Αθηνών και ποια η προοπτική του*, το σύνολο των Κοινωνικών Λειτουργών απάντησε ότι οι συνθήκες που αντιμετωπίζουν καθημερινά οι πρόσφυγες στην Αθήνα είναι ιδιαίτερα δύσκολες. Την κύρια δυσκολία που βιώνουν οι πρόσφυγες αποτελεί η ελληνική πραγματικότητα, καθώς και το πολιτισμικό σοκ που υφίστανται κατά την προσπάθειά τους να προσαρμοστούν. Πολλοί Κοινωνικοί Λειτουργοί ανέφεραν το ζήτημα της γλώσσας και της έλλειψης μεταφραστών για την αποτελεσματικότερη συνεννόηση. Ιδιαίτερα σημαντικό πρόβλημα θεωρείται η χρονική καθυστέρηση για τη λήψη του ασύλου, αλλά και για την έκδοση των χαρτιών (ροζ κάρτα).

Χαρακτηριστικά αναφέρει μία από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς: « Οι πρόσφυγες δεν τυγχάνουν της καλύτερης δυνατής υποδοχής. Οι συνθήκες στα Κέντρα Υποδοχής είναι επιεικώς άθλιες, δεν ενημερώνονται σωστά για τα δικαιώματά τους, από τη στιγμή που ούτε οι αρμόδιοι γνωρίζουν ακριβώς τα δικαιώματα των προσφύγων[...]Οι πρόσφυγες δε γνωρίζουν τα δικαιώματά τους

στον τομέα της υγείας, και αφού δεν υπάρχει πρωτόκολλο ιατρικών εξετάσεων, ταλαιπωρούνται καθημερινά ώστε να εξυπηρετηθούν αποτελεσματικά».

Πολλοί από τους Κοινωνικούς Λειτουργούς επισήμαναν το γεγονός ότι οι περισσότεροι πρόσφυγες καταφεύγουν σε παράνομη, μη ασφαλιζόμενη εργασία, διότι δεν τους δίνεται η ευκαιρία για μία νόμιμη εργασία. Έντονα είναι τα φαινόμενα της ανδρικής πορνείας στους πρόσφυγες.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο βασικός στόχος των περισσότερων προσφύγων είναι να φύγουν από την Ελλάδα με προορισμό ένα άλλο ευρωπαϊκό κράτος, στο οποίο θα επικρατούν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, εκδηλώνοντας με τον τρόπο αυτό την απογοήτευσή τους για την κατάσταση στην Ελλάδα. Ένα μεγάλο ποσοστό ελπίζουν ότι θα επιστρέψουν στη χώρα τους μόλις βελτιωθεί η κατάσταση που επικρατεί εκεί. Για το λόγο αυτό επιθυμούν να εργαστούν στη χώρα μας μέχρι να καταφέρουν να επιστρέψουν ή για να στέλνουν χρήματα στους συγγενείς που άφησαν πίσω. Μόνο ένα μικρό ποσοστό επιθυμεί να μείνει μόνιμα στην Ελλάδα, το οποίο αποτελείται από αυτούς που θα καταφέρουν να πάρουν άσυλο και την προσφυγική ιδιότητα.

Όσον αφορά τις προοπτικές για το μέλλον σχετικά με το ζήτημα των προσφύγων στην Ελλάδα, οι περισσότεροι αναφέρουν ότι είναι δυσοίωνες. Χαρακτηριστική είναι η απάντηση ενός κοινωνικού λειτουργού: «Η κατάσταση στο μέλλον προβλέπεται δυσκολότερη, ειδικά με τις υπάρχουσες συνθήκες και την υπάρχουσα νομοθεσία. Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν οργανωμένες υπηρεσίες και κέντρα που μπορούν να συμβάλλουν στη βελτίωση της κατάστασης. Το βάρος έχει πέσει εκ των πραγμάτων στις Μ.Κ.Ο., οι οποίες αποτελούν τη μοναδική δομή που ασχολούνται με τους πρόσφυγες[...], το νομοθετικό πλαίσιο δυσχεραίνει τις συνθήκες, μιας και προβλέπει 18 μήνες κράτηση στα κέντρα υποδοχής και στη συνέχεια απέλαση. Μόνο μετά από 5 χρόνια θα μπορούν να έχουν τη δυνατότητα να επιστρέψουν».

Σχετικά με τους στόχους των προσφύγων, τονίζει μία κοινωνική λειτουργός: «οι στόχοι των προσφύγων επιτυγχάνονται σε μικρό βαθμό, διότι

δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν το βασικό τους στόχο, που είναι η λήψη του ασύλου. Υπάρχει έντονη δυσαρέσκεια από την πλευρά των προσφύγων, επειδή θεωρούν ότι εμείς ευθυνόμαστε για την κατάσταση αυτή και ότι δεν τους παρέχουμε όσα μπορούμε. Αυτό όμως είναι λογικό, επειδή οι ίδιοι δε θα πάνον να επιδιώκουν συνεχώς περισσότερες παροχές και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Πολλοί προσπαθούν να επωφεληθούν της ευκαιρίας και να διεκδικήσουν επίδομα που δε δικαιούνται...».

Αναφορικά με τη δραστηριότητα των Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με τους πρόσφυγες, έμφαση δίνεται στα θέματα υγείας που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες. Είναι γεγονός ότι ο πρωταρχικός στόχος που θέτουν οι Υπηρεσίες είναι η κάλυψη των βιοποριστικών αναγκών των προσφύγων, δηλαδή, την ανάγκη για τροφή και στέγαση. Ένας βασικός τομέας είναι η νομική αρωγή, με σκοπό τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων του πρόσφυγα και τη λήψη του ασύλου.

«Οι κύριες υπηρεσίες που παρέχονται από την Κοινωνική Υπηρεσία της Οργάνωσης είναι η υποδοχή και καταγραφή των εξυπηρετούμενων (λήψη intake), η ψυχολογική υποστήριξη και ο συντονισμός των διαδικασιών που προβλέπονται για να μπορέσει καλύψει τις βασικές του ανάγκες. Άλλες δραστηριότητες της Υπηρεσίας αφορούν στην επαγγελματική προώθηση των προσφύγων, την ένταξη του πρόσφυγα στην ελληνική πραγματικότητα, όπως επίσης και την προώθηση του θέματος του ασύλου», αναφέρει μία από τους συνεντευξιαζόμενους.

Διερευνώντας τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με πρόσφυγες, οι περισσότεροι τόνισαν το οικονομικό. Μία Κοινωνική Λειτουργός υποστήριξε χαρακτηριστικά: «Πολλές Οργανώσεις αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, διότι βασιζόμαστε στα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε πόρους από δωρεές. Δυστυχώς ο θεσμός της χορηγίας δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος στην Ελλάδα, σε αντίθεση με το εξωτερικό που πολλές Οργανώσεις βασίζονται σ' αυτούς τους πόρους[...], αν το κράτος δε στηρίζει αυτές τις Οργανώσεις, φοβάμαι πως πολλές από αυτές θα

αναγκαστούν να κλείσουν...». Ένας άλλος συνεντευξιαζόμενος τονίζει: « Οι περισσότερες Μ.Κ.Ο. εξαρτώνται οικονομικά από κρατικούς και ευρωπαϊκούς πόρους. Αυτό είναι ρίσκο, διότι ανά πάσα στιγμή οι πόροι αυτοί μπορεί να διακοπούν, πράγμα που έχει συμβεί.[...] Η ιδιωτική πρωτοβουλία δίνει ανεξαρτησία και την ευκαιρία σε κάθε Οργάνωση να χαράξει τη δική της πολιτική, χωρίς περιορισμούς από το κράτος».

Μέσα από τις συνεντεύξεις, οι κοινωνικοί λειτουργοί σχετικά με *το ρόλο του Κοινωνικού Λειτουργού στις Μ.Κ.Ο. που ασχολούνται με πρόσφυγες*, ανέφεραν ότι αναλαμβάνει την υποδοχή και καταγραφή των εξυπηρετούμενων, όπως και την αρχική αξιολόγηση τους. Επίσης σχεδιάζει και υλοποιεί εξατομικευμένο πλάνο δράσης, πραγματοποιεί ατομικές και ομαδικές συνεδρίες για τη διερεύνηση των αναγκών των προσφύγων, καθώς και συστηματική μετα-παρακολούθηση της εξελικτικής πορείας των περιπτώσεων.

Επιπρόσθετα αναλαμβάνει την επικοινωνία με το δίκτυο των υπηρεσιών, προγραμμάτων και φορέων που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη κοινότητα με σκοπό την καλύτερη και ολοκληρωμένη εξυπηρέτηση της ομάδας στόχου. Κατά περίπτωση συνοδεύει τους εξυπηρετούμενους σε φορείς παροχής δευτεροβάθμιας ιατρικής περίθαλψης και σε υπηρεσίες Πρόνοιας για τους πρόσφυγες.

Τέλος, ασχολείται με την εξεύρεση-εξασφάλιση δωρεών για είδη πρώτης ανάγκης και εξοπλισμό που κρίνονται απαραίτητα, συνεργάζεται με την υπόλοιπη ομάδα υλοποίησης για ολοκληρωμένη παρακολούθηση και διεκπεραίωση του εκάστοτε προσωπικού, όπως επίσης συμμετέχει στο σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση επιμέρους δράσεων βάσει δεικτών εξέλιξης και αποτελέσματος.

Διερευνώντας τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο Κοινωνικός Λειτουργός για τη διεκπεραίωση του έργου του, το σύνολο των Κοινωνικών Λειτουργών αναφέρθηκε στο νομικό πλαίσιο, το οποίο δε διευκολύνει την εξέλιξη των διαδικασιών, καθώς σε συνδυασμό με τη

γραφειοκρατία συντελεί στην καθυστέρηση των διαδικασιών, πράγμα που λειτουργεί εις βάρος του πρόσφυγα, αλλά και στο έργο του Κοινωνικού Λειτουργού.

Ακόμη μια τροχοπέδη, στην οποία αναφέρθηκε το σύνολο των Κοινωνικών Λειτουργών είναι η άγνοια και η έλλειψη συντονισμού από την πλευρά των διοικητικών υπαλλήλων, οι οποίοι εργάζονται σε φορείς που υπάρχει μια άμεση συνεργασία με τις Οργανώσεις. Έμφαση σ' αυτό δόθηκε από μία Κοινωνική Λειτουργό, η οποία είπε χαρακτηριστικά: «Οι περισσότεροι από τους ανθρώπους που έχουμε άμεση συνεργασία, όπως για παράδειγμα διοικητικοί υπάλληλοι σε νοσοκομεία, κατασκηνώσεις, νοσηλευτές, γιατροί, δε γνωρίζουν ή πιθανόν δεν ενδιαφέρονται για την εξυπηρέτηση των προσφύγων. Το γεγονός αυτό, μας αναγκάζει να δαπανούμε πολύτιμο χρόνο και κόπο ώστε να εξηγούμε κάθε φορά ότι δικαιούνται οι πρόσφυγες δωρεάν περίθαλψη και φαρμακευτική αγωγή από τα κρατικά νοσοκομεία και ότι έχουν υποχρέωση να τους εξυπηρετήσουν».

Όσον αφορά την ερώτηση τι χρειάζεται για να γίνει πιο αποδοτικός ο Κοινωνικός Λειτουργός, τόνισε μία κοινωνική λειτουργός: «Ο κοινωνικός λειτουργός οφείλει να μην εφησυχάζει ποτέ και να εξελίσσεται συνεχώς. Για να είναι πιο αποτελεσματικός στη δουλειά που, πρέπει να εξειδικεύεται και να μετεκπαιδεύεται πάνω στο συγκεκριμένο τομέα, ώστε να είναι γνώστης του αντικειμένου. Ορισμένες από τις Οργανώσεις αναλαμβάνουν το κόστος για το μετεκπαιδευτικό πρόγραμμα που ακολουθεί το προσωπικό, ακόμα και στο εξωτερικό».

Στην ερώτηση, *ποια η προοπτική ανάπτυξης του δικτύου υπηρεσιών που ασχολούνται με τομείς που αφορούν πρόσφυγες*, το σύνολο των κοινωνικών λειτουργών επισήμαναν την ανάγκη ανάπτυξης του δικτύου των Υπηρεσιών που ασχολούνται με πρόσφυγες, κυρίως εξαιτίας του μεγάλου αριθμού προσφύγων και τις αντίστοιχες ανάγκες τους που πρέπει να καλυφθούν.

Μία από τους κοινωνικούς λειτουργούς ανέφερε: «Για να βελτιωθεί η κατάσταση πρέπει να δοθεί βάση στο πρόβλημα της έλλειψης μεταφραστών, για να υπάρχει καλύτερη συνεννόηση και συνεργασία, όπως και ζήτημα των κέντρων υποδοχής προσφύγων και των ασυνόδευτων ανηλίκων. Σ' αυτούς τους τομείς υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις, οι οποίες μπορούν να καλυφθούν με την αύξηση των Οργανώσεων για πρόσφυγες. Βέβαια αυτό προϋποθέτει συνεργασία και δικτύωση των Μ.Κ.Ο., πράγμα που προς το παρόν λειτουργεί αποτελεσματικά».

3.Β. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Λαμβάνοντας υπόψη την μελέτη για το προσφυγικό ζήτημα στην Αθήνα και τα δεδομένα που προκύπτουν από την έρευνα που διεξήχθη, διαπιστώνεται η σχέση της θεωρίας με την πράξη.

Θεωρητικά, οι δυσκολίες που βιώνουν οι πρόσφυγες στην ελληνική πραγματικότητα είναι σημαντικές, κάτι το οποίο τεκμηριώνει η έρευνα, αφού οι Κοινωνικοί Λειτουργοί αναφέρθηκαν στα πολλαπλά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και την περιορισμένη κάλυψη των αναγκών των προσφύγων, πράγμα που καθιστά τις προοπτικές για το μέλλον απαισιόδοξες.

Η ελλιπής, λοιπόν, κάλυψη των αναγκών των προσφύγων έγκειται κυρίως στην κρατική ολιγορία και το νομοθετικό πλαίσιο, έχοντας ως αποτέλεσμα οι πρόσφυγες να στερούνται επίσημα την προσφυγική τους ιδιότητα. Επίσης πολλοί πρόσφυγες δεν πηγαίνουν σε Κοινωνικές Υπηρεσίες. Προτιμούν να μένουν λαθραία επειδή φοβούνται το ενδεχόμενο της απέλασης. Είναι γεγονός ότι η γραφειοκρατία δημιουργεί πολλά προβλήματα στις παραπομπές που γίνονται από τις Υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των προσφύγων. Ακόμα και για απλά περιστατικά οι καθυστερήσεις είναι μεγάλες και τις περισσότερες

φορές κρίνεται αναγκαία η παρέμβαση του Κοινωνικού Λειτουργού στο ρόλο του διαμεσολαβητή. Το γεγονός αυτό διαφαίνεται μέσα από τη βιβλιογραφία αλλά και από την έρευνα, κυρίως με βάση τα σχεδόν μηδενικά ποσοστά χορήγησης ασύλου.

Βασιζόμενοι στη βιβλιογραφία γίνεται αντιληπτή η δράση και οι τομείς που αναλαμβάνει κάθε Μη Κυβερνητική Οργάνωση για Πρόσφυγες. Το έργο, όμως, όπως και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, πηγάζουν μέσα από την έρευνα και τα λεγόμενα των ανθρώπων που βιώνουν καθημερινά την επικρατούσα κατάσταση. Οι οργανώσεις προσπαθούν να στηρίξουν όσο μπορούν ψυχολογικά και υλικά τους πρόσφυγες και τις οικογένειές τους, δεν μπορούν όμως να τους παρέχουν τον σημαντικότερό τους στόχο, που είναι η λήψη του ασύλου.

Τα προγράμματα που έχουν δημιουργήσει οι Μ.Κ.Ο υλοποιούνται με τη συμμετοχή και άλλων επαγγελματιών υγείας καθώς και διεπιστημονικής/διπληρεσιακής συνεργασίας, αφού τα προβλήματά τους κρίνονται πολυσύνθετα και απαιτείται ολιστική αντιμετώπιση. Η ανταπόκριση των εξυπηρετούμενων στα προγράμματα αυτά είναι μεγάλη.

Τα προγράμματα που παρέχουν είναι: ψυχολογική στήριξη, συμβουλευτική και υλικοτεχνική βοήθεια, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε συνεργασία με τα νοσηλευτικά ιδρύματα. Σε μεγάλο βαθμό παρέχουν βοήθεια και επιμορφωτικά προγράμματα. Τέλος προσφέρουν νομική αρωγή, πληροφόρηση στα θέματα προσφύγων και βοήθεια για κοινωνική ένταξη.

Η θεωρία και η πράξη επιβεβαιώνουν τη συνεισφορά του Κοινωνικού Λειτουργού στις Μ.Κ.Ο. για πρόσφυγες, μέσα από το ρόλο και το έργο της. Οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν επιβεβαιώνονται μέσα από τη μελέτη, καθώς οι ίδιοι οι Κοινωνικοί Λειτουργοί κατέθεσαν τα προβλήματα που βιώνουν συνεχώς. Οι περιπτώσεις και τα παραδείγματα που ανέφεραν οι Κοινωνικοί

Λειτουργοί μέσα από τα βιώματά τους, καθιστούν ουσιαστικότερα τα συμπεράσματα για το έργο και το ρόλο τους.

Αυτό που διαφαίνεται μέσα από την έρευνα και δεν μπορεί να το επιβεβαιώσει η θεωρία είναι τα πραγματικά μεγέθη του προβλήματος, καθώς και λεπτομέρειες που παρουσιάζουν πρακτικά την κατάσταση, διότι οι ερωτηθέντες επισήμαναν την κατάσταση όχι μόνο από τις προσωπικές τους εμπειρίες, αλλά και τα βιώματα που τους έχουν εξομολογηθεί οι πρόσφυγες.

Με βάση τη θεωρία, ίσως δε γίνεται αντιληπτή η προοπτική και η ανάγκη για ανάπτυξη του δικτύου των Υπηρεσιών που ασχολούνται με πρόσφυγες, διότι δεν μπορούν να γίνουν εμφανείς οι ελλείψεις και οι τομείς που δεν μπορούν να καλυφθούν. Αντίθετα, η έρευνα απέδειξε ότι κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη του δικτύου των Υπηρεσιών, παρουσιάζοντας αναλυτικά τις ανάγκες που πρέπει να καλύψουν οι νέες δομές.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι θεωρητικά έχουν θεσπιστεί τα δικαιώματα των προσφύγων στην Ελλάδα και οι παροχές που δικαιούνται. Στην πράξη όμως γίνεται φανερό ότι πολλές φορές στερούνται όχι μόνο αυτά που αξίζουν, αλλά και αυτά που τυπικά έχουν κερδίσει. Η έλλειψη συντονισμού και οργάνωσης λειτουργεί εις βάρος των προσφύγων, γεγονός που το βιώνουν οι ίδιοι καθημερινά.

Από τη βιβλιογραφική μελέτη και τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι η Κοινωνική εργασία διαφοροποιείται σε ορισμένα σημεία κατά την εφαρμογή της με πρόσφυγες ή τονίζονται με έμφαση κάποια σημεία. Βέβαια σ' αυτό βοηθά και η ευελιξία της επιστήμης.

Συγκεκριμένα, παράγοντες που διαφοροποιούν την εφαρμογή της Κοινωνικής Εργασίας με Πρόσφυγες αποτελούν η διαπολιτισμική διαφορά εξυπηρετούμενου – Κοινωνικού Λειτουργού, η επικοινωνία με την παρεμβολή μεταφραστή, η εφαρμογή της σε περίοδο κρίσης, ο περιορισμένος χρόνος σε σχέση με το επείγον των περιπτώσεων, η έμφαση στη δυναμική του ατόμου, η

αυξημένη συνεισφορά της μη λεκτικής επικοινωνίας και το γεγονός ότι ο φορέας παροχής κοινωνικών υπηρεσιών είναι ιδιωτικής πρωτοβουλίας και δεν καλύπτεται από το κράτος.

Επίσης διαφοροποίηση αποτελεί η αναγκαιότητα χρησιμοποίησης όλων των μεθόδων Κοινωνικής Εργασίας με έμφαση στην Κ.Ε.Α. (Κοινωνική Εργασία με Άτομα), στην Κ.Ε.Κ. (Κοινωνική Εργασία με Κοινότητα) και στην Κοινωνική Εργασία με Οικογένεια. Η αναγκαιότητα αυτή γίνεται αντιληπτή λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της προσφυγικής οικογένειας και τις αυξημένες ανάγκες της.

Τόσο η βιβλιογραφία, όσο και η έρευνα, δίνουν έμφαση στις ειδικές γνώσεις και ικανότητες που πρέπει να έχει ο Κοινωνικός Λειτουργός που εργάζεται με πρόσφυγες. Αυτές είναι η ευαισθησία σε προβλήματα, η ικανότητα χειρισμού μικρών ομάδων, η επιδεξιότητα γραπτής και προφορικής επικοινωνίας, οι ειδικές γνώσεις προσαρμοστικής ψυχολογίας, η διαρκής ενημέρωση σε προσφυγικά θέματα – σεμινάρια, η ικανότητα εργασίας σε συνθήκες πίεσης, η αντιρατσιστική ιδεολογία, οι γνώσεις νομικής φύσεως, η ικανότητα παρέμβασης σε κρίση, οι καλές δημόσιες σχέσεις, η αυτογνωσία και η ικανότητα για επαγγελματική σχέση.

Μέσα από την έρευνα περιορίστηκε η γενίκευση που πιθανόν να παρουσίαζε η θεωρία, αφού συγκεκριμενοποίησε τα στοιχεία και εξατομίκευσε τα περιστατικά. Επίσης μέσω αυτής της διαδικασίας προέκυψαν επιπλέον χρήσιμα δεδομένα, τα οποία μπορούν διαμορφώσουν πιο σφαιρικά τις απόψεις για το ζήτημα των προσφύγων στην Αθήνα.

3.Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Τα συμπεράσματα με βάση τα αρχικά ερωτήματα της μελέτης, μπορούν να αναφερθούν ως εξής:

Οι προοπτική για το προσφυγικό ζήτημα στην Αθήνα, και γενικότερα στην Ελλάδα σύμφωνα με τους Κοινωνικούς Λειτουργούς αλλά και τη βιβλιογραφία θεωρείται δυσοίωνη, κυρίως εξαιτίας της νομοθεσίας, η οποία δεν είναι βοηθητική για να προσφυγικά προβλήματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το ότι σύμφωνα με το νόμο που ρυθμίζει το καθεστώς των προσφύγων, οι πρόσφυγες έχουν δικαίωμα στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και νοσηλεία, στην εκπαίδευση όλων των βαθμίδων και είτε έχουν άδεια εργασίας είτε όχι, το δικαίωμα στην ασφάλιση. Παρόλα αυτά όμως, η αντιφατικότητα των νόμων δημιουργεί σύγχυση και κενά όλο και συχνότερα. Πρόσφυγες που δεν έχουν άδεια παραμονής αποκλείονται από τις παραπάνω παροχές. Π.χ. πρόσφυγες ασφαλισμένοι στο Ι.Κ.Α. δεν έχουν δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές για τις οποίες ασφαρίζονται.

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα αναγκών των προσφύγων, αναπληρώνοντας με δυσκολία την απουσία ή δυσκαμψία της νομοθεσίας και έλλειψης υποδομής για τους πρόσφυγες.

Παρόλα αυτά οι προσδοκίες τους συχνά διαψεύδονται με κύρια αιτία την έλλειψη νομοθετικών ρυθμίσεων και πόρων, ανάλογων με τις ανάγκες τους.

Το σύνολο των Κοινωνικών Λειτουργών θεωρεί αναγκαίες τις γνώσεις για την πολιτική κατάσταση των χωρών προέλευσης, τον πολιτισμό, τη θρησκεία και την κοινωνική δομή τους. Η φύση των προβλημάτων των προσφύγων απαιτεί επίσης την επιτόπου Κοινωνική Εργασία σε όλες τις πλευρές της ζωής τους. Ο Κοινωνικός Λειτουργός επισκέπτεται το χώρο κατοικίας, εργασίας, συνοδεύει τους πρόσφυγες στις δημόσιες υπηρεσίες,

παρίσταται σε εκδηλώσεις και κατασκηνώσεις των προσφύγων ή τους επισκέπτεται σε νοσοκομεία, σχολεία, φυλακές κ.λπ.

Διαπιστώνεται ότι το έργο των Κοινωνικών Λειτουργών επηρεάζεται δυσμενώς, κυρίως από την έλλειψη οικονομικών πόρων, δεδομένο που ερμηνεύει τη διάψευση των αναγκών των προσφύγων σε θέματα οικονομικής φύσεως. Άλλοι παράγοντες που δυσχεραίνουν το έργο των Κοινωνικών Λειτουργών είναι η πληθώρα των περιπτώσεων και η επείγουσα επίλυση των προβλημάτων, ο περιορισμένος χρόνος που διαθέτει ο Κοινωνικός Λειτουργός, τα προβλήματα επικοινωνίας, η γραφειοκρατία, η ελλιπής νομοθεσία και η κρατική πολιτική.

Όσον αφορά στην ανάπτυξη του δικτύου Υπηρεσιών που ασχολούνται με πρόσφυγες, οι προοπτικές είναι θετικές, εφόσον το κράτος επενδύσει στην αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος, υλικά και ηθικά. Επίσης προϋπόθεση είναι ένας σωστός σχεδιασμός, διερεύνηση των αναγκών και των κενών που κρίνονται απαραίτητα να καλυφθούν, όπως για παράδειγμα τα κέντρα υποδοχής των προσφύγων, το θέμα των ασυνόδευτων ανηλίκων, καθώς και το ζήτημα του νομικού πλαισίου.

Πρέπει να τονίσουμε ότι οι Κοινωνικοί Λειτουργοί – επαγγελματίες που γνωρίζουν όσο λίγοι τα προβλήματα των προσφύγων – βρίσκονται πολύ μακριά από τα κέντρα λήψης αποφάσεων και χάραξης Κοινωνικής Πολιτικής για τους πρόσφυγες κι αυτή η αναγκαιότητα της ενδυνάμωσης του ρόλου τους αποτελεί μια ορατή πρόκληση για την Κοινωνική Εργασία στις διαρκείς και αλματώδεις αλλαγές της κοινωνίας.

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

«Κανείς δεν μπορεί να καταλάβει πώς αισθανόμουν τότε. Κι ο ίδιος τώρα δεν μπορώ να πιστέψω ότι πέρασα τέτοιο δρόμο. Ήταν τρομακτικό. Πάντα είναι στο μυαλό μου αυτοί που έχουν κάνει την ίδια διαδρομή και αυτοί που θα την κάνουν. Είναι ένας δρόμος που δεν τελειώνει. Δεν ήμουν ο πρώτος, ούτε και ο τελευταίος που τον πέρασα. Ένα δρόμο ανάμεσα σε δύο χώρες που δεν ήταν δικές μου, δε με είχαν γεννήσει. Για κάποιους όμως λόγους έπρεπε να περάσω. Έκανε πάρα πολύ κρύο, τόσο που ένιωθα να παγώνω. Τα πόδια μου νόμιζα ότι δε θα τα έβγαζαν πέρα. Κι εγώ δεν ξέρω πως πέρασε αυτή η στιγμή. Ήταν αλήθεια θαύμα που η ψυχή μου βγήκε αλώβητη. Άγνωστο από που πήρα τη δύναμη. Ίσως από την ελπίδα ότι κάποτε θα έρθει μια μέρα που θα ζήσω μια κανονική ζωή, που την είχα αλλά την έχασα ή ας πούμε την εγκατέλειψα προσωρινά, για κάποιους λόγους πολύ σημαντικούς.

Ποτέ δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα ευχηθώ κάποτε να πεθάνει το φεγγάρι, ένα φεγγάρι τόσο όμορφο που χωρίς αυτό η ζωή ίσως να μην είχε το νόημα που έχει σήμερα για τον άνθρωπο. Θυμάμαι όμως καθαρά κάποια στιγμή που ευχόμουν να μη βγει το φεγγάρι, γιατί το φως του θα με πρόδιδε και θα με έπιαναν. Ποτέ δεν είχα αισθανθεί μίσος για κάτι τόσο όμορφο. Ίσως ήταν ο φόβος του θανάτου, ίσως γιατί ο δρόμος πίσω μου ήταν συνώνυμος με το θάνατο που με περίμενε αν δεν κατάφερνα να περάσω».

Χειρόγραφο Ιρακινού πρόσφυγα

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αμίτσης Γ., (2001), Αρχές Οργάνωσης και Λειτουργίας του Συστήματος Κοινωνικής Πρόνοιας, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Αναγνωστάκης, Γ., Καραλής, Θ., Καρδαμίτση, Μ., Κόκκος, Α., Κομνηνού, Μ., Μόσχος, Γ. (1999), Εκπαίδευση ενηλίκων. Όψεις της Πραγματικότητας. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Αποστολίδου Α., (2000) Η συστημική προσέγγιση ως μέθοδος ευαισθητοποίησης της κοινότητας και εκπαίδευσης των ατόμων στην αντιμετώπιση της ποικιλότητας και των αλλαγών στην ελληνική κοινωνία, Αθήνα.
- Βασιλόπουλος Π., (2005), Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση και ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις), Συστήματα πολιτικής διαφάνειας σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο με τη συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών, Μελέτη στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας
- Γαλατσοπούλου Φανή, Απρίλιος 2004, Δικηγόρος, Στέλεχος του Κέντρου Αποκατάστασης Θυμάτων Βασανιστηρίων και άλλων μορφών Κακομεταχείρισης. Τεύχος Νο 15 της Ενημερωτικής Έκδοσης «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ» του Ι.Κ.Α.Θ.Β.
- Γεωργιάς Δ.-Παπαστυλιανού Α.(1993), «Επιπολιτισμός Ποντίων και Βορειοηπειρωτών στην Ελλάδα: Ψυχολογική Διεργασίες Προσαρμογής», Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού, Αθήνα
- Γιωτσίδη Β., (2000), Εφαρμογή της διαπολιτιστικής συμβουλευτικής και ψυχοθεραπείας σε πρόσφυγες και μετανάστες: η περίπτωση της Ελλάδας, Αθήνα.
- Chemillier-Gendreau M., (1999), Κατάλυση της εθνικής κυριαρχίας: η διεθνής νομική τάξη, μια χίμαιρα, *Le Monde Diplomatique* (ελληνική έκδοση), αρ.76, 18/7/1999.
- Hayes, N. (1998), Εισαγωγή στις Γνωστικές Λειτουργίες, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

- Ιωαννίδου-Johnson A.(1998), «προκατάληψη; Ποιος; Εγώ;», έκδοση Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Ζωγράφου Α.(1997), «Η εκπαιδευτική κατάσταση των παιδιών των ελλήνων μεταναστών και η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής αγωγής στην Ελλάδα», έκδοση Τ.Ε.Ι. Πάτρας, Πάτρα
- Jarvis, P. (2004), Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση. Θεωρία και πράξη, Μεταίχμιο, Αθήνα.
- Καλλινικάκη Θεανώ (1998), Κοινωνική Εργασία - Εισαγωγή στη θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας, «Ελληνικά Γράμματα».
- Κανδυλάκη Α., (2001), Η συμβουλευτική στην κοινωνική εργασία: Δεξιότητες επικοινωνίας και τεχνικές παρέμβασης, Σύγχρονες Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, Αθήνα.
- Κατσορίδου - Παπαδοπούλου Χρυσούλα (1993), Κοινωνική Εργασία με ομάδες. Μια μορφή προσέγγισης για συνεργασία και Δράση, «Έλλην».
- Κολιάδης, Ε. (1997), Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη- Γνωστικές θεωρίες. Τόμος Γ. Αθήνα.
- Κολιάδης, Ε. (1996), Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη- Συμπεριφοριστικές θεωρίες. Τόμος Α'. Αθήνα.
- Μαλαπέτσα Μ., (2002), Πολυπολιτισμικότητα και ευαισθητοποίηση: Μια αρχική μέτρηση, Αθήνα.
- Νάσκου - Περράκη Π., (1991), Το νομικό καθεστώς των προσφύγων στη διεθνή και ελληνική έννομη τάξη, εκδόσεις ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ , Αθήνα -Κομοτηνή.
- Παναγιωτοπούλου, (1993), Γεωγραφία των εκπαιδευτικών διαφοροποιήσεων. Η Μέση Επαγγελματική Εκπαίδευση στη μεταπολεμική Ελλάδα, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα.
- Παπαθανασοπούλου Ε.(2001), «Πρόσφυγες και Αιτούντες Άσυλο: Διαπολιτισμική Συμβουλευτική», εισήγηση στο Ετήσιο Συνέδριο Συμβουλευτικής της Ελληνικής Συμβουλευτικής Εταιρείας, Αθήνα

Παπάς, Α. (1998), Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική. Τόμος Α' : Ατραπός, Αθήνα.

Rogers, A. (1999), Η Εκπαίδευση Ενηλίκων.: Μεταίχμιο, Αθήνα

Segall M. H.- Dasen P. R. – Berry J.W. – Poortinga Y.H. (1996)
Διαπολιτισμική Ψυχολογία: Η μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε παγκόσμιο πολιτιστικό πλαίσιο, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Σιταρόπουλος Νίκος, (2002), Επιστημονικός Συνεργάτης της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, «Η κοινωνική και πολιτική παρουσία των Προσφύγων μέσα από το πρίσμα της Οικουμενικής Διακήρυξης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου».

Thiesse A.M., (1999), Ιστορική αναδρομή δύο αιώνων: η επινόηση της εθνικής ταυτότητας, Le Monde Diplomatique (ελληνική έκδοση), αρ.76, 25/7/1999.

Τριτσελιώτης Ι., (1996), Μετακινούμενοι πληθυσμοί: Διαπολιτισμική κοινωνική εργασία. Συμβούλιο επιμορφώσεως στην κοινωνική εργασία, εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα.

Τσαούσης, Δ. (1993), Η Κοινωνία του Ανθρώπου. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία.: Gutenberg, Αθήνα.

Τσιάκαλος Γ., (2000), Οδηγός Αντιρατσιστικής Εκπαίδευσης, Αθήνα, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

UNHCR (1996), «Εισαγωγή στη Διεθνή Προστασία των Προσφύγων», Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, Αθήνα

Συνέδρια – Ημερίδες

Μαλκίδης Φ., 1998, Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός. Προβλήματα κοινωνικής ένταξης των Ποντίων από την τέως Σοβιετική Ένωση, στη Θράκη, 6ο επιστημονικό συνέδριο, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Αθήνα.

Επιστημονικά Περιοδικά

- Αντωνίου Ο., Η τηλεφωνική γραμμή προσφύγων του Πολυδύναμου Κέντρου Κοινωνικής Στήριξης και Ενσωμάτωσης Προσφύγων, Του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, Κοινωνική Εργασία, τεύχος 58, Αθήνα.
- Βεζυράκης Δ. (1992), Προβληματισμοί και Προοπτικές για Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνική Εργασία σε σχέση με Πρόσφυγες και Παλιννοστούντες, Κοινωνική Εργασία, Έτος 7^ο, τεύχος 26.
- Βουλγαριδου Μ.(2001), «Διαφορετικότητα χωρίς προκατάληψη (Επισημάνσεις στη συμβουλευτική με εθνικές μειονότητες)», Κοινωνική Εργασία, Έτος 16^ο
- Γιαννακού Τ.(2000), «Η Προσφυγική Οικογένεια στην Ελλάδα: Τα Χαρακτηριστικά και η Προσαρμογή της», Κοινωνική Εργασία, Έτος 15^ο, Τεύχος 58, σ.87-95, Αθήνα.
- Δημοπούλου Λαγωνίκα Μ., (1999), Μετανάστευση και διαπολιτιστικό τραύμα στην εφηβεία: κοινωνική προσαρμογή εφήβων προσφύγων στην Ελλάδα, Κοινωνική Εργασία, τεύχος 54, Αθήνα.
- Δούκα Αρετή-Δήμητρα, Ιούλιος 2007, Σχεδιασμός Εκπαιδευτικών Μονάδων «Διοικητική Ενημέρωση», τ. 42
- Ιακώβου Γ., (1995), Η Προστασία των Προσφύγων: Η Κοινωνική και η Οικονομική Διάσταση της Προστασίας των Προσφύγων, έκδοση του Ε.Σ.Π. , Αθήνα.
- Μαυρέας Κ., (1998), Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού: Πόντιοι και βορειοηπειρώτες πρόσφυγες στην Ελλάδα, ΕΚΚΕ, τεύχος 96 – 97, Αθήνα.
- Μεντής Μ., (1997), Κοινωνικές και πολιτιστικές προεκτάσεις της παράνομης παρουσίας αλλοδαπών στην Ελλάδα: αναλύσεις - προβληματισμοί. Κοινωνική εργασία, τεύχος 45, Αθήνα.
- Μπαμπασάικα Ιωάννα, (1993), Η νομική θέση των προσφύγων στην Ελλάδα, περιοδικό «ΑΝΤΙ».
- Παπαδοπούλου Δ. - Τζώρτσου Α., (1997), Ευρωπαϊκή διάσκεψη για την ενσωμάτωση των προσφύγων, Αθήνα, Κοινωνική Εργασία,

τεύχος 48.

Πετρονιώτη Μ., (1998), Το πορτραίτο μιας διαπολιτισμικής σχέσης. Κρυσταλλώσεις, ρήγματα, ανασκευές, εκδόσεις ΕΚΚΕ, Αθήνα.

Πουλοπούλου - Έμκε Η., (1990), Μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα, 1970-1990, τεύχος 85 - 86, Αθήνα.

Rollhauser J., (1992), Ρατσισμός και Ξενοφοβία: ομάδα πρωτοβουλίας κατά του ρατσισμού, Κοινωνική Εργασία, τεύχος 26, Αθήνα.

Σιδέρης Δ., (1995), Η Προστασία των Προσφύγων και των Θυμάτων Εμφυλίων Συρράξεων: Η ποινική προστασία των πολιτικών προσφύγων στην Ελλάδα, Αθήνα, έκδοση του Ε.Σ.Π.

Σλάβου, Κ. (2001), Πρόσφυγες και Μετανάστες στην Ελλάδα. Η εμπειρία της κοινωνικής υπηρεσίας των Γιατρών του Κόσμου. Κοινωνική Εργασία. 62,117 -122.

Τριχοπούλου Α. - Χατζηβαρνάβα Ε., (1990), Παλιννόστηση και φτώχεια: η περίπτωση των επαναπατρισθέντων πολιτικών προσφύγων, Εκλογή, τεύχος 83 - 84, Αθήνα.

Τσακίρης Κ., (1999), Διαστάσεις του κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα, ΕΚΚΕ, , Αθήνα.

Χαλίφε - Μπαμπαγιώργη Μ., (1996), Μετακινούμενοι πληθυσμοί: Η συναισθηματική διάσταση της μετακινούμενης οικογένειας, εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ», Αθήνα.

UNHCR (2000), «Οι Πρόσφυγες του Κόσμου: Πενήντα χρόνια ανθρωπιστικής δράσης», Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα τεύχος 62°, σ.95-106, Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) στις Κοινωνίες της Μάθησης: Νέοι Ρόλοι και Στρατηγικές , Αθήνα.

Εκπαιδευτικές Σημειώσεις

Compton & Galaway,(1989), "The Social Work Processes", στο Αλεξοπούλου Ο.(2000), Σημειώσεις ΚΕΑ ΙΙΙ, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας ΤΕΙ Πάτρας, Πάτρα

Εγχειρίδια – Φυλλάδια

Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας,
Μάρτιος 2008, «Ελλάδα: Ανάλυση της οικονομίας και των αγορών», Α.

Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας,
Μάρτιος 2008, «Ελλάδα: Ανάλυση της οικονομίας και των αγορών», Β.

Διεύθυνση Σχεδιασμού και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας,
Μάρτιος 2008, «Ελλάδα: Ανάλυση της οικονομίας και των αγορών», Γ.

Ίδρυμα Ανδρέα Παπανδρέου (Ομάδα εργασίας νέων-μελέτη), (2005), Εισαγωγή
στις Μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ): Ορισμός, Ρόλος
,Οργάνωση, Χρηματοδότηση, Ίδρυμα Ανδρέα Παπανδρέου, Ιανουάριος
2005, Αθήνα.

Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων

Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους
Πρόσφυγες (1992), «Εγχειρίδια για τις διαδικασίες και τα κριτήρια
καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων: σύμφωνα με την
Σύμβαση του 1951 και το Πρωτόκολλο του 1967 για το καθεστώς
των προσφύγων», Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή των Ηνωμένων
Εθνών για τους Πρόσφυγες, Β' έκδοση, Αθήνα

Άρθρα Εφημερίδων

Νανούρης Δημήτρης, Λαθρομετανάστευση: Όνειρο και εφιάλτης, Εφημ.
Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, 5.01.2003.

Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

Adkins M.A.(1991), "Role of Bilingual/ Bicultural Service Providers in
the Delivery of Social Services", "in "Mental Health Services
for Refugees", National Institute of Mental Health,
Washington

- Balgopal R.P. (2000), "Social Work Practice with Immigrants and Refugees", Columbia University Press, New York
- Berry J.W (1996), "Acculturation and Adaptation: A general framework", in "Mental Health of Immigrants and Refugees", National Institute of Mental Health, Washington.
- Berry, J.W. (1999), Managing the process of acculturation for problem prevention. In. C. L. Williams, A.N. Nguyen and J. Westmeyer (Eds). *Mental Health Services for Refugees*, pp. 189-204, Washington DC: U.S. Government Printing Office.
- Castells, M. (1997), *The Rise of Network Society*. Cambridge: Blackwell,
- Hailey J. (2000), Indicators of Identity: NGOs and the strategic imperative of assessing core values, *Development in Practice*, Vol. 10, No 3-4
- Keller, S.L. (1975), *Uprooting and social change: The role of refugees in development*. Delhi: Manohar Book Service.
- Kunz, E.F. (1973), The refugee flight: Kinetic models and forms of displacements. *International Migration Review*, 7, p. 125-146.
- Lin, K.M. (1986), Psychopathology and social disruption in refugees, in C.L Williams and J. Westermeyer (Eds.). *Refugee Mental Health in Resettlement Countries*, pp. 61-73, Washington DC: Hemisphere Publishing Corporation..
- Lone Jacobsen & Peter Vesti, (1990), Torture survivors – a new group of patients, *The Danish Nurses' Organization, The Neurological Department, Copenhagen*.
- Stein, B.N. (1981), The refugee experience: Defining the parameters of a field of study. *International Migration Review*, 15, 320-330.
- Stromquist, N. (2002), *NGO in a New Paradigm of Civil Society, Current Issues in Comparative Education*, Teachers College University
- Tyhurst, L. (1951), Displacement and migration, a study in social psychiatry. *American Journal of Psychiatry*. 107, 561-568.

United Nations, (1983), "Convention and Protocol relating to the status of refugees".

Vakil, A. (1997), Confronting the Classification Problem: Toward a Taxonomy of NGOs, World Development, Vol. 25, No. 12, pp. 2057-2070

Επιστημονικά περιοδικά

Hulewat P. (1996), "Resettlement: A cultural and psychological crisis", Social Work-Journal of the National Association of Social Workers, Vol.41, No 2, p.129-135

Rothschild B. (2002), "The dangers of empathy", Social Work-Journal of the National Association of Social Workers, Vol.47, No 2, p.207-212

Ανάκτηση από Internet

Άρσις, Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων, www.arsis.gr , 2007)

Γιατροί του Κόσμου, www.mdmgreece.gr , 2007)

Διαπολιτισμικό Μεταβατικό Κέντρο Mosaic, www.olimazi.eu ,2007)

Διεθνής Αμνηστία www.amnesty.org.gr , 2007)

Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, www.anthropos.gr ,2007)

Δρόμοι Ζωής, www.dromoi-zois.gr , 2007

Εθελοντική Εργασία Αθήνας, www.anthropos.gr, 2007)

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, www.gcr.gr , 2007)

Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, www.redcross.gr, 2007)

I.K.A.Θ.B., www.mrct.org , 2007)

Καρίτας, www.caritas.gr , 2007)

PR.A.K.S.I.S - Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας, www.praksis.gr, 2007)

PROLEPSIS Ινστιτούτο Προληπτικής, Περιβαλλοντικής και Εργασιακής Ιατρικής www.prolepis.gr, 2007)

ΜΕΡΟΣ: Γ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Υπογράφηκε στην Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951

Εναρξη ισχύος : 22 Απριλίου 1954 σύμφωνα με το άρθρο 43

Κείμενο : Ηνωμένα Έθνη, Συλλογή Συμβάσεων Νο. 2545, Τόμος 189, Σελ. 137

[όπως κυρώθηκε με το **ν.δ. 3989 της 19/26 Σ/βρίου 1959 : περί κυρώσεως της πολυμερούς Συμβάσεως περί της Νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων (ΦΕΚ Α' 201)]**

Άρθρον μόνον: - Κυρούται και έχει πλήρη ισχύν Νόμου η εν Γενεύη συναφθείσα τη 28 Ιουλίου 1951 και υπό της Ελλάδος τη 10 Απριλίου 1952 υπογραφείσα πολυμερής Σύμβασις περί της Νομικής Καταστάσεως των Προσφύγων, ομού μετά των παραρτημάτων αυτής και των προσηρτημένων αυτή επιφυλάξεων, ως έπεται το κείμενο εν Αγγλικώ πρωτοτύπω και εν Ελληνική μεταφράσει.

Εν τη Ελλ. Β. Πρεσβεία Ρώμης τη 17 Σεπτεμβρίου 1959

Εθεωρήθη και ετέθη η μεγάλη του Κράτους σφραγίς

Εν Αθήναις τη 19η Σεπτεμβρίου 1959

Σύμβασις Περί Του Καθεστώτος Των Προσφύγων

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη,

Εχοντα υπ' όψιν ότι ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών και η Παγκόσμιος Διακήρυξις των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου εγκριθείσα υπό της Γενικής Συνελεύσεως την 10ην Δεκεμβρίου 1948, επεβεβαίωσαν την αρχήν ότι δέον όπως οι άνθρωποι απολαύουν των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών άνευ διακρίσεως τινός. -

Εχοντα υπ' όψιν ότι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών έχει επανειλημμένως εκδηλώσει το ζωηρόν αυτού ενδιαφέρον δια τους Πρόσφυγας και προσεπάθησεν όπως τους εξασφαλίση την ευρυτέραν δυνατήν άσκησιν των θεμελιωδών τούτων δικαιωμάτων και ελευθεριών.-

Εχοντα υπ' όψιν ότι είναι ευκαταία τόσο η αναθεώρησις και κωδικοποίησις των προϋπαρχουσών διεθνών συμφωνιών των αναφερομένων εις το Καθεστώς των Προσφύγων όσον και η επέκτασις της εφαρμογής αυτών και της εις τους πρόσφυγας παρεχομένης υπό τούτων προστασίας, δια μιας νέας συμφωνίας.-

Εχοντα υπ' όψιν ότι η παροχή ασύλου δυνατόν να συνεπάγεται εξαιρετικώς μεγάλην επιβάρυνσιν εις ωρισμένας χώρας και ότι η ικανοποιητική λύσις προβλήματος, ούτινος η διεθνής έκτασις και φύσις έχουν αναγνωρισθεί υπό του Ο.Η.Ε., δεν δύναται κατά συνέπειαν να επιτευχθή άνευ της διεθνούς συνεργασίας.-

Εκφράζοντα την ευχήν όπως άπαντα τα Κράτη, αναγνωρίζοντα τον κοινωνικόν και ανθρωπιστικόν χαρακτήρα του προβλήματος των προσφύγων, πράξουν πάν ό, τι τοις είναι δυνατόν ίνα το πρόβλημα τούτο μη αποβή αιτία εντάσεως των διεθνών σχέσεων.-

Λαμβάνουσα υπό σημείωσιν ότι ο Υπάτος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών δια τους Πρόσφυγας καθήκον έχει να επιτηρή τα της εφαρμογής των εξασφαλιζουσών την προστασίαν των προσφύγων διεθνών συμβάσεων και αναγνωρίζοντα ότι ο αποτελεσματικός συντονισμός των δια την λύσιν του προβλήματος τούτου ληφθέντων μέτρων θέλει εξαρτηθή εκ της συνεργασίας των Κρατών μετά του Υπάτου Αρμοστού.

Συνεφώνησαν τα κάτωθι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι

ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

"Καθορισμός του όρου πρόσφυξ"

Άρθρον 1. - Α. Εν τη εννοία της παρούσης συμβάσεως ο όρος "πρόσφυξ" εφαρμόζεται επί :

1. Παντός προσώπου όπερ έχει θεωρηθή πρόσφυξ κατ' εφαρμογήν των Συμφωνιών της 12ης Μαΐου 1926 και 30ης Ιουνίου 1928, ή των Συμβάσεων της 28ης Οκτωβρίου 1933 και 10ης Φεβρουαρίου 1938, του Πρωτοκόλλου της 14ης Σεπτεμβρίου 1939 ή κατ' εφαρμογήν του Καταστατικού της Διεθνούς Οργανώσεως Προσφύγων.- Αποφάσεις περί μη αναγνώρισεως της ιδιότητος του πρόσφυγος ληφθείσαι υπό της Διεθνούς Οργανώσεως Προσφύγων κατά την διάρκειαν της λειτουργίας αυτής δεν εμποδίζουν την αναγνώρισιν της ιδιότητος ταύτης εις πρόσωπα πληρούντα τους υπό του δευτέρου εδαφίου της παρούσης παραγράφου διαλαμβανόμενους όρους.

2. - Παντός προσώπου όπερ συνεπεία γεγονότων επελθόντων πρό της 1ης Ιανουαρίου 1951 και δεδικοιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητος, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή , λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύη της προστασίας της χώρας ταύτης, ή εάν μη έχον υπηκοότητα τινά και ευρισκόμενον συνεπεία τοιούτων γεγονότων εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους αυτού διαμονής, δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να επιστρέψη εις ταύτην. Εν ή περιπτώσει πρόσωπόν τι είναι υπήκοος πλειόνων χωρών, ο όρος "ής έχει την υπηκοότητα" αναφέρεται εις μίαν εκάστην των χωρών ών το πρόσωπον τούτο είναι υπήκοος. Δεν θεωρείται στερούμενον της υπό της χώρας ής έχει την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας, πρόσωπον όπερ άνευ αιτίας βασιζομένης επί δεδικοιολογημένου φόβου δεν έκαμε χρήσιν της υφ' ετέρας των χωρών ών κέκτηται την υπηκοότητα παρεχομένης προστασίας.

Β. 1. Εν τη εννοία της παρούσης Συμβάσεως, αι λέξεις "γεγονότα επελθόντα προ της 1ης Ιανουαρίου 1951" εν άρθρω 1Α σημαίνουν είτε α) "γεγονότα επελθόντα προ της 1ης Ιανουαρίου 1951 εν Ευρώπη" είτε β) "γεγονότα επελθόντα προ της 1ης Ιανουαρίου 1951 εν Ευρώπη ή αλλαχού", έκαστον δε των Συμβαλλομένων Μερών θέλει προβή, κατά την υπογραφήν, επικύρωσιν ή προσχώρησιν, εις δήλωσιν καθορίζον ποίαν εκ των ως άνω δύο εννοιών θεωρεί εφαρμοστέαν όσον αφορά τας εκ της παρούσης Συμβάσεως υποχρεώσεις αυτού.

2. Πάν Συμβαλλόμενο Κράτος αποδεχθέν την εκδοχήν (α) δύναται ανά πάσαν στιγμήν να επεκτείνη τας υποχρεώσεις αυτού αποδεχόμενον την εκδοχήν (β) δι' ανακοινώσεως απευθυνομένης εις τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Γ. Η παρούσα Σύμβασις παύει εφαρμοζομένη επί προσώπων εμπίπτοντων εις τας διατάξεις της ως άνω παραγρ. Α εις τας κατωτέρω περιπτώσεις :

1. Εάν έκαμον εκ νέου οικειοθελώς χρήσιν της προστασίας της χώρας ης έχουν την υπηκοότητα, ή

2. εάν μετά την απώλειαν της υπηκοότητος αυτών, οικειοθελώς επανέκτησαν ταύτην, ή

3. εάν απέκτησαν νέαν υπηκοότητα και απολαύουν της υπό της χώρας της νέας αυτών υπηκοότητος παρεχομένης προστασίας, ή

4. εάν επέστρεψαν οικειοθελώς προς εγκατάστασιν εις την χώραν ή είχαν εγκαταλείψει ή εκτός των συνόρων της οποίας παρέμενον φοβούμενοι διωγμόν, ή

5. εάν δεν δύνανται πλέον να εξακολουθούν αποποιούμενα την υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτών παρεχομένην προστασίαν, δεδομένου ότι έχουν παύσει υφιστάμεναι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθησαν.- Σημειωτέον πάντως ότι αι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δεν εφαρμόζονται εις την περίπτωσιν πρόσφυγος εμπίπτοντος εις την παράγραφον Α του άρθρου τούτου και δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις, ίνα αρνηθή να απολαύση της υπό της χώρας της υπηκοότητος αυτού παρεχομένης προστασίας.

6. Εάν προκειμένου περί προσώπων μη κεκτημένων υπηκοότητα τινά δύνανται ταύτα να επιστρέψουν εις την χώραν ένθα είχαν την συνήθη αυτών διαμονήν, δεδομένου ότι αι προϋποθέσεις συνεπεία των οποίων ανεγνωρίσθησαν ως Πρόσφυγες, έχουν παύσει υφιστάμεναι. Σημειωτέον πάντως ότι αι διατάξεις του παρόντος εδαφίου δεν εφαρμόζονται εις την περίπτωσιν πρόσφυγος εμπίπτοντος εις την παράγραφον Α του άρθρου τούτου και δυναμένου να επικαλεσθή επιτακτικούς λόγους αναφερομένους εις προγενεστέρας διώξεις ίνα αρνηθή να επιστρέψη εις την χώραν ένθα είχε την συνήθη αυτού διαμονήν.

Δ. Η Σύμβασις αυτή δεν εφαρμόζεται επί προσώπων άτινα απολαύουν σήμεραν της προστασίας ή συνδρομής παρεχομένης ουχί υπό του Υπατου Αρμοστού των Ηνωμένων Εθνών.- Όταν η ως άνω προστασία ή συνδρομή παύση παρεχομένη δι' οιανδήποτε αιτίαν χωρίς συγχρόνως να έχη οριστικώς ρυθμισθή η τύχη των προσώπων τούτων, συμφώνως προς τας υπό της Γενικής Συνελεύσεως των Ηνωμένων Εθνών ληφθείσας σχετικώς αποφάσεις, τα πρόσωπα ταύτα θα απολαύουν αυτομάτως των εκ της Συμβάσεως ταύτης απορρεόντων ευεργετημάτων.

Ε. Η Σύμβασις αυτή δεν εφαρμόζεται επί προσώπου όπερ αναγνωρίζεται υπό των αρμοδίων αρχών της χώρας ένθα έχει εγκατασταθή ως έχον τα συναφή προς την κτήσιν της υπηκοότητος της χώρας ταύτης δικαιώματα και υποχρεώσεις.

ΣΤ. Αι διατάξεις της Συμβάσεως ταύτης δεν εφαρμόζονται επί προσώπων δια τα οποία υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστευή τις ότι : α) έχουν διαπράξει εγκλήματα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητος εν τη εννοία των διεθνών συμφωνιών αίτινες συνήφθησαν επί σκοπώ αντιμετωπίσεως των αδικημάτων τούτων.- β) έχουν διαπράξει σοβαρόν αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ευρισκόμενα εκτός της χώρας της εισδοχής πριν ή γίνουν ταύτα δεκτά ως πρόσφυγες υπό της χώρας ταύτης.- γ) είναι ένοχα ενεργειών αντιθέτων προς τους σκοπούς και τας αρχάς των Ηνωμένων Εθνών.

Γενικαί υποχρεώσεις

Άρθρον 2. - Πάς πρόσφυξ υπέχει έναντι της χώρας ένθα ευρίσκεται υποχρεώσεις απαιτούσας ιδίως όπως ούτος συμμορφούται προς τους νόμους και κανονισμούς της χώρας ταύτης ως και προς τα δια διατήρησιν της δημοσίας τάξεως λαμβανόμενα μέτρα.

Ισότης μεταχειρίσεως

Άρθρον 3. - Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα εφαρμόζουν τας διατάξεις της Συμβάσεως ταύτης επί των προσφύγων άνευ διακρίσεως ως προς την φυλήν, την θρησκείαν και την χώραν της καταγωγής αυτών.

Θρησκεία

Άρθρον 4. - Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα επιφυλάσσουν εις τους επί του εδάφους των ευρισκομένους πρόσφυγας μεταχειρίσιν τουλάχιστον τόσον ευνοϊκήν όσον και εις τους ιδίους υπηκόους, όσον αφορά την ελευθέραν υπ' αυτών άσκησιν της λατρείας και θρησκευτικήν κατήχησιν των τέκνων αυτών.

Δικαιώματα χορηγηθέντα υπό διατάξεων εκτός της Συμβάσεως ταύτης

Άρθρον 5. - Αι διατάξεις της παρούσης Συμβάσεως δεν θίγουν δικαιώματα και ευεργετήματα χορηγηθέντα εις τους πρόσφυγας συμφώνως προς ετέρας διατάξεις εκτός της Συμβάσεως ταύτης.

Εννοια του όρου "υπό τας ίδιας συνθήκας"

Άρθρον 6. - Εν τη εννοία της παρούσης Συμβάσεως, ο όρος "υπό τας ίδιας συνθήκας" συνεπάγεται ότι δέον όπως πληρούνται άπασαι αι προϋποθέσεις (και ιδίως αι εις την διάρκειαν και τας συνθήκας της προσκαιρού ή συνήθους διαμονής αναφερόμεναι) άς ο ενδιαφερόμενος θα ώφειλε να πληροί, εάν δεν ήτο πρόσφυξ, ίνα απολαύση του περιού ο λόγος δικαιώματος, πλην των προϋποθέσεων εκείνων αίτινες ως εκ της φύσεως αυτών δεν δύνανται να πληρωθούν υπό πρόσφυγος.

Απαλλαγή από της αμοιβαιότητος

Άρθρον 7. - 1. Υπό την επιφύλαξιν πλέον ευνοϊκών διατάξεων περιεχομένων εν τη παρούση Συμβάσει έκαστον Συμβαλλόμενον Κράτος θέλει χορηγεί εις τους πρόσφυγας Καθεστώς οίον και εις τους αλλοδαπούς εν γένει.

2. Μετά τριετή διαμονήν οι εις το έδαφος των Συμβαλλομένων Κρατών ευρισκόμενοι πρόσφυγες θα απολαύουν απαλλαγής από των διατάξεων περι νομοθετικής αμοιβαιότητος.

3. Εκαστον Συμβαλλόμενον Κράτος θέλει εξακολουθήσει χορηγούν εις τους πρόσφυγας δικαιώματα και ευεργετήματα κεκτημένα εν ελλείψει αμοιβαιότητος, κατά τον χρόνον της θέσεως εν ισχύι της παρούσης συμβάσεως υπό του ειρημένου Κράτους.

4. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εξετάσουν ευμενώς την δυνατότητα χορηγήσεως εις τους πρόσφυγας, εν ελλείψει αμοιβαιότητος, δικαιωμάτων και ευεργετημάτων επί πλέον εκείνων ως ούτοι δικαιούνται δυνάμει των ως άνω εδαφίων 2 και 3, ως και την δυνατότητα επεκτάσεως της απαλλαγής από της αμοιβαιότητος εις πρόσφυγας οίτινες δεν πληρούν τας εν τοις άνω εδαφίοις 2 και 3 διαλαμβανόμενας προϋποθέσεις.

5. Αι διατάξεις των ως άνω εδαφίων 2 και 3 εφαρμόζονται επί των δικαιωμάτων και ευεργετημάτων τόσον των προβλεπομένων υπό των άρθρων 13, 18, 19, 21 και 22 της παρούσης Συμβάσεως όσον και των μη προβλεπομένων εν αυτή.

Απαλλαγή από εκτάκτων μέτρων

Άρθρον 8. - Εκτακτα μέτρα διαλαμβανόμενα τυχόν κατά του προσώπου, της περιουσίας ή των συμφερόντων υπηκόου ωρισμένης χώρας δεν θα εφαρμόζονται υπό των Συμβαλλομένων Χωρών επί προσφύγων, οίτινες τυπικώς είναι υπήκοοι της ειρημένης χώρας, εκ μόνου του λόγου της τοιαύτης αυτών υπηκοότητος. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι, αίτινες, ως εκ της νομοθεσίας των, κωλύονται να εφαρμόζουν την εις το άρθρον τούτο διατυπωμένην γενικήν αρχήν, θα χορηγούν εις ειδικάς περιπτώσεις εις τοιούτους Πρόσφυγας απαλλαγάς από των ως άνω μέτρων.

Προσωρινά μέτρα

Άρθρον 9. - Ουδεμία διάταξις της παρούσης Συμβάσεως κωλύει τας Συμβαλλομένας Χώρας εν καιρώ πολέμου ή άλλως σοβαρών και εξαιρετικών περιστάσεων, να λαμβάνουν, εν σχέσει προς συγκεκριμένον πρόσωπον, προσωρινά μέτρα άτινα θεωρούν απαραίτητα δια την εθνικήν αυτών ασφάλειαν, έως ότου αι Χώραι αύται αποφανθούν ότι το περί ου ο λόγος πρόσωπον είναι πράγματι πρόσφυξ και ότι η διατήρησις των ως άνω μέτρων, ως προς το πρόσωπον αυτού, είναι απαραίτητος χάριν της εθνικής αυτών ασφάλειας.

Χρονικός Υπολογισμός συνήθους διαμονής

Άρθρον 10. - 1. Δια Πρόσφυγας, οίτινες, εκτοπισθέντες κατά την διάρκειαν του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, μετεφέρθησαν εις το έδαφος ενός των Συμβαλλομένων Κρατών και διαμένουν εν αυτώ, η αναγκαστική αυτή πρόσκαιρος διαμονή θεωρείται, από απόψεως χρονικού υπολογισμού, ως συνήθης διαμονή αυτών εις το ως άνω έδαφος.-

2. Δια Πρόσφυγας οίτινες, εκτοπισθέντες εκ του εδάφους ενός των Συμβαλλομένων Κρατών κατά την διάρκειαν του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, επέστρεψαν εις τούτο με πρόθεσιν εγκαταστάσεως, πριν ή η παρούσα Σύμβασις τεθή εν ισχύι, η χρονική διάρκεια της διαμονής αυτών πρό και μετά την αναγκαστικήν εκτόπισιν θεωρείται ως μη διακοπέισα, εις άπασας τας περιπτώσεις αίτινες προϋποθέτουν αδιάκοπον διαμονήν.

Πρόσφυγες εργάται θαλάσσης

Άρθρον 11. - Εις την περίπτωσιν Προσφύγων τακτικώς υπηρετούντων ως μέλη πληρώματος πλοίου φέροντος την σημαίαν ενός των Συμβαλλομένων Κρατών, το Κράτος τούτο θέλει ευμενώς εξετάσει την δυνατότητα χορηγήσεως αυτοίς αδείας εγκαταστάσεως επί του εδάφους τούτου και εκδόσεως αυτοίς ταξιδιωτικών εγγράφων ή και προσωρινής αδείας παραμονής αυτών ίνα ειδικώτερον διευκολύνη την εγκατάστασιν τούτων εις ετέραν χώραν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ

ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΙΣ

Προσωπική κατάσταση

Άρθρον 12. - 1. Η προσωπική κατάσταση των Προσφύγων διέπεται υπό των νόμων της χώρας της κατοικίας ή ελλείψει κατοικίας, υπό των νόμων της χώρας της διαμονής αυτών.

2. Τα προς την προσωπικήν κατάστασιν του πρόσφυγος συναφή κεκτημένα δικαιώματα, ιδίως δε τα συναφή προς τον γάμον, θα είναι σεβαστά υπό παντός Συμβαλλομένου Κράτους, υπό την επιφύλαξιν της εκπληρώσεως, εν ή περιπτώσει τυγχάνει τούτο απαραίτητον των υπό της νομοθεσίας του ειρημένου Κράτους προβλεπομένων διατυπώσεων, εφ' όσον πάντως τα ως άνω δικαιώματα θα ανεγνωρίζοντο υπό της νομοθεσίας του Κράτους τούτου, εάν το περί ου ο λόγος πρόσωπον δεν είχε καταστή πρόσφυξ.

Κινητή και ακίνητη περιουσία

Άρθρον 13. - Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα επιφυλάσσουν εις πάντα πρόσφυγα μεταχείρισιν όσον ένεστι ευνοϊκήν, πάντως δε ουχί ολιγώτερον ευνοϊκήν της, υπό τας ίδιας συνθήκας, επιφυλασσομένης εις τους αλλοδαπούς εν γένει, όσον αφορά την κτήσιν κινητής και ακινήτου περιουσίας ως και ετέρων σχετικών δικαιωμάτων, τας μισθώσεις και ετέρας εις την κτήσιν τοιαύτης περιουσίας αναφερομένας δικαιοπραξίας.

Πνευματική ιδιοκτησία και ευρεσιτεχνία

Άρθρον 14. - Όσον αφορά την προστασίαν τόσον της ευρεσιτεχνίας, ίδια δε εφευρέσεων, σχεδίων, προτύπων, εμπορικών σημάτων, εμπορικών τίτλων, όσον και των δικαιωμάτων επί καλλιτεχνικών, φιλολογικών και επιστημονικών έργων, πάς πρόσφυξ θα απολαύη εις την χώραν ένθα έχει την συνήθη αυτού διαμονήν, της εις τους υπηκόους της χώρας ταύτης παρεχομένης προστασίας. Εις το έδαφος παντός ετέρου Συμβαλλομένου Κράτους θα απολαύη της προστασίας ήτις παρέχεται εις τους επί του εδάφους τούτου ευρισκομένους υπηκόους της χώρας ένθα ούτος έχει την συνήθη αυτού διαμονήν.

Δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι

Άρθρον 15. - Όσον αφορά τα σωματεία μη κερδοσκοπικού ή πολιτικού χαρακτήρος ως και επαγγελματικά συνδικάτα, τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα επιφυλάσσουν εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών Πρόσφυγας την μάλλον ευμενή μεταχείρισιν, ήτις χορηγείται υπό τας ίδιας συνθήκας εις τους υπηκόους αλλοδαπού Κράτους.

Δικαίωμα προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου

Άρθρον 16. - 1. Πάξ πρόσφυξ επί του εδάφους των Συμβαλλομένων Κρατών θα έχη ελευθέρως δικαίωμα προσφυγής ενώπιον των δικαστικών αρχών.

2. Πάξ πρόσφυξ, εντός του εδάφους του Συμβαλλομένου Κράτους ένθα έχει την συνήθη αυτού διαμονήν, θα απολαύη της αυτής ως και ο υπήκοος του Κράτους τούτου μεταχείρισεως, όσον αφορά το δικαίωμα της προσφυγής ενώπιον δικαστηρίων, την δικαστικήν συνδρομήν και την απαλλαγήν από εγγυοδοσίας αλλοδαπού.

3. Πάξ πρόσφυξ, εκτός του εδάφους των Συμβαλλομένων Κρατών εκτός δε του Κράτους ένθα έχει την συνήθη αυτού διαμονήν, απολαύει όσον αφορά

τα υπό του εδαφίου 2 διαλαμβανόμενα ζητήματα της αυτής μεταχειρίσεως ως και ο υπήκοος της χώρας, ένθα έχει την συνήθη αυτού διαμονήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΠ' ΑΜΟΙΒΗ

Μισθωτά Επαγγέλματα

Άρθρον 17. - Τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα επιφυλάσσουν εις πάντα πρόσφυγα, νομίμως διαμένοντα επί του εδάφους αυτών, την ευνοϊκωτέραν, υπό τας αυτάς συνθήκας, επιφυλασσομένην εις τους υπηκόους αλλοδαπού Κράτους μεταχείρισιν όσον αφορά την άσκησιν μισθωτής επαγγελματικής απασχολήσεως.

2. Οπωσδήποτε, τα εις τους αλλοδαπούς ή εις την εργασίαν των αλλοδαπών, χάριν της προστασίας των ημεδαπών εργαζομένων, επιβαλλόμενα περιοριστικά μέτρα δεν θα εφαρμόζονται επί Προσφύγων οίτινες είχαν ήδη, καθ' ήν στιγμήν η Σύμβασις αύτη ετέθη εν ισχύι, εξαιρεθή της εφαρμογής αυτών υπό της ενδιαφερομένης Χώρας, ή οίτινες εκπληρούν ένα εκ των κατωτέρω όρων : α) Εάν έχουν συμπληρώσει τριετή διαμονήν εντός της Χώρας. - β) Εάν ο έτερος των συζύγων είναι πρόσωπον κεκτημένον την εθνικότητα της χώρας της διαμονής. Ουδείς πρόσφυξ δύναται να επικαλεσθή το εκ της περιπτώσεως ταύτης απορρέον ευεργέτημα, εάν έχη παύσει συμβιών μετά του ετέρου των συζύγων. - γ) Εάν έχουν έν ή πλείονα τέκνα κεκτημένα την εθνικότητα της χώρας της διαμονής.

3. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εξετάσουν ευμενώς την υιοθέτησιν μέτρων προς εξομοίωσιν των σχετικών προς την άσκησιν μισθωτών επαγγελμάτων δικαιωμάτων των προσφύγων προς τα δικαιώματα των υπηκόων αυτών και ειδικώτερον των προσφύγων οίτινες έχουν εισέλθει εις το έδαφος αυτών κατ' εφαρμογήν προγράμματος μεταναστεύσεως ή προσελκύσεως εργατικών χειρών.

Μη μισθωτά επαγγέλματα

Άρθρον 18. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν, εις τους νομίμως επί του εδάφους αυτών ευρισκομένους πρόσφυγας, μεταχείρισιν όσον ένεστι ευνοϊκήν, οπωσδήποτε δε ουχί ολιγώτερον ευνοϊκήν της υπό τας αυτάς συνθήκας εις τους αλλοδαπούς εν γένει επιφυλασσομένης, όσον αφορά την άσκησιν μη μισθωτού αγροτικού, βιομηχανικού, χειροτεχνικού ή εμπορικού επαγγέλματος, ως και την σύστασιν εμπορικών και βιομηχανικών εταιρειών.

Ελεύθερα επαγγέλματα

Άρθρον 19. - 1. Πάσα Συμβαλλομένη Χώρα θα επιφυλάσσει εις τους νομίμως επί του εδάφους αυτής διαμένοντας πρόσφυγας, οίτινες κέκτηνται διπλώματα ανεγνωρισμένα υπό των αρμοδίων αρχών της ειρημένης χώρας και προτίθενται όπως ασκήσουν ελεύθερον επάγγελμα, μεταχείρισιν όσον ένεστι ευνοϊκήν, οπωσδήποτε δε ουχί ολιγώτερον ευνοϊκήν της υπό τας ίδιας συνθήκας εις τους αλλοδαπούς εν γένει επιφυλασσομένης.

2. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα πράξουν ό,τι είναι δυνατόν, συμφώνως προς το Σύνταγμα και τους Νόμους αυτών, ίνα εξασφαλίσουν την εγκατάστασιν τοιούτων προσφύγων επί των εκτός του μητροπολιτικού εδάφους περιοχών, ών διαχειρίζονται τας διεθνείς σχέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙV

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

Σύστημα δελτίου

Άρθρον 20. - Εν ή περιπτώσει ισχύει το σύστημα δελτίου, διέπον τον εφοδιασμόν του πληθυσμού εν τω συνόλω αυτού, και ρυθμίζον την γενικήν κατανομήν των εν ανεπαρκεία προϊόντων, οι πρόσφυγες θα τύχουν υπό των Συμβαλλομένων Χωρών της αυτής μεταχειρίσεως ως και οι υπήκοοι αυτών.

Στέγασις

Άρθρον 21. - Όσον αφορά την στέγασιν, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι, εν ώ μέτρω το πρόβλημα τούτο διέπεται υπό νόμων ή κανονισμών ή υπόκειται εις τον έλεγχον των δημοσίων αρχών, θα επιφυλάσσουν εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών πρόσφυγας μεταχειρίσιν όσον ένεστι ευνοϊκήν, οπωσδήποτε ουχί ολιγώτερον ευνοϊκήν της υπό τας ίδιαις συνθήκας εις τους αλλοδαπούς εν γένει επιφυλασσομένης.

Δημοσία Εκπαιδευσις

Άρθρον 22. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους πρόσφυγας οίαν και εις τους υπηκόους αυτών μεταχειρίσιν όσον αφορά την στοιχειώδη εκπαίδευσιν.

2. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους Πρόσφυγας μεταχειρίσιν όσον ένεστι ευνοϊκήν, οπωσδήποτε δε ουχί ολιγώτερον ευνοϊκήν της υπό τας ίδιαις συνθήκας εις τους αλλοδαπούς εν γένει επιφυλασσομένης, όσον αφορά την λοιπήν εκπαίδευσιν και ειδικώτερον την εισδοχήν εις εκπαιδευτικά ιδρύματα, την αναγνώρισιν αλλοδαπών σχολικών πιστοποιητικών, διπλωμάτων και πανεπιστημιακών τίτλων, την καταβολήν ηλαττωμένων διδάκτρων και τελών και την χορήγησιν υποτροφιών.

Συνδρομή υπό του Δημοσίου

Άρθρον 23. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών πρόσφυγας μεταχειρίσιν οίαν και εις τους υπηκόους αυτών, όσον αφορά την υπό του Δημοσίου παρεχομένην πρόνοιαν και συνδρομήν.

Εργατική Νομοθεσία και Κοινωνική Ασφάλισις

Άρθρον 24. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα επιφυλάσσουν εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών πρόσφυγας μεταχειρίσιν, οίαν και εις τους υπηκόους αυτών όσον αφορά τας κάτωθι περιπτώσεις. - α) Εν ώ μέτρω τα ζητήματα ταύτα ρυθμίζονται υπό της νομοθεσίας ή εξαρτώνται εκ των διοικητικών αρχών, αμοιβαί, συμπεριλαμβανομένων των οικογενειακών επιδομάτων όταν ταύτα αποτελούν μέρος της αμοιβής, διάρκεια εργασίας, υπερωρίαί, άδεια μετ' αποδοχών, περιοριστικά μέτρα εις την κατ' οίκον εργασίαν, κατώτατον όριον ηλικίας εργαζομένων, μαθητεία και επαγγελματική κατάρτισις, εργασία γυναικών και ανηλίκων και απολαυή ευεργετημάτων απορρεόντων εκ συλλογικών συμβάσεων. - β) Η Κοινωνική ασφάλισις (νομοθετικά διατάξεις αναφερόμεναι εις εργατικά ατυχήματα, επαγγελματικάς

ασθενείας, μητρότητα, ασθενείας εν γένει, αναπηρίαν, γήρας, θάνατον, ανεργίαν, οικογενειακά βάρη ως και πάντα κίνδυνον καλυπτόμενον, κατά την νομοθεσίαν της χώρας, υπό συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως) υπό τας εξής επιφυλάξεις :

I. Υπάρξεως ειδικών συμφωνιών προς διατήρησιν των κεκτημένων δικαιωμάτων ως και των υπό κτήσιν τοιούτων,

II. Υπάρξεως ειδικών διατάξεων θεσπιζομένων υπό της νομοθεσίας της χώρας διαμονής των αναφερομένων εις ολικάς ή μερικές παροχάς πληρωτέας αποκλειστικώς εκ δημοσίων κονδυλίων ως και εις επιδόματα χορηγούμενα εις πρόσωπα μη πληρούντα τους όρους συνεισφοράς οίτινες απαιτούνται δια παροχήν κανονικής συνταξιοδοτήσεως.

2. Το δικαίωμα αποζημιώσεως εκ θανάτου πρόσφυγος, επελθόντος εξ εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθενείας, παραμένει άθικτον έστω και αν ο δικαιούχος έχει την διαμονήν εκτός του εδάφους της Συμβαλλομένης Χώρας.

3. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εφαρμόσουν κατ' επέκτασιν και δια τους Πρόσφυγας τα ευεργετήματα τα απορρέοντα εκ των μεταξύ τούτων συναφθεισών ή συναφθησομένων συμβάσεων, αίτινες αφορούν την διατήρησιν των σχετικών προς την κοινωνικήν ασφάλισιν κεκτημένων δικαιωμάτων ή των υπό κτήσιν τοιούτων, εφ' όσον οι πρόσφυγες πληρούν άπαντας του όρους, οίτινες προβλέπονται δια τους υπηκόους των υπογραψασών τας εν λόγω συμφωνίας Χωρών.

4. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εξετάσουν ευμενώς την δυνατότητα όπως εφαρμόσουν κατ' επέκτασιν και εις τους πρόσφυγας όσον ένεστι τα ευεργετήματα τα απορρέοντα εκ παρεμφερών συμφωνιών, αίτινες ισχύουν ή πρόκειται να ισχύουν μεταξύ αυτών και χωρών μη συμβαλλομένων εις την παρούσαν σύμβασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Συνδρομή υπό Διοικητικών Αρχών

Άρθρον 25. - 1. Οσάκις η υπό πρόσφυγος άσκησις δικαιώματος κανονικώς απαιτεί την συνδρομήν αλλοδαπών αρχών εις άς δεν δύναται ούτος να προσφύγη, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι, εις το έδαφος των οποίων διαμένει, θα μεριμνήσουν ίνα η συνδρομή αύτη τώ παρεσχεθή είτε υπό των αρμοδίων αυτών αρχών είτε από διεθνούς τινός αρχής.

2. Αι εις το εδάφιον 1 αναφερόμεναι αρχαί θα χορηγήσουν ή θα μεριμνήσουν ίνα χορηγηθούν, υπό τον έλεγchon αυτών, εις τους πρόσφυγας έγγραφα ή πιστοποιητικά χορηγούμενα κανονικώς εις αλλοδαπούς υπό των εθνικών των αρχών ή μέσω τούτων.

3. Τα κατ' αυτόν τον τρόπον χορηγούμενα έγγραφα ή πιστοποιητικά θα υποκαθιστούν τα εις τους αλλοδαπούς υπό των εθνικών αυτών αρχών ή μέσω τούτων χορηγούμενα επίσημα έγγραφα και θα ισχύουν μέχρις αποδείξεως του εναντίου.

4. Υπό την επιφύλαξιν ειδικής μεταχειρίσεως, τυχόν επιφυλασσομένης εις απόρους, δια τας εν τω παρόντι άρθρω μνημονευομένας υπηρεσίας δύνανται να επιβληθούν τέλη πλήν όμως ταύτα δέον να είναι λογικά και ανάλογα προς τα εις τους ημεδαπούς επιβαλλόμενα εις παρομοίας περιπτώσεις.

5. Αι διατάξεις του παρόντος άρθρου ουδόλως θίγουν τα εν άρθροις 27 και 28 διαλαμβανόμενα.

Ελευθέρα κυκλοφορία

Άρθρον 26. - Πάσα Συμβαλλομένη Χώρα θα επιφυλάσση εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτής πρόσφυγας, το δικαίωμα τόσον εκλογής του τόπου διαμονής αυτών όσον και ελευθέρας κυκλοφορίας, υπό την επιφύλαξιν τυχόν υπάρξεως κανόνων εφαρμοζομένων, υπό τας ιδίας συνθήκας, εις αλλοδαπούς εν γένει.

Δελτία Ταυτότητος

Άρθρον 27. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα χορηγούν δελτίον ταυτότητος εις πάντα πρόσφυγα ευρισκόμενον επί του εδάφους αυτών και μή όντα κάτοχον εν ισχύι ταξιδιωτικού εγγράφου.

Ταξιδιωτικά έγγραφα

Άρθρον 28. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα χορηγούν, εις τους νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών πρόσφυγας, ταξιδιωτικά έγγραφα δι' ών θα δικαιούνται ούτοι να ταξιδεύουν εκτός των συνόρων των Χωρών αυτών, πλήν εάν αντιτίθενται εις τούτο επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφάλειας ή δημοσίας τάξεως. Αι διατάξεις του Παραρτήματος της παρούσης Συμβάσεως εφαρμόζονται επί των εγγράφων τούτων. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δύνανται να χορηγούν τοιούτου είδους ταξιδιωτικά έγγραφα εις πάντα άλλον πρόσφυγα ευρισκόμενον επί του εδάφους αυτών, θα εξετάζουν δε μετά ιδιαιτέρας προσοχής τας περιπτώσεις προσφύγων ευρισκομένων επί του εδάφους αυτών και μη δυναμένων ν' αποκτήσουν ταξιδιωτικά έγγραφα της χώρας της νομίμου αυτών διαμονής.

2. Ταξιδιωτικά έγγραφα χορηγηθέντα υπό των Μερών συμφώνως προς προγενεστέρας της Συμβάσεως ταύτης διεθνείς Συμφωνίας, θα αναγνωρίζονται και θα θεωρούνται υπό των Συμβαλλομένων Χωρών ως εάν είχαν εκδοθή κατά τους όρους του παρόντος άρθρου.

Δημοσιονομικαί επιβαρύνσεις

Άρθρον 29. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα επιβάλλουν επί των Προσφύγων φόρους ή τέλη οιασδήποτε φύσεως, πέραν εκείνων ούς, εις παρομοίας περιπτώσεις, επιβάλλουν εις τους υπηκόους αυτών.

2. Αι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου δεν αντιτίθενται εις την εφαρμογήν επί των Προσφύγων των νόμων και κανονισμών σχετικών προς τα τέλη αίτινα απαιτούνται δια την εις τους αλλοδαπούς έκδοσιν διοικητικών εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων και των δελτίων ταυτότητος.

Μεταφορά περουσιακών στοιχείων

Άρθρον 30. - 1. Πάσα Συμβαλλομένη Χώρα, συμφώνως προς τους νόμους και κανονισμούς αυτής, θα επιτρέπη εις τους πρόσφυγας να μεταφέρουν τα εις αυτήν εισαχθέντα περιουσιακά στοιχεία εις το έδαφος ετέρας χώρας ένθα δίδεται αυτοίς άδεια επανεγκαταστάσεως.

2. Πάσα Συμβαλλομένη Χώρα θα εξετάζη ευμενώς τας υπό των προσφύγων υποβαλλομένας αιτήσεις προς λήψιν αδείας μεταφοράς απάντων

των λοιπών περιουσιακών στοιχείων, άτινα είναι απαραίτητα προς επανεγκατάστασιν αυτών εις ετέραν χώραν ένθα τοίς δίδεται άδεια προς τούτο.

Πρόσφυγες παρνόμως διαμένοντες επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής

Άρθρον 31. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα επιβάλλουν ποινικάς κυρώσεις εις πρόσφυγας λόγω παρνόμου εισόδου ή διαμονής, εάν ούτοι προερχόμενοι απ' ευθείας εκ χώρας ένθα η ζωή ή η ελευθερία αυτών ηπειλείτο, εν τη εννοία του άρθρου 1, εισέρχωνται ή ευρίσκωνται ήδη επί του εδάφους αυτών άνευ άδειας, υπό την επιφύλαξιν πάντως ότι ούτοι αφ' ενός μεν θα παρουσιαστούν αμελλητί εις τας αρχάς αφ' ετέρου δε θα δώσουν επαρκείς εξηγήσεις περί της παρνόμου αυτών εισόδου ή διαμονής.

2. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εφαρμόζουν επί των κινήσεων των προσφύγων τούτων μόνον τα απαραίτητα περιοριστικά μέτρα. Τα περιοριστικά μέτρα θα εφαρμόζωνται μόνον μέχρις ότου ρυθμισθή το Καθεστώς των επί του εδάφους της χώρας της εισδοχής ευρισκομένων προσφύγων ή αποκτήσουν ούτοι άδειαν εισόδου εις ετέραν χώραν. Προς λήψιν της τοιαύτης άδειας, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα παράσχουν εις τους πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας ως και άπασας τας αναγκαίας διευκολύνσεις.

Απέλασις

Άρθρον 32. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δεν θα απελαύνουν πρόσφυγας νομίμως διαμένοντας επί του εδάφους αυτών, ειμή μόνον δια λόγους εθνικής ασφαλείας ή δημοσίας τάξεως.

2. Η απέλασις τοιούτου πρόσφυγος δεν θα πραγματοποιείται ειμή μόνον κατόπιν αποφάσεως λαμβανομένης συμφώνως προς την υπό της νομοθεσίας προβλεπομένην διαδικασίαν. - Εφ' όσον επιτακτικοί λόγοι εθνικής ασφαλείας δεν αντιτίθενται εις τούτο, οι πρόσφυγες θα δικαιούνται να προσάγουν αποδείξεις περί της αθωότητος αυτών, να προσφεύγουν και να παρίστανται προς τούτο ενώπιον αρμοδίων αρχών ή ενός ή πλειόνων προσώπων ειδικώς εντεταλμένων υπό της αρμοδίας αρχής.

3. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα παράσχουν εις τους ανωτέρω πρόσφυγας λογικάς προθεσμίας προς επιδίωξιν άδειας κανονικής εισόδου εις ετέραν χώραν. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι δύνανται να εφαρμόζουν, κατά τας προθεσμίας ταύτας, μέτρα εσωτερικής τάξεως οία ήθελον κριθή αναγκαία.

Απαγόρευσις απελάσεως ή επαναπροωθήσεως

Άρθρον 33. - 1. Ουδεμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνη ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, Πρόσφυγας, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.

2. Το εκ της παρούσης διατάξεως απορρέον ευεργέτημα δεν δύναται πάντως να επικαλήται πρόσφυξ όστις, δια σοβαράς αιτίας, θεωρείται επικίνδυνος εις την ασφάλειαν της χώρας ένθα ευρίσκεται ή όστις, έχων τελεσιδικώς καταδικασθή δι' ιδιαιτέρως σοβαρόν αδίκημα, αποτελεί κίνδυνον δια την Χώραν.

Πολιτογράφησις

Άρθρον 34. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα διευκολύνουν, εν τώ μέτρω του δυνατού, την αφομοίωσιν και πολιτογράφησιν των προσφύγων. Θα προσπαθήσουν, ειδικώτερον, να επιταχύνουν την διαδικασίαν της πολιτογραφήσεως και να ελαττώσουν, εν τώ μέτρω του δυνατού, τα δημοσιονομικά βάρη της τοιαύτης διαδικασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Συνεργασία των Εθνικών Αρχών μετά των Ηνωμένων Εθνών

Άρθρον 35. - 1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι αναλαμβάνουν να συνεργάζονται μετά του Υπάτου Αρμοστού των Ηνωμένων Εθνών δια τους πρόσφυγας, ή παντός ετέρου οργάνου των Ηνωμένων Εθνών όπερ τυχόν θα διεδέχετο τούτον εις την άσκησιν των λειτουργιών αυτού, και ειδικώτερον θα διευκολύνουν το έργον αυτού της επιτηρήσεως της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσης Συμβάσεως.

2. Επί σκοπώ όπως δυνηθή η Υπάτη Αρμοστεία ή πάν έτερον όργανον των Ηνωμένων Εθνών όπερ θα διεδέχετο ταύτην, να υποβάλλουν εκθέσεις εις τας αρμοδίας αρχάς των Ηνωμένων Εθνών, αι Συμβαλλόμεναι Χώραι αναλαμβάνουν να παρέχουν εις ταύτα καταλλήλως τας παρ' αυτών αιτουμένας πληροφορίας και στατιστικά δεδομένα σχετικώς προς : α) το καθεστώς των προσφύγων.- β) την εφαρμογήν της συμβάσεως ταύτης. - γ) νόμους, κανονισμούς και διατάγματα άτινα ισχύουν ή πρόκειται να ισχύσουν δια τους Πρόσφυγας.

Πληροφορία περί της Εθνικής Νομοθεσίας

Άρθρον 36. - Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα ανακοινούν εις τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών τα κείμενα νόμων και κανονισμών ούς ήθελον υιοθετήσκει προς εξασφάλισιν της εφαρμογής της παρούσης Συμβάσεως.

Σχέσις προς προγενεστέρας Συμβάσεις

Άρθρον 37. - Η παρούσα Σύμβασις αντικαθιστά, δια τα Συμβαλλόμενα Μέρη, τας Συμφωνίας της 5ης Ιουλίου 1922, 31ης Μαΐου 1924, 12ης Μαΐου 1926, 30ης Ιουνίου 1928 και 30ης Ιουλίου 1935 ως επίσης και τας Συμβάσεις της 28ης Οκτωβρίου 1933 και 10ης Φεβρουαρίου 1938, το Πρωτόκολλον της 14ης Σεπτεμβρίου 1939 και το Σύμφωνον της 15ης Οκτωβρίου 1946, χωρίς εκ τούτου να θίγωνται αι διατάξεις του εδαφίου 2 του Αρθρου 28.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII

ΤΕΛΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Διευθέτησις Διαφορών

Άρθρον 38. - Πάσα διαφορά μεταξύ των Συμβαλλομένων εις την παρούσαν Σύμβασιν Μερών αφορώσα την ερμηνείαν ή την εφαρμογήν της συμβάσεως θα υποβάλλεται, τη αιτήσκει οιουδήποτε εκ των ενδιαφερομένων

μερών εις το Διεθνές Δικαστήριο, εφ' όσον δεν καθίσταται δυνατόν να ρυθμισθή δι' άλλων μέσων.

Υπογραφή, Επικύρωσις και Προσχώρησις

Άρθρον 39. - 1. Η παρούσα Σύμβασις θέλει υπογραφή εν Γενεύη την 28ην Ιουλίου 1951 και θέλει εν συνεχεία κατατεθή παρά τω Γενικώ Γραμματεί των Ηνωμένων Εθνών, θα παραμείνη ανοικτή προς υπογραφήν εις το Ευρωπαϊκόν Γραφείον των Ηνωμένων Εθνών από της 28ης Ιουλίου μέχρι της 31ης Αυγούστου 1951. Θα είναι και πάλιν ανοικτή προς υπογραφήν εις την Κεντρικήν Εδραν των Ηνωμένων Εθνών από της 17ης Σεπτεμβρίου 1951 μέχρις της 31ης Δεκεμβρίου 1952.

2. Την παρούσαν σύμβασιν δύνανται να υπογράψουν πάντα τα Κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών ως και πάν Κράτος κληθέν όπως συμμετάσχη εις την Διάσκεψιν των Πληρεξουσίων και των Απατρίδων ή πάν Κράτος όπερ ήθελε κληθή υπό της Γενικής Συνελεύσεως να υπογράψη την παρούσαν σύμβασιν. Θέλει επικυρωθή και τα όργανα επικυρώσεως θέλουν κατατεθή παρά τω Γενικώ Γραμματεί των Ηνωμένων Εθνών.

3. Εις την παρούσαν σύμβασιν δύνανται να προσχωρήσουν από της 28ης Ιουλίου 1951 αι εν τω ανωτέρω εδαφίω 2 αναφερόμεναι χώραι. Η προσχώρησις θα γίνεται δια της καταθέσεως οργάνου προσχωρήσεως παρά τω Γενικώ Γραμματεί των Ηνωμένων Εθνών.

Ρήτρα Εδαφικής Εφαρμογής

Άρθρον 40. - 1. Κατά την υπογραφήν, επικύρωσιν ή προσχώρησιν πάν Κράτος δύνανται να δηλώση ότι θέλει εφαρμόσει την παρούσαν σύμβασιν εις όλα ή μέρος των εδαφών ωιν διαχειρίζεται τας διεθνείς σχέσεις. Η τοιαύτη δήλωσις θα ισχύση, αφ' ής ισχύει και η σύμβασις δια το εν λόγω Κράτος.

2. Πάσα τοιαύτη επέκτασις της εφαρμογής δύνανται να γίνη και μεταγενεστέρως οποτεδήποτε δι' ανακοινώσεως προς τον Γενικόν Γραμματεα των Ηνωμένων Εθνών, θα αρχίση δε ισχύουσα είτε μετά ενενήκοντα ημέρας αφ' ής περιήλθεν εις τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών η τοιαύτη ανακοίνωσις, είτε από της ημέρας αφ' ής τίθεται εν ισχύι η σύμβασις δια το εν λόγω Κράτος, άν η ημερομηνία αύτη είναι μεταγενεστέρα.

3. Οσον αφορά τα εδάφη εφ' ών κατά την υπογραφή, επικύρωσιν ή προσχώρησιν δεν επεκτείνεται η παρούσα σύμβασις, τα ενδιαφερόμενα Κράτη θέλουν εξετάσει την δυνατότητα λήψεως των αναγκαίων μέτρων ίνα επιτευχθή η επί των εδαφών τούτων επέκτασις της συμβάσεως, υπό την επιφύλαξιν της συγκαταθέσεως των Κυβερνήσεων των εν λόγω εδαφών, όπου αύτη είναι αναγκαία δια συνταγματικούς λόγους.

Ρήτρα περι Ομοσπονδιακών Κρατών

Άρθρον 41. - Εις τας περιπτώσεις Ομοσπονδιακών ή μή ενιαίων Κρατών θα τυγχάνουν εφαρμογής αι κάτωθι διατάξεις : α) Ως προς τα άρθρα της παρούσης συμβάσεως των οποίων η εφαρμογή εμπίπτει εις την νομοθετικήν αρμοδιότητα της ομοσπονδιακής νομοθετικής εξουσίας, αι υποχρεώσεις της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως θα έχουν την αυτήν έκτασιν οίαν και αι υποχρεώσεις των μη Ομοσπονδιακών Κρατών των συμβαλλομένων δια της παρούσης.- β) Ως προς τα άρθρα της παρούσης συμβάσεως ών η εφαρμογή εμπίπτει εις την νομοθετικήν αρμοδιότητα των επί μέρους πολιτειών, επαρχιών ή καντονίων μη υποχρεωμένων εκ του Συντάγματος της

Ομοσπονδίας να λάβουν νομοθετικά μέτρα, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνησις θέλει φέρει τα εν λόγω άρθρα, το ταχύτερον, ομού μετά ευνοϊκής συστάσεως, εις γνώσιν των αρμοδίων αρχών των πολιτειών, επαρχιών ή καντονίων. - γ) Τη αιτήσεται οιοδήποτε εκ των Συμβαλλομένων Κρατών υποβαλλομένη δια του Γενικού Γραμματέως των Ηνωμένων Εθνών, πάλι Συμβαλλόμενο Ομοσπονδιακόν Κράτος θα υποβάλη υπόμνημα περί της Νομοθεσίας και νομολογίας της ομοσπονδίας και των απαρτιζόντων αυτήν κρατικών μονάδων επί οιασδήποτε ειδικής διατάξεως της παρούσης συμβάσεως ίνα καταδειχθή κατά πόσον δια νομοθετικών άλλων μέτρων εφαρμόζεται η εν λόγω διάταξις.

Επιφυλάξεις

Άρθρον 42. - 1. Κατά την υπογραφήν, επικύρωσιν ή προσχώρησιν δύναται πάλι Συμβαλλόμενον Κράτος να διατυπώσῃ επιφυλάξεις επί των άρθρων της συμβάσεως πλὴν των άρθρων 1,3,4,16(1), 33 και 36 μέχρι 46 συμπεριλαμβανομένου. -

2. Επιφυλάξεις γενόμεναι συμφώνως προς το εδάφιον α' του παρόντος δύναται να αρθούσιν οποτεδήποτε δια σχετικής ανακοινώσεως του ενδιαφερομένου Κράτους προς τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

Θέσις εν ισχύι

Άρθρον 43. - 1. Η παρούσα σύμβασις θέλει τεθή εν ισχύι την εννενηκοστήν ημέραν από της επομένης της ημέρας καθ' ήν κατετέθη το ἔκτον ὄργανον επικυρώσεως ή προσχωρήσεως.

2. Δι' ἕκαστον Κράτος ὄπερ επικυροί την σύμβασιν ή προσχωρεί εις αυτήν μετά την κατάθεσιν του ἔκτου ὄργανου επικυρώσεως ή προσχωρήσεως, η σύμβασις θα τίθεται εν ισχύι την εννενηκοστήν ημέραν από της επομένης της ημέρας καθ' ήν το εν λόγω Κράτος κατέθεσε το ὄργανον επικυρώσεως ή προσχωρήσεως αυτού.

Καταγγελία

Άρθρον 44. - Πάλι Συμβαλλόμενο Κράτος δύναται οποτεδήποτε να καταγγείλῃ την παρούσαν σύμβασιν δι' ανακοινώσεως απευθυνομένης εις τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η τοιαύτη καταγγελία θα ἔχη ισχύν ἕν ἔτος αφ' ἧς περιήλθεν η σχετική ανακοίνωσις εις τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

3. Πάλι Κράτος ὄπερ ἔχει προβή εις δήλωσιν ή ανακοίνωσιν συμφώνως προς το ως ἄνω ἄρθρον 40, δύναται οποτεδήποτε μεταγενεστέρως δι' ανακοινώσεως προς τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών να δηλώσῃ ὅτι η σύμβασις θέλει παύσει ισχύουσα ως προς το περί οὐ πρόκειται ἔδαφος μετά ἕν ἔτος αφ' ἧς περιέλθει η σχετική ανακοίνωσις εις τον Γενικόν Γραμματέα.

Αναθέωρησις

Άρθρον 45. - 1. Πάλι Συμβαλλόμενον Κράτος δύναται οποτεδήποτε να καταγγείλῃ την παρούσαν σύμβασιν δι' ανακοινώσεως απευθυνομένης εις τον Γενικόν Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών.

2. Η Γενική Συνέλευσις των Ηνωμένων Εθνών θέλει προβαίνει εις συστάσεις δια τα τυχόν ληπτέα επί της παρούσης αιτήσεως μέτρα.

Ανακοινώσεις του Γενικού Γραμματέως των Ηνωμένων Εθνών

Άρθρον 46. - Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών θα ανακοινώσει εις άπαντα τα Κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών ως και τα μη μέλη τα αναφερόμενα εις το άρθρον 39. - α) τας δηλώσεις και ανακοινώσεις συμφώνως προς την παράγραφον Β του άρθρου 1.- β) τας υπογραφάς, επικυρώσεις και προσχωρήσεις συμφώνως προς το άρθρον 39.- γ) τας δηλώσεις και ανακοινώσεις συμφώνως προς το άρθρον 40.- δ) τας επιφυλάξεις και άρσεις επιφυλάξεων συμφώνως προς το άρθρον 42.- ε) την ημερομηνίαν της θέσεως εν ισχύι της παρούσης συμβάσεως συμφώνως προς το άρθρον 43. - στ) τας καταγγελίας και ανακοινώσεις συμφώνως προς το άρθρον 44.- ζ) τας αιτήσεις αναθεωρήσεως συμφώνως προς το άρθρο 45.

ΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΙΝ των ανωτέρω οι υπογεγραμμένοι, δεόντως εξουσιοδοτημένοι, υπέγραψαν την παρούσαν σύμβασιν εξ ονόματος των Κυβερνήσεων των.

ΕΓΕΝΕΤΟ εν Γενεύη τη 28η Ιουλίου 1951 εις έν πρωτότυπον ούτινος το αγγλικόν και το γαλλικόν κείμενον είναι εξ ίσου αυθεντικά και όπερ θέλει παραμείνη εν τοις αρχείοις των Ηνωμένων Εθνών. Κεκυρωμένα αντίγραφα ταύτης θα αποσταλούν εις πάντα τα Κράτη-μέλη των Ηνωμένων Εθνών ως και εις τα Κράτη μη μέλη περί ών το άρθρον 39.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εδάφιον 1

1. Το υπό του άρθρου 28 της παρούσης Συμβάσεως προβλεπόμενον ταξιδιωτικό έγγραφον δέον να είναι σύμφωνον προς το προσηρτημένον τω παραρτήματι υπόδειγμα

2. Το ταξιδιωτικόν τούτο έγγραφον δέον να είναι συντεταγμένον εις δύο τουλάχιστον γλώσσας, εκ των οποίων η μία θα είναι η αγγλική ή η γαλλική.

Εδάφιον 2

Υπό την επιφύλαξιν των κανονισμών της χώρας, ήτις εκδίδει τα έγγραφα ταύτα, τα τέκνα δύνανται να περιλαμβάνωνται εις το ταξιδιωτικό έγγραφον του γονέως ή, εις εξαιρετικάς περιπτώσεις, ετέρου ενηλικου πρόσφυγος.

Εδάφιον 3

Τα δια την έκδοσιν τοιούτου εγγράφου εισπραττόμενα τέλη δέον όπως μη υπερβαίνουν την δια την έκδοσιν εθνικών διαβατηρίων εφαρμοζομένην κατωτάτην διατίμησιν.

Εδάφιον 4

Υπό την επιφύλαξιν ειδικών ή εξαιρετικών περιπτώσεων, το ταξιδιωτικόν έγγραφον δέον όπως ισχύη δι' όσον ένεστι περισσοτέρας χώρας.

Εδάφιον 5

Το ταξιδιωτικόν έγγραφον θα ισχύη δι' έν ή δύο έτη κατά την βούλησιν της εκδιδούσης αρχής.

Εδάφιον 6

Η εκδώσασα το ταξιδιωτικόν έγγραφον αρχή είναι αρμοδία δια την ανανέωσιν ή παράτασιν της ισχύος τούτου, εφ' όσον χρόνον ο δικαιούχος

διαμένει μονίμως εις χώραν της αρχής ταύτης χωρίς να έχη αποκτήσει νόμιμον διαμονήν εις ετέραν.

Η έκδοσις νέου εγγράφου ανάγεται, υπό τας ίδιας συνθήκας, εις την αρμοδιότητα της εκδωσάσης το παλαιόν έγγραφον αρχής.

Οι διπλωματικοί και προξενικοί αντιπρόσωποι, ειδικώς εξουσιοδοτημένοι προς τούτο, θα είναι αρμόδιοι να παρατείνουν επί έξι μήνας κατ' ανώτατον όριον την ισχύν των υπό των Κυβερνήσεων αυτών εκδοθέντων ταξιδιωτικών εγγράφων.

Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι θα εξετάζουν ευμενώς την δυνατότητα ανανεώσεως ή παρατάσεως της ισχύος ταξιδιωτικών εγγράφων των μη νομίμως πλέον διαμενόντων εις το έδαφος αυτών Προσφύγων, εις άς περιπτώσεις ούτοι δεν δύνανται να αποκτήσουν ταξιδιωτικά έγγραφα της χώρας της νομίμου αυτών διαμονής.

Εδάφιον 7

Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι αναγνωρίζουν την ισχύν των ταξιδιωτικών εγγράφων άτινα εξεδόθησαν συμφώνως προς τας διατάξεις του άρθρου 28 της παρούσης Συμβάσεως.

Εδάφιον 8

Αι αρμόδια αρχαί της χώρας ένθα προτίθεται να μεταβή ο πρόσφυξ εάν επιθυμούν να τω επιτρέψουν την είσοδο θα θεωρούν, εφ' όσον η τοιαύτη θεώρησις είναι αναγκαία, το ταξιδιωτικό έγγραφον του οποίου ούτος είναι κάτοχος.

Εδάφιον 9

1. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι αναλαμβάνουν να θεωρούν ταξιδιωτικά έγγραφα δια την διέλευσιν των Προσφύγων οίτινες έχουν λάβει θεώρησιν δια την χώραν του τελικού αυτού προορισμού.

2. Τοιαύται θεωρήσεις δύνανται να μη χορηγούνται εις τας περιπτώσεις καθ' άς δικαιολογείται η άρνησις θεωρήσεως δια τους αλλοδαπούς.

Εδάφιον 10

Τα δια τας θεωρήσεις εξόδου, εισόδου ή διελεύσεως εισπραπτόμενα τέλη δέον όπως μη υπερβαίνουν την δια την χορήγησιν θεωρήσεων επί αλλοδαπών διαβατηρίων εφαρμοζομένην κατωτάτην διατίμησιν

Εδάφιον 11

Εν η περιπτώσει πρόσφυξ τις αποκτήσει νόμιμον διαμονήν εις το έδαφος ετέρας Συμβαλλομένης Χώρας, την υποχρέωσιν δια την έκδοσιν νέου ταξιδιωτικού εγγράφου, κατά τους όρους και προϋποθέσεις του άρθρου 28, θα έχη η αρμοδία αρχή της ως άνω χώρας εις ήν ο πρόσφυξ ούτος θα δικαιούται να υποβάλη την σχετικήν αίτησιν.

Εδάφιον 12

Η εκδίδουσα το νέον ταξιδιωτικό έγγραφον αρχή δέον όπως αφαιρέση και επιστρέψη το παλαιόν τοιούτον εις την χώραν της εκδόσεως, εφ' όσον

αναγράφεται εις τούτο ότι επιβάλλεται η τοιαύτη επιστροφή, άλλως η εκδίδουσα ως άνω αρχή θα αφαιρή και θα ακυροί τούτο.

Εδάφιο 13

1. Εκάστη των Συμβαλλομένων Χωρών υποχρεούται να επιτρέπη εις τον κάτοχον ταξιδιωτικού εγγράφου, εκδοθέντος υπ' αυτής συμφώνως προς το άρθρον 28 της παρούσης Συμβάσεως, την επιστροφήν εις το έδαφος αυτής καθ' όλην την διάρκειαν της ισχύος του εγγράφου τούτου.

2. Υπό την επιφύλαξιν των διατάξεων του προηγούμενου εδαφίου, εκάστη Συμβαλλομένη Χώρα δικαιούται να απαιτή όπως ο κάτοχος του περί ου ο λόγος εγγράφου συμμορφούται προς άπασας τας διατυπώσεις τας επιβαλλομένας εις τους εξερχομένους ή εισερχομένους εις το έδαφος αυτής.

3. Αι Συμβαλλόμεναι Χώραι εκδίδουσαι το ως άνω έγγραφον επιφυλάσσουν εις εαυτάς το δικαίωμα, εις περιπτώσεις εξαιρετικής ή καθ' άς η άδεια προσκαίρου διαμονής του πρόσφυγος ισχύει δια συγκεκριμένην περίοδον, να περιορίσουν, εις τρείς μήνας κατά κατώτατον όριον, την περίοδον καθ' ήν ο πρόσφυξ θα δικαιούται να επιστρέψη.

Εδάφιο 14

Υπό μόνην την επιφύλαξιν των όρων του εδαφίου 13 αι διατάξεις του παρόντος παραρτήματος κατ' ουδένα τρόπον θίγουν τους νόμους και κανονισμούς, οίτινες διέπουν, εις τα εδάφη των Συμβαλλομένων Χωρών, τους όρους εισόδου, διελεύσεως, προσκαίρου διαμονής, εγκαταστάσεως και εξόδου.

Εδάφιο 15

Ούτε η έκδοσις του ταξιδιωτικού εγγράφου, ούτε τα εν αυτώ κατεχωρημένα καθορίζουν ή θίγουν την νομικήν θέσιν του κατόχου, ειδικώτερον δε όσον αφορά τα της ιθαγενείας αυτού.

Εδάφιο 16

Η έκδοσις του εγγράφου δεν δίδει εις τον κάτοχον αυτού δικαίωμα προστασίας υπό την διπλωματικών και προξενικών αντιπροσώπων της εκδιδούσης χώρας και δεν χορηγεί εις τας αντιπροσώπους τους το δικαίωμα παροχής προστασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
Υπόδειγμα ταξιδιωτικού εγγράφου

Το ταξιδιωτικόν έγγραφον δέον να έχη σχήμα βιβλιαρίου (15 εκ. Χ 10 εκ. περίπου).

Συνιστάται να εκτυπούται κατά τοιούτον τρόπον ώστε αφ' ενός μεν τα ξέσματα ή αι αλλοιώσεις δια χημικών ή άλλων μέσων διακρίνονται ευκόλως, εφ' ετέρου δε αι λέξεις "Σύμβασις της 28ης Ιουλίου 1951" να επαναλαμβάνονται τυπωμένοι εις εκάστην σελίδα και εις την γλώσσαν της εκδωσάσης το έγγραφον χώρας.

καλυμμα ριρλιουριου
ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ
(Σύμβασις της 28ης Ιουλιου 1951)
Αριθ.....

(1)
ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ
(Σύμβασις της 28ης Ιουλιου 1951)

Η ισχύς του παρόντος λήγει την πλήν παρατάσεως ή ανανεώσεως αυτής.
Επώνυμον

.....
.....
Όνομα

.....
.....
Συνοδευόμενος

.....
.....
υπό

.....τέκνου (τέκνων)

1. Το παρόν ταξιδιωτικόν έγγραφον εκδίδεται με αποκλειστικόν σκοπόν τον εφοδιασμόν του κατόχου αυτού δι' ενός ταξιδιωτικού εγγράφου δυναμένου να χρησιμεύση αυτώ ως εθνικόν διαβατήριον. Το παρόν δεν αποδεικνύει ούτε καθ' οιονδήποτε τρόπον θίγει την υπηκοότητα του κατόχου.

2. Ο κάτοχος εξουσιοδοτείται να επιστρέψη εις ..... (μνεία της χώρας της οποίας αι αρχαί εκδίδουν το ταξιδιωτικόν έγγραφον) μέχρι της ..... εκτός εάν γίνεται κατωτέρω μνεία μεταγενεστέρας ημερομηνίας. [Η περίοδος καθ' ην ο δικαιούχος είναι εξουσιοδοτημένος να επιστρέψη, δέον να μη είναι κατωτέρα των τριών μηνών].

3. Εν περιπτώσει διαμονής εις χώραν ετέρας της εκδωσάσης το παρόν ταξιδιωτικόν έγγραφον ο κάτοχος οφείλει, εάν επιθυμή να ταξιδεύση εκ νέου, να υποβάλη αίτησιν εκδόσεως νέου ταξιδιωτικού εγγράφου εις τας αρμοδίας αρχάς της χώρας της διαμονής αυτού. [Η εκδίδουσα το νέον ταξιδιωτικόν έγγραφον αρχή αφ' ενός μεν θα αφαιρέση το παλαιόν ταξιδιωτικόν έγγραφον, αφ' ετέρου δε θα επιστρέψη τούτο εις την εκδώσασαν αυτό αρχή].¹

(Το παρόν ταξιδιωτικόν έγγραφο έχει σελίδας, του καλύμματος μη συμπεριλαμβανομένου).

(2)

Τόπος και ημερομηνία γεννήσεως

.....
.....
Επάγγελμα

.....
.....
Παρούσα

.....
.....
διαμονή

.....
.....
Όνομα

και

γένος

της

.....
.....
συζύγου

*
.....
Επώνυμον

και

όνομα

του

.....
.....
συζύγου

Χαρακτηριστικά

Υψος

.....
.....
Κόμη

.....
.....
Χρώμα

.....
.....
οφθαλμών

(3)

**Φωτογραφία του κατόχου και σφραγίς της εκδίδουσας αρχής
Δακτυλικά αποτυπώματα του κατόχου (προαιρετικώς)**

Υπογραφή του κατόχου

.....
(Το παρόν έχει σελίδας, του καλύμματος μη συμπεριλαμβανομένου)

(4)

1. Το παρόν ισχύει δια τα κάτωθι χώρας :

.....
2. Ταξιδιωτικόν και ταξιδιωτικά έγγραφα επί τη βάσει των οποίων εξεδόθη το παρόν: .....

Εκδοθέν εν .....

Ημερομηνία .....

Υπογραφή και σφραγίς της εκδίδουσας το παρόν αρχής

Καταβλητέα τέλη :

(Τα παρόν έχει σελίδας, του καλύμματος μη συμπεριλαμβανομένου).

(5)

Παράταση ή ανανέωση της ισχύος

Καταβληθέντα τέλη : από .....

μέχρι .....

Εγένετο εν .....

Ημερομηνία .....

Υπογραφή και σφραγίς της παρατεινούσης ή ανανεούσης την ισχύν του παρόντος εγγράφου αρχής.

Παράταση ή ανανέωση της ισχύος

Καταβληθέντα τέλη : από .....

μέχρι .....

Εγένετο εν .....

Ημερομηνία .....

Υπογραφή και χαρτόσημον της παρατεινούσης ή ανανεούσης την ισχύν του παρόντος εγγράφου αρχής.

(Το παρόν ταξιδιωτικόν έγγραφο έχει σελίδας, του καλύμματος μη συμπεριλαμβανομένου)

(6)

Παράταση ή ανανέωση της ισχύος

Καταβληθέντα τέλη : από .....

μέχρι .....

Εγένετο εν .....

Ημερομηνία .....

Υπογραφή και χαρτόσημον της παρατεινούσης ή ανανεούσης την ισχύν του παρόντος εγγράφου αρχής.

Παράταση ή ανανέωση της ισχύος

Καταβληθέντα τέλη :

από.....

μέχρι.....

Εγένετο εν .....

Ημερομηνία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΙΘΑΓΕΝΩΝ

I

Με την απόφαση 429 (V) της 14ης Δεκεμβρίου 1950, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε να συγκαλέσει στη Γενεύη Διάσκεψη Πληρεξουσίων για να περατώσει το έργο σύνταξης και υπογραφής Σύμβασης για το Καθεστώς των Προσφύγων καθώς και Πρωτοκόλλου για το Καθεστώς των Ανιθαγενών.

Η Συνδιάσκεψη έλαβε χώρα στο Ευρωπαϊκό Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών στην Γενεύη για το χρονικό διάστημα από 2 έως 25 Ιουλίου 1951.

Οι Κυβερνήσεις των παρακάτω είκοσι έξι Κρατών έστειλαν αντιπροσώπους, που κατέθεσαν διαπιστευτήρια ή άλλα ισχυρά εξουσιοδοτικά έγγραφα βάσει των οποίων συμμετείχαν στις εργασίες της Συνδιάσκεψης:

Αυστραλία	Λουξεμβούργο
Αυστρία	Μονακό
Βέλγιο	Νορβηγία
Βραζιλία	Κάτω Χώρες
Καναδάς	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας
Κολομβία	Ηνωμένο Βασίλειο Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας
Δανία	Αγία Εδρα
Αίγυπτος	Σουηδία
Ηνωμένες Πολιτείες της	Ελβετία (η Ελβετική αντιπροσωπεία
Αμερικής	αντιπροσώπευε και το Λιχενστάϊν)
Γαλλία	Τουρκία
Ελλάδα	Βενεζουέλα
Ιράκ	Γιουγκοσλαβία
Ισραήλ	Ιταλία

Οι Κυβερνήσεις των δύο παρακάτω Κρατών αντιπροσωπεύθηκαν με την ιδιότητα του παρατηρητή :

Κούβα
Ιράν

Σύμφωνα με αίτηση της Γενικής Συνέλευσης, ο Υπατος Αρμοστής των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες συμμετείχε, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις εργασίες της Συνδιάσκεψης.

Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας και ο Διεθνής Οργανισμός για τους Πρόσφυγες αντιπροσωπεύθηκαν στην Συνδιάσκεψη χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Η Συνδιάσκεψη κάλεσε το Συμβούλιο της Ευρώπης να παρευρεθεί χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Με την ιδιότητα του παρατηρητή παρευρέθησαν επίσης αντιπρόσωποι των παρακάτω μη κυβερνητικών οργανώσεων που έχουν Καθεστώς συμβουλευτικό στο Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο :

Κατηγορία Α

Διεθνής Συνομοσπονδία των Ελεύθερων Συνδικάτων
Διεθνής Συνομοσπονδία των Χριστιανικών Συνδικάτων
Διακοινοβουλευτική Ένωση

Κατηγορία Β

Παγκόσμια Ένωση των Χριστιανικών Ενώσεων Νεανίδων
Διεθνής Ένωση Ποινικού Δικαίου
Διεθνές Γραφείο για την Οργάνωση του Ποινικού Δικαίου
CARITAS
Επιτροπή Εκκλησιών για Διεθνή Θέματα
Παγκόσμια Συμβουλευτική Επιτροπή της Κοινωνίας των Φίλων
Συντονιστική Επιτροπή των Εβραϊκών Οργανώσεων
Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού
Παγκόσμιο Εβραϊκό Συμβούλιο
Συμβουλευτικό Συμβούλιο Εβραϊκών Οργανώσεων
Παγκόσμιο Συμβούλιο Γυναικών
Παγκόσμια Ομοσπονδία των Φίλων των Νεανίδων
Παγκόσμια Οργάνωση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Παγκόσμια Οργάνωση Γυναικών για την Ειρήνη και την Ελευθερία
Παγκόσμια Οργάνωση **Agudas** Ισραήλ
Pax Romana
Διεθνής Κοινωνική Υπηρεσία
Διεθνής Καθολική Ένωση Κοινωνικής Υπηρεσίας
Διεθνής Ένωση των Καθολικών Γυναικών
Διεθνής Ένωση για την Προστασία της Ηαδικής Ηλικίας
Παγκόσμια Ένωση για Προοδευτικό Ιουδαϊσμό

Καταχωρούνται στον Κατάλογο

Διεθνής Ένωση των Οδηγών και των Προσκόπων
Διεθνής Επιτροπή Βοήθειας στους Διανοούμενους
Διεθνής Επιτροπή Εθελοντικών Οργανώσεων
Ένωση Κοινωνιών του Ερυθρού Σταυρού
Παγκόσμια Υπηρεσία Πανεπιστημίων

Οι αντιπρόσωποι των μη κυβερνητικών οργανώσεων στις οποίες το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο έχει αναγνωρίσει συμβουλευτικό Καθεστώς και οι αντιπρόσωποι των οργανώσεων που ενεγράφησαν στον Κατάλογο από τον Γενικό Γραμματέα και οι οποίες αναφέρονται στην παράγραφο 17 της απόφασης 288 Β (Χ) του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου υιοθέτησαν σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό της Συνδιάσκεψης το δικαίωμα να παρουσιάσουν σε αυτήν έγγραφες ή προφορικές δηλώσεις.

Η Συνδιάσκεψη εξέλεξε Πρόεδρο τον **Knud Larsen**, αντιπρόσωπο της Δανίας και Αντιπροέδρους τον **A. Herment**, αντιπρόσωπο του Βελγίου και τον **Talat Miras**, αντιπρόσωπο της Τουρκίας.

Κατά την δεύτερη συνεδρίαση η Συνδιάσκεψη και μετά από πρόταση του αντιπροσώπου της Αιγύπτου αποφάσισε ομόφωνα να προσκαλέσει την Αγία Έδρα με την παράκληση να ορίσει έναν Πληρεξούσιο για να συμμετάσχει στις εργασίες της. Από τις 10 Ιουλίου 1951 ένας αντιπρόσωπος της Αγίας Έδρας συμμετείχε στην Συνδιάσκεψη.

Η Συνδιάσκεψη υιοθέτησε ως ημερησία διάταξη την προσωρινή ημερησία διάταξη που είχε συνταχθεί από τον Γενικό Γραμματέα (A/CONF.2/2/Rev.1). Υιοθέτησε επίσης προσωρινό εσωτερικό κανονισμό που συντάχθηκε από τον Γενικό Γραμματέα και προστέθηκε διάταξη με την οποία επετράπη σε έναν αντιπρόσωπο του Συμβουλίου της Ευρώπης, χωρίς δικαίωμα ψήφου, να παρουσιάσει προτάσεις (A/CONF.2/3/Rev.1).

Σύμφωνα με τον Εσωτερικό Κανονισμό της Συνδιάσκεψης, ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι έλεγξαν τα διαπιστευτήρια έγγραφα των αντιπροσώπων και στις 17 Ιουλίου 1951 σύνταξαν σχετική έκθεση που υιοθετήθηκε από την Συνδιάσκεψη.

Η Συνδιάσκεψη χρησιμοποίησε ως βάση για τις εργασίες της το σχέδιο Σύμβασης για το Καθεστώς των Προσφύγων και το σχέδιο Πρωτοκόλλου για το Καθεστώς των Ανιθαγενών που είχαν ετοιμαστεί από την Ειδική Επιτροπή για τους Πρόσφυγες και τους Απάτριδες κατά την δεύτερη σύνοδό της, που έγινε στην Γενεύη από 14 έως 25 Αυγούστου 1950, εκτός από το προοίμιο και το άρθρο 1 (Ορισμός του όρου "Πρόσφυγας") του σχεδίου της Σύμβασης. Το κείμενο του προοιμίου το οποίο υποβλήθηκε στην Συνδιάσκεψη ήταν αυτό που υιοθετήθηκε από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο στην απόφαση 319 Β ΙΙ (ΧΙ) της 11ης Αυγούστου 1950. Το κείμενο του άρθρου 1 που υποβλήθηκε στην Συνδιάσκεψη ήταν αυτό που σύστησε η Γενική Συνέλευση στις 14 Δεκεμβρίου 1950 και που αποτυπώνεται στο παράρτημα της απόφασης 429 (V). Αυτό το κείμενο, επαναλάμβανε, με τροποποιήσεις, ό,τι είχε υιοθετηθεί από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο με την απόφαση 319 Β ΙΙ (ΧΙ).

Η Συνδιάσκεψη υιοθέτησε με την πρώτη και δεύτερη ανάγνωση την Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων. Πριν από την δεύτερη ανάγνωση συνεστήθη Επιτροπή ύφους που αποτελείτο από τον Πρόεδρο και τους αντιπροσώπους του Βελγίου, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, της Γαλλίας, του Ισραήλ, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας καθώς και από τον Υπατο Αρμοστή για τους Πρόσφυγες : η Επιτροπή αυτή εξέλεξε Πρόεδρο τον G. Warren, αντιπρόσωπο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Η Επιτροπή αυτή τροποποίησε το κείμενο που υιοθετήθηκε από την Συνδιάσκεψη με την πρώτη ανάγνωση : οι τροποποιήσεις αφορούσαν κυρίως θέματα έκφρασης και την αντιστοιχία του κειμένου στην γαλλική και αγγλική γλώσσα.

Η Σύμβαση υιοθετήθηκε στις 25 Ιουλίου 1951 με 24 ψήφους υπέρ και χωρίς καμμία απουσία. Εμεινε ανοικτή για υπογραφή στο Ευρωπαϊκό Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών από τις 28 Ιουλίου μέχρι 31 Αυγούστου 1951. Ανοιξε πάλι για υπογραφή στην μόνιμη έδρα των Ηνωμένων Εθνών στην Νέα Υόρκη από τις 17 Σεπτεμβρίου 1951 μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1952.

Τα κείμενα της Σύμβασης στην αγγλική και στην γαλλική είναι εξίσου αυθεντικά.

II

Η Συνδιάσκεψη αποφάσισε με 17 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 3 αποχές, ότι οι τίτλοι των κεφαλαίων και των άρθρων της Σύμβασης παραμένουν ενσωματωμένοι στο κείμενο της Σύμβασης για λόγους πληροφόρησης και δεν αποτελούν στοιχεία ερμηνείας της.

III

Όσον αφορά το σχέδιο Πρωτοκόλλου για το Καθεστώς των Ανηθαγενών η Συνδιάσκεψη υιοθέτησε την ακόλουθη απόφαση :

" Η Συνδιάσκεψη,

"Αφού έλαβε υπόψη της το σχέδιο Πρωτοκόλλου για το Καθεστώς των Ανηθαγενών,

"Εκτιμώντας ότι αυτό το θέμα χρήζει αναλυτικότερης και λεπτομερειακής μελέτης,

"Αποφασίζει να μην αποφασίσει για το θέμα αυτό σε αυτήν την Συνδιάσκεψη και παραπέμπει το σχέδιο του Πρωτοκόλλου για διεξοδικότερη εξέταση στα κατάλληλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών".

IV

Η Συνδιάσκεψη υιοθέτησε ομόφωνα τις ακόλουθες συστάσεις :

A.

(Μεταβατικά μέτρα για τα ταξιδιωτικά έγγραφα)

" Η Συνδιάσκεψη,

"Έχοντας υπόψη ότι η έκδοση και η αναγνώριση των ταξιδιωτικών εγγράφων είναι απαραίτητη για τη διευκόλυνση της μετακίνησης και ιδιαίτερα της μετεγκατάστασης των Προσφύγων,

"Παρακινεί τις Κυβερνήσεις οι οποίες είναι μέρη της Διακυβερνητικής Συμφωνίας για τα Ταξιδιωτικά Έγγραφα των Προσφύγων που υπογράφηκε στις 15 Οκτωβρίου 1946 ή οι οποίες αναγνωρίζουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της Συμφωνίας, να εξακολουθήσουν να εκδίδουν ή να αναγνωρίζουν ανάλογα ταξιδιωτικά έγγραφα και να επεκτείνουν την έκδοσή τους στους Πρόσφυγες που ορίζονται στο άρθρο 1 της σχετικής Σύμβασης ή να αναγνωρίζουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα που εκδόθηκαν βάσει αυτής στα πρόσωπα αυτά έως ότου αναλάβουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 28 της εν λόγω Σύμβασης".

B

(Αρχή της οικογενειακής ενότητας)

" Η Συνδιάσκεψη,

"Έχοντας υπόψη ότι η ενότητα της οικογένειας, ως φυσικής και θεμελιώδους κοινωνικής ομάδας, αποτελεί βασικό δικαίωμα του πρόσφυγα, και ότι η ενότητά της απειλείται συνεχώς, και

"Σημειώνοντας με ικανοποίηση ότι, σύμφωνα με το επίσημο σχόλιο της ad hoc Επιτροπής για την ανιθαγένεια και τα συναφή προβλήματα, τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται σε κάποιο πρόσφυγα επεκτείνονται και στα μέλη της οικογένειάς του,

"Συνιστά στις Κυβερνήσεις να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της οικογένειας του πρόσφυγα, αποβλέποντας ιδίως :

"(1) Να διασφαλισθεί η διατήρηση της ενότητας της οικογένειας του πρόσφυγα, ιδίως στις περιπτώσεις όπου ο επικεφαλής της οικογένειας συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να γίνει δεκτός σε κάποια συγκεκριμένη χώρα.

"(2) Να προστατευθούν οι ανήλικοι Πρόσφυγες, και πιο συγκεκριμένα τα αγόρια και κορίτσια που δεν συνοδεύονται, με ειδική αναφορά στην κηδεμονία και στην υιοθεσία".

Γ
(Κοινωνικές Υπηρεσίες)

" Η Συνδιάσκεψη,

" Εχοντας υπόψη ότι οι Πρόσφυγες χρειάζονται ηθικά, νομικά και υλικά τη συνδρομή κατάλληλων υπηρεσιών πρόνοιας, ιδίως δε των αρμοδίων μη κυβερνητικών οργανώσεων,

" Συνιστά στις Κυβερνήσεις και στα διακυβερνητικά σώματα να διευκολύνουν, να ενθαρρύνουν και να υποστηρίξουν τις προσπάθειες των σχετικών οργανώσεων".

Δ

(Διεθνής αλληλεγγύη στα πλαίσια του ασύλου και της μετεγκατάστασης)

" Η Συνδιάσκεψη,

" Εχοντας υπόψη ότι πολλά πρόσωπα εγκαταλείπουν τη χώρα της προέλευσής τους για λόγους δίωξης και δικαιούνται ειδικής προστασίας λόγω της θέσης τους,

" Συνιστά στις Κυβερνήσεις να εξακολουθήσουν να δέχονται Πρόσφυγες στην επικράτειά τους και να ενεργούν από κοινού με αληθινό πνεύμα διεθνούς συνεργασίας ώστε να μπορέσουν οι εν λόγω Πρόσφυγες να εξασφαλίσουν άσυλο και δυνατότητα μετεγκατάστασης".

Ε

(Διεύρυνση της εφαρμογής της Σύμβασης)

" Η Συνδιάσκεψη,

" Εκφράζει την ελπίδα ότι η Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων θα έχει αξία προτύπου που υπερβαίνει το συμβατικό της πεδίο και ότι όλα τα έθνη θα καθοδηγηθούν απ' αυτήν ώστε να χορηγήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο σε πρόσωπα που βρίσκονται στην επικράτειά τους ως Πρόσφυγες, και που δεν εμπίπτουν στους ορισμούς της Σύμβασης, τη μεταχείριση που προβλέπει η τελευταία".

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ο Πρόεδρος, οι Αντιπρόεδροι και ο Γραμματέας της Συνδιάσκεψης υπέγραψαν την παρούσα Τελική Πράξη.

ΕΓΙΝΕ στην Γενεύη στις 28 Ιουλίου χίλια εννιακόσια πενήντα ένα σε ένα μόνο αντίγραφο, στην αγγλική και γαλλική γλώσσα, καθένα από τα οποία είναι εξ ίσου αυθεντικό. Οι μεταφράσεις της παρούσας Τελικής Πράξης στην κινεζική, ισπανική και ρωσική θα γίνουν με την φροντίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, που θα αποστείλει, μετά από αίτηση, αντίγραφα αυτών των μεταφράσεων σε κάθε Κυβέρνηση που προσεκλήθη να παρευρεθεί στην Συνδιάσκεψη.

Ο Πρόεδρος της Συνδιάσκεψης
Οι Αντιπρόεδροι της Συνδιάσκεψης
MIRAS
Ο Γραμματέας της Συνδιάσκεψης

KNUD LARSEN
A. HERMENT & TALAT
JOHN P. HUMPHREY

ΤΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΤΟΥ 1967 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ 31ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1967

Εναρξη ισχύος : 4 Οκτωβρίου 1967 σύμφωνα με το άρθρο VIII
Κείμενο : Ηνωμένα Έθνη, Συλλογή Συμβάσεων, Νο 8791, Τόμος 606, Σελ. 267.

[όπως κυρώθηκε με τον **A.N. 389 της 26-4/4-6-1968 : Περί κυρώσεως του Πρωτοκόλλου της Ν.Υόρκης της 31-1-1967 εν σχέσει προς την Νομικήν Κατάστασιν των Προσφύγων (ΦΕΚ Α' 125)].**

Άρθρον μόνον. - Κυρούται και έχει πλήρη ισχύν νόμου το εν Ν. Υόρκη υπογραφέν την 31.1.1967 πρωτόκολλον εν σχέσει προς την Νομικήν Κατάστασιν των Προσφύγων, ούτινος το κείμενο εν πρωτοτύπω εις την γαλλικήν και εν μεταφράσει εις την ελληνικήν έπεται.

Ο παρών νόμος θέλει ισχύσει από της δημοσιεύσεως του εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Εν Αθήναις τη 25η Απριλίου 1968

Εθεωρήθη και ετέθη η μεγάλη του Κράτους σφραγίς

Εν Αθήναις τη 26η Απριλίου 1968

Πρωτόκολλον Σχετικόν προς το Καθεστώς των Προσφύγων

Τα Κράτη-μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου,

- *Εχοντα υπ' όψιν* ότι η Σύμβασις η αφορώσα εις το Καθεστώς των Προσφύγων, η οποία υπεγράφη εν Γενεύη την 28ην Ιουλίου 1951 εφεξής καλουμένη η Σύμβασις) δεν εφαρμόζεται ειμή μόνον εις τα πρόσωπα τα οποία κατέστησαν Πρόσφυγες συνεπεία γεγονότων επελθόντων προ της 1ης Ιανουαρίου 1951.

Εχοντα υπ' όψιν ότι νέαι κατηγορίαι Προσφύγων ανεφάνησαν αφ' ής η Σύμβασις υιοθετήθη και ως εκ τούτου οι ειρημένοι Πρόσφυγες ενδέχεται να μη συμπεριληφθούν εις το ευεργέτημα της Συμβάσεως . - Κρίνοντα ότι είναι επιθυμητόν όπως το αυτό Καθεστώς εφαρμόζεται εις άπαντας τους Πρόσφυγας, οι οποίοι καλύπτονται υπό του ορισμού, όστις εδόθη εις την Σύμβασιν, μη υπολογιζομένης της περιοριστικής ημερομηνίας της 1ης Ιανουαρίου 1951.

Συνεφώνησαν τα εξής :

Γενικαί διατάξεις

Άρθρον I. - 1. Τα Κράτη-μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου υποχρεούνται να εφαρμόσουν εις τους Πρόσφυγας, ως ούτοι ορίζονται κατωτέρω, τα άρθρα 2 μέχρι 34 συμπεριλαμβανομένου της Συμβάσεως.

2. Πρός τον σκοπόν του παρόντος Πρωτοκόλλου, ο όρος "πρόσφυξ" - πλήν του ότι αφορά την εφαρμογήν της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου - εννοεί πάν πρόσωπον, το οποίον ανταποκρίνεται εις τον ορισμό, ο οποίος εδόθη υπό του πρώτου άρθρου της Συμβάσεως ωσάν αι λέξεις "συνεπεία γεγονότων επελθόντων προς της 1ης Ιανουαρίου 1951" και αι λέξεις "... κατόπιν τοιούτων γεγονότων" να μην υφίσταντο εις την παράγραφον 2 του Τμήματος Α του πρώτου άρθρου.

3. Το παρόν Πρωτόκολλον θα εφαρμοσθή υπό των Κρατών μερών άνευ ουδενός γεωγραφικού περιορισμού. Ούχ ήττον, αι ήδη γενόμεναι δηλώσεις, δυνάμει του εδαφίου "α" της παραγράφου 1 του τμήματος Β του πρώτου άρθρου της Συμβάσεως υπό των Κρατών, τα οποία ήσαν ήδη μέρη αυτής, θα έχουν εφαρμογήν και υπό το Καθεστώς του παρόντος Πρωτοκόλλου, εκτός εάν αι υποχρεώσεις του δηλώσαντος Κράτους έχουν επεκταθή συμφώνως προς την παράγραφον 2 του τμήματος Β του πρώτου άρθρου της Συμβάσεως.

Συνεργασία των εθνικών αρχών μετά των Ηνωμένων Εθνών

Άρθρον ΙΙ. - 1. Τα Κράτη - μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου υποχρεούνται να συνεργασθούν μετά της Ανωτάτης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών δια τους Πρόσφυγας ή μεθ' οιοδήποτε άλλου Ιδρύματος, το οποίον ήθελε διαδεχθή αυτήν εις την εκτέλεσιν των καθηκόντων της, και ιδιαιτέρως να διευκολύνουν το έργον της, συνιστάμενον εις επιτήρησιν της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος Πρωτοκόλλου.

2. Δια να επιτρέψουν εις την Ανωτάτην Αρμοστείαν ή εις οιοδήποτε άλλον Οργανισμόν των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ήθελε διαδεχθή αυτήν, να παρουσιάζη εκθέσεις εις τα αρμόδια όργανα των Ηνωμένων Εθνών, τα Κράτη μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου υποχρεούνται να προμηθεύουν εις αυτά, κατά τον προσήκοντα τύπον, τας ζητούμενας πληροφορίας και τα στατιστικά στοιχεία σχετικώς προς : α) το Καθεστώς των Προσφύγων.β) την θέσιν εν λειτουργία του παρόντος Πρωτοκόλλου. γ) τους Νόμους, Κανονισμούς και Διατάγματα, τα οποία είναι εν ισχύι ή θα τεθούν εν ισχύι, όσον αφορά τους Πρόσφυγας.

Πληροφορία αναφερομένη εις τους εθνικούς νόμους και κανονισμούς

Άρθρον ΙΙΙ. - Τα Κράτη - μέρη του παρόντος Πρωτοκόλλου θα κοινοποιήσουν εις τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών τα κείμενα των Νόμων και των Κανονισμών, τους οποίους ήθελον εκδώσει προς εξασφάλισιν της εφαρμογής του παρόντος Πρωτοκόλλου.

Διακανονισμός των διαφορών

Άρθρον ΙV. - Πάσα διαφορά μεταξύ των μερών του παρόντος Πρωτοκόλλου αφορώσα εις την ερμηνείαν ή εις την εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου τούτου, η οποία δεν ήθελε διευθετηθή δι' άλλων μέσων, θα υποβάλλεται εις το Διεθνές Δικαστήριον τη αιτήσκει ενός των εν τη διαφορά μερών.

Προσχώρησις

Άρθρον V. - Το παρόν Πρωτόκολλον θα παραμείνη ανοικτόν δι' όλα τα Κράτη μέρη της Συμβάσεως, ως και δια πάν άλλο Κράτος μέλος του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ή μέλος ενός των Ειδικευμένων Οργανώσεων, ή δια πάν Κράτος, προς το οποίον η Γενική Συνέλευσις ήθελεν απευθύνει πρόσκλησιν προσχωρήσεως εις το Πρωτόκολλον. Η προσχώρησις θα γίνη δια καταθέσεως της πράξεως προσχωρήσεως εις τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Ομοσπονδιακή ρήτρα

Άρθρον VI. - Εις περίπτωσιν Κράτους Ομοσπόνδου ή Κράτους μη ενιαίου, θα εφαρμόζωνται αι ακόλουθοι διατάξεις : α) Οσον αφορά τα άρθρα της Συμβάσεως, τα οποία θα εφαρμοσθούν συμφώνως προς την παράγραφον 1 του πρώτου άρθρου του παρόντος Πρωτοκόλλου και των οποίων η θέσις εν λειτουργία εξαρτάται από την νομοθετικήν ενέργειαν της ομοσπονδιακής νομοθετικής εξουσίας, αι υποχρεώσεις της Ομοσπονδιακής Κυβερνήσεως θα είναι, εν τω μέτρω τούτω, αι αυταί με τας υποχρεώσεις των Κρατών μερών, τα οποία δεν είναι Κράτη Ομοσπονδιακά.

β) Οσον αφορά τα άρθρα της Συμβάσεως, τα οποία θα εφαρμοσθούν συμφώνως προς την παράγραφον 1 του πρώτου άρθρου του παρόντος Πρωτοκόλλου και των οποίων η εφαρμογή εξαρτάται από την νομοθετικήν ενέργειαν ενός εκάστου των Κρατών, Επαρχιών ή συνιστώντων αυτά Καντονίων, τα οποία συμφώνως προς το συνταγματικόν σύστημα της Ομοσπονδίας δεν υποχρεούνται να λάβουν μέτρα νομοθετικά, η Ομοσπονδιακή Κυβέρνησις θα φέρη το ταχύτερον, μετά της ευνοϊκής αυτής γνωματεύσεως, τα εν λόγω άρθρα εις γνώσιν των αρμοδίων αρχών των Κρατών, Επαρχιών ή Καντονίων.

γ) Ομόσπονδον Κράτος-μέρος του παρόντος Πρωτοκόλλου θα κοινοποιή τη αιτήσιν παντός άλλου Κράτους-μέρους του παρόντος Πρωτοκόλλου, ήτις ήθελε διαβιβασθή εις αυτό μέσω του Γενικού Γραμματέως του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, έκθεσιν περί της νομοθεσίας και περί των εν ισχύι συνηθειών εις την Ομοσπονδίαν και εις τα Κράτη-μέλη αυτής ως προς οιαδήποτε διάταξιν της Συμβάσεως της εφαρμοζομένης συμφώνως προς την παράγραφον 1 του άρθρου 1 του παρόντος Πρωτοκόλλου, εμφανίζουσιν το μέτρον καθ' ό εδόθη αποτέλεσμα εις αυτήν δια της νομοθετικής ή ετέρας δράσεως.

Επιφυλάξεις και δηλώσεις

Άρθρον VII. - 1. Κατά την προσχώρησιν του, πάν Κράτος δύναται να διατυπώση επιφυλάξεις επί του άρθρου IV του παρόντος Πρωτοκόλλου και ως προς την εφαρμογήν, δυνάμει του πρώτου άρθρου του παρόντος Πρωτοκόλλου, όλων των διατάξεων της Συμβάσεως εκτός εκείνων των άρθρων 1,3,4,16(1) και 33, υπό τον όρον όπως εις περίπτωσιν Κράτους το οποίον είναι μέρος της Συμβάσεως, αι επιφυλάξεις αίτινες θα γίνουν δυνάμει του παρόντος άρθρου, δεν θα επεκτείνωνται εις τους Πρόσφυγας επί των οποίων εφαρμόζεται η Σύμβασις.

2. Αι επιφυλάξεις αι οποίαι εγένοντο υπό Κρατών-μερών της Συμβάσεως, συμφώνως προς το άρθρον 42 της εν λόγω Συμβάσεως θα εφαρμόζωνται εις τας υποχρεώσεις των, αίτινες απορρέουν εκ του παρόντος Πρωτοκόλλου εκτός εάν αποσυρθούν.

3. Πάν Κράτος, το οποίον διατυπώνει μίαν επιφύλαξιν δυνάμει της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου δύναται να την αποσύρη εις πάσαν στιγμήν δια γνωστοποιήσεως απευθυνομένης προς τούτο προς τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

4. Αι δηλώσεις, αι οποίαι εγένοντο δυνάμει των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 40 της Συμβάσεως, υφ' ενός Κράτος-μέρους αυτής, το οποίον προσχωρεί εις το παρόν Πρωτόκολλον, θα θεωρούνται ως εφαρμοζόμεναι υπό το Καθεστώς του παρόντος Πρωτοκόλλου, εκτός εάν, κατά την προσχώρησιν, το ενδιαφερόμενον μέρος απέστειλεν ειδοποίησιν περί του αντιθέτου εις τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. - Αι διατάξεις των

παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 40 και της παραγράφου 3 του άρθρου 44 της Συμβάσεως θα θεωρούνται ως εφαρμοζόμενοι *mutatis mutandis* εις το παρόν Πρωτόκολλον.

Εναρξίς ισχύος

Άρθρον VIII. - 1. Το παρόν Πρωτόκολλον θα τεθή εν ισχύι από της ημερομηνίας της καταθέσεως της έκτης πράξεως προσχωρήσεως.

2. Δι' ένα έκαστον των προσχωρούντων εις το Πρωτόκολλον Κρατών μετά την κατάθεσιν της έκτης πράξεως προσχωρήσεως, η έναρξίς ισχύος του Πρωτοκόλλου θα λάβη χώραν κατά την ημερομηνίαν καθ' ήν το εν λόγω Κράτος θα καταθέσῃ την πράξιν της προσχωρήσεώς του.

Καταγγελία

Άρθρον IX. - Πάν Κράτος μέρος του παρόντος Πρωτοκόλλου δύναται να καταγγείλῃ τούτο ανά πάσαν στιγμήν δια κοινοποιήσεως απευθυνομένης προς τον Γενικόν Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

2. Η καταγγελία θα ἔχη ισχύν ὅσον αφορά το ενδιαφερόμενον Κράτος, μετά πάροδον ἔτους ἀπὸ της ημερομηνίας λήψεως ταύτης ὑπὸ του Γενικοῦ Γραμματέως του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Κοινοποιήσεις ὑπὸ του Γενικοῦ Γραμματέως του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Άρθρον X. - Συναφῶς προς το Πρωτόκολλον ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών θα γνωστοποιήσῃ εις ὅλα τα Κράτη τα προβλεπόμενα ὑπὸ του άρθρου V τας ημερομηνίας ἐνάρξεως της ισχύος, προσχωρήσεως, καταθέσεως και ἀνακλήσεως των ἐπιφυλάξεων, καταγγελίας και των σχετικῶν περὶ αὐτὰς δηλώσεων και κοινοποιήσεων.

Καταθέσεις του Πρωτοκόλλου εις τα ἀρχεῖα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Άρθρον XI. - Ἐν ἀντίτυπον του παρόντος Πρωτοκόλλου, του ὁποίου τα κείμενα συντεταγμένα εις την ἀγγλικήν, κινεζικὴν, ἰσπανικὴν, γαλλικὴν και ρωσικὴν, παρέχουν την ἰδίαν πίστιν, υπογεγραμμένον ὑπὸ του Προέδρου της Γενικῆς Συνελεύσεως και του Γενικοῦ Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, θα κατατεθῇ εις τα Ἀρχεῖα της Γραμματείας του Οργανισμού. Ο Γενικός Γραμματέας θα διαβιβάσῃ κεκρωμένον ἀντίγραφον αὐτοῦ εις ὅλα τα Κράτη Μῆλη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ὡς και εις τα ἄλλα Κράτη, τα ὁποῖα προβλέπονται εις το ἀρθρον V.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ 2198 (ΧΧΙ) ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων

Η Γενική Συνέλευση,

Εκτιμώντας ότι η Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων, που υπογράφηκε στην Γενεύη στις 29 Ιουλίου 1951 δεν εφαρμόζεται παρά μόνον στα πρόσωπα που έγιναν Πρόσφυγες λόγω των γεγονότων που έλαβαν χώρα πριν την 1η Ιανουαρίου 1951,

Εκτιμώντας ότι από της υιοθέτησης της Σύμβασης εμφανίσθηκαν νέες κατηγορίες Προσφύγων και ότι λόγω του γεγονότος αυτού αυτοί οι Πρόσφυγες δυνατόν να μην απολαμβάνουν των ωφελειών της Σύμβασης,

Εκτιμώντας ότι είναι ευκτέο όπως εφαρμόζεται το ίδιο Καθεστώς σε όλους τους Πρόσφυγες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ορισμού της Σύμβασης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη του κριτήριο της ημερομηνίας ορίου της 1ης Ιανουαρίου 1951,

Λαμβάνοντας υπόψη την σύσταση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Προγράμματος της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, με την οποία προτείνεται όπως το σχέδιο Πρωτοκόλλου για το Καθεστώς των Προσφύγων παρουσιασθεί στην Γενική Συνέλευση μετά την εξέτασή του από το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο, ώστε να εξουσιοδοτηθεί ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών να υποβάλλει το Πρωτόκολλο στις Κυβερνήσεις προκειμένου να προσχωρήσουν σε αυτό το ταχύτερον δυνατόν,

Εκτιμώντας ότι, με την απόφαση 1186 (ΧΛΙ) της 18ης Νοεμβρίου 1966 το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο ενέκρινε το σχέδιο Πρωτοκόλλου, όπως είναι διατυπωμένο στο παράρτημα της ετήσιας έκθεσης του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και ότι αφορά μέτρο για την διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της Σύμβασης στα πρόσωπα όπου εφαρμόζεται, και ότι το παράρτημα διαβιβάσθηκε στην Γενική Συνέλευση,

1. *Εγκρίνει* το Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων, του οποίου το κείμενο αποτυπώνεται στο παράρτημα της έκθεσης του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες,

2. *Παρακαλεί* τον Γενικό Γραμματέα να κοινοποιήσει το κείμενο του Πρωτοκόλλου στα Κράτη του άρθρου V του Πρωτοκόλλου αυτού προκειμένου να προσχωρήσουν σε αυτό.

1495η Σύνοδος της Ολομέλειας
16 Δεκεμβρίου 1966

ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ

Το 1959, η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και το 1968, το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης του 1967. Η τελευταία αναθεώρηση των άρθρων 24 και 25 του Νόμου Ν.1975/1991 (ΦΕΚ Α184), η οποία εγκρίθηκε από την Βουλή τον Δεκέμβριο του 1996, εκσυγχρονίζει επιπλέον την ελληνική προσφυγική νομοθεσία με αυτή των άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η νομοθεσία ορίζει τις γενικές αρχές για την προστασία και τη στήριξη των προσφύγων και προβλέπει την έκδοση τριών προεδρικών διαταγμάτων τα οποία έχουν εκδοθεί ως εξής:

Το πρώτο Προεδρικό Διάταγμα Αριθμ. 189/98 (ΦΕΚ Α140) σχετικά με την εργασία των αναγνωρισμένων προσφύγων, αιτούντων άσυλο και ατόμων που διαμένουν προσωρινά υπό ανθρωπιστικό καθεστώς, τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 1998. Το δεύτερο, Αριθμ. 61/99 (ΦΕΚ Α63) το οποίο καθορίζει τις λεπτομέρειες της διαδικασίας ασύλου, τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 1999. Το τρίτο, Αριθμ. 266/99 (ΦΕΚ Α217) που αφορά στη διοίκηση του κέντρου υποδοχής των αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα, καθώς και την υγειονομική και κοινωνική φροντίδα των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, τέθηκε σε ισχύ τον Οκτώβριο του 1999.

Στους νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο παρέχονται νομικές συμβουλές (για αιτήσεις σε πρώτο και δεύτερο βαθμό) μέσω του προγράμματος της Υ.Α. που εφαρμόζεται από το ΕΣΠ.

Με βάση το Άρθρο 35 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 που αφορά στο καθεστώς των προσφύγων, η Αντιπροσωπεία της Υ.Α. στην Αθήνα επιβλέπει την εφαρμογή της εθνικής διαδικασίας για τον καθορισμό της προσφυγικής ιδιότητας. Είναι μέλος με δικαίωμα ψήφου στην Επιτροπή Προσφυγών (συμβουλευτική επιτροπή στην οποία εξετάζονται προσφυγές κατά των αρνητικών αποφάσεων στα αιτήματα ασύλου). Επίσης, οργανώνει εκπαιδευτικά σεμινάρια για τις λιμενικές και αστυνομικές αρχές καθώς και για άλλους φορείς (π.χ. δικηγόρους και δικαστές) που εμπλέκονται στην υποδοχή των αιτούντων άσυλο και στη διαδικασία καθορισμού της προσφυγικής ιδιότητας. Στο πλαίσιο αυτό, η Αντιπροσωπεία της Υ.Α. στην Ελλάδα συνεργάζεται στενά με τις ΜΚΟ που δρουν υπέρ των προσφύγων.

Σήμερα, εκτός από τη δραματική πτώση που παρουσιάστηκε στα ποσοστά αναγνώρισης, η κύρια ανησυχία της Υ.Α. στην Ελλάδα έγκειται στη δυσκολία πρόσβασης ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας στην Ελληνική επικράτεια αλλά και στη μετέπειτα δυσκολία πρόσβασης στη διαδικασία του ασύλου, στις ανεπαρκείς συνθήκες υποδοχής, καθώς και στο σχετικά χαμηλό επίπεδο κοινωνικής πρόνοιας που δεν αρκεί να καλύψει τις ανάγκες επιβίωσης και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών από μέρους του κράτους για την αποτελεσματική ένταξη των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο στη χώρα.

Π. Δ. 189/1998

Προϋποθέσεις και διαδικασία παροχής άδειας εργασίας ή άλλης βοήθειας για επαγγελματική αποκατάσταση των αναγνωρισμένων από την Πολιτεία ως προσφύγων, των αιτούντων άσυλο και των προσωρινά διαμενόντων για λόγους ανθρωπιστικούς

(ΦΕΚ 140, τ. Α')

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας

Έχοντας υπόψη :

1. τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 24 του Ν. 1975/1991 (ΦΕΚ 184, τ. Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 2452/1996 (ΦΕΚ 283, τ. Α').
2. τις διατάξεις του άρθρου 29^Α του Ν. 1558/1985, όπως προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992 (ΦΕΚ 154, τ. Α'), αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ.2 εδαφ. α' του Ν. 2469/1997.
3. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος προκαλείται δαπάνη μη δυναμένη να προσδιορισθεί επακριβώς εκ των προτέρων που θα βαρύνει τους παρακάτω ΚΑΕ 414, 521Β, 535^Α, 1251^Α, 1831 του προϋπολογισμού του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.).
4. Την αριθμ. 259/1998 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Δημόσιας Τάξης, αποφασίζουμε :

Άδεια εργασίας πρόσφυγα

Άρθρο 1.- 1. Σε αλλοδαπό, στον οποίο έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2452/1996, και του κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού εκδιδόμενου Π.Δ. και είναι κάτοχος άδειας παραμονής, χορηγείται ισόχρονης διάρκειας άδεια εργασίας από τις κατά τόπον αρμόδιες Υπηρεσίες Επιθεωρήσεως Εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, εφόσον υποβάλει αυτοπροσώπως τα παρακάτω δικαιολογητικά :

- α) Αίτηση
- β) Θεωρημένο αντίγραφο ταυτότητας πρόσφυγα ή απόφαση αναγνώρισης προσφυγικής ιδιότητας,
- γ) Θεωρημένο αντίγραφο άδειας παραμονής,
- δ) Δήλωση του εργοδότη ότι προτίθεται να τον απασχολήσει. Δεν απαιτείται η δήλωση αυτή στην περίπτωση που ο πρόσφυγα λόγω της φύσεως της εργασίας εναλλάσσει εργοδότες.
- ε) Πιστοποιητικού κρατικού υγειονομικού φορέα, που να βεβαιώνει ότι δεν πάσχει από μολυσματική ασθένεια.
- στ) Οποιοδήποτε άλλο δικαιολογητικό απαιτείται και για τον ημεδαπό προς άσκηση της συγκεκριμένης εργασίας.

2. Για την έκδοση της ανωτέρω άδειας εργασίας δεν ακολουθείται η προβλεπόμενη για τους αλλοδαπούς διαδικασία της προέγκρισης. Η χορηγούμενη αρχική άδεια εργασίας δεν υπόκειται σε τέλος. Επίσης, δεν υπόκεινται σε τέλος, οι ανανεώσεις της άδειας με την προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει προσκομίσει βεβαίωση της αρμόδιας ΔΥΟ για την υποβολή από αυτόν φορολογικής δήλωσης ή υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 (ΦΕΚ 75, τ. Α') για το νόμιμο της απαλλαγής του από την υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης.

3. Με τις αυτές ως άνω προϋποθέσεις χορηγείται άδεια εργασίας και στον ή την σύζυγο του πρόσφυγα, που αφίχθηκε στην Ελλάδα στα πλαίσια της οικογενειακής συνένωσης και είναι κάτοχος άδειας παραμονής, καθώς και στον αλλοδαπό, ο οποίος διαμένων νόμιμα στην Χώρα, τέλεσε γάμο με αναγνωρισμένο πρόσφυγα και για όσο χρόνο αυτός ο γάμος εξακολουθεί να ισχύει.

4. Οι κατά τόπον αρμόδιες υπηρεσίες των Επιθεωρήσεων Εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης κοινοποιούν την κατά τα ανωτέρω χορηγούμενη άδεια εργασίας στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Άδεια άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος πρόσφυγα

Άρθρο 2.- 1. Σε αλλοδαπό που έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα, χορηγείται άδεια άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος, εφόσον υποβάλει αυτοπροσώπως στις αρμόδιες υπηρεσίες των Επιθεωρήσεων Εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, τα παρακάτω δικαιολογητικά :

α) Αίτηση με πλήρη στοιχεία ταυτότητας του αλλοδαπού στην οποία αναγράφεται το είδος και η έδρα της επιχείρησης ή του επαγγέλματος που πρόκειται να ασκήσει.

β) Παραστατικά και αποδεικτικά στοιχεία προέλευσης του κεφαλαίου που απαιτείται για την επένδυση,

γ) Τα προβλεπόμενα από το άρθρο 1 με στοιχεία β', γ', ε' και στ' δικαιολογητικά.

2. Αρμόδιες για τη χορήγηση της ανωτέρω άδειας εργασίας είναι οι υπηρεσίες των Επιθεωρήσεων Εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες κατά την εξέταση του αιτήματος εφαρμόζουν αναλόγως τη διαδικασία που προβλέπεται για τους αλλοδαπούς. Οι ανωτέρω υπηρεσίες ενημερώνουν για τη χορήγηση ή μη της άδειας την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Δημόσια Τάξης.

Επαγγελματική Κατάρτιση Προσφύγων

Άρθρο 3.- 1. Αλλοδαποί, στους οποίους έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα, εγγράφονται στις εκπαιδευτικές μονάδες του Ο.Α.Ε.Δ. με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις που ισχύουν και για τους Έλληνες πολίτες. Σε περίπτωση που οι ανωτέρω δεν μπορούν λόγω αντικειμενική αδυναμίας να προσκομίσουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, υποβάλλεται δήλωση του Ν. 1599/1986.

2. Ειδική Τριμελής Επιτροπή του Ο.Α.Ε.Δ. η οποία συγκροτείται με απόφαση του Διοικητή και αποτελείται από ένα Κοινωνικό Λειτουργό ή άλλο εκπρόσωπο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ένα Σύμβουλο Επαγγελματικού Προσανατολισμού του Ο.Α.Ε.Δ. και έναν υπάλληλο της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης του Ο.Α.Ε.Δ. εξετάζει με ειδικό τρόπο (τεστ), εάν οι πρόσφυγες έχουν τις προϋποθέσεις γλώσσας, ηλικίας και στοιχειώδεις γνώσεις επαγγελματικής κατάρτισης.

Όροι και προϋποθέσεις απασχόλησης των αιτούντων άσυλο αλλοδαπών

και προσωρινά διαμενόντων για λόγους ανθρωπιστικούς

Άρθρο 4.- 1. Οι αιτούντες την αναγνώρισή τους ως πρόσφυγες αλλοδαποί καθώς και οι προσωρινά διαμένοντες για λόγους ανθρωπιστικούς δύνανται να απασχολούνται προσωρινά προς κάλυψη αμέσως βιοτικών αναγκών, υπό τους εξής όρους :

α) οι αιτούντες την αναγνώρισή τους ως πρόσφυγες είναι κάτοχοι «δελτίου αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού» από το οποίο προκύπτει ότι δεν φιλοξενούνται σε ειδικά προς τούτο λειτουργούν Κέντρο Προσωρινής Διαμονής αιτούντων άσυλο αλλοδαπών.

β) Οι προσωρινά διαμένοντες για λόγους ανθρωπιστικούς είναι κάτοχοι ειδικού δελτίου παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.

γ) Έχει ερευνηθεί η αγορά εργασίας για το συγκεκριμένο επάγγελμα και δεν έχει εκδηλωθεί σχετικό ενδιαφέρον από ημεδαπό, πολίτη της Ε.Ε., αναγνωρισμένο πρόσφυγα, ομογενή.

2. Στις ανωτέρω περιπτώσεις (α) και (β) της παρ. 1 χορηγείται προσωρινή άδεια εργασίας από τις Αρχές του άρθρου 1 παρ. 1, η οποία δεν υπόκειται σε τέλη και η ισχύς της λήγει τριάντα (30) ημέρες μετά την ημερομηνία λήξεως των κατεχομένων από τους ενδιαφερόμενους δελτίων.

3. Οι κάτοχοι προσωρινής άδειας εργασίας, οι οποίοι προτίθενται να εργασθούν εκτός της περιφέρειας του τόπου διαμονής των, υποχρεούνται να παρουσιασθούν στις κατά τόπον αρμόδιες υπηρεσίες Επιθεωρήσεων Εργασίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, της Ελληνικής Αστυνομίας και του Ο.Α.Ε.Δ., προκειμένου να δηλώσουν τη νέα διεύθυνση διαμονής και εργασίας.

Άρθρο 5.- Από της ενάρξεως ισχύος του παρόντος καταργείται το Π.Δ. 209/30.7.1994 (ΦΕΚ 131, τ. Α').

Άρθρο 6.- Η ισχύς του Διατάγματος αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Π. Δ. 61/1999

Διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπού πρόσφυγα, ανάκληση της αναγνώρισης και απέλαση αυτού, έγκριση εισόδου των μελών της οικογένειάς του και τρόπος συνεργασίας με τον εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα

(ΦΕΚ 63, τ. Α')

Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 24 του Ν. 1975/1991 (Α'184), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 2452/1996 (Α' - 283).
2. Τις διατάξεις του άρθρου 29^Α του Ν. 1558/1985 όπως προστέθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 2081/1992 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, παρ. 2 του Ν. 2469/1997.
3. Τις διατάξεις του άρθρου 22 παρ. 3 του Ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού Ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' - 247).
4. Την 1107147/1239/006/4.10.1996 (ΦΕΚ 922/7-10-1996) απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών «Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στους Υφυπουργούς Οικονομικών».
5. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις του διατάγματος αυτού προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού ύψους 1.200.000 δραχμών περίπου για το έτος 1998, 7.000.000 δραχμών περίπου για το έτος 1999 και καθένα από τα επόμενα έτη. Οι ανωτέρω δαπάνες για μεν το έτος 1998 θα καλυφθούν από τις αντίστοιχες πιστώσεις των ΚΑΕ 0823, 0824, 0871 και 1111 του εκτελούμενου Π/Υ εξόδων Ε.Φ.43-110 «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ» για δε το έτος 1999 και καθένα από τα επόμενα έτη από τις σχετικές πιστώσεις που θα εγγράφονται στους αντίστοιχους ΚΑΕ των κατ' έτος προϋπολογισμών εξόδων Ε.Φ. 43 - 110 «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ».
6. Την 67/1999 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης και του Υφυπουργού των Οικονομικών, αποφασίζουμε :

Υποβολή αιτήματος ασύλου

Άρθρο 1.- 1. Αλλοδαπός ο οποίος δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ενώπιον οποιασδήποτε ελληνικής αρχής στα σημεία εισόδου στην Ελληνική Επικράτεια ή εντός αυτής, ότι ζητεί άσυλο στη χώρα μας ή με οποιονδήποτε τρόπο ζητεί να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων, θεωρείται ως αιτών άσυλο σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης 1951 (Ν.Α. 3989/1959 - ΦΕΚ Α' - 201/26.9.1959), όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης 1967 (Α.Ν. 389/1968 - ΦΕΚ Α' - 125/4.6.1968) και μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματός του δεν επιτρέπεται η καθ' οιονδήποτε τρόπο απομάκρυνσή του από τη χώρα.

Επίσης ως αιτών άσυλο θεωρείται και ο αλλοδαπός, ο οποίος εισέρχεται στη χώρα μας, κατ' εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου της 15-6-1990, που κρώθηκε με το Ν. 1996/1991 - ΦΕΚ Α' 196/16.12.1991).

2. Αν το αίτημα ασύλου υποβληθεί σε μη αστυνομική αρχή, αυτή υποχρεούται να ειδοποιήσει αμέσως την κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος διατάγματος αρμόδια αστυνομική αρχή με τον προσφορότερο τρόπο και να παραπέμψει σ' αυτήν τον αιτούντα με τη σχετική αλληλογραφία.

3. Το αίτημα παροχής ασύλου υποβάλλεται αυτοπροσώπως από τον αλλοδαπό, περιλαμβάνει δε και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του που βρίσκονται μαζί του. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος διατάγματος, ως μέλη οικογένειας νοούνται ο/η σύζυγός του αιτούντος, τα κάτω των 18 ατών άγαμα τέκνα αμφοτέρων των συζύγων, καθώς επίσης και οι γονείς αυτών και τα άνω των 18 ετών τέκνα τους που πάσχουν από πνευματική ή σωματική αναπηρία και δεν δύνανται να υποβάλουν αυτοτελώς αίτηση ασύλου.

4. Αίτημα ασύλου δύναται να υποβάλλεται και από αλλοδαπό ηλικίας 14 έως 18 ετών που δεν συνοδεύεται από τους γονείς του, εφόσον από τις εν γένει περιστάσεις διαπιστώνεται από τον ενεργούντα την εξέταση ότι η πνευματική του ωριμότητα του επιτρέπει να αντιληφθεί τη σημασία της πράξης του. Σε κάθε άλλη περίπτωση που υποβάλλεται αίτημα ασύλου από αλλοδαπό ηλικίας κάτω των 18 ετών, ο οποίος δεν

συνοδεύεται από τους γονείς του ή άλλο κηδεμόνα, η αρμόδια αστυνομική αρχή ενημερώνει τον Εισαγγελέα Ανηλίκων και, όπου δεν υπάρχει, τον κατά τόπο αρμόδιο Εισαγγελέα Πρωτοδικών, για να ενεργήσει ως ειδικός προσωρινός επίτροπος του ανηλίκου μέχρι την οριστική κρίση του αιτήματός του.

5. Ο αιτών άσυλο υποβάλλει σχετική αίτηση στις κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος διατάγματος αρμόδιες για την εξέταση του αιτήματος Υπηρεσίες. Με την αίτηση συνυποβάλλονται και τα κατεχόμενα απ' αυτόν ταξιδιωτικά έγγραφα και στοιχεία που πιστοποιούν ιδίως την ταυτότητα του ίδιου και των ως άνω προστατευομένων μελών της οικογενείας του, τη χώρα προέλευσης και τον τόπο καταγωγής του, καθώς και την οικογενειακή του κατάσταση. Η αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα δεν προϋποθέτει απαραίτητα την υποβολή τυπικών αποδεικτικών στοιχείων.

6. Στον αιτούντα άσυλο επιδίδεται από την αρμόδια για την εξέταση του αιτήματός του Υπηρεσία ενημερωτικό φυλλάδιο σε γλώσσα που κατανοεί. Στο έντυπο αυτό, που εκδίδεται με μέριμνα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, περιγράφεται η διαδικασία εξέτασης ασύλου, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του, με ιδιαίτερη αναφορά στην υποχρέωσή του να συνεργάζεται στενά και να θέτει εαυτόν στη διάθεση των αρμοδίων Αρχών κατά το χρόνο της εξέτασης του αιτήματός του, οι συνέπειες για τη μη συμμόρφωσή του, καθώς και οι οργανισμοί και οι φορείς που συνδράμουν τους πρόσφυγες στη χώρα μας, στους οποίους οπωσδήποτε αναφέρεται η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. Σε περίπτωση που δεν διατίθεται τέτοιο φυλλάδιο ή δεν υφίσταται στη γλώσσα που ο αιτών κατανοεί ή αυτός τυγχάνει αναλόγως, η σχετική ενημέρωσή του γίνεται προφορικά από αρμόδιο υπάλληλο της Υπηρεσίας και με τη βοήθεια διερμηνέα, αν απαιτείται. Για το γεγονός αυτό γίνεται ειδική μνεία στην έκθεση προφορικής εξέτασης του αιτούντος, που συντάσσεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του παρόντος διατάγματος.

7. Ο αιτών άσυλο δικαιούται να παραιτηθεί οποτεδήποτε από το αίτημά του ενώπιον οποιασδήποτε, από τις αναφερόμενες στο άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος διατάγματος, Αρχής. Προς πιστοποίηση του γεγονότος αυτού συντάσσεται σχετική έκθεση. Μετά την υποβολή της αίτησης ασύλου αλλοδαπού ή την σύνταξη της έκθεσης παραίτησης από το αίτημα, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ενημερώνει σχετικά εντός πενθημέρου τον Αντιπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη χώρα μας.

Εξέταση αιτημάτων ασύλου – Ενέργειες υπηρεσιών

Άρθρο 2.- 1. Αρμόδιες αρχές για να εξετάσουν το αίτημα και να κινήσουν τη διαδικασία παροχής ασύλου είναι οι Υποδιευθύνσεις ή Τμήματα Αλλοδαπών, τα Τμήματα Ασφαλείας των Κρατικών Αερολιμένων και οι Υποδιευθύνσεις ή τα Τμήματα Ασφαλείας των Αστυνομικών Διευθύνσεων.

2. Τα αιτήματα ασύλου εξετάζονται από τις ανωτέρω Υπηρεσίες εντός τριών (3) μηνών από την υποβολή τους, πλην των περιπτώσεων που ο αιτών παραμένει σε χώρους λιμένων ή αερολιμένων που εξετάζονται αυθημερόν. Για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου χρησιμοποιείται ειδικά εκπαιδευμένο και εξειδικευμένο για το σκοπό αυτό αστυνομικό και πολιτικό προσωπικό που υπηρετεί στα ειδικά προς τούτου Γραφεία των Υπηρεσιών της προηγούμενης παραγράφου.

3. Η εξέταση περιλαμβάνει συνέντευξη του αιτούντα με τη βοήθεια διερμηνέα, προκειμένου να επιβεβαιώσει όσα αναφέρει στην αίτησή του και να δώσει εξηγήσεις, ιδίως σε ό,τι αφορά τα ακριβή στοιχεία της ταυτότητάς του, η τη μη κατοχή διαβατηρίου ή άλλου επίσημου ταξιδιωτικού εγγράφου, το ακριβές δρομολόγιο που ακολούθησε για να εισέλθει στο Ελληνικό έδαφος και τους λόγους που τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει τη χώρα της υπηκοότητας ή της μόνιμης διαμονής του, ζητώντας άσυλο στη χώρα μας. Η συνέντευξη ενεργείται από βαθμοφόρο ανακριτικό υπάλληλο ο οποίος συμπράττει, εφόσον υπάρχει δυνατότητα με άλλο βαθμοφόρο ή πολιτικό υπάλληλο κατηγορίας Π.Ε. Πριν από τη συνέντευξη χορηγείται στον αιτούντα, εφόσον επιθυμεί, εύλογος χρόνος, προκειμένου να προετοιμασθεί κατάλληλα και να συμβουλευθεί δικηγόρο που θα τον επικουρεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Ο εύλογος χρόνος καθορίζεται από την Υπηρεσία που εξετάζει τον αιτούντα, η οποία και τον εφοδιάζει με υπηρεσιακό σημείωμα, στο οποίο, εκτός από τα στοιχεία της ταυτότητός του, αναγράφεται η ακριβής ημερομηνία και το ονοματεπώνυμο του υπαλλήλου που πρόκειται να τον εξετάσει. Για την συνέντευξη διατίθεται κατάλληλα διαμορφωμένος χώρος, ο οποίος εξασφαλίζει το απόρρητο της συνέντευξης. Εάν η συνέντευξη αφορά γυναίκα που αιτείται άσυλο, η οποία λόγω των εμπειριών της ή για λόγους πολιτιστικούς δυσκολεύεται να εκθέσει τους λόγους της αιτήσεώς της, η συνέντευξη δίνεται σε ειδικευμένη γυναίκα υπάλληλο παρουσία γυναίκας διερμηνέα.

4. Εάν πριν ή κατά τη συνέντευξη ο εξεταζόμενος αλλοδαπός ισχυρίζεται ότι έχει υποστεί βασανιστήρια ή υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις περί αυτού, παραπέμπεται σε πραγματογνώμονα, ειδικευμένο στα θέματα μεταχείρισης θυμάτων βασανιστηρίων, ο οποίος γνωματεύει για την ύπαρξη ή μη κακώσεων ή ενδείξεων σοβαρής μορφής βασανιστηρίων.

5. Στα πλαίσια της εξέτασης ο αιτών και τα άνω των 14 ετών προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του φωτογραφίζονται και δακτυλοσκοπούνται. Τα αποτυπώματα και οι φωτογραφίες χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τις ανάγκες των διαδικασιών ασύλου και τηρούνται στα πλαίσια των διεθνών δεσμεύσεων της χώρας μας. Γι' αυτό ενημερώνεται ο αιτών.

6. Για τις δηλώσεις του αιτούντα κατά την προφορική του συνέντευξη συντάσσεται από τον ενεργούντα την εξέταση έκθεση, στην οποία, εκτός από τα τυπικά στοιχεία (τόπος, ημερομηνία, ονοματεπώνυμο συμπραττόντων προσώπων κλπ), καταγράφονται συνοπτικά οι απαντήσεις του επί όλων των ερωτημάτων που του τίθενται. Η εν λόγω έκθεση, αφού αναγνωσθεί με τη βοήθεια διερμηνέα και επιβεβαιωθεί το περιεχόμενό της από τον αιτούντα, υπογράφεται απ' αυτόν, το διερμηνέα, τον ενεργούντα την εξέταση και τον τυχόν συμπράττοντα. Μετά την υπογραφή και στο τέλος αυτής διατυπώνεται σαφώς η γνώμη του υπαλλήλου που έλαβε την συνέντευξη, σχετικά με τη συνοχή, την αληθοφάνεια, των κατατεθέντων καθώς και αν πληρούνται οι όροι αναγνώρισης σ' αυτόν της προσφυγικής ιδιότητας σύμφωνα με το άρθρο 1 Α της Σύμβασης της Γενεύης του 1951. Σε κάθε περίπτωση η αμφιβολία ενεργεί υπέρ του αιτούντος. Επίσης στην έκθεση διατυπώνεται η γνώμη του για το αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εξέτασης του αιτήματος με την ταχύρρυθμη διαδικασία πλην των περιπτώσεων που ο αιτών παραμένει σε χώρους λιμένων ή αερολιμένων για τις οποίες η εξέταση του αιτήματος γίνεται υποχρεωτικά με τη διαδικασία αυτή. Κατά την εξέταση των αιτημάτων άσυλο οι αρμόδιοι προς τούτο υπάλληλοι λαμβάνουν υπόψη τους το Εγχειρίδιο για τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ και την κοινή θέση της 4^{ης} Μαρτίου 1996 του Συμβουλίου Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων, βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την εναρμονισμένη εφαρμογή του ορισμού του «πρόσφυγα» κατά την έννοια του άρθρου 1 Α της ανωτέρω διεθνούς Συνθήκης.

7. Η αρμόδια για την εξέταση του αιτήματος ασύλου Υπηρεσία εφοδιάζει τον αιτούντα ατελώς με «δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού» διάρκειας έξι (6) μηνών, το οποίο ανανεώνεται για ίσο χρόνο από τις κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος διατάγματος αρμόδιες υπηρεσίες του τόπου κατοικίας του, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί του αιτήματός του. Με τις ίδιες προϋποθέσεις εφοδιάζονται με αντίστοιχο δελτίο και τα προστατευόμενα μέλη της οικογένειάς του αλλοδαπού. Τα εν λόγω δελτία παραδίδονται υποχρεωτικά από τον αλλοδαπό στην Υπηρεσία κατά την επίδοση σ' αυτόν της οριστικής απόφασης επί του αιτήματος ασύλου και εν συνεχεία καταστρέφονται συντασσομένου προς τούτου σχετικού πρακτικού.

8. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, ο αιτών άσυλο υποχρεούται να παραμένει στον τόπο διαμονής που δήλωσε ή του καθορίστηκε. Σε Περίπτωση αυθαίρετης απομάκρυνσής του, διακόπτεται η διαδικασία εξέτασης της αίτησής του με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, η οποία κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο ως αγνώστου διαμονής. Αν εντός εulόγου χρόνου, που δεν μπορεί να υπερβεί τους τρεις (3) μήνες από την ημερομηνία εκδόσεως της απόφασης, ο αιτών επανεμφανισθεί στις αρμόδιες Αρχές, προσκομίζοντας επίσημα στοιχεία από τα οποία να αποδεικνύεται ότι η απουσία του οφείλετο σε λόγους ανωτέρας βίας, η παραπάνω απόφαση ανακαλείται και η αίτηση ασύλου εξετάζεται κατ' ουσίαν. Και στις δύο περιπτώσεις ενημερώνεται ο Εκπρόσωπος της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη χώρα μας, ο οποίος δικαιούται να ζητήσει λεπτομέρειες σχετικά με την πορεία της διαδικασίας και να εκθέσει τις τυχόν παρατηρήσεις του προς τις αρμόδιες Αρχές.

9. Η Υπηρεσία που εξέτασε το αίτημα ασύλου υποβάλλει τη σχετική αίτηση με τα δικαιολογητικά και την συνταχθείσα έκθεση στην προϊσταμένη της Αστυνομική Διεύθυνση ή Υποδιεύθυνση Αλλοδαπών, οι οποίες, αφού διατυπώσουν τη γνώμη τους, επί των προτάσεων του υπαλλήλου που έλαβε τη συνέντευξη ή για τη μεταβίβαση της ευθύνης εξέτασης της αίτησης ασύλου σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης του Δουβλίνου, τα υποβάλλουν στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Σε περίπτωση που προτείνεται η εξέτασή του με την ταχύρρυθμη διαδικασία, τα δικαιολογητικά υποβάλλονται κατά προτεραιότητα, το αργότερο εντός δέκα (10) ημερών. Κατ' εξαίρεση, οι αιτήσεις ασύλου που κατατίθενται στα σημεία εισόδου της χώρας από αλλοδαπούς οι οποίοι, κατά την άφιξή τους είτε δεν έχουν τις νόμιμες προϋποθέσεις να εισέλθουν στο Ελληνικό έδαφος, ή βρίσκονται στη ζώνη διερχομένων αερολιμένος ή λιμένος, κατευθυνόμενοι σε άλλη τρίτη χώρα, υποβάλλονται μαζί με την έκθεση και τα λοιπά δικαιολογητικά, εντός 24 ωρών και απευθείας, στην καθ' ύλην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, κοινοποιώντας την ενέργειά τους αυτή στην προϊσταμένη τους υπηρεσία.

10. Τα έξοδα διερμηνείας σε όλες τις φάσεις της διαδικασίας εξέτασης της αίτησης ασύλου βαρύνουν τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

11. Ο Εκπρόσωπος της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη χώρα μας δύναται να επισκέπτεται αυτοπροσώπως ή δια νομίμως εξουσιοδοτημένου προς τούτο αντιπροσώπου τον αιτούντα άσυλο, κατά το χρόνο που κρατούνται για οποιονδήποτε λόγο ή βρίσκονται στη ζώνη διερχομένων αερολιμένα ή λιμένα, στην οποία η πρόσβαση αυτού είναι ελεύθερη. Για τη διασφάλιση του απορρήτου της επικοινωνίας των αιτούντων άσυλο με τον ανωτέρω εκπρόσωπο, διατίθεται ιδιαίτερος χώρος από την

Υπηρεσία που δέχεται το αίτημα ασύλου ή στην οποία κρατείται ο αιτών. Επίσης, στον εν λόγω εκπρόσωπο παρέχονται εγκαίρως τα στοιχεία που ορίζονται από το άρθρο 35 παρ. 2 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951.

12. Οι δηλώσεις του αιτούντος άσυλο και τα λοιπά στοιχεία της αιτήσεώς του αποτελούν «ευαίσθητα δεδομένα», τα οποία προστατεύονται από τις διατάξεις του Ν. 2472/1997 (Α' - 50).

13. Ο αλλοδαπός που κατέχει εν ισχύ δελτίο αιτήσαντος άσυλο δύναται να επωφεληθεί των μέτρων υποδοχής που προβλέπονται από τις διατάξεις του εδαφ. γ' της παρ. 2 και του εδαφ. β' της παρ. 4 του άρθρου 24 του Ν. 1975/1991, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 2452/1996, καθώς και των μέτρων πρόσβασης στη βασική εκπαίδευση των ανηλίκων τέκνων του.

Κανονική διαδικασία εξέτασης αιτήσεως

Άρθρο 3.- 1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων για εξέταση του αιτήματος με την ταχύρρυθμη διαδικασία του άρθρου 5 του παρόντος διατάγματος, ο αιτών άσυλο αναγνωρίζεται ως πρόσφυγας και του παρέχεται άσυλο με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, ύστερα από πρόταση της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Κατά τη σύνταξη της πρότασης, ο αρμόδιος χειριστής αξιωματικός ή πολιτικός υπάλληλος Π.Ε. συλλέγει κάθε στοιχείο χρήσιμο με την υπόθεση και δύναται να ζητεί τις απόψεις και άλλων Αρχών, καθώς και πληροφορίες από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ή άλλες οργανώσεις ιδίως σε ό,τι αφορά την κατάσταση σε τρίτες χώρες προέλευσης ή διέλευσης. Επίσης, δύναται να προβαίνει σε επανεξέταση του ενδιαφερομένου για παροχή διευκρινίσεων ή κατάθεση συμπληρωματικών στοιχείων προς τεκμηρίωση της εισήγησής του, εφόσον κρίνει τούτο αναγκαίο ή διαταχθεί σχετικά.

2. Αν αποφασισθεί η αναγνώριση του αλλοδαπού και των μελών της οικογένειάς του ως προσφύγων, ταυτόχρονα με την επίδοση σ' αυτούς της απόφασης αναγνώρισης, του χορηγείται, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 27 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951, δελτίο ταυτότητας πρόσφυγα. Με βάση του δελτίο αυτό εφοδιάζονται ατελώς από την κατά τόπο αρμόδια αστυνομική Αρχή με άδεια παραμονής πενταετούς ισχύος, η οποία ανανεώνεται για ίσο χρόνο, εκτός αν ανακλήθηκε το άσυλο κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1 Γ της Σύμβασης της Γενεύης ή διατάχθηκε η απέλαση του πρόσφυγα, σύμφωνα τις διατάξεις του άρθρου 32 αυτής.

3. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης ασύλου, ο αιτών δικαιούται να προσφύγει ενώπιον του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία επίδοσης της απόφασης. Στην απορριπτική απόφαση αιτιολογούνται πλήρως οι λόγοι της απόρριψης και γίνεται μνεία για την προθεσμία προς άσκηση προσφυγής, καθώς και τις συνέπειες της παρόδου άπρακτης της προθεσμίας αυτής. Το περιεχόμενο της απόφασης ανακοινώνεται προφορικά στον αιτούντα σε γλώσσα που κατανοεί και περί της ανακοινώσεως αυτής γίνεται μνεία στο αποδεικτικό επιδόσεως.

4. Η προσφυγή κατατίθεται στην κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του παρόντος διατάγματος αρμόδια Αστυνομική Αρχή του τόπου κατοικίας ή προσωρινής διαμονής του ενδιαφερομένου, η οποία υποχρεούται να τη διαβιβάσει το ταχύτερο δυνατόν στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Κατά το χρόνο που επιτρέπεται η άσκηση της προσφυγής, ως και μετά την άσκησή της, αναστέλλεται κάθε μέτρο απομάκρυνσής του μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του Υπουργού Δημόσιας Τάξης.

5. Επί της προσφυγής ο Υπουργός αποφαινεται εντός προθεσμίας ενενήντα (90) ημερών από την ημερομηνία ασκήσεώς τη, ύστερα από γνώμη εξαμελούς επιτροπής που αποτελείται από το Νομικό Σύμβουλο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης ή το νόμιμο αναπληρωτή ως πρόεδρο και ως μέλη ένα υπάλληλο του Διπλωματικού Κλάδου του Υπουργείου Εξωτερικών, ένα Νομικό Σύμβουλο του ίδιου Υπουργείου και ένα ανώτερο αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας, οι οποίοι ορίζονται με τους αναπληρωτές τους από τους οικείους Υπουργούς. Επίσης, στην Επιτροπή μετέχουν ένας εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, ο οποίος ορίζεται με τον αναπληρωτή του από το Δ.Σ. αυτού και ο Σύμβουλος Νομικής Προστασίας του Γραφείου της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη χώρα μας ή ειδικά εξουσιοδοτημένο προς τούτο πρόσωπο. Οι αποφάσεις της επιτροπής λαμβάνονται κατά πλειοψηφία και σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου.

6. Η ανωτέρω επιτροπή συνέρχεται με πρόσκληση του προέδρου, η οποία κοινοποιείται στα μέλη αυτής πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν τη συνεδρίαση, προκειμένου να λάβουν γνώση των στοιχείων της υπόθεσης, σε κατάλληλο χώρο που διατίθεται από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης. Στην επιτροπή εξασφαλίζεται γραμματειακή και μεταφραστική υποστήριξη από ανάλογο αριθμό αστυνομικών και πολιτικών υπαλλήλων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης αποκλειστικά απασχολούμενων για το σκοπό αυτό.

7. Η επιτροπή καλεί τον προσφεύγοντα, ο οποίος ενημερώνεται έγκαιρα για τον τόπο και την ημερομηνία εξέτασεως της προσφυγής του, καθώς και το δικαίωμά του, να παραστεί αυτοπροσώπως ή μετά του συνηγόρου του ενώπιον της, για να εκθέσει προφορικά, με τη βοήθεια κατάλληλου διερμηνέα, τα επιχειρήματά του και να δώσει διευκρινίσεις ή να υποβάλει τυχόν συμπληρωματικά στοιχεία.

8. Η απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης επί της προσφυγής επιδίδεται στον ενδιαφερόμενο. Αν γίνει δεκτή η προσφυγή, εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου. Σε περίπτωση απόρριψης¹ της προσφυγής, στο διατακτικό αυτής αναφέρονται και η υποχρέωση του αιτούντα σε ό,τι αφορά τη διαμονή του στην Ελληνική επικράτεια, ή την αναχώρησή του από τη χώρα εντός ορισμένης προθεσμίας ή η δυνατότητα παραμονής του κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 8 του παρόντος διατάγματος.

9. Αν κατ' εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης του Δουβλίνου 1990, υπεύθυνο προς εξέταση της αιτήσεως ασύλου αλλοδαπού είναι άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., η Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας Υ.Δ.Τ. μεριμνά για τον εφοδιασμό του με το ταξιδιωτικό έγγραφο (Laisser – passer), ο τύπος και το περιεχόμενο του οποίου καθορίζεται στο Παράρτημα του παρόντος διατάγματος.

10. Όλες οι αποφάσεις που λαμβάνονται στα πλαίσια της διαδικασίας του παρόντος άρθρου κοινοποιούνται στον Αντιπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη χώρα μας.

Ταχύρρυθμη διαδικασία εξέτασης αιτήσεως

Άρθρο 4.- 1. Με την ταχύρρυθμη διαδικασία εξετάζεται η αίτηση ασύλου, που υποβάλλεται από αλλοδαπό κατά την άφιξή του σε σημείο εισόδου λιμένος ή αερολιμένος, καθώς και όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 25 του Ν. 1975/1991, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 2452/1996, σε συνδυασμό με τα οριζόμενα στα ψηφίσματα της 30/11 – 1/12/1992 των Υπουργών Μετανάστευσης των κρατών μελών της Ε.Ε., σχετικά με τις έννοιες των «προδήλως αβάσιμων αιτήσεων ασύλου» και της «ασφαλούς τρίτης χώρας» Επίσης λαμβάνονται υπόψη οι αρχές των Πορισμάτων Νο. 30 και Νο. 58 της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες Για τα θέματα που αφορούν τον τρόπο εξέτασης του αιτούντος και την υποβολή των αιτήσεων και δικαιολογητικών εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις του άρθρου 2 του παρόντος διατάγματος.

2. Επί της αιτήσεως ασύλου της προηγούμενης παραγράφου αποφαινεται ύστερα από πρόταση της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας / Υ.Δ.Τ. ο Προϊστάμενος του Κλάδου Αστυνομίας, Ασφάλειας και Τάξης του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Εάν ο Προϊστάμενος του Κλάδου Αστυνομίας, Ασφάλειας και Τάξης κρίνει ότι δεν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις υπαγωγής της εξεταζόμενης αίτησης στην ταχύρρυθμη διαδικασία σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 25 του Ν. 1975/1991, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 2452/1996, παραπέμπει αυτή με απόφασή του στην Υπηρεσία που υπέβαλε την πρόταση, προκειμένου να εξετασθεί με την κανονική διαδικασία.

3. Αν αποφασισθεί η αναγνώριση του αλλοδαπού και των μελών της οικογενείας του ως προσφύγων εφαρμόζονται οι διατάξεις της παρ. 2 του προηγούμενου άρθρου του παρόντος διατάγματος.

4. Σε περίπτωση που η αίτηση απορριφθεί, ο αιτών δικαιούται να προσφύγει ενώπιον του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ημερομηνία επίδοσης σ' αυτόν της απόφασης. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις της παρ. 4 του προηγούμενου άρθρου του παρόντος διατάγματος.

5. Επί της προσφυγής αποφαινεται ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από της ασκήσεώς της, ύστερα από γνώμη της επιτροπής που προβλέπεται από το άρθρο 3 του παρόντος διατάγματος.

6. Σε περίπτωση που ο αιτών άσυλο βρίσκεται σε ζώνη διερχομένων λιμένος ή αερολιμένος, οι προθεσμίες που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου μειώνονται στο ήμισυ. Στην περίπτωση αυτή και εφόσον ο αλλοδαπός εξακολουθεί να βρίσκεται στη ζώνη διερχομένων αερολιμένα ή λιμένα, επιτρέπεται η άνευ διαβατηριακών και λοιπών διατυπώσεων είσοδός του στο Ελληνικό έδαφος για όσο διάστημα διαρκεί η εξέταση της αίτησης ασύλου, ύστερα από απόφαση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

7. Οι διατάξεις της παρ. 10 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζονται ανάλογα και για τις εκδιδόμενες σύμφωνα με το παρόν άρθρο αποφάσεις.

---

¹ Σύμφωνα με το άρθρο 15 υπό τον τίτλο «Καθεστώς Αλλοδαπών» του Ν. 3068/2002 « Συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, προαγωγή των δικαστών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων στο βαθμό του Συμβούλου Επικρατείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 274, τ. Α') «3. Εξακολουθούν να δικάζονται από το Συμβούλιο Επικρατείας οι ακυρωτικές διαφορές που γεννώνται ... β) από την προσβολή πράξεων, αναφερομένων στην αναγνώριση αλλοδαπού ως πρόσφυγα, υπό την έννοια της Συμβάσεως της Γενεύης του 1951 περί του Νομικού Καθεστώτος των Προσφύγων και του συναφούς Πρωτοκόλλου της Νέας Υόρκης του 1967».

Επανεξέταση αιτήματος ασύλου

Άρθρο 5.- Αίτηση αλλοδαπού για παροχή ασύλου δεν εξετάζεται, εφόσον η προηγούμενη έχει απορριφθεί από τη Διοίκηση σε τελευταίο βαθμό. Κατ' εξαίρεση, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, δύναται να διατάξει την εξ' ύπαρξης εξέταση αιτήματος ασύλου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του παρόντος διατάγματος, αν προσκομίζονται από τον αιτούντα νέα κρίσιμα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν το πρόσωπό αυτού ή των μελών της οικογένειάς του και τα οποία, εάν ήταν γνωστά πριν από την έκδοση της οριστικής απόφασης, θα αποτελούσαν βασικό κριτήριο αναγνώρισης του ως πρόσφυγα. Δεν επιτρέπεται επανεξέταση αιτημάτων ασύλου που εξετάστηκαν με την ταχύρρυθμη διαδικασία του άρθρου 4 του παρόντος διατάγματος και απορρίφθηκαν.

Ανάκληση της απόφασης αναγνώρισης πρόσφυγα

Άρθρο 6.- Η ανάκληση της απόφασης αναγνώρισης αλλοδαπού ως πρόσφυγα και η απέλασή του αναγνωρισμένου πρόσφυγα γίνεται με τη διαδικασία που καθορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 2 και 3 του παρόντος διατάγματος, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των άρθρων 32 και 33 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951.

Οικογενειακή συνένωση πρόσφυγα

Άρθρο 7.- 1. Αλλοδαπός, στον οποίο έχει αναγνωρισθεί η προσφυγική ιδιότητα σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος διατάγματος, δύναται κατ' εφαρμογήν της διατάξεως της παρ. 1 εδαφ. γ' του άρθρου 1 του Ν. 2452/1996, να ζητήσει στα πλαίσια της οικογενειακής συνένωσης την έλευση και εγκατάσταση πλησίον του των μελών της οικογένειάς του, όπως αυτή καθορίζεται κατά την ελληνική έννομη τάξη. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου ως μέλη της οικογένειας του πρόσφυγα, θεωρούνται ο/η σύζυγος αυτού, τα κάτω του 18^{ου} έτους άγαμα τέκνα του/της, καθώς επίσης και οι γονείς αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά σύμφωνα με υπεύθυνη δήλωση του πρόσφυγα συνοικούσαν και συντηρούνταν από αυτόν πριν από την άφιξή τους στη χώρα μας.

2. Η είσοδος και παραμονή στη χώρα μας των μελών οικογένειάς πρόσφυγα επιτρέπεται, εφόσον συντρέχουν οι ακόλουθες προϋποθέσεις :

α. τα προς έλευσης μέλη της οικογένειάς πρόκειται να διαμεινούν μαζί με τον πρόσφυγα.

β. ο πρόσφυγας αποδεικνύει από επίσημα στοιχεία ότι έχει πραγματοποιήσει εισόδημα ανειδίκευτου εργάτη που αντιστοιχεί στο ήμισυ τουλάχιστον των εργασίων ημερών για χρονικό διάστημα ενός έτους πριν από την υποβολή της αίτησης επανένωσης.

γ. Τα προς έλευση μέλη της οικογένειας να κατέχουν κανονικό και ισχύον ταξιδιωτικό έγγραφο ως και ισχύουσα για το σκοπό αυτό Ελληνική Προξενική Θεώρηση εισόδου.

δ. Η παρουσία των προς έλευση προσώπων στο Ελληνικό έδαφος να μην κρίνεται επικίνδυνη για τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια της χώρας.

ε. Η συγγενική σχέση να προκύπτει από επίσημα έγγραφα.

3. Για την έλευση στη χώρα μας των μελών της οικογένειάς πρόσφυγα υποβάλλονται στην Υπηρεσία Αλλοδαπών του τόπου κατοικίας του τα παρακάτω δικαιολογητικά :

α. Αίτηση του πρόσφυγα, στην οποία να δηλώνεται ρητά ότι επιθυμεί την έλευση των μελών της οικογένειάς του στη χώρα μας.

β. Υπεύθυνη δήλωση ότι αναλαμβάνει τα έξοδα παραμονής και συντήρησής τους.

γ. Αντίγραφο βιβλιαρίου ενσήμων.

δ. Επίσημο έγγραφο μεταφρασμένο στην Ελληνική, από το οποίο να προκύπτει ο βαθμός συγγενείας των υπό έλευση προσώπων με τον πρόσφυγα, καθώς και η ηλικία τους.

4. Η Υπηρεσία Αλλοδαπών που δέχεται τα δικαιολογητικά, μετά τον απαραίτητο έλεγχο, υποβάλλει αυτά μαζί με τις προτάσεις της στην καθ' ύλην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, η οποία, εφόσον συντρέχουν οι κατά τα ως άνω νόμιμες προϋποθέσεις για την έλευση των μελών της οικογένειάς του πρόσφυγα, διαβιβάζει τη σχετική αλληλογραφία στο Υπουργείο Εξωτερικών, που μεριμνά για τη χορήγηση Προξενικής Θεώρησης από την Οικεία Προξενική Αρχή, με ευθύνη της οποίας αναγράφεται επί της Ε.Π.Θ. ο

σκοπός άφιξης του αλλοδαπού, καθώς επίσης και ο αριθμός πρωτοκόλλου της έγκρισης χορήγησης αυτής. Σε αρνητική περίπτωση επιστρέφονται τα δικαιολογητικά στον ενδιαφερόμενο πρόσφυγα και γνωρίζονται σ' αυτόν οι λόγοι μη ικανοποίησης του αιτήματός του, καθώς και το δικαίωμα του να ασκήσει προσφυγή.

5. Τα μέλη οικογενείας αναγνωρισμένου πρόσφυγα, που εισήλθαν κανονικά στο ελληνικό έδαφος στα πλαίσια της οικογενειακής επανένωσης, εξομοιώνονται ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους με αυτά του ιδίου, υποχρεούνται δε μέσα σε ένα μήνα από την άφιξή τους να υποβάλουν αυτοπροσώπως ή σε περίπτωση που πρόκειται για ανηλίκους, δια του αιτούντος την έλευσή τους αίτηση στην Υπηρεσία Αλλοδαπών του τόπου διαμονής τους για χορήγηση ατελώς αδειάς παραμονής.

6. Η κατά τα ανωτέρω χορηγούμενη άδεια παραμονής ακολουθεί, όσον αφορά τη διάρκεια ισχύος της και τις λοιπές προϋποθέσεις ανανέωσης ή ανάκλησής της, την τύχη της αδειάς παραμονής του πρόσφυγα από τον οποίο προσκλήθηκαν.

7. Η χορηγηθείσα σε ένα μέλος της οικογενείας άδεια παραμονής μπορεί να ανακαλείται οποτεδήποτε, αν αποδειχθεί ότι αποκτήθηκε με απάτη ή πλαστογραφία.

8. Για τη χορήγηση αδειάς παραμονής στα προστατευόμενα μέλη της οικογενείας του πρόσφυγα ενημερώνεται ο εκπρόσωπος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στη χώρα μας.

9. Από τη διαδικασία προέγκρισης της έλευσης του παρόντος άρθρου εξαιρούνται τα μέλη της οικογένειας αναγνωρισμένου πρόσφυγα, τα οποία αποδεδειγμένα βρίσκονται στο ελληνικό έδαφος κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος διατάγματος, με την προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά θα μεταβούν αυτοπροσώπως στις κατά τόπον αρμόδιες αστυνομικές Αρχές εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία αυτή και υποβάλουν αίτηση για χορήγηση αδειάς παραμονής. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των παρ. 5 έως και 8 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 8

Παραμονή για ανθρωπιστικούς λόγους

Άρθρο 8.- Αλλοδαπός, του οποίου έχει απορριφθεί οριστικά η αίτηση για αναγνώριση της προσφυγικής ιδιότητας, πλην όμως του έχει εγκριθεί για ανθρωπιστικούς ιδίως λόγους η προσωρινή παραμονή στη χώρα μας, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 15 του Ν. 1975/1991 όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 2452/1996, εφοδιάζεται από την κατά τόπο αρμόδια Αστυνομική Αρχή, ατελώς, με ειδικό δελτίο παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους ετήσιας διάρκειας. Παρόμοιο δελτίο χορηγείται και στα μέλη της οικογένειάς του. Ο κάτοχος του δελτίου αυτού οφείλει να αναχωρήσει χωρίς άλλη ειδοποίηση μέχρι την ημερομηνία της λήξης της ισχύος του, εκτός και αν δεκαπέντε (15) τουλάχιστον ημέρες πριν από την εκπνοή της προθεσμίας υποβάλει στην καθ' ύλην αρμόδια Αστυνομική Αρχή του τόπου κατοικίας του, αίτηση για ισόχρονη παράταση της ισχύος του, επί της οποίας αποφαινεται ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

2. Για την έγκριση παραμονής αλλοδαπού για ανθρωπιστικούς λόγους λαμβάνονται υπόψη ιδίως η αντικειμενική αδυναμία απομάκρυνσης ή επιστροφής του αλλοδαπού στη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής του για λόγους ανωτέρας βίας (π.χ. σοβαροί λόγοι υγείας του ιδίου ή μέλους της οικογένειάς του, διεθνής αποκλεισμός της χώρας του, εμφύλιες συρράξεις συνοδευόμενες από μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων) ή η συνδρομή στο πρόσωπο του ενδιαφερόμενου της ρήτρας μη επαναπροώθησης (non refoulement) του άρθρου 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης της Ρώμης του 1950 περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου [Ν.Α. 53/1974 (Α' - 256)] ή του αντίστοιχου άρθρου της Σύμβασης της Ν. Υόρκης της 10ης Δεκεμβρίου 1984 κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (Ν. 1782/1988).

3. Οι διατάξεις της παρ. 13 του άρθρου 2 του παρόντος διατάγματος εφαρμόζονται ανάλογα και για τους αλλοδαπούς που εφοδιάζονται με το ειδικό δελτίο παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους.

Κατάργηση διατάξεων

Άρθρο 9.- Από την έναρξη ισχύος του παρόντος διατάγματος καταργούνται οι διατάξεις του Π.Δ. 83/1993 (Α' - 36).

Έναρξη ισχύος

Άρθρο 10.- Η ισχύος του διατάγματος αυτού αρχίζει μετά από εξήντα (60) ημέρες από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων αλλοδαπών

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 4 και 5 του ν.1338/1983 "Εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου" (Α' - 34), όπως τροποποιήθηκε με τα άρθρα 6 παρ. 4 του ν. 1440/1984 (Α'- 70), 7 του ν. 1775/1988 (Α' -101), 31 του ν.2076/1992 (Α' - 130), 19 του ν. 2367/1995 (Α' - 261), 22 του ν.2789/2000 (Α'- 21) και 48 του ν.3427/2005 (Α' - 312).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά Όργανα [π.δ. 63/2005 (Α' - 98)], καθώς και της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν.2469/1997(Α'-38).

3. Την υπ' αριθμ. 37930/ΔΙΟΕ 1264/14.10.2005 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών "Καθορισμός αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών" (Β' - 1432) και ιδίως τις διατάξεις του άρθρου 7 αυτής.

4. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις του παρόντος προκαλούνται σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού οι ακόλουθες δαπάνες:

α) Ετήσια δαπάνη ύψους 20.000 ΕΥΡΩ περίπου, η οποία θα βαρύνει τις πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Ε.Φ. 43-110 "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ", Κ.Α.Ε. 0713, 0823, 0824, 0843, 1111 και 1924).

β) Δαπάνη από την εν γένει υλοποίηση των προβλεπόμενων μέτρων για την παροχή προσωρινής προστασίας σε εκτοπισθέντες αλλοδαπούς. Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα (αριθμός εκτοπισθέντων, διάρκεια παρεχόμενης προστασίας κ.λπ.) και θα καλύπτεται κατά 80% με κοινοτική χρηματοδότηση (Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους Πρόσφυγες).

γ) Ενδεχόμενη δαπάνη από την κάλυψη των εξόδων:

(i) Επαναπρόωθηση ατόμων σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας στο κράτος αυτό και επιχειρούν να εισέλθουν παράνομα στην Ελληνική Επικράτεια, (ii) Μεταγωγής δικαιούχων προσωρινής προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., (iii) Αναγκαστικού Επαναπατρισμού εκτοπισθέντων αλλοδαπών, (iv) Απέλασης ατόμων που θεμελιώνουν τη ρήτρα αποκλεισμού από την προσωρινή προστασία.

Η δαπάνη αυτή εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα (αριθμός απομακρυνόμενων αλλοδαπών, χώρα προώθησης κ.λπ.) και εφόσον πραγματοποιείται, θα καλύπτεται από τις πιστώσεις του

προϋπολογισμού του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (Ε.Φ. 43-110 "ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ").

5. Την υπ' αριθμ. 53/2006 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικής Άμυνας, Εξωτερικών, Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Σκοπός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Σκοπός του παρόντος π.δ. είναι η συμμόρφωση με την Οδηγία 2001/55 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συμβούλιο) για τις ελάχιστες προδιαγραφές παροχής προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και τα μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την υποδοχή και την αντιμετώπιση των συνεπειών της υποδοχής αυτών των ατόμων (Ε 212/7-8-2001).

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τον σκοπό του παρόντος π.δ. νοούνται ως:

α. "προσωρινή προστασία": μία διαδικασία με έκτακτο χαρακτήρα που εξασφαλίζει, σε περίπτωση μαζικής εισροής ή αν επίκειται μαζική εισροή εκτοπισθέντων από τρίτες χώρες, οι οποίοι δεν μπορούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, άμεση και προσωρινή προστασία σε αυτά τα άτομα, ιδίως εάν υπάρχει επίσης κίνδυνος το σύστημα ασύλου να μην μπορεί να αντιμετωπίσει αυτήν την εισροή χωρίς αρνητικές συνέπειες για την καλή λειτουργία του, το συμφέρον των ενδιαφερομένων ατόμων και το συμφέρον άλλων ατόμων που ζητούν προστασία.

β. "Σύμβαση της Γενεύης": η Σύμβαση της 28ης Ιουλίου 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων, όπως τροποποιήθηκε από το

Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31ης Ιανουαρίου 1967 που κυρώθηκε με το ν.δ.3989/1959 (Α'- 201).

γ. "εκτοπισθέντες": υπήκοοι τρίτων χωρών ή απάτριδες, οι οποίοι υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα ή την περιοχή καταγωγής τους, ή έφυγαν, υποβοηθούμενοι μέσω προγράμματος εκκένωσης, ιδίως κατόπιν έκκλησης διεθνών οργανισμών και των οποίων ο επαναπατρισμός υπό ασφαλείς και σταθερές συνθήκες είναι αδύνατος λόγω της επικρατούσας σε αυτή τη χώρα κατάστασης, οι οποίοι ενδεχομένως εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου ΙΑ της Σύμβασης της Γενεύης ή άλλων διεθνών ή εθνικών πράξεων που παρέχουν διεθνή προστασία και ιδιαίτερα:

ι) άτομα τα οποία εγκατέλειψαν ζώνες ενόπλων συγκρούσεων ή ενδημικής βίας, ιι) άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρό κίνδυνο ή έχουν υπάρξει θύματα συστηματικών ή γενικευμένων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

δ. "μαζική εισροή": άφιξη σημαντικού αριθμού εκτοπισθέντων, οι οποίοι προέρχονται από καθορισμένη χώρα ή γεωγραφική ζώνη, ανεξαρτήτως του αν η άφιξη τους υπήρξε αυθόρμητη ή υποβοηθούμενη, όπως μέσω προγράμματος εκκένωσης.

ε. "πρόσφυγες": υπήκοοι τρίτων χωρών ή απάτριδες κατά την έννοια του άρθρου ΙΑ της Σύμβασης της Γενεύης.

στ. "ασυνόδευτοι ανήλικοι": υπήκοοι τρίτων χωρών ή απάτριδες ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ ετών, οι οποίοι εισέρχονται στη Χώρα χωρίς να συνοδεύονται από ενήλικο, ο οποίος να φέρει ευθύνη γι' αυτούς, σύμφωνα με το νόμο ή το έθιμο και για όσο χρονικό διάστημα η επιμέλεια τους δεν έχει αναληφθεί από κάποιο τέτοιο άτομο, ή ανήλικοι, οι οποίοι έμειναν ασυνόδευτοι μετά την είσοδο τους στη Χώρα.

ζ. "άδειες διαμονής": κάθε είδους εξουσιοδότηση που εκδίδεται από τις αρμόδιες αρχές βάσει της οποίας επιτρέπεται σε υπήκοο τρίτης χώρας να διαμένει νόμιμα στην επικράτεια του σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφος 2, στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1030/2002 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών".

η. "διαμένων": υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος απολαμβάνει προσωρινής προστασίας, σύμφωνα με απόφαση η οποία προβλέπεται στο άρθρο 5 και ο οποίος επιθυμεί να καλέσει μέλη της οικογένειάς του/της.

Άρθρο 3

Γενικές ρυθμίσεις.

1. Η προσωρινή προστασία δεν προδικάζει την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα δυνάμει της Σύμβασης της Γενεύης.

2. Για την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας τηρούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες, καθώς και οι υποχρεώσεις της Χώρας μας, όσον αφορά τη μη επαναπροώθηση.

3. Η θέσπιση, η εφαρμογή και η παύση της προσωρινής προστασίας αποτελούν το αντικείμενο τακτικών διαβουλεύσεων με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ) και άλλους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς.

4. Οι διατάξεις του παρόντος διατάγματος δεν εφαρμόζονται στα άτομα που είχαν γίνει δεκτά με βάση καθεστώς προσωρινής προστασίας πριν από την έναρξη ισχύος της Οδηγίας 2001/55 του Συμβουλίου, (7.8.2001).

Άρθρο 4

Διάρκεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β' ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 6, η διάρκεια της προσωρινής προστασίας ανέρχεται σε ένα (1) έτος.

2. Η προσωρινή προστασία, αν δεν λήξει με απόφαση του Συμβουλίου, παρατείνεται αυτοδικαίως για περίοδο έξι (6) μηνών. Επίσης παρατείνεται για ένα ακόμη έτος αν ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου, σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 4 της Οδηγίας 2001/55.

Άρθρο 5

Διαπίστωση μαζικής εισροής.

1. Με μέριμνα του Υπουργείου Εξωτερικών μπορεί να υποβληθεί στην Επιτροπή αίτηση παροχής προσωρινής προστασίας για την έκδοση απόφασης του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 της Οδηγίας 2001/55. Στην αίτηση αυτή περιλαμβάνεται τουλάχιστον:

- α. Περιγραφή των ειδικών ομάδων ατόμων στα οποία θα εφαρμοστεί η προσωρινή προστασία.
- β. Ημερομηνία έναρξης ισχύος της προσωρινής προστασίας.
- γ. Εκτίμηση του μεγέθους των μετακινήσεων των εκτοπισθέντων.

2. Απόφαση του Συμβουλίου, με την οποία διαπιστώνεται η συνδρομή των προϋποθέσεων μαζικής εισροής εκτοπισθέντων, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 της Οδηγίας 2001/55, έχει ως αποτέλεσμα την

εφαρμογή της προσωρινής προστασίας για τους εκτοπισθέντες, τους οποίους αφορά η απόφαση, σύμφωνα με τα διατάξεις του παρόντος.

Άρθρο 6

Λήξη.

1. Η προσωρινή προστασία λήγει:

α. Όταν συμπληρώνεται η κατά το άρθρο 4 μέγιστη διάρκεια ή
β. Κατά τη διάρκεια ισχύος της εφόσον εκδοθεί απόφαση του Συμβουλίου, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 εδάφιο β της Οδηγίας 2001/55.

2. Το Υπουργείο Εξωτερικών υποβάλλει προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αίτημα για την λήξη της παρεχόμενης προσωρινής προστασίας, εφ' όσον κρίνει ότι συντρέχουν οι προς τούτο όροι και προϋποθέσεις.

Άρθρο 7

Επέκταση της προσωρινής προστασίας.

1. Το καθεστώς της προσωρινής προστασίας μπορεί με απόφαση των υπουργών Εξωτερικών και Δημόσιας Τάξης, να επεκταθεί συμπληρωματικά και σε άλλες κατηγορίες εκτοπισθέντων, πέραν αυτών που περιλαμβάνονται στην προβλεπόμενη από το άρθρο 5 απόφαση, οι οποίοι έχουν εκτοπισθεί για τους ίδιους λόγους και από την ίδια χώρα ή περιοχή καταγωγής. Στην περίπτωση αυτή η απόφαση κοινοποιείται άμεσα στο Συμβούλιο και την Επιτροπή.

2. Κατά την επέκταση της προσωρινής προστασίας προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 24, 25 και 26, εξαιρουμένης της διαρθρωτικής στήριξης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο για τους πρόσφυγες.

Άρθρο 8

Άδεια διαμονής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

1. Στους δικαιούχους προσωρινής προστασίας και για όσο διάστημα τελούν στην κατάσταση αυτή, χορηγείται ατελώς άδεια διαμονής. Η άδεια αυτή εκδίδεται από την κατά τόπο αρμόδια για θέματα αλλοδαπών Υπηρεσία της Ελληνικής Αστυνομίας.

2. Στα άτομα που γίνονται δεκτά να εισέλθουν στη Χώρα με σκοπό

την παροχή προσωρινής προστασίας παρέχεται κάθε αναγκαία διευκόλυνση για την απόκτηση θεώρησης εισόδου στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η θεώρηση διέλευσης. Η χορήγηση των θεωρήσεων γίνεται ατελώς.

Άρθρο 9

Ενημέρωση.

Στους δικαιούχους προσωρινής προστασίας, με μέριμνα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, παρέχεται έγγραφη ενημέρωση σε γλώσσα κατανοητή από αυτούς σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, κατά το χρόνο που τελούν στην κατάσταση αυτή, σύμφωνα με τις διατάξεις περί προσωρινής προστασίας.

Άρθρο 10

Τήρηση προσωπικών δεδομένων.

Για τις ανάγκες εφαρμογής του παρόντος διατάγματος, η Υπηρεσία της παρ. 1 του άρθρου 8 καταχωρεί για κάθε δικαιούχο προσωρινής προστασίας ένα ή περισσότερα από τα εξής δεδομένα: όνομα, ιθαγένεια, ημερομηνία και τόπος γέννησης, οικογενειακή κατάσταση, οικογενειακός δεσμός. Το ανωτέρω αρχείο τηρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.2472/1997(Α'-50).

Άρθρο 11

Επανεισδοχή δικαιούχων προσωρινής προστασίας.

1. Άτομο το οποίο απολαμβάνει καθεστώς προσωρινής προστασίας στη Χώρα μας και παράνομα επιχειρεί να εισέλθει ή να παραμείνει στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε. κατά τη διάρκεια ισχύος της απόφασης που προβλέπεται στο άρθρο 5, γίνεται δεκτό εκ νέου στην ελληνική επικράτεια και συνεχίζει να υπάγεται στο ίδιο καθεστώς.

2. Σε περίπτωση που δικαιούχος προσωρινής προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., διαπιστώνεται ότι βρίσκεται ή προσπαθεί να εισέλθει παράνομα στην ελληνική επικράτεια, κατά τη διάρκεια ισχύος της απόφασης που προβλέπεται στο άρθρο 5, αυτός επαναπροωθείται στο εν λόγω κράτος.

Άρθρο 12

Εργασία και επαγγελματική κατάρτιση.

1. Η άδεια διαμονής που χορηγείται σε άτομο που απολαμβάνει προσωρινής προστασίας επέχει και θέση άδειας εργασίας, η οποία

ισχύει για το νομό όπου καθορίστηκε η διαμονή του καθ' όλη τη διάρκεια της προσωρινής προστασίας. Η εν λόγω άδεια εργασίας παρέχει το δικαίωμα άσκησης μισθωτής ή ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, καθώς και δικαίωμα συμμετοχής σε εκπαιδευτικά προγράμματα ενηλίκων, προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης ή πρακτικής εξάσκησης. Τα ανωτέρω δικαιώματα ασκούνται εφόσον οι θέσεις δεν καλύπτονται από πολίτες της Ε.Ε. ή από πολίτες των κρατών που δεσμεύονται από τη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, καθώς επίσης και από νομίμως διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι λαμβάνουν επίδομα ανεργίας.

2. Η ισχύουσα νομοθεσία για την αμοιβή, την πρόσβαση στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και τους όρους ή ειδικότερες προϋποθέσεις, όσον αφορά τη μισθωτή ή ανεξάρτητη δραστηριότητα, εφαρμόζεται και για τα άτομα που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας.

Άρθρο 13

Κέντρα φιλοξενίας, κοινωνική βοήθεια, ιατρική περίθαλψη.

1. Τα άτομα που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας διαμένουν σε ειδικά κέντρα φιλοξενίας που λειτουργούν με μέριμνα και ευθύνη του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

2. Στα φιλοξενούμενα άτομα της προηγούμενης παραγράφου παρέχεται η απαραίτητη ιατρική περίθαλψη, που περιλαμβάνει την αναγκαία θεραπεία ασθενειών, την παροχή πρώτων βοηθειών και μία τουλάχιστον ιατρική εξέταση.

3. Σε περίπτωση που οι ως άνω φιλοξενούμενοι στα Κέντρα Φιλοξενίας δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για τη συντήρησή τους με μέριμνα του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης τους παρέχεται σίτιση, ρουχισμός και κάθε άλλη δυνατή κοινωνική συνδρομή.

4. Περιπτώσεις ατόμων με ιδιαίτερες ανάγκες, όπως βρέφη, ηλικιωμένοι, ασυνόδευτοι ανήλικοι, ασθενείς, τραυματίες, καθώς και άτομα που έχουν υποστεί βασανιστήρια, βιασμούς ή άλλες σοβαρές μορφές ψυχικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας αντιμετωπίζονται κατά προτεραιότητα.

5. Όταν τα άτομα που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας ασκούν μισθωτή ή ανεξάρτητη δραστηριότητα, λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό του επιπέδου της προβλεπόμενης βοήθειας η ικανότητα τους να συμβάλουν στις ανάγκες τους.

6. Με κοινή Υπουργική Απόφαση των συναρμόδιων Υπουργών θα καθορίζονται κάθε φορά οι λεπτομέρειες εφαρμογής των ανωτέρω διατάξεων σε συνδυασμό με το άρθρο 25 του παρόντος διατάγματος.

Άρθρο 14

Εκπαίδευση.

Στους δικαιούχους προσωρινής προστασίας, που δεν υπερβαίνουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους παρέχεται δικαίωμα πρόσβασης σε δημόσια σχολεία, στα οποία λειτουργούν ή προβλέπεται να λειτουργήσουν τάξεις υποδοχής ή φροντιστηριακά τμήματα.

Άρθρο 15

Διατήρηση της οικογενειακής ενότητας.

1. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, στις περιπτώσεις των οικογενειών που υπήρχαν στη χώρα καταγωγής και χωρίστηκαν, λόγω των συνθηκών μαζικής εισροής, θεωρούνται ως τμήμα της οικογένειας του διαμένοντος:

α. Ο/η σύζυγος του διαμένοντος, τα ανήλικα άγαμα τέκνα του διαμένοντος ή του/της συζύγου του/της, χωρίς διάκριση ως προς τα γεννηθέντα από ή χωρίς γάμο ή τα εξ υιοθεσίας.

β. Άλλοι συγγενείς Α' και Β' βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας που ζούσαν μαζί ως τμήμα της οικογένειας κατά τη χρονική στιγμή των γεγονότων που οδήγησαν στη μαζική εισροή και που συντηρούνταν πλήρως ή κυρίως από τον διαμένοντα κατά τη στιγμή αυτή.

2. Στις περιπτώσεις όπου τα χωρισμένα μέλη της οικογένειας του εδαφίου Α' της προηγούμενης παραγράφου απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., η Διεύθυνση Αλλοδαπών του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες προς την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους για την επίτευξη της οικογενειακής ενότητας των ατόμων αυτών με τα διαμένοντα στην Ελλάδα, αφού ληφθεί υπόψη η επιθυμία των ως άνω μελών της οικογένειας.

3. Η Υπηρεσία της προηγούμενης παραγράφου προβαίνει στις ίδιες ως άνω ενέργειες για την επίτευξη της οικογενειακής ενότητας προσώπων που διαμένουν στην Ελλάδα με τα χωρισμένα μέλη της οικογένειας του εδαφίου Α' της παρ. 1, τα οποία δεν ευρίσκονται σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε. και χρήζουν προστασίας.

4. Η επίτευξη της οικογενειακής ενότητας των παρ. 2 και 3 δύναται να χωρήσει και για τα μέλη οικογένειας του εδαφίου Β' της παρ. 1 δικαιούχου προσωρινής προστασίας, λαμβανομένων υπόψη και των

δυσμενών επιπτώσεων που ενδεχομένως θα προκύψουν σε βάρος των μελών της οικογενείας εάν δεν πραγματοποιηθεί η επανένωση.

5. Κατά την εφαρμογή του παρόντος άρθρου λαμβάνεται πάντοτε υπόψη το ύψιστο συμφέρον των ανήλικων τέκνων.

6. Για την επιλογή του κράτους μέλους της Ε.Ε. στο οποίο θα πραγματοποιηθεί η επίτευξη της οικογενειακής ενότητας λαμβάνονται υπόψη και όσα προβλέπονται στα άρθρα 25 και 26.

7. Στα μέλη οικογένειας που εισέρχονται στη Χώρα στα πλαίσια της διατήρησης της οικογενειακής ενότητας χορηγείται άδεια διαμονής κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 8. Η μεταφορά μελών της οικογένειας του διαμένοντος στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε. με σκοπό την διατήρηση της οικογενειακής ενότητας συνεπάγεται την αφαίρεση των αδειών διαμονής που έχουν εκδοθεί από τις ελληνικές αρχές, καθώς και τη λήξη των υποχρεώσεων της Χώρας μας ως προς την προσωρινή προστασία των ατόμων αυτών.

8. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου η Χώρα μας συνεργάζεται με τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, όπου αυτό απαιτείται.

9. Μετά από σχετική αίτηση άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε. σε ό,τι αφορά την διατήρηση της οικογενειακής ενότητας ατόμου που τελεί υπό προσωρινή προστασία, παρέχονται όσες πληροφορίες κρίνονται αναγκαίες από εκείνες που περιλαμβάνονται σε:

α. δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα (όνομα, ιθαγένεια, ημερομηνία και τόπος γέννησης, οικογενειακή κατάσταση, οικογενειακός δεσμός),

β. έγγραφα ταυτότητας και ταξιδιωτικά έγγραφα,

γ. έγγραφα που αποδεικνύουν την ύπαρξη οικογενειακού δεσμού (πιστοποιητικό γέννησης, πιστοποιητικό υιοθεσίας),

δ. άλλα έγγραφα που αφορούν τον καθορισμό της ταυτότητας του ατόμου ή του οικογενειακού δεσμού,

ε. άδειες διαμονής, θεωρήσεις ή αποφάσεις απόρριψης αίτησης άδειας διαμονής του ατόμου, που έχουν εκδοθεί καθώς και έγγραφα στα οποία βασίστηκαν οι αποφάσεις,

στ. εκκρεμείς αιτήσεις άδειας διαμονής ή θεώρησης, με αναφορά στο στάδιο στο οποίο ευρίσκεται η διεκπεραίωση των αιτήσεων αυτών.

10. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν θίγουν τις κείμενες διατάξεις περί οικογενειακής επανένωσης άλλων κατηγοριών αλλοδαπών.

Άρθρο 16

Εκπροσώπηση ασυνόδευτου ανηλίκου.

1. Σε περίπτωση που δικαιούχοι προσωρινής προστασίας είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης εξασφαλίζουν την εκπροσώπηση τους, η οποία ανατίθεται: α) σε ενήλικους συγγενείς, β) σε οικογένεια ανάδοχη-υποδοχής γ) σε υπευθύνους κέντρων φιλοξενίας με ειδική πρόβλεψη για ανηλίκους ή άλλων καταλυμάτων κατάλληλων για ανηλίκους και δ) στο άτομο που είχε τη φροντίδα του τέκνου κατά τη φυγή. Στις περιπτώσεις (α), (β), (γ) και (δ) είναι απαραίτητη η συγκατάθεση των αναδόχων, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η γνώμη του παιδιού, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του.

2. Πέραν των όσων προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο από την αστυνομική αρχή της παρ. 1 του άρθρου 8 ενημερώνεται ο αρμόδιος εισαγγελέας ανηλίκων και όπου δεν υπάρχει, ο αρμόδιος εισαγγελέας πρωτοδικών.

Άρθρο 17

Υποβολή αίτησης ασύλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ' ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ

1. Οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας δύνανται να υποβάλουν αίτημα ασύλου, τηρουμένων των σχετικών διατάξεων.

2. Αίτημα ασύλου, το οποίο έχει υποβληθεί ενώπιον ελληνικών αρχών, από δικαιούχο προσωρινής προστασίας και δεν έχει εξεταστεί έως το τέλος της περιόδου της προσωρινής προστασίας, ολοκληρώνεται μετά το τέλος της περιόδου αυτής.

Άρθρο 18

Κριτήρια χορήγησης ασύλου

Για την εξέταση αίτησης χορήγησης -ασύλου εφαρμόζονται τα κριτήρια και οι μηχανισμοί για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας που προβλέπονται από τον κανονισμό 343/2003 του Συμβουλίου (EEL50/2003). Ειδικότερα, είναι υποχρεωτική η εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται από άτομο που απολαμβάνει προσωρινής προστασίας στη περίπτωση που η χωρά μας αποδέχθηκε τη μεταφορά του ατόμου αυτού στο έδαφος της.

Άρθρο 19

Σχέση με καθεστώς ασύλου.

1. Τα ευεργετήματα της προσωρινής προστασίας είναι ανεξάρτητα με εκείνα του αιτούντος άσυλο, όταν εξετάζεται η σχετική αίτηση.

2. Σε περίπτωση που μετά την εξέταση της αίτησης ασύλου δεν χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ή ενδεχομένως άλλο; είδος προστασίας σε άτομο το οποίο κρίθηκε επιλέξιμο ή απολαμβάνει ήδη προσωρινής προστασίας, το εν λόγω άτομο, με την επιφύλαξη των περιπτώσεων αποκλεισμού του άρθρου 27, απολαμβάνει ή εξακολουθεί να απολαμβάνει προσωρινής προστασίας για το υπολειπόμενο διάστημα αυτής.

Άρθρο 20

Εφαρμογή εθνικής νομοθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ

ΜΕΤΑ ΤΗ ΛΗΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Μετά τη λήξη του καθεστώτος προσωρινής προστασίας εφαρμόζονται με την επιφύλαξη των άρθρων 21,22 και 23 οι γενικές διατάξεις περί αλλοδαπών.

Άρθρο 21

Εκούσιος επαναπατρισμός.

1. Ο εκούσιος επαναπατρισμός των δικαιούχων προσωρινής προστασίας ή ατόμων που η προστασία αυτή έληξε γίνεται με σεβασμό στην ανθρώπινη αξία. Κατά τη συμμετοχή των δικαιούχων προσωρινής προστασίας στα εκπαιδευτικά προγράμματα της παρ. 1 του άρθρου 12 παρέχεται σ' αυτούς πλήρης ενημέρωση σχετικά με την κατάσταση στη χώρα τους και τις συνέπειες από μία ενδεχόμενη επιστροφή τους. Τα προγράμματα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν και τη δυνατότητα πραγματοποίησης διερευνητικών επισκέψεων.

2. Σε περίπτωση, που μετά την άσκηση δικαιώματος για εκούσιο επαναπατρισμό ατόμων που είχαν τύχει προσωρινής προστασίας στην Ελλάδα, υποβληθεί αίτημα επανεισόδου αυτών, το εν λόγω αίτημα γίνεται δεκτό με απόφαση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, εφόσον τούτο επιβάλλεται από τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής και η προσωρινή προστασία δεν έχει λήξει.

3. Κατ' εξαίρεση, μετά τη λήξη της προσωρινής προστασίας είναι δυνατόν να εγκρίνεται από τον αρμόδιο Υπουργό Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, η παράταση άσκησης των δικαιωμάτων των άρθρων 8 ως 16 σε μεμονωμένα άτομα που επωφελούνται

προγράμματος εκούσιου επαναπατρισμού μέχρι την ημερομηνία επαναπατρισμού τους.

Άρθρο 22

Αναγκαστικός επαναπατρισμός.

1. Για τα άτομα των οποίων η προσωρινή προστασία έχει λήξει εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις περί αναγκαστικού επαναπατρισμού, στα πλαίσια σεβασμού της ανθρώπινης αξίας.

2. Κατά τον ίδιο τρόπο εντάσσονται στις διαδικασίες αναγκαστικού επαναπατρισμού και τα άτομα τα οποία εισήλθαν στην ελληνική επικράτεια, προκειμένου να ενταχθούν στο πρόγραμμα προσωρινής προστασίας, όμως δεν εντάχθηκαν σ' αυτό.

Άρθρο 23

Αναστολή επαναπατρισμού.

1. Κατ' εξαίρεση, όταν συντρέχουν επιτακτικοί ανθρωπιστικοί λόγοι, που καθιστούν αδύνατο τον αναγκαστικό επαναπατρισμό του άρθρου 22 δύναται να διαταχθεί η αναστολή εκτέλεσης του, μέχρι να αρθούν οι λόγοι αυτοί. Ειδικότερα, όταν η κατάσταση της υγείας του αλλοδαπού δεν επιτρέπει τον αναγκαστικό επαναπατρισμό του και ιδίως αν υπάρχει κίνδυνος να υποστεί αρνητικές επιπτώσεις, λόγω της διακοπής ακολουθούμενης θεραπείας, αναστέλλεται η εκτέλεση του αναγκαστικού επαναπατρισμού του για όσο χρόνο απαιτείται.

2. Σε οικογένειες με ανήλικα τέκνα, τα οποία φοιτούν σε ελληνικό σχολείο, ο αναγκαστικός επαναπατρισμός δύναται να ανασταλεί μέχρι την ολοκλήρωση της τρέχουσας σχολικής περιόδου.

3. Η αναστολή εκτέλεσης του αναγκαστικού επαναπατρισμού, μετά τη λήξη του καθεστώτος προσωρινής προστασίας, διατάσσεται με απόφαση του οικείου Γενικού Αστυνομικού Διευθυντή Περιφέρειας ή του Διευθυντού Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής ή Θεσσαλονίκης, εφόσον διαπιστωθεί ότι υφίστανται οι αναφερόμενες σε αυτές προϋποθέσεις.

4. Κατά τη διάρκεια της ως άνω αναστολής οι εν λόγω αλλοδαποί εξασκολούν να έχουν τα δικαιώματα του Κεφαλαίου Γ'.

Άρθρο 24

Καθορισμός δυνατοτήτων υποδοχής.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ' ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

1. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Οικονομίας και Οικονομικών, Εξωτερικών, Εθνικής Άμυνας, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Δημόσιας Τάξης καθορίζεται, με βάση τα υφιστάμενα Κέντρα Φιλοξενίας, ο μέγιστος αριθμός ατόμων που μπορούν να φιλοξενηθούν από τη Χώρα μας στο πλαίσιο του καθεστώτος προσωρινής προστασίας. Ο αριθμός αυτός γνωστοποιείται στο Συμβούλιο, μέσω του Υπουργείου Εξωτερικών, για τη λήψη απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 5. Νέες συμπληρωματικές δυνατότητες υποδοχής, που προκύπτουν μετά την έκδοση της απόφασης από το Συμβούλιο γνωστοποιούνται κατά τον ίδιο τρόπο στο Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ανωτέρω πληροφορίες γνωστοποιούνται άμεσα και στην Υ.Α./Ο.Η.Ε.

2. Σε συνεργασία με τους αρμόδιους, κατά το διεθνές δίκαιο, οργανισμούς εξασφαλίζεται ότι τα επιλέξιμα άτομα, που ορίζονται στην απόφαση του Συμβουλίου κατά το άρθρο 5 και τα οποία δεν έχουν φτάσει ακόμη στην Χώρα μας, έχουν εκφράσει την επιθυμία να γίνουν δεκτά στο έδαφος αυτής.

Άρθρο 25

Μεταγωγή δικαιούχων προσωρινής προστασίας.

1. Κατά τη διάρκεια της προσωρινής προστασίας, οι Ελληνικές Αρχές συνεργάζονται με τις Αρχές άλλου κράτους μέλους της Ε.Ε. για τη μεταφορά εκεί ατόμων που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας, υπό τον όρο ότι τα ενδιαφερόμενα άτομα έχουν συγκατατεθεί σ' αυτή τη μεταγωγή.

2. Οι αιτήσεις μεταγωγής γνωστοποιούνται στην Επιτροπή και την ΥΑ/Ο.Η.Ε και στο κράτος- μέλος στο οποίο θα γίνει η μεταγωγή.

3. Στο κράτος υποδοχής παρέχονται, μετά από σχετικό αίτημα, οι πληροφορίες, της παρ. 9 του άρθρου 15, οι οποίες είναι αναγκαίες για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

4. Όταν πραγματοποιείται μεταγωγή σε άλλο κράτος μέλος της Ε.Ε., λήγουν οι άδειες διαμονής των μεταγομένων ατόμων που έχουν εκδοθεί από ελληνικές αρχές, καθώς και οι υποχρεώσεις της Χώρας μας ως προς την προσωρινή προστασία των ατόμων αυτών.

5. Η άδεια διέλευσης που απαιτείται για τη μεταγωγή ατόμων που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας έχει το τύπο που καθορίζεται στο υπόδειγμα του άρθρου 31.

Άρθρο 26

Εθνικό σημείο επαφής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Τ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

1. Το Τμήμα Ασύλου της Διεύθυνσης Αλλοδαπών του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας, ορίζεται ως εθνικό σημείο επαφής για την διοικητική συνεργασία με τις αντίστοιχες αρχές των άλλων κρατών μελών της ΕΕ στα θέματα εφαρμογής της προσωρινής προστασίας. Επίσης, λαμβάνει, σε συνεννόηση με την Επιτροπή, όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε η συνεργασία αυτή να είναι άμεση και αποτελεσματική.

2. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, η Υπηρεσία της προηγούμενης παραγράφου, διαβιβάζει, τακτικά και το ταχύτερο δυνατόν, και δέχεται δεδομένα σχετικά με τον αριθμό των ατόμων που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας, καθώς και κάθε πληροφορία για τις εθνικές νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, που συνδέονται με την εφαρμογή της προσωρινής προστασίας.

Άρθρο 27

Ρήτρες αποκλεισμού από την προσωρινή προστασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η' ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

1. Από την προσωρινή προστασία αποκλείεται άτομο εφόσον:

α. Υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις ότι:

i) διέπραξε έγκλημα κατά της ειρήνης, έγκλημα πολέμου ή έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, όπως ορίζεται από το διεθνές δίκαιο.

ii) διέπραξε σοβαρό, μη πολιτικό, έγκλημα εκτός Ελλάδος, πριν γίνει δεκτό στη Χώρα για προσωρινή προστασία. Για τον αποκλεισμό του ατόμου λαμβάνεται υπόψη η φύση του εγκλήματος για το οποίο είναι ύποπτο το συγκεκριμένο άτομο. Ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα δύναται να χαρακτηρίζονται ως μη πολιτικά, ακόμα και αν διαπράττονται με υποτιθέμενο πολιτικό στόχο. Τα παραπάνω ισχύουν τόσο για τους συμμετέχοντες στο έγκλημα όσο και για τους ηθικούς αυτουργούς.

iii) έχει κριθεί ένοχος πράξεων που αντιβαίνουν στους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.

β. Υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται επικίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή είναι επικίνδυνο για τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, διότι έχει καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα.

2. Οι αναφερόμενοι στην παρ. 1 λόγοι αποκλεισμού θεμελιώνονται

αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του συγκεκριμένου ατόμου. Κατά τη λήψη αποφάσεων ή μέτρων αποκλεισμού εφαρμόζεται η αρχή της αναλογικότητας.

Άρθρο 28

Αποφάσεις - Μέτρα Αποκλεισμού - Προσφυγές

1. Με απόφαση του οικείου Αστυνομικού Διευθυντή, απομακρύνονται πρόσωπα που έχουν εισέλθει στη χώρα και διαμένουν στα κέντρα φιλοξενίας, εφόσον σε βάρος τους, υπάρχουν στοιχεία που θεμελιώνουν ρήτρα αποκλεισμού από την προσωρινή προστασία. Στην απόφαση αυτή περιλαμβάνεται και η διαπίστωση της συνδρομής των προϋποθέσεων αποκλεισμού του ατόμου από την προσωρινή προστασία.

Για τη λήψη της απόφασης εκτιμώνται τα στοιχεία που κατέχει η υπηρεσία, αυτά που προσκομίζονται από τον ενδιαφερόμενο καθώς και οι τυχόν αντιρρήσεις του.

2. α. Κατά της προαναφερόμενης απόφασης ο ενδιαφερόμενος μπορεί να προσφύγει εντός προθεσμίας πέντε (5) ημερών από την επίδοση της στον οικείο Γενικό Αστυνομικό Διευθυντή Περιφέρειας ή το Διευθυντή Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής ή Θεσσαλονίκης. Η προθεσμία και η άσκηση της προσφυγής αναστέλλουν την εκτέλεση της αρχικής απόφασης.

β. Κατά της απόφασης που εκδίδεται μετά την άσκηση της ανωτέρω διοικητικής προσφυγής, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ασκήσει αίτηση ακύρωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15 του ν. 3068/2002 (Α'-274).

3. Δεν επιτρέπεται η είσοδος στην Ελλάδα σε πρόσωπα σε βάρος των οποίων υπάρχει ρήτρα αποκλεισμού και έχει εκδοθεί σχετική απόφαση του Διευθυντή της Διεύθυνσης Αλλοδαπών/ΑΕΑ.

Άρθρο 29

Κυρώσεις

Όποιος παραβαίνει τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 28, καθώς και όποιος, χωρίς να δικαιούται, επιτυγχάνει να του χορηγηθεί η προβλεπόμενη από το άρθρο 8 άδεια ή να εισέλθει στη Χώρα με σκοπό την παροχή προσωρινής προστασίας ή να ενταχθεί στο καθεστώς αυτό, τιμωρείται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη. Επίσης σε βάρος των ανωτέρω παραβατών διατάσσεται σε κάθε περίπτωση και η απέλαση τους από τη χώρα.

Άρθρο 30

Ενημέρωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

Από το Υπουργείο Εξωτερικών διαβιβάζεται στην Επιτροπή κάθε σχετική πληροφορία που περιέρχεται σ' αυτό, αναφορικά με την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος από τους εμπλεκόμενους φορείς.

Άρθρο 31

Για την άδεια διέλευσης για μεταγωγή ατόμων που απολαμβάνουν προσωρινής προστασίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 25 γίνεται χρήση του υποδείγματος του παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2001/55 του Συμβουλίου, το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 32

Έναρξη ισχύος.

Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει από 30 Δεκεμβρίου 2002, με εξαίρεση τις διατάξεις του άρθρου 29, η ισχύς του οποίου αρχίζει από τη δημοσίευση του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.